ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަދުވަލު

19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 34 ވަނަ ޖަލްސާ

١٨ ذُوالْحِجَّة ١٤٤٠

19 އޮގަސްޓު 2019

(ހޯމަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:02

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 14:30

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުހައްމަދު ނަޝީދު)

19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހަތަރުތިރީސްވަނަ ޖަލްސާ

19 އޮގަސްޓު 2019 (ހޯމަ ދުވަސް)

---

1. ދުޢާ

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم، الحمد لله والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه. މަރުޙަބާ ދަންނަވަން.

2. ޙާޟިރީ

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިއީ 19 އޮގަސްޓު 2019 ވީ ހޯމަ ދުވަސް. 18 ޛުލްޙިއްޖާ 1440 ވަނަ ދުވަސް. މިއީ، ނަވާރަވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތިރީސް ހަތަރުވަނަ ޖަލްސާ. މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 33 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.

3. އެޖެންޑާ އިއުލާންކުރުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިއަދުގެ އެޖެންޑާއަކީ، އޖ/2019/34.

4. ރިޔާސަތުން އަންގާއަންގުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މަޖިލީހުގެ އެންމެ މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ. ބޮޑު ޢީދުގެ ޗުއްޓީއަށްފަހު އަލުގަނޑުވަމުން އަނބުރާގާވެސް އެންބޮޑި މިއިރު މަސައްކަތަށް އައިސް. މި ވަގުތު މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ހިނގަމުން އެބަދު ލިން ބިލްތައް، އަދި ދު

ގަރާރެއް. ހަމަ އާދައިގޮތުން ކޮމިޓީތަކުން އައިސްފައިވާ ތިން މައްސަލައެއް. މި ބިލުތަކާއި، ގަރާރުތަކާއި، މައްސަލަތަކުގެ އިތުރުން، ފުރަތަމަ ކިޔުން ކިޔުމަށް މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް ލިބިފައި އެބައޮތް ހަ ބިލެއް. އޭގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާ ހަ ބިލެއް. އިދާރީކޮށްވިއްޔާ މާދަމާ އެ ހަ ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިއްވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، ކިޔުމަށް މި ހަފްތާ ޖަލްސާ ތަރުތީބުގައި މި މަޖިލީހުން ކިޔުން އޮތް މަސައްކަތް ވަރަށް ގިނަ. އެ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެއް، އަޅުގަނޑުގެ އަމާޒަކީ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ހަ ބިލު ވެސް ކިޔައުން އެއް ދުވަހު ހަފްތާގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަން. ފުރިހަމަ ފާސްކުރުމަށް ޒަރޫރީ މިންވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުންދާނަން. އެހެންނަމަވެސް، އެމީހުން މަސްވެރިކަމުގެ ބިލު އޭގެ މި ދައުރުގައި ހިނގާ އެންމެ ބޮޑު އެއް މަސައްކަތް. މަސްވެރިކަމުގެ ބިލަށް ބަދަލު ހުށަހެޅުއްވުމަށް ޓަކައި މިއަދު އެ މަސައްކަތަށް ވަގުތު ދިނުމުގެ އިތުރުން، އަޅުގަނޑު ގަވާއިދުގައި މި ދެ ފަހަރު މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ބާއްވައި، މަސްވެރިކަމުގެ ބިލު އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދުގެ ނިމުމުގައި ފާސްކޮށްދިނުމަށް. އަދި މިގޮތުން 22 އޭޕްރީލް ވާ ބުރާސްފަތިދުވަހު ވެސް ޖަލްސާއެއް ބާއްވަމުގައި، އަދި 25 އޭޕްރީލް ވާ އާދިއްތަ ދުވަހު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖަލްސާއެއް ބާއްވަން. އަދި މި މަސައްކަތުގައި މަޖިލީހުގައި ހިނގަމުންދާއިރުގައި، އިންޑިޔާ ފެށިގެންދާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދުވަހު އާއްމު ސަފާރަތްތަކުގެ ރަސްމީ ސަލާމް މިފަހަރު އުމްރާ ތައާރުފުކުރަން. އެ ބައްދަލުވުންތައް އޮތީ، އެއްވެސް ތިމާވެށީގެ ދުވަހާއި ދުވަސް ދުވަސް. މިހާ ދައުރު ވެސް މަޖިލީސް ދަނީ ތައްޔާރުވަމުން. މި ސަލާމްގައި ވާހަކަދައްކަވާ، މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާތަކުން، ރުފިޔާގެ ބަދަލުގައި ހިންގާ އާސިޔާއިތުރު ގެނެސް ދޭ ބޮޑު ފޮނުވުން. މިގޮތުން، އޭޕްރީލް މަހުގެ 27، 28، އަދި 29 ވަނަ ދުވަސް؛ މި ތިން ދުވަސް މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތައް އެބަ ތަފާސީލް މަސައްކަތްކުރުމަށް ހުސްކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، ކޮމިޓީތަކަށް އެ ތިން ދުވަސް، ކޮމިޓީގެ މުވައްޒަފުންނަށް އެ ތިން ދުވަސް ހުސްކޮށް ދޫކޮށް ބަހައްޓައިދެއްވާށެވެ.

4. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ތާޖުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ފެށީ ފުރަތަމަ މަސައްކަތަކީ، މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް. އޭގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 93 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ވެރިކަން ހިންގާ ފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުއާހަދާތަކަކީ ރައްޔިތުންނާ ގުޅުންހުރި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހުށަހަޅައި، އެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ، އެ މަޖިލީހުން ނިންމާ ގޮތެއް ބަލައި ތަސްދީޤުކޮށް އަމަލުކުރުމެވެ. "ޖާބިރު.ޖީ.އޭ ޝަރީޢާ ފަސްކިޔާ ސޮއިކުރަނބު" ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީޤުކުރުމާ ގުޅޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯދުމަށް

ފޮނުއްވާފައިވާ މައުސޫލު ދިރާސާކޮށް، ގޮތެއް ނިންމުމަށް އެ މައުސޫލާ ގުޅޭ ދާއިރާ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ އަމީންއާއްމު އަރިހުން އެދެނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީފުޅު މަޖިލީހަށް އިއްވައިދެއްވުމަށް. އަމީންއާއްމު.

<u>އިދާރީ ޤާނޫން އިއްވުން:</u>

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް، ފުދުން ސަރުކާރުން ދަންނަވައިފި. ވޯލްޑް ބޭންކް އެސޯސިއޭޝަން (ޑަބްލިއު.ބީ.އޭ)ގެ މެންބަރުންގެ ހިއްސާދާރުން ޕްރޮކިއުމަންޓްގެ ކަމަށްވާ، "ޑަބްލިއު.ބީ.އޭ ބޮންޑް ޕްރޮސީޑިއުރ އެގްރީމަންޓް" ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީޤުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން 12 ޖޫން 2019 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު، "ޑަބްލިއު.ބީ.އޭ ބޮންޑް ޕްރޮސީޑިއުރ އެގްރީމަންޓް" ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީޤުކުރަން ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް ވަނީ ނިންމަވާފައެވެ. ދިވެހި ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ފައިނޭންސް މިނިސްޓަރ ސޮއިކުރެއްވުމަށް ބަދަލުވެފައިވާ މުއާހަދާތަކުގެ މަސައްކަތް ބެލެހެއްޓުމުގެ ތަފްސީލު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައި، އެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރެއްވުމަށްފަހު، އެ މަޖިލީހުން ނިންމާ ގޮތެއް މަޢުލޫމާތު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 93 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، "ޑަބްލިއު.ބީ.އޭ ބޮންޑް ޕްރޮސީޑިއުރ އެގްރީމަންޓް" ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީޤުކުރުމާ ގުޅޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވައި އެ މައުސޫލާ ގުޅޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމާ ގޮތެއް މި އޮފީހަށް އަންގަވައިދެއްވުން އެދެމެވެ. "ޑަބްލިއު.ބީ.އޭ ބޮންޑް ޕްރޮސީޑިއުރ އެގްރީމަންޓް" ދިވެހިރާއްޖެއިން ތަސްދީޤުކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓުން ތައްޔާރުކުރައްވާފައިވާ، މަޢުލޫމާތު ކަރުދާހާއި ކޮޕީ މި ސިޓީއާއެކު ހުށަހަޅައިލީމެވެ. އިޙްތިރާމާއެކު ދަންނަވަމެވެ. 17 ޛުލްޙިއްޖާ 1440. 18 އޯގަސްޓު 2019. މުލިއާގޭ، އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިހް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ތަޢާރަފުކުރެވިފައިވާ ރިޕޯޓު ތިބޭފުޅުންގެ ޖާގައިގައި ފެނިވަޑައިގަންނަވާނަން. އަޅުގަނޑާ، މި މައުސޫލު ދިރާސާކުރުމަށް ފަހުން ސަރުކާރާއި ގުޅުންހުރި ކޮމިޓީތަކުގެ ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވަން ނިންމީމެވެ.

6. އިޖުރާއީ ބަހުސް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އެޖެންޑާ ނަންބަރު 6.1، އެއީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ބިލު؛ މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވާފައިވަނީ 31 ޖުލައި 2019ގައި. އެއީ 19ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 18ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް.

އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒް ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަނޑު މިއަދު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ބިލު. މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުގައި މަސްވެރިކަމުގެ ދިރުންތެރިކަމާއި، އެތަކެތީގެ މާހައުލާއި، ކަނޑުގެ ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް ދެމެހެއްޓުމާ ގުޅޭގޮތުން ބެލެހެއްޓުމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުގައި އެންމެހައި ފަރާތްތަކުން ކުރާ މަސްވެރިކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުން ބޭރުގައި ދިވެހިން ކުރާ މަސްވެރިކަން ކޮންޓްރޯލްކުރުން، ދިވެހި މަސްވެރިކަމާއި އެކުއެކުލަވާލައި ކުރިއަރުވައި ތަރައްޤީކުރުން، އެ ސިނާޢަތް ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ އުސޫލުތައް ވަޒަން ފުރިހަމަގޮތެއްގައި ބާރުއެޅުއްވިގެން އެކަމާ ގާނޫނުއަސާސީން އަދިވެސް ފާހަގަކޮށްލަން. މި ބިލު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދުތަކުގެ ތެރޭގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތް ޢަމަލީ ގޮތުން ތަރައްޤީކުރުމާއި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ އިންޑަސްޓްރީގެ ހަރަކާތްތައް ގާއިމުކޮށް ބެލެހެއްޓުމުގެ އިންތިޒާމްތަކެއް ގާއިމްކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އެއީ ވަރަށް މުހިންމު މައްސަލައެއް. އަދި ވަކިން ހާއްސަކޮށް ރިސޯސް ވޯރުމެއް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިސާދީ ރަށްޓެހި ރިސޯސް ވޯރުމެއްގެ ތެރޭގައި މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ވަރަށް ގިނަ ފަހުރުވެރި ކަންތައްތަކެއް، އުމުރު ނަމޫނާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ކެޕޭސިޓީ ތެރޭގައި އެޖެންޑާ ނަމޫނާ ވިޔަސް މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކުގެ އުމުރު ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވި އަތްމަތި. އެހެންކަމުން، މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކާ މި ބިލުގައި ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ހިމަނާފައިވޭ. ވަކިން ހާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހަށް މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ފަސް ގަވާއިދު ހުށަހަޅާ، ވަރަށް ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި އިޤްތިޞާދީ ފުރުސަތު ބޮޑުކުރުމަށް، ސަބްކާޓަށް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ކޮންޓްރޯލްކުރަން މި ގާނޫނުގައި ދީފައިވާނެ، އަދިވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، މި ބިލުގެ 22 ވަނަ މާއްދާ. 23، 24، 25، 26، 29، 36، 37؛ މި މާއްދާތަކުން އަޅުގަނޑު ދެކޭ މި މަޖިލީހުގައި ފަސް ގާނޫނު ކުރެވުން ބަލަހައްޓަވާ މި ބިލުގައި ހިމަނައިދީފައިވޭ ރުހި ކަންތައްތައް ވަކިން ފުރިހަމަ ގޮތްގައި މި ބިލުގައި ސަބްކާޓުގެ ފަރާތުން ހިމަނައިދީފައިވާތީ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އާދެ! މި ބިލު ގާނޫނަކަށް ވުމުން، މިހާރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު، ގާނޫނު ނަންބަރު 5/87 އުވިގެންދާނެ.

އެހެންނަމަވެސް، އެ ގާނޫނު އުވިގެންދިޔައަސް، މިހާރު އެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހެދިފައި ހުރި އެއްބަސްވުންތަކާއި، މިހާރު ހިނގަމުންދާ ހަރަކާތްތަކާއި ގުޅުންހުރި ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ގޮތް މި ބިލުގައި ވަކިން ރަނގަޅަށް ތަފްޞީލުކޮށްދީފައިވާނެ. ހަމަހަމަކަމާއި އަދުލުވެރިކަމާއި ފާހަގަކޮށްލަމުން، ގާނޫނު ނަންބަރު 5/87 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު) އުފެދުނީއްސުރެ މިހާތަނަށް އެ ގާނޫނަށް އެއްވެސް އިސްލާހެއް ގެނެވިފައެއް ނުވޭ. ހަމައެހެންމެ ސަރުކާރުން ތަޢާރުފުކުރެއްވި، މިހާރު އެ ގާނޫނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަން ތަރައްޤީކުރުމާއި މަސްވެރިން ބަލަހައްޓައިދޭ ހަމަ އުފެދުނު ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސްވެރިކަން ތަރައްޤީކުރުމަށް، ދެމެހެއްޓެނިވި ކުރިއެރުމެއް ހޯދުމަށް އެކަށީގެންވާ ގާނޫނީ ބާރު ނުވޭ. އެހެންކަމުން، އިންތިޚާބުވުމާ މި ބިލު ގާނޫނަކަށް ވެގެން ޢަމަލުކުރުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަން، ޚާއްޞަ މަސްވެރިކަމަށް ގާނޫނީ ހިމާޔަތް ލިބި، ފުރިހަމަކުރަން ބޭނުންކުރާ ކޮމްޕެނީތަކުގައި މަސްވެރިކަމުގެ ތަރައްޤީގެ ދާއިރާގެ ފުރުޞަތުތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފުރުޞަތުދީފައި އޮންނާނެ. އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާ. ފުރަގަސްކޮށް ބާރުން، މި ގާނޫނަކީ ބާރު ބާބުގެ މަސްވެރިން 80 މަސްދޮނިތަކުން އުފެއްދެވޭ ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތުތަކެއް ގެނެސްދޭނެ. މި ބިލު ގާނޫނަކަށް ވުމުން، އަދި ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ ފުރުޞަތުތަކުން ދިރިއުޅުމަށް އެކި ފަރާތްތަކުން ހަރުދަނާ ވަރަށް ގިނަ ގޮތްތަކުން ހިތްޖެހުން އުފެއްދުން. ޚިދުމަތްތަކަށް މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަށް އެކަށީގެން ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކަމަށްވާ ފަރާތްތައް އެޅިދާނެ ފުރުޞަތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް، މި ގާނޫނު ފުރިހަމަކުރާނެ މީހުންނަށް ހުރިހާ ގޮތަކުން ލިބިދޭ ފައިދާ އޮތުމުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތްތަކަށް ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކުން މި ގޮތަކުން ގޮތް ބިދޭސީ ފުރިހަމަ. ފައިސާ ހޯދަން ކުރިއަށް، މި ބިލުގައި ވަކިން ބާރު އަލިއަޅުވައިލާފައި އޮންނާނީ އީ.އީ.ޒީ؛ އާދޭ! އިތުރުގެ ތަންތަނުގެ ވާހަކަ ދައްކާ މަސްވެރިކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަޙައްދުގައާއި އީ.އީ.ޒީގައި މިހާރު ކުރިއަށްދަނީ ފުރުޞަތުތަކަށް ވަރަށް ބޮޑު މި ބިލުން އަދާ ހިފެހެއްޓުމުގެ އޮތުމެވެ. ހަމައެހެންމެ އަދުލުވެރި ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، ބައިވެރިކޮށްދީ މި ބިލުގައި އަލިއަޅުވައިލާފައިވާ ވަރަށް ބޮޑު އިސްލާހުތަކެއް އެބައޮތް، ދިވެހި ކަނޑުތަކަކީ އަބަދުވެސް ފުރިހަމަ ދިވެހި މަސްވެރިން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ނިސްބަތްވާ ކަންކަން. ހަމައެހެންމެ ދިވެހި މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތް ތަރައްޤީވެފައިވާ ނަމަވެސް، މަސްވެރިންނަށް ސިނާޢަތުގައި އަންނަނިވި ބައިވެރިކުރުމާއި، ދެކެ ގެވަނީއްސުރެ އުސޫލުގެ ތިރީގެ ޖަމާޢަތުގެ ފައިދާ ބޮޑުކޮށް، ހިމަނަން ފަދަ ގޮތެއް މި ބިލުގައި ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކަށް ތަޢާރަފްކޮށްފައިވާ ސަރުކާރުން. ހަމައެހެންމެ އަދުލުވެރި ވަރަށް ބޮޑު ޝައުގުވެރި ދަންނަވަން، މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ޤަވާޢިދުގެ ވިޔަފާރި ސިޔާސީ އަދި އެ ފުރަތަމަ ސިޔާސީ އަދި ޢަމަލީގޮތުގެ އިޖުރާއަތުން، ސިޔާސަތު ސަރަޙައްދުގެ މުޢާމަލާތް ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތުގެ އަލިއަޅުވައިލެވޭ އެއީ ބިޔަކަން ފުރަތަމަ ސިޔާސަތުތަކެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ އިޙުތިރާމް ޖެނެރަލް ޢާއްމުގޮތެއް މުޢާމަލާތް ވެސް މި ބިލު އަލިއަޅުވައިލެވޭގޮތް ޙަޤީޤަތުގައި ބޮޑު މަސައްކަތްކުރަމުން ވަރަށް ބޮޑު ޝައުގުވެރި ދަނީ ސިޔާސަތު. ވަކިން ޤާނޫނީ ބަދަލުތައް މި މަޖިލީހުގެ އިޞްލާޙުކޮށް ނެގުމަށް މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު ނެ ދެއްވާ ޤާނޫނީ އަރާރުމުގެ އަދުލުވެރި ވަރަށް ބޮޑު ޝައުގުވެރިކަން. ހަމަ ޤާނޫނު ދިރާސާކޮށް އިޞްލާޙުކުރަން

ރައީސް މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު ހަރުދަނާކުރުމަށް މި ބިލުގެ ވާހަކަ ނުދައްކަވާ ދުވަހަކާ އަޑުގަނޑެއްކަން ރައީސާ ބައްދަލުވެ ނުވޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންގެ ނަމުގައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންނަށް ފާގަތި މުދަލާއި ޚިދުމަތްތެރިކަމުގައި މި ކުރައްވާ މަސައްކަތަށް ފާހަގަކުރަން ހަމަ ފަހުގެން ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދިވެސް ވެސް ގަދަފުޅުކުރަން، މި ބިލަކީ ވަރަށް ފުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމާ ގުޅޭ ފަންނީ އެކިއެކި ފަރާތްތަކުގެ މަޝްވަރާއާއި ލަފާ ހޯދުން އެކުލަވައިލެވިފައި އޮތް ބިލަކަށް ވިސްނަވާލާ، މި ޢިއްޒަތްތެރި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އަދި މި ބިލަށް އިޞްލާޙު ފުރިހަމަކަން ގެނައުމަށްޓަކައި ގޮސް މަސައްކަތްކުރެއްވި ކޮށް، މިގޮތުން މި ބިލު ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙު އިސްތިޢާރު، ބަދަލު، އިތުރުކުރުމަކީ ގާއިމްވެސް އިތުރުކުރުމާއި، އުނިކުރުމާއި، ގެންނަންޖެހޭ ގާއިމްވެސް އުނިކުރުމާއި އޮތް ނަމަވެސް، މި މަޖިލީހުން އެކަން ކޮށްދެއްވައި، މި އަންނަ އަހަރުކަން މި ބިލު ގާނޫނަކަށް ހެދުމަށް ހިނގައިދާނެ ވަރަށް ބޭނުން އެދުމެވެ. ވަކިން ހުށަހެޅުއްވި ފުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކާއި މަސްވެރިންނާ މަޝްވަރާކުރުމަށް މިހާރުވެސް ބިލު އެކުލަވައިލެވިފައިވޭ. އެދިވަޑައިގަތުމަށް، އަދިވެސް އެ ފަރާތްތަކާ އެއްކޮށް މި މަޖިލީސް ގުޅިވަޑައިގަތުމަށް ވެސް ކުރެވިދާނެ އެއްބާރު މަޝްވަރާތަކެއް ކޮށް، ފުރިހަމަ ގާނޫނެއްގެ ބައިވެރިވުމަށް މި ބިލު ހައްލުވާނެ ހަމަހަމަ ފާހަގަކުރެވޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުންމީދެވެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލު މަޖިލީހުން އަޅުގަނޑު، ހަމަ އެއާ އެއްގޮތަށް މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ވިސް ގެވެލެވޭ ގޮތަށް، ފަސް ގެވެރިއެއްގެ ބަދަލު މި މަޖިލީހުގައި ހިނގަން ގުޅިވާއިރު ބަޔާނާ މަސްވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި ވިސް ފަރާތްތަކާއި ގުޅިގެން މި ބިލާއި އަދި ގެވެރިވަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޝްވަރާކޮށްދޭނެ ފަރާތްތަކުގެ ވިސްނުންތަކާއި ބަހުސްތަކުން ގަވާއިދުތަކަށް. އެގޮތުން، މި ބިލު މަސައްކަތް ހަރުދަނާކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ވިސްނުންތަކާއި މަޝްވަރާތަކުން މި ބިލުގައި މިހާރުވެސް ހިމެނިފައިވާތީ. އެއްބާރުލުން، އަދިވެސް ބައެއް އިޞްލާޙު މި ބިލު ފުރިހަމަކުރުމުގައި، ގެންނަންޖެހޭ ވިސްނުންތަކެއް ފުރިހަމަކުރުމަށްޓަކައި ބަދަލުތައް ގެނައުމަށް މި މަޖިލީހުން އަޅުގަނޑު އެދޭ ވަރަށް ބޮޑަށް އެދުމެވެ. އަޅުގަނޑުގެ އެދުމަކީ، މި ދައުރު ނިމުމުގެ ކުރިން، މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ވެސް މި ބިލު ގާނޫނަކަށް ހެދުމަށް ހިނގައިދިއުމަށް އެދެމުން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މި ބިލުގެ ބަހުސަށް މިހާރު މި ހުޅުވާލަނީ. ބަހުސަށް ހުޅުވާލުމުގެ ކުރީގައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ބިލު ހުށަހަޅުއްވާފައިވުން ފާހަގަކުރައްވާ ފަދައިން، މި ބިލުގެ މައިގަނޑު މަސްވެރިކަމުގެ ބާވަތް ކަނޑައެޅުން. ކަނޑައަޅުއްވަނީ ފަސްގަނޑު ބޮޑު ބާވަތްތަކުގެ މަސްދޯނިފަހަރުތައް ހުޅުވާލެވިފައިވާ. އެ މަސްދޯނިފަހަރުތައް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ އެހެންނަމަ ކަނޑާއި ކުރިއަށްގެންދިއުން. މި ބާރުގެން ވާނީ މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުމަށްފަހު އަޅުގަނޑު އިޢުލާނު ކުރެއްވި، ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް، މުސާލިހާކުރަން. ވީމާ، މި

ބޭފުޅުން މިހާރު ތި ތިއްބެވި ބިލުގެ ބަހުސަށް އިސްތިހާރަށް ތަޢާރުފުވެވަޑައިގެން ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ދެކެނީ. މިހާރު މި ވަނީ ބިލުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު ހުޅުވިފަ. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ރަޝީދަށް.

<u>ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ޤާނޫނަކީ އަދި ވަރަށް ގިނަ ޒަމާންތަކަކަށްފަހު އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝާފިޢު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އަދި މި ބިލު ބަލައިގަންނަން ސަބަބަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންނަށް އަޅުގަނޑުމެން އެޖެންޑާ 19ގެ ދަށުން ވީ ގިނަ ވައުދުތަކެއް ހާސިލުކުރެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަމޭ. އެއީ، ކޮންމެ މަސްވެރިއަކަށް ވަޒީފާ އަދާކުރާ މީހަކަށް މި ބިލުން ފައިދާވާނެކަމީ، އެއީ ވެސް އެޖެންޑާ 19 އިން އަޅުގަނޑުމެން ވީ ވައުދެއް. ހަމަ އެހާއިރުން، ކޮންމެ މަސްވެރިއަކަށް ވަޒީފާ އަދާކުރާ މީހަކަށް ބަދަލުވެގެންދާއިރު، އެ މީހަކަށް ޕެންޝަން ސްކީމުގައި ބައިވެރި އެބަވެވޭ. އެއީ އެމީހަކަށް މަސްވެރިކަމުންކޮށްގެން ކޮންމެ ދުވަހަކު ލިބޭ އާމްދަނީ 7% ޕެންޝަން ސްކީމަށް ޖަމާކުރަން އެބަޖެހޭ. ހަމައެއާއެއްކޮށް ސަރުކާރުން މިހާ އެބަޖެހޭ އަނެއް 7% ޖަމާކުރަންޖެހޭ. ޕެންޝަން ސްކީމުން މިކަން ބޭފުޅުން ނިޔާވުމުންވެސް ހަމައެކަމަށްދެން ވެސް މި ބިލުގައި އެބަ ފާހަގަކުރޭ. ހަމަ އެހެންމެ، އެ މީހަކު، މަސްވެރި މީހަކު ޕެންޝަނަށް ޖަމާވާ ފައިސާ އޭނާއަށް އަނބިދަރިންނަށް ކޮންމެ ފޮތެއްގެ ސިފައިގައި ނަގަފައިސާ، ކޮންމެފައިސާ ކޮންމެ ޕެންޝަން އޭނާގެ ނިޔާވުމުން ފައިސާ ފަރާތްތަކަށް އެބަޖެހޭ. ހަމަ އެހެންމެ މަސްވެރި މީހާ އެއް އޭރުން އަނެއް އޭރުން ބަދަލުވުމަކީ ވެސް މި ބިލުގައިވާ ކޮށް އޭގެ ވަޒީފާ އެއްވަރަށް އަނެއްވަރަށް ބަދަލުވުން ކަނޑަ ކަމެއް. އެހެންމެ، އެއީ މަސްވެރިންނަށް ލިބޭނެ އުފާވެރި ހަބަރެއްކަމަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެހެންމެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދެވަނައަށް އެންމެ ބޮޑު ސިނާއަތަކީ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތް ކަމަށް ވީމާ، ޒުވާނުން މަސްވެރިކަމަށް އަހުލުވެރިކުރުވަން އެބަޖެހޭ. އެގޮތުން، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ބިލު ނިމިގެންދާއިރު، މި ބިލުން އަޅުގަނޑަށް ދެކޭން ސަރުކާރުން ޢިލްމު އިންސާނުންގެ ތިމާން ނަމަވެސް ޒުވާނުން މަސްވެރިކަމަށް އަހުލުވެރިކުރުވާނެ ކަމަށް. އެއީ ހަރުގަނޑުގައި ކުރިއަރާ މީހަކީ ސްކީމުގެ ކަންކަން؛ ޕެންޝަން ސްކީމުގައި ވެސް ބައިވެރިވެވޭނެ. އަދި ހައުސިންގ ސްކީމުތަކުގައި ވެސް އެ މީހުންނަށް ބައިވެރިވެވޭނެ. އަދި ކުރެހިއޮތް ސްކީމުތަކުގައި ވެސް، އަދި މިންނަށް ވެސް އޭރުން އިންޝުއަރެންސް ދިނުން ވެސް ޒުވާނުން މިކަމަށް އަހުލުވެރިކުރުވައިގެން މި ބިލު ނިމިގެންދާއިރު ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެހާއިރުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ ދެރަ ހާލުގައި ވަސީލަތްތައް ނުލިބިހުރި އެއް ޤައުމަކަށް މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކަށް މަސައްކަތުގެ ރަނގަޅު މާޙައުލެއް ލިބޭނެ. މަސްވެރިކަމުގައި ވެސް އެހެންނަމަވެސް ތަރައްޤީ ފޯރުކޮށް، އެންމެ ދެރަ ހާލުގައި ވެސް އާދައިގައި ކުރާ ހިނގާ ކަމެއް ކަމުގެ

ބަޔަކަށް ހަދަން އެބަޖެހޭ. އެއީ ކުރީގެ ކަމުގައި ވިޔަސް، ދޮރު އަތާ ދިމާއް ކަމުގައި ވިޔަސް، އެންމެކުރީގެ ކަމުގައި
ވިޔަސް، އޭގައި ކުރާ ކޮންމެ ކަމެއް ވެސް ކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، އަންހެނުންނަށް ވެސް ފަހި ފުރުޞަތު
ހުޅުވިގެންދާނެ ބޭނުމި އަންހެނުންވެސް އެބަޖެހޭ މިންގަނޑު ކަނޑައަޅަން ސިޔާސަތުގައި ބައިވެރިވުން. އަންހެނުންނަށް ވެސް
ހަމަ ރައްޔިތުންގެ ސިޔާސަތުގައި ވެސް އަދި އެ މިނުގެ ދަރިން، އެ ކަސްޓަމްސް ކަމަށް ޒުވާން ބިޔަރު
ހަސްފިޔަވަން ދެއްކިޔަސް އަދި އާސަންދަ ބަދަލުވިޔަސް މިކަހަލަ ކަންކަމުގައި ވެސް ދުއިފަހަރު ގެނބިއްޖާ ހަމަޖެހިގެން
ދާންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި މި ބިލުން އެކަށީގެންވާ މުދާ އަޅުގަނޑު ސަމާލުކަމް ވެސް
ނުކުރަން. ހަމައެކަނި މަސް ބާނައިގެން ޢާމް ބަދަލު އަރިމާ އޮޅާ ވާދީ އެޅޭނެ ޕޮލިސީތަށް ޕްލޭސްޓިކްކަނޑައިރު
އަންހެނުންގެ ދައުރަކީ އަދި މާ ބޭނުން ފޮނުވާ އާންމުކޮށް ދައުރުގެ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އެހެންވީމާ، އެކަން ކުރުވުން އިންތިޒާމުގެ ވެސް މި ބިލުން ފަރުވާކުޑަކުރެވިފައި ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މަސްލަހަތުގެ މައުސޫލު؛ ކަސްޓަމްސް ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ދެ ގޮތެއް އެބައޮތް ކަމަށް. އެއީ
ދިފާޢީ ރާއްޖޭގެ ކަސް ގެނެސް ތަކެތިރާ ރާއްޖެއާއި އަދި ބޭރުގެ އަމަލުތަކާއި ދާއިރާތައް ވެސް ކަސްޓަމްސް ގޮތަށް މި
ބިލުން ދެނެގަނެވެނީ ގުރު އަޅުގަނޑު ޝަކުވާ ނުކުރަން. އެހެންކަމުން ރާއްޖޭގައި ކަސްޓަމްސްގެ މި ކުރަނީ
އޮތުމު ގޮތެއްގައި 3 ސަރަހައްދެއްގައި. އެއީ ރަށާއި ގޮތުންނާއި، އެއަރޕޯޓު ދުރުންނާއި، އަދި ޕޯސްޓް ދޮރުން.
ރާއްޖެއާއި ދުރުން ކަސް ބާނައިރު އޮންނަނީ އަމަލުކުރި ޕޯސްޓްމަނާ ފަރާތް ކައިރިއަށް ދުލިޔަ. އެހެންކަމުން، ފިރިން
އެފާޚާގެ އަލިޔަރިކާ އެއްކާން މިކަމަށް ފިރިން އެފާޚާން ރިޕޯޓުކޮށްގެން ނަމަވެސް ދިވެހި ކަސްޓަމްސްއަށް ބޭރުން
މަސްބާނާ މުސްކުޅި ސަރަހައްދުއަށް ނުވަތަ އެއަރޕޯޓު ކައިރި އެހެން ޕޯސްޓަކަށް ވެސް ކަސްޓަމްސް ގޮތަށް މި ބިލުން
ފިލުވައި ޤާނޫނީ މުއްސުލު ކަމުގެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި އެކަން ކުރުވުން ކަމަށް ވެސް ގަބޫލުކުރަން.
އެހެންކަމުން، ކަސްޓަމްސް ސަރަހައްދުތަކަށް؛ މިއަދު ވެސް ސަރަހައްދުތަކުގައި ހިނގަމުން ދިޔުމަށްޓަކާ އަދި މި އުޅޭ ފަންނަ
ސަލާމަތް ހުއްޓާލައިގެން. އެއީ އާއްމުކޮށް ބަދަލުކުރުމަށް ރާއްޖޭގެ ސަލާމަތް ފަރާތްތައް ހުއްޓާ. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅު ވެސް
ބާރަށް ޖެހިދިޔުން ކަސްޓަމްސްއަށް ހުރި ހަމައަށް ފިޔަވަން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި މި ބިލުން އެކަން
ފާޅުގަނޑަށް ކަމަށް ވެސް. އެހެންކަމުން، ފިރިން އެފާޚާން މިކަމަށް ރިޕޯޓުކޮށްގެން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމްސްއަށް
ސަރަހައްދުތަކަށް ފަސޭހަ ގޮތެއްގައި އިމިގްރޭޝަން އަދި ކަސްޓަމްސް ތަރުތީބުކުރާ މިކަން ކުރުވުން ގޮތަކަށް
ހަމަޖެހިގެންދިޔައީ ވެސް އަޅުގަނޑު އެއްމިނުކުރާ ކަމެއް. އަދި އެކަސްޓަމްސް ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި
އެހެންނަމަ މި ގާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ކަސްޓަމްސް ތަޞްލީމުކޮށްގެން ކަމަށް ވެސް މި ބިލުގައި
އޮޅޭނެ. އެހެންކަމުން، މިސާލަކަށް ފުރުމަހުގެ ކަސްޓަމްސްކަމާއި، އިންޓަރނޭޝަނަލް، ޗިނާ، އިރު، މި ބާވަތުގެ
ކަސްޓަމްސްކަމާއި، އެކުއަރިކަލްޗަރުގެ ކަސްޓަމްސްކަމާއި، ސްޕެޝަލް ފިޝިންގއާއި، މި ކަންކަން ވެސް މި ގާނޫނުގައި
ތަޞްލީމުކުރެވޭ، ސަޕްރައިޒް، ބެރިޔަރު ލިޔުމުގައި އޮތުމަކީ ވެސް މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.

އެހެން، އަބަދުވެސް މި ޤައުމީ ގޮތުން މާނަކުރަން އޭރު ތިބި ބަޔަކު ބޭނުން ގޮތަކަށް. ސަރުކާރު އިބާރާތުން ދިވެހި އޯޑިޓާ އެކަން ފުރިހަމައަށް ކުރުވޭން ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެހެންމެ ލައިސަންސް ދޫކުރުމާ ވެސް މި ބިލުން ފަހިވެގެންދާ ކަމެއް. މަސްވެރިކަމުގެ ލައިސަންސަށް ވެސް ހަމަ ސަރުކާރުން މި ގޮތްތަކުގައި ދިވެހި އެންމެންނަށް ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެއީ ސަރުކާރުގެ ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ކާނާގެ މިހާތަނަށް ވެސް އެންމެން މި ސަރުކާރުގެ ހަމަހަމަކަމާ، ތިމާވެށީގެ ހަމަތަކާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އެންމެ އުމީދަކީ، މި ބިލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ މުސްތަޤްބަލަށް ކޮބައިތޯ ބުނެދޭނެ. އެއީ ބޭނުންތަކަށް މި ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ބޭނުންތަކަށްވެސް ކަނޑައަޅާނެ. ހަމަ އެއްގޮތަށް އެއްބަސްވެ ބޭރު ދެމެހެއްޓެނިވި ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށް. އަދި ހަމަ އެއްބާރުލުންދޭ އެއްބަސްވުންތަކާ، އިސްލާމްދީނަށް މަސްވެރިކަމުގެ ނަފާ، މި ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންގެ ހައްޤުތަކާއި އާމްދަނީ ނުހިފާ، މި ރާއްޖޭގެ ބޭނުން ގޮތުގައި ގެނެސްދީ، އަދި މަސްވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން މި ކަމުގައި ބައިވެރިވެފައި ވާތީ ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޖާބިރަށް.

ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޖާބިރު ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ތަފާސްހިސާބުތަކުން ބާކީ ބިލުގެ ދިރާސާ ސަރުކާރުން ފޮނުވާފައި ހުށަހަޅާފައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަގައިމު ބަހުގެ ބޭނުން ފުރިހަމަ ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް، މިއަދުގެ ހާލަތު އަދި މާދަމާއަށް ބަލާއިރު ޤަވާޢިދުތަކުގެ ތެރެއިން ގެނެވޭ ތަފާސްހިސާބު ބޭނުންކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި ގެނެވޭނެ ކަމަށް ބުނަން. ދިރާސާތަކުގެ ތެރޭގައި އެއިން ގެންދާ ހިތާވަހަކަ ގޮތެއް ތަފާސްހިސާބު ތަކުރާރުކުރަން. މަސްވެރިކަމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ތަފާސްހިސާބު ބެލުމާއި ދިރާސާކުރުމުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ހިތާމަޔާއެކު ކަނޑައަޅަން ތަފާސްހިސާބު ކަމުގެ އުސޫލުތައް، ވަޒަނުކުރާ ކަމަށް ނުކުރެވޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާ ކުރާނަމަ. މިސާލަކަށް ބުނަން، އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު ހެޔޮ ތިޔަ މަސްވެރިންގެ ބަދަލު ކަންތައް. ހަމަ އެކަނި ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމަށް އަދި ކުރަންޖެހޭ އެއްޗެހި ކުރަން ފަހަނައަޅަން މަސްވެރިކަމަށް ބަދަލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހިސާބުކޮށް ބައްލަވައި، ހިއްވަރުދޭން ވީ ހިސާބަށް ހިތަދެއްކުން ކީއްވެގެންތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަކީ ކޮބާތޯ؟ އަޅުގަނޑުމެން ކިހާވަރަކަށް ހިސާބުކުރަނީ؟ އަޅުގަނޑުމެން މި ގޮތުގައި ފެންނަނީ ހަމަ ކަމުގެ މަސައްކަތް ކަން. ވިސްނާލާ އާމްދަނީ ވިސްނުން ހުރިހާ ގޮތެއް ކަން.

މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް ލިބެންޖެހޭ އާމްދަނީ ލިބުން އިތުރުކުރުން، އަދި މަސްބާނުމުގެ ކޮލިޓީ އިތުރުކުރުން. އަޅުގަނޑުވެސް މި މަޖިލީހުގައި ކުރިން ބިލުތަކުން ހުށަހަޅައިގެން ވާހަކަދެއްކި ދުވަހު ހަމަ ވާހަކަ. މިހާރު ދިވެހި އަންހެނުންނާއި ބަދިގެއަށް ވަދެ މަސް ކައްކާކަން ބޮޑުވެސް ނުވޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުވެސް އަންގަސްބޭނުމަށްވާންޖެހޭކަން ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑުވެސް ގޯތިތެރެން އުވާން މި ކުރަނީ ކީއްކުރަންތޯ؟ ގޯތިތެރެން މަސްވެރިންނަށް، މަސްވެރިން ބާނާ މަސްކަނޑުގެ ފާރި މިޒޯނަށް މަސްގަނޑުފަހި ދިވެހި ސަރުހައްދުން 3 މަސްކުރުވަސް ވެއްޖެ ނުދޭތޯ. އަޅުގަނޑު ފެނުނު ސަރުކާރުން ދިރިއުޅުމަށް އެ ފާހަގަ ބުނި އެ މީހުން. އެ މަސްވެރިން އެ ދެކި އަޑުއަހަން. އަޅުގަނޑު ހިތަދަކުރަން މިކަހަލަ؛ އެއީ ސަރުކާރުގެ ފައިސާ ނެތި މަސްވެރި މީހާ ބާނާ މަސްކަރުން ތެރިލީންތޯ؟ މި ކުރީގާ ކަންކަން މި ބިލުން ގެނެސްޖެހުން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑުވެސް ދެ މަސް، ޖީން މަސް ވެގެން ދާއިރުގައި ބާނާ މަސްކާރަން ތެރި ނުދީ، އަދިއެކަމަށް އަނެއްކާ ތަނު އަޅައިގެން މަރަން. ކުރީގާ މަސްވެރިން އުޅޭ ހުއްޓި. އެއީ ދުއްތާ އަޅުގަނޑު މިއަދު ރޭގައިދޭއްކުރަންޖެހޭ؛ މި މަޖިލީހުން ރޭގައިދޭއްކާން، ގޯތިތެރެ ހާދިކުރުގައި މި ބައި ރަށަވަރުގެ ކުރަންޖެހެނީ. އަޅުގަނޑުވެސް އާލަތް ރޭގައިދޭއްކާ ގޮތުގެ ނުވާނެ. އަޅުގަނޑުވެސް ރޭގައިދޭއްކާ ކުރަމުން، ކުރަމުން؛ މިހާރު ވަރަ ތެރެކަން ޖެހިގެން ކުރަން؛ މިސާލަކަށް ގޮތުން. ހަމަ މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑު މިހާރު ވެސް ދެނެގަތީ. ހަމަ މި ބިލުގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑު މިހާރު ވެސް ޖެހިގެން ކުރަން ޖެހޭ ހައިބަ ތެރެކަން އެއީ ހިމާޔަތް، އެ ތެރަކަން ޖެހިގެންދެއްލި ނުކުރޭ. އައްޔު އަތޮޅުގައި މިސާލަކަށް ގޮތުން ވަރި ތެރެކަން ޖެހިގެން ކުރުން މިސާލު މަސްވެރިކަމުގެ. އެއީ އެ ތެރެތެރެ ހިމާޔަތް ކުރަންޖެހޭ. ދެން ކޮންމެ ކަމެއް ޖެހިގެން ކުރަން ދޫކޮށްލަނީ؟ ކަނޑުގައި ހުންނަ ދިރުން ބަރަންފަސް ޖެހިގެން މި ދަނީ. ފަރުތަކާއި ދޫކޮށް ހުންނަ އެއްޗިހި ބަރަން. މަސްބާނަން އަޅުގަނޑުވެސް ދޮރުން މަސްވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑުވެސް މި ދެކެނީ. މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގައި އުޅޭ މީހާ ދުވަހަކު ތެރަވަރުއް ނުވޭ. އެއީ ދޮރުގެ މަސްވެރިކަން ކުރުމުގެ ސަރަޙައްދު ވަކި ދުސްމި މަސްވެރި ގައުމެއް. އަޅުގަނޑުވެސް އުޅެނީ ތެއްމުދު މަސްވެރިކަމުގައި އުޅެން. ކާކުގެ ދުވަހަކު މަހަށް ދާން އުޅެނީ. ފުރާގެ ކުއްލިކުރުމަކަށް ޖެހޭ. ދާން ސަރުކާރުތަކުން އަބަދުވެސް އާންމުކޮށް ދެކޭން ބަޔަކަށް ފައިސާތަކެއް ދީފަ. މިސާލު އެކަމެއް ފަހަރެއްގައި ނެތި ހިނގައިދާން. އެހެންކަމުގެ، މަސްވެރިކަން ހަމަ ޖެއްސުމަށް އެއްޗެހި ބޮޑުތެރެން ހުރިގޮތުގައި، މަސްވެރިންނަށް ވެސް އެއީ ވަކި އަދުލުވާ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ހައްޤުކަން، މަސްވެރިންގެ ޙައްޤުތައް މި ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑުގެ ތަރުޖަމާން މި ބިލު ފަރުމާކުރެވުނީއްސުރު ކާރިޘާ މަރުކަޒުގެ އަދި އަޅުގަނޑު މި ދައުލާ ވާހަކައަށް ބެހިގެން ޖެހިގެން ކުރެވޭން ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިސާލު ރައްޔިތުން ދިރުވާ ކަން މި ދުވަ މަސްވެރިކަމަށް އަޅުގަނޑުވެސް ހުވަފެން ރޭގައިދޭއްކި ޤާނޫނުގެ ސަރަޙައްދު ދިރިހުރި ތަރަޖަމާގެ ވަރުގަދަ ކުރިއަރަމުން. ޒަމާނީ ބައިނަލް، އެއީ އަދި މަސްވެރިކަމަށް ބައިނަލް، އަޅުގަނޑުވެސް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރަށް.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މިދެ ދުވަސްކޮޅުގައި ކުރީން މި ތަންގައި 5 ގަޑިއަކަށް މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައީން. މިހާރު މިއޮތީ ބިލެއް ހުށަހެޅުނު، ގާނޫނެއް ހުށަހެޅުމުގެ މަޖިލީހުގައި މި މަސްވެރިކަމުގެ ބިލު މި ތަނަށް އައިސްފަ. ސަރުކާރުން މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވީމާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް އަދި ފިޝަރީޒް މިނިސްޓަރަށް ވެސް އަދި މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މިޒަމާނުގައި ދެއްކި ވާހަކައެއް، އެމްޑީޕީ ޕްރޮމިސްކުރި ހަދާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން މިޒަމާނުގައި ދެއްކި ވާހަކައެއް، ގެދޮރު މަސްވެރިންގެ ހަދާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ކުރީން މި އޮތް މަސައްކަތެއް، މަސްވެރިންނަކީ ހަމައެކަނި ގެދޮރުދިނުމުގެ ކަމާ މަސައްކަތްކޮށްފައިވާތީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަތައް ދެއްކި ދުވަސްވަރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑާ ދިމާވާ މަސްވެރިން ވަރަށް ގިނައިން އަޅުގަނޑު ކައިރީގައި އަހައިފާ، މަސްވެރިކަން؛ މަސްވެރިންނާ ހެދި ހެދުންވަރެއް އެބަހުރިތޯ. އަޅުގަނޑު ސުވާލެއް ކުރިއޭ ބޭރުން، ހަމައެކަނި މި ވާހަކަ އަޅުއިވޭތީ ދަންނަވައިލީ. ކުންފުނިން ޖަވާބެއް ވެސް ބޭނުމެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް ވެސް މަސްވެރި ޢާއިލާއަކަށް އުފަން، މަސްވެރިއެއްގެ ދަރިއެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވ. އަތޮޅު؛ ވ. އަތޮޅަކީ ބޮޑު އަތޮޅެއް. މަސްވެރިކަމުގެ ހުރިހާ ވައްތަރެއްގެ މަސްވެރިކަމުގެ ހަމަ އިންތިހާއަކަށް ރަނގަޅު އަތޮޅެއް އިނގޭތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވ. އަތޮޅުގެ ފުއްޓަރުބޭރު ހުރި ހަމަ ޓްރޮޕިކަލް ކަނޑުމަތީގައި ހުރުމުގެ ބޭނުމުގައި އެއްކަމުގައި ހަރުލަން ވެސް ހަމަ ރަނގަޅު ރަށްރަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ. މަސްވެރިކަމުގެ ފަހިކަމާއި ރައްކާތެރިކަމާ ހިމެނޭ ވަރަށް ރަނގަޅު އަޅުގަނޑު މިދާއިރާ ރަށްރަށުގެ ވާހަކަ ވެސް. އަދި ފުއްޓަރުބޭރު، މިއީ ދި ދޫނިދޫގެ މަސްވެރިކަމަށް ހަމަ ފުރިހަމަ ޓޫރިސްޓް އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހުޅަނގު ދޫނިދޫގައި ކަލްޗަރަލް މަސްވެރިކަމާއި، އަދި އިތުރަށް ދޫނިދޫގައި ކަނޑުހުޅޭގެ، އަދި އޭރިއާތަކުން ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅު މަސްވެރި ފުރުޞަތު ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. ހަމަ ކައިރީގައި ދާއިރާގައި، އަދި ފަޅުތެރޭގައި ދާއިރާއިން ދުވާ ސަލަކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވ. އަތޮޅަކީ މިޔާކޯޑީގައި ފަޅުތަކަން ވަރަށް މަސްދުނު އަދި މި ހުރިހާއިން ވެސް އަދި މާލެ އަތޮޅުން ވެސް ވަރަށް ގިނަ އަދަދަކަށް ބޮޑުތަން ވަގުތުން ފަޅުތަކުގެ މަސްވެރިކަން ކުރަމުންދާނެ އަތޮޅެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލަން. އެހެންކަމުން ފަޅު ކައިރީގަޔާއި އަދި ފަޅުތެރޭގައި ދާއިރާން މި ގޮތުގައި މަސްކުރުމުގެ ނުހަނު ފުރުޞަތު، އެއީ ވަރަށް ބޮޑު އަޅުގަނޑު ހިތުން ފަޅުތަކުގެ މަސްވެރިކަމަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް ލިބިދާނެކަމަށް ކަމެއް ކަމުގައި ދަންނަވަން. ޓޫރިޒަމުން، އެއީ ވެސް މި ގޮތުގައި މަސްކުރާ؛

އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން މި އުޅޭ ކަމަކީ މަސްވެރިންނަށް މީގެ ލާބަހާއި މަންފާ ހަމަގޮތުގައި އަދި އެ ބޭފުޅުން ބާނާ

މަސްކޮޅު ހަމައަގުގައި ވިއްކައިލެވޭނެ ގޮތަށް ރާއްޖެއިން ބޭރުންނާއި އަދި ރާއްޖެއަށް އަންނަ ބޮޑުފަހަރު ވެސް

ކުރިއަށްގެންދަވާން ގޮތެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލުން އިދާރާކުރެއްވުމާ، މި ގޮތުން ކުރިގެންދާއިރު އިދާރާކުރެއްވުމާ

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަޖެހިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުގެ ކުޑަކަ ނުތަނަވަސްކަމެއް އެބައުޅޭ

މި ބިލުގެ 9 ވަނަ ބާބުގައި. އެއީ މޮނިޓަރކުރުމާއި ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށް، ސަރވެއިލަންސާ ބެހޭ ނިޒާމު. މީގައި

އަޅުގަނޑު ހިމެނޭއަރަނީ އަބަދު ސުވާލުކުރެވޭ ނުނިކުނު. އެއީ ވޯޓުފިޔަ ޤާނޫނުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް

ދިމާވެދާނެ ހުރި ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިކަން މިގޮތަށް، ތަންތަނުގައި

ވެރިކަމަށް ސަރުކާރުގެ މޮނިޓަރކުރުމާއި އަދި ތަންތަން ބަލައި ފުރުސަތުތަކެއް މިހެން ހުރުމުގެ ކަމަށް ވަނީ

އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބަޔަކު ފަހަރަށް މި ގޮތުގެ ބޮޑުންނަށްޓަކައި ނާޖާއިޒު ފައިދާ ފަހަރުތަކުގައި ނަގާ ތަން އައިސްދާނެ.

އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން ކުރިން މަޖިލީހަށް މިއަދު ތަންތަނުގައި ބެލަން ވިސްނުން ބަޔަކުބަޔަށް ކުރިމަތިން

މަސައްކަތްކުރާއިރު މިއަދު ބަލަހައްޓާ އަންނަނީ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. އެއީ އެހެންނޫނިއްޔާ ބައެއް ފަހަރު

ރުފިޔާއަކީ މީހާގެ މަސްކަތާއި އަދި ޒާތުގެ ފުރުސަތު ނުލިބުނުތަކަށް ހެދިދާނެ ކަމަށް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،

ހަމަ މިފަދަ އަޅުގަނޑު ފަހަރަކަށްވެސް. ދާއިރާ ފުރިހަމަކަށް ވިސްނަމުން ބަޔަކު ސިޔާސީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރައީސުލްމަޖިލިސް ވާހަކަދައްކަވައިފި:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ ތިނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި

މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަޢީދު.

ތިނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަޢީދު ވާހަކަދައްކަވައިފި:

﷽. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރުގައި ހުރި، މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫނު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމަށް

ހުރި ދުރިހެލިކަން ވާހަކަދެއްކުމުގެ ގޮތުން، ވާހަކަފުޅުގެ ގޮތުން އަސާސީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ވެސް މިފަދަ ބިލެއް

ފޮނުވާލާފައި، އިސްރާފު ފުރިހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝަރީފް ވަޙީދަށް މަޖިލިހުގެ ތަޖުރިބާގެ ބޭނުމަކީ މި ހުށަހެޅުއްވީ. އަދި

ހުށަހެޅުއްވި އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން މިކަން ގެންދަން މިންވަރު.

އެއީ މިކަމުގައި ހުރި ދުރިހެލިކަން. އަޅުގަނޑު ހަމަހަމަ އަންނަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އޮންނަ ފުރަތަމަ އިންޖީނު

އަޅުގަނޑުމެނަށް ރައީސް އިބްރާހިމް ނާޝިދުގެ ވެރިކަމުގައޭ. އާގޮތަށް ރައީސް މައުމޫނުގެ ޖަމާޢަތުގައި ރާއްޖޭގެ

ދުނިޔެއަށް އުފެދުނު ބޮޑުވެރިޔަކާ ހަމައެކޭ، ވަރަށްގައި ޖުމްހޫރީ އެންމެ ފަހުގެ ފުރިހަމަކަން ޖީލުގެ

އެހީތެރިކަމާ އެކީގައި ދެ ދުނިޔެއް ބޮޑުވެފައި. މިގޮތުގައިވެސް ދުނިޔެ ދައުލަތް ދުނިޔޭގެ، އެ ދުނިޔެ ދެއްކެވުމުގެ

ނަސީބު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް ގޭގައި ލިބުނީމާ އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާން ނުހުންނަ ކަމަށް ވިޔަސް، މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތް ކުރިއެރުވުމަށް ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އިނގޭ. އެހެންވުމުގެ ސަބަބުން ދާއިރާއެއް ޖެހިލުންކުރުމަށް، ބަނދުމާއި، މި ކަންތައް ދިޔައީ ޒަމާނުއްސުރެ ބަދަލުވަމުން، ތަރައްޤީވަމުން. އެގޮތުން ގޭގައި މަސް ކެއުމާއި، މަސް ގަތުމާ، މިކަންތައްތައް ވެސް ދިޔައީ އެކުގައި އެއް ތަރައްޤީވަމުން އައުން އައި. އެގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ކުޑައިރު އަޅުގަނޑު ހަނދާންނުހުރޭ، މަސް ކިލޯއަކަށް، ގޭގޭގައި ކައިއުޅެނީ އެއްޗެހިތަކުގެ ގިނައީ އަޅުގަނޑުމެން ގަންނަން 5 ރުފިޔާއަށް. އެންމެ މަތީ އަގަކީ، މިހާ 30 އަހަރު ކުރިގައި އަޅުގަނޑު ހަނދާން އެބަހުރި، އަޅުގަނޑުގެ އުމުރުން 12 އަހަރުގައި ހަނދާން އެބަހުރި އަޅުގަނޑުމެން ގޭގައި 5 ރުފިޔާއަށް މަސް ކިލޯއެއް ގަތް ހަނދާން. މި ބުނަނީ، ޓޫނާގައި ކަނޑައިގެން ނުރައްކާ ހުރި ގޮތަށް ގެނައިމާ އަންހެންވެރިން، ގޭގައި އިންނަ އަންހެން މީހާ މަސް މި ގަންނަނީ. ގަނޑުވައި ފިޔަވަޅުން މީހާ އަންނައިރަށް ގޭގައި ހިއްކައި، ހުރިހާ ކަމެއް ކުރީ، ދަރިން ތައްޔާރު ކުރަމުން، ފަރުވާގެ އިންޑިޔާމުންނާއި ހަމަޖެހިލައި ހުންނަ ވާހަކަ. ތަރުތީބުވެފައިވާ ކަންކަން ހިނގަމުންދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެން މަސް ފެހިބީރި ހިނގާ ވާހަކަ ދައްކާއިރު، ގޮތްތަކުގައި ކަންތައްތައް ކުރާ ވާހަކަ؛ މިއީ ތަޖުރިބާ ހާދަހާ ކަންތައްތައް. މިކަން ބަދަލުވަމުން އަންނަނީ ކޮންކޮން ތަރީޚަކުންތޯ. އެގޮތުން ބަލާއިރު، މިއަދު މަސްވެރިކަން ބަދަލުވެގެން އައި މިންވަރު ބަލާއިރު، މަސްވެރި ދާއިރާއަށް ބޭނުންވާ، ހައިސިއްޔަތު ގެދޮރު. ތިލަދުންމަތީ ދާއިރާގައި ދާދި މަސްވެރިކަމުން އެންމެ ގިނަ އަދަދެއްގެ މަސް ބޭނުމުގެ ތަކެތި ވެސް؛ 42 ބަޔަށް އެއް ދުވަސްވަނީ ބޭނުމުގެ ތަކެތި ވެސް ގޮއިވުންތައް މި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން ހައްސަތީ ދުވަސްގައި މި ކަހަ މަސްވެރިކަމަކީ ތަފާތު މަސްވެރިކަމެއް. ތަރައްޤީގެ އޮޅި ސަރަޙައްދުތަކަށް މަސްވެރިކަން ބަދަލުވެއްޖެ، ދުވަހަށް މި އޮތީ ދުރުގެ މަސްވެރިކަން. ކަނޑުފަމަސްވެރިކަން ހައްސަތީ ދުވަސްގައި ކުރަނީ. އަދު އަތޮޅާއި، ހަމަ އަތޮޅުއި، ފުރަތަމަވަނަ، މި ސަރަޙައްދާ ދުރުގެ މަސްވެރިކަން ކުރާ ތަން. މި މަސްވެރިކަމަށް އައި ބަދަލުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު މި ބުނެން އެނގޭ ބޮޑެތި ފަރަގުކުރާ ކަންތައްތަކަކީ، ފެންސަރުގެ ކަނޑައް ހަމަޖެއްސުން ގޮތްތަކާ ގުޅޭ؛ މިއީ ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް. އެއީ މިއަދު ދޯނިޖެހުން 3 ދިވެހިން ދާއިރު، 12 ވަރަކަށް ބިޔަސްދޭން އެބަދު. ބިޔަސްދޭން މި ދަނީ، މަސްވެރިކަމަށް ބިޔަސްދޭން އެ ދޯނިތަކުން މި ދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނު ހުއްދަކުރާ އެއްވެސް މިންގަނޑަކުން ހުއްދައެއް ލިބިގެން ތިބޭ ބިޔަސްދޭނެއް ނޫން. އޭގެ މާނައަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އާމްދަނީ މި ދަނީ ހިރާއް ބަދަލުވެގެންނޯ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. ކޮންމެ ދޯނިއެއްގައި 12، 14 ވަރަކަށް ބިޔަސްދޭން ތިބޭ ކަމަށް ފެއްޖޭއާ ދިވެހިން މަސްވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި ނުފެނެ. ހިރާއްތަކޭ، ދިވެހި އަންހެނުން މަސްވެރިކަމުގައި ދަރިއަކަށް ނިކުންނަނީ ހިރާއްތަކޭ؟ ދިވެހި ފިރިހެނަކު ވެސް މި އުޅެނީ މަސްވެރިކަމަށް ދަރިއަކަށް ނުނިކުމެގެން. އުޅޭއިރު، ހިރާއްތަކޭ މިކަން ކުރާނީ؟ ދޯން ހައްސަތީ ބޭނުމުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ލާރި ލިބޭނެ ގޮތެއް، 6 މަސްދުވަހު އެ މިހާ މަސްވެރިކަންކުރާ އެ ދޯނިތަކުން ލިބުނުއް ލިބޭގެން، ލާރި ލިބޭނެ އުސޫލަށް ހަމަޖެހެން އެބަޖެހޭ. 7% ފެންސަރުން ސިޔާސަތު އެ މިހާ އަމިއްލައަށް ދީ

ގޮތަށް އޮތުމަކީ މިއީ މިކަން ކުރާނެ ގޮތެއް ނޫން. ބަލާގައި މިހެން ވާއިރުވާނެ. މިއަދު ހަމައެކަނި ސިފައެއް ނާންނާނެ. އެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހޯޗެތަކުގެ ސިވިލްސާވިސް ބެއިން މަނާވާ ޖަހާފައި އޮންނަ އުސޫލުން ޕެންޝަން ސްކީމަށް 7% ދޫކޮށްލާނެ ކަމަށް ބުނެވިދާނެ. އެކަމަކު މިއީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އެއީ އެއް ދުވަހު އެއް ދުވަހުން ވަރަށް ދިޔައިއްޔާ އަނެއް ދުވަހު އެ މިނާ އަނެއް ދުވަހުން ދަނީ. އެކަ ބޭންކްފްއްޖެއްސާ އެކަ ވަރަށް ނުގޮސް ހުރެދާނެ. މުސްތަގުބަލުގަ ނިޒާމަކީ ފަހަރު އުސޫލު ނިޒާމެއް. މިކަން ފަހަރު ފުރުސަތު ވިސްނައި، މަސްލަހަތާ އެކުގައި މުސާރަތަކުގައި ލިބޭގޮތް ދިރާސާކޮށްގެން ނޫނީއާ މިއީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. ހާއިބަޔަކު މި އޮތީ ޕެންޝަން ސްކީމު؛ ޕެންޝަނަށް ނަގާ 7% އަކީ އަދާކުރަމުންދަނީ ވިސްނުމެއްކަމާ އެކުގައި ނޫނީއާ އަދާކުރަމުންދަނީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އަދާކުރަމުން އެބަޖެހޭ މަގަން ހަމަޖެހިފައި ކަނޑައަޅަން. އެއީ ތަޢުލީމު މައްޗަށް ފެންވަރުގައި 3 ރުފިޔާއަށް އޮތް ކުރުގައި ވީހިސާ، 2008 ގައި ތައުލީމު ނިޒާމުގެ ފެންވަރުގައި ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދިނި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބާރުތަ ދޭން އެންމެ ބޮޑު ސަބަބު. ނަމަވެސް، މިއަދު...

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަދި މިހާރު މި ފުރުސަތު އަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ވަޙީދަށް.

<u>ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ވަޙީދު ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ކަންކަން މި މަޖިލީހަށް މި ގެންނަނީ އެކަންކަން އަދާކުރަމުންދަނީ ކުރުވާންކަން ރަނގަޅުވާތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިޔަށް ތަރައްގީގައި 19 ކަރުދާހެއް ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ހުށަހެޅިން. އޭގެތެރެއިން އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރި، އިންސާފު ހޯދުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިންސާފު ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ފަށައިގަތްތެން މިހާރު ކުރިއަށްދާއިރުގައި އެ މަސައްކަތް ވަރަށް ބާރަށް އަބަދު. ޖޭ.އެސް.ސީގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަ މާނައިގައި އޮބަ ހިނގާ. ހަމައެއާއެކުގައި ނުބައްދުން ވަޒީފާތަކުން ވަކިކޮށްފައި ތިބި މީހުންގެ ވަޒީފާތައް އަބަ އިއާދަކުރުން އަބަދު. އަދި އެ މަސައްކަތް ބާރަށް އަބަ ހިނގާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބިރުދެއްކުމުގެ ހަރުދަށް ގެއްލިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ހައްދުތަށް ހޯދައިދިނުމަށް ބޭނުން ވާނެ ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރެ. ދިއްދޫގެ ރައްޔިތުން އިދިގެ ބަނދުގެ ކުރިން ކަމުންސިލް ކުރިމަތިވި ގޮތެއް އެ ހައްދުތަށް ހޯދައިދިނުމަށް ބަލާ. އަޅުގަނޑަށް ހަމެން، މި ސަރުކާރުން އެ ރައްޔިތުންގެ ހައްދުތަށް ވީ ހޯދައިދިނުކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޔެ ދިއްދޫގެ ޖަލްސާ، ރިސޯޓުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ޖީވާނުން އެދުނީ އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ވޭޖެއް ބޮޑު އަވަހަށް މި މަޖިލީހަށް ގެނެސް، އެ ފާސްކޮށްދިނުމަށް.

އިޖްތިމާޢީ ރަހުމް. އިންސާނިއްޔަތު މިނިސްޓަރު ވަޒީފާތަކުން އެ މަސައްކަތް ބާރަށް ކުރިއަށްދާ ފަދަ. އިސްލާމްދީނުގައިވާ
މިއަދަކީ ތެރޭގައި އެ ބިލު މި މަޖިލީހަށް ފަސްނާން. އެކަމަށް ޖަމާއި ރައްސްތެރިކަމުގެ ރިއާޔަތް ކަނޑައެޅުމާ ކުރިމަތީގެ
މަސައްކަތް ވެސް ބާރަށް އެބަ ހިނގާ. އެ ބައްދަލުވުންތަކެއް އެބަ ބާރަށް ކުރިއަށްދަނީ. އިސްލާމްދީނުގައިވާ މި މަސައްކަތް
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމްދީނުގައިވާ މި މަޖިލީހުން ކުރާނަން. އިޖްތިމާޢީ ރަހުމް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސަތުގެ
ތެރޭގައި ހިމެނޭ އަންނަ މުހިންމު އެއް ކަމަކީ، ނޫ އިޤްތިޞާދީ. ނޫ އިޤްތިޞާދީގައި އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅި މަހަން
ހަމައެކު ހުރިން. އޭގެތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ސިޔާސަތުތަކުގެ ތެރެއިން، ރާއްޖޭގެ ކަނޑުތަކުގައި
ދިވެހި މަސްވެރިންނަށް ބޭނުގެ މާލީގެ ދިވެހި މަސް ދޫނި، ކަނޑުތައް ޖަގަހަ، ބޭރު މަސްވެރި ބޯޓުތަކަށް؛ އިޖްތިމާޢީ
ރަހުމް، މިކަންކަމަށް ދިވެހި އިޤްތިޞާދީގައި ހުރިހާ ކަންކަން. އިޤްތިޞާދީ ފުރުޞަތުތައް ޖަހައި ކަންތައްތަށް ބޭނުންވާ
ކަންކަން. އަދި ހުރި ބޭރުގެ މަސްވެރި ސިނާޢަތުގެ ފައިދާ އެ މަސްވެރިންނަށް ފުރުޞަތު ގެންގޮސްގައި ލިބިގަތުމަށް ހުރަސް
މަޖިބޫރުވެފައި ހުރި ކަންކަން. އިޖްތިމާޢީ ރަހުމް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ވާހަކަދައްކަނީ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ
ބިލަށް. އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މި ހުށަހެޅި ބިލުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދިޔަ ކަންކަން ހާސިލުވެގެން އެބަދޫ.
ހަމައެއްކަމާއި އަޅުގަނޑުމެން އެދޭ ގޮތަށް މަސްވެރިންގެ ވިސްނުމަށްވާއިރު ހައްގާއިވެގެންދާނެ ގޮތަށް މި ބިލު
ފުރުޞަތުގެންދިޔަ. އިޖްތިމާޢީ ރަހުމް. މަސްވެރިންގެ ހަރަކާތްތެރިވުމާއި ހަމަޖެހުނު. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބޭނުންވާ
މަސްވެރިން މި ފައިދާގައި މުހިންމު ބައެއްގެ ގޮތުގައި ހަރަން. މަސްވެރިންގެ ހަރަކާތްތެރިވުމާއި މި ފައިދާގައި ހަރަކާތްތެރިވުން،
ހަމައެއްކަމާއި މަސްވެރިން ވެސް އެއް ދުނިޔެ އަނެއް ދުނިޔެ ބަދަލުވެގެންދިޔައިރުގައި ބަދަލުވެގެންދިޔަ އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ ވަޒީރު އަދިކަމާއިރުގައި އެއް އުފުލުން އަނެއް އުފުލުން ބަދަލުވާ އުސޫލުން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުވާނެ ކަމެއް
ނެތް. އިސްލާމްދީނުގައިވާ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިޔަށް ވެސް، 2008 ގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކުގައި ނުވާނެ ކަމަށް
ބުނި ހުރިހާ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން އެކުގައި ވެސް ކުރަމުންދިޔައީ. ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް އެކަންކަން އާދޭސްކުރިއަސް،
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިއީ ނުކުރެވޭނެ ކަންކަމެއް ނޫން. ހަމައެއްކަމާއި ޖުމުހޫރީ ފުރުޞަތު ބައިވެރިވާ މަސްވެރިން
ވެސް ކުރެވޭނެ. ހަމަ އެއްކަމާއި ހައްސާސް ސިޔާސީ ދާއިރާގައި އެހެނިހެން ސިޔާސީ ދާއިރާގައި ވެސް މަސްވެރިން
އަޅުގަނޑުމެން ބައިވެރިކޮށްދޭން ހަމަ ފުރުޞަތު ގޮތުގައި އެ ބައްދަލުވުން ބައިވެރިކުރުވާނެ. އިޖްތިމާޢީ ރަހުމް.
މަޖިލީހުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބިލެއް ޤަވާޢިދެއް ބައްދަލުވުމުގެ ތަޢާރަފުކުރީ. އެ ޤަވާޢިދެއް މިއަދު އެކީ އެ
ބައްދަލުވުން ފުރުޞަތު ލާނަގައި ލިބިދޭން. އަޅުގަނޑު ޝަކުވާ މި މަސްވެރިކަމުގެ ބިލުގައި ކަނޑައެޅި ބައްދަލުވުން ހަމަ
ހިމާޔަތްކުރާ އުސޫލުން، އެ ޤަވާޢިދު ބައްދަލުވުން ހިމާޔަތްކުރުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން. އިސްލާމްދީނުގައިވާ އެ
ބައްދަލުވުން، އެއްބަހައި ބިލު ކަނޑައަޅައި ޤަވާޢިދު އެ ބައްދަލުވުން ވެސް ބައްދަލުވުން ކުރިއަށްގެންދާނެ.
އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ހިމާޔަތް ހިއްސާ ދެނަގާ ބޭނުން އެހެން، އެކަން ނުކުރި މިހެން ފުރުޞަތު އެކަން ނުކުރަނީ ބައެއް
ނޫން. އިސްލާމްދީނުގައިވާ އެ ބައްދަލުވުން އަޅުގަނޑުމެން ހިމާޔަތްކުރަނީ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމަށް.

ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 1987 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުންދާ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް އޭގެ 32 އަހަރު ފަހުން ވަރަށް މުހިއްމު ބަދަލުތަކަކާ އެކުގައި ބިލެއް މިއަދު މި ހުށަހެޅިގެން މިދަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަސްވެރިކަމުގެ ތާރީޚުން ފެނުނު ހަނދާނީ 7 އަހަރަށް ފަހު، ބިއާރި ކުރިމަގެއް ފެނިގެންދާނެކަމުގެ އުއްމީދު މިއަދު އާވެގެން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެނިގިވަޑައިގަންނަވާނެ، ވޯޓުވެރިޔާ ސަރުކާރުން މަސްވެރިންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ވައުދުތަކެއްވި. މަސްވެރިންގެ ފުރިހަ 15 ހާހަށް އިތުރުކޮށްދޭނެ ކަމަށް ވެސް ބުނި. 10 ހާސް ޖޯލިން މަސްވެރިން އުފެއްދެވޭނެ ކަމަށް ބުނި. މަސްވެރިންގެ އާމްދަނީ މަހަކު 10 ހާސް ރުފިޔާއަށް އިތުރުކޮށްދޭނެ ކަމަށް ބުނި. ބޮޑުވަސް ނުބޮޑުވަސް، އެއީ މަސްދޯނިތަކަށް ވައްދާ؛ 10 ހާސް ރުފިޔާ ކަމަށް ބުނި. އަޅުގަނޑު ނިކަން މިގެ ނަމޫނާ ދެކު އެއްގޮތަށް ދަންނަވާކަން. ދިވެހި މަސްވެރިން ހެޔޮވާ މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ހާސިލުނުވާކަން. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ އެގޮތަށް ކަންކުރާ ބަޔެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވައުދުއެއްވުމަކުން ފަހަގައި އެ ވައުދު ފުއްދުން ހުރިހާ މަގުތަކެއް ހޯދައި، އަދި ވަކިން ހާއްސަކޮށް ގާނޫނީ ކޮޅަ އެ ވައުދުތަކުގައި ޤާއިމުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ބައެއް. އެހެންކަމުން، މަސްވެރިކަމުގެ ވައުދުތައް ފުއްދުމުގެ ގޮތުން އެކި މުހިންމު ފިޔަވަޅުތަކުގެ ގޮތުގައި މިއަދު މި ބިލު ހުށަހެޅިގެންދާއިރު ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ ނަމުގައި، ވަކިން ހާއްސަކޮށް އެ ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ މުޅި މަސްވެރިންގެ ނަމުގައި ދިވެހި ސަރުކާރާއި އަދި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ވަރަށް ބޮޑު އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި އޮތް މަސައްކަތަކީ ބިލު އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރުމުގެ މަސައްކަތް. މި ބިލުގައި ވަރަށް މުހިއްމު މައްސަލަތަކަކަށް ޙައްލުތަކެއް ލިބިގެންދާނެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ބިލު އެކުލަވައިލުމުގައި ކުރެވިފައިވާކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެއާއެކުގައި ބިލު އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރުމަށް ކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ހުރި ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އަދި ހުރިކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. މި ބިލުގެ ސަބަބުން ގެއްލުން ހުރި މަސްވެރިކަމަށް ހުރި ފުރުޞަތުތައް ހާއްޞަކޮށް ބަންދުވެގެންދާނެ. ދިވެހި ކަނޑުގައި ދިވެހިންނަށް ލިބިގެންދާނެ. މަސްވެރިކަން ގެންދިއުމުގެ ބަޔާއި ވަރަށް ގިނަ ފުރުސަތު ތަފާތު ގެންގޮސްދޭ ޑޮލަރުގޮތަށް ހުރިގެންދާނެ. މިއިން ކޮންމެ ކަމަކީ ދުވަހުން ދުވަހަށް މަސްވެރިކަމަށް، ދުވަހުގެ ޝަބާބުންނަށް ތަރައްޤީ ބަދަލު ވަރަށް މުހިއްމު ކަންތައްތައް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން

ބޭނުންވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބިލާގެ މަތީ ޝަރުތުތަކުގެ ތެރޭގައި މަސްވެރިންނާއި އޮޑިވެރިންގެ ބައްދުމަށް ހުރިއިރުން
ކަނޑައެޅި، ބަޔާންވާ، ޖިނާޔަތްތަކުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ މުހިންމު އެއް ސިޔާސަތުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން
މަސްވެރިކަން ބަދަލުގެންނާއިރުގައި ވިޔާނަނަން މަސްވެރިންގެ ބައްދުމަކަށް ކާބަހިރިކަން، އޮޑިވެރިންގެ ބައްދުމަކަށް
ކާބަހިރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންނަނީ ނުނިމޭވަރުގެ ފުރުޞަތު. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ އަވަހަށް، އެންމެ ފަހިވާ
ވަޑާމަކަށް ސިކުނަކަ މިހުން، އެންމެ ތަރުކީ ވަޑާ ސިއްނާކުރި ގެއަށް ވަންނަ މިހުންނަށް ވަޑާއިން އަމާޒުކަރަ
ބައެއްކަން ރަސްމީ ސިޔާސަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަން ނޫނަސް. އެއީ ދިވެހި މަސްވެރިން މިއުމަރަށް މަސައްކަތް
ކުރަމުންގެންދިޔަ ގޮތެވެ. އެހެންކަމުން، މި ބިލާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރާ ކަމަކީ،
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް މަސްވެރިކަމަކީ ރަސްމީ ސިޔާސަތުގައި ބަރާއިޓަގެ ވަޑާ ފާސްކުރެއްވުމެވެ. ގޮތުގައި
ހަމަޖެހިގެންދިޔުން. އެއާއެކުގައި މަސްވެރިންނަށް ދިނަ ބައްދުމަކުން ޖިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
މަސްވެރިންގެ ރަސްމީ ދަފްތަރުކުރެވުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުޅުއްވައިދެވުން އެބަޖެހެ. އަދި އެ ދަފްތަރު ބައްޓަންކުރަނިވިކަން
މި ބިލުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އޮންނަނީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މަސްވެރިންގެ އެޅޭނެ، އެކަން މަޢުލޫމާތު
އެބ. އެހެންކަމުން، ވަޑާ ސިއްރުވައިޖަކުރުގެން ގޮތުގައި އެންނަނީ ރަނގަޅުކަން. އެކަމުގެ ހަމަ ބޮޑުކަމަށް ގޮތުގައި
އެންނަނީ ރަނގަޅުވާނީ. ޖިބޭ އުސޫލާއި، ޓެކްނިކީ، ސަރުކާރުގެ ކަންކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ހަމަޖެހިގެން އެންނަނީ. އެ
ބައްދުމަށް މަސްވެރިޔާއަށް ޖިބޭނީ. އަދި ވަކިން ހޮއްޓާލާ މަސްވެރިއާގެ ސަރުކާރުގެ ރަށްކާތެރިކަން ޖަކައި
މަސްއޮޕިހަކަށް ހުނަމުގެ ކަންކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބަރާބަރުވާ އެންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ
ހުސޭނަ މަސައްކަތްތެރި ނުވި. ކިބައިން މަސްވެރިންނަކީ ބާޖެ އަޅުގަނޑުމެން ޖިބީ، ބަޔާންކުރަނީ ވަކިން ދިނަ ފުލާ
އެންނަނީ ރިޔާ އެބަރަ އޮވޭގެ މަސައްކަތްތެރި ތަރުކީޔާއި ހުރިހާ ސަރުކާރުގެ ރަށްކާތެރިކަން ނިޔުމުގެ ސަލާބަތް.
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ މި ބިލުގެ ދިރިހާއިން އެކަށްކަން ރަނގަޅުވާނީ ކަމަކު. ފަތުރުވެރި ސިޔާސީ ވަރަކު
މުހިންމު. ފަތުރުވެރި ސިޔާސީ އެކަށަވައިދެވި، މަސްވެރިންނަށް ފަތުރުވެރި ޖިބޭނީ މަޖޫނާއި އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލުގެ
ތަރައްޤީ ހުރިހާ ރަނގަޅުކަން. މަސްވެރިންގެ އަދު ވަޒަންކުރުން އެއީ މި ސަރުކާރުގެ މީޖާގަހަ. އެއީ މި ސަރުކާރުން ވި
ވަޑައިގެ. ފަރުމާވި، ފަރުމާވި މަސްވެރިޔާ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ގެނައި ކަށަވަރުޖަހާ. އާގަމުރިން މަސްވެރިކަމަށް
ފަރުމާވި މަސައްކަތްވެސް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅައި، އެ މަސައްކަތް ފަރުވާވީވަމު ކިރިއްސަކަން މި ބިލާ
ވަރަށް ސާފުކޮށް ދިރިސްކުރަން. އެހެންވީމާ، މަސްވެރިކަމުން މަސްވެރިޔާއަށް ޖިބޭ މަންފާއެއް ބައްޓަންވެއްޖެ އަދި
ފަތުރުވެރި ފިހާރަ މިހިރުން ކަންކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް ބަރާބަރުކުރަން ކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ދެކެން. އެހެން ހިސާ
ވަޑާ ފާސްކޮށް އެއްބަސްވެ މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ ހަރަކާތްތަކަކާ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސިޔާސަތުގައި ބަޔާންކުރަންޖެހޭ. ވިދާ
ސިޔާސަތުގައި ބަޔާންކުރަން. މަސްވެރިކަމުން ރަޖިސްޓަރީކުރުން ޖިބޭނެ މަންފާއެއް އެބަ ރަނގަޅުކަން.
ވަކިކަމަކީ ބިލު އެނބުރި ފިޔަވަޅުތަކުން ޖިބުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅުކަން މަސައްކަތް. އަނބުރާ މަސްވެރިކަމަށް

ނުރުމަށްޓަކައި ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން އެބަ ހުންނަންޖެހޭ. ޒުވާނުން މަސްވެރިކަމަށް ނިކުމެވީމާ އެ މީހުންނަށް ލިބޭ އިނާޔަތްތަކެއް ބިލުގައި އެބަ ހުންނަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާ މުހިންމު ބޮޑު ބިލަކަށް އެންމެ ފުރުސަތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުރިހާ ވާހަކައެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދަންނަވައިލަންފެނުނީ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިތުރު ވަގުތު ދެއްވާށޭ ކަމަށް. މަސްވެރިކަމާއި، ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއި، އަދި މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތްތަކާ ކަނޑައެޅުމަށް ބަޔަކު ދިރާސާކުރުމާއި މިންގަނޑުތަކާ ވަރަށް މުހިންމު ކަންތައްތަކެއް މި އިސްލާހުތަކެއްގެ ބެހޭގޮތުން ގެނައުމަކީ އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން ބޭނުންވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އިތުރު ފުރުސަތުތަކެއް އަޅުގަނޑު ވިސްނަނީ ގާނޫނަކީ ދުނިޔޭގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ފުރުސަތުގައި ބޭނުން އަޅުގަނޑު ކުރިއަށްގެންދަން ކުރިމަތިލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތު އަރުވަނީ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލްމުޙްސިން ހަމީދަށް.

ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްމުޙްސިން ހަމީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތް ވަރުގަދަކުރުމުގެ ގޮތުން؛ އާދެ! އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ހުށަހެޅުއްވާފައިވާ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. ގާނޫނުގެ ނުވަތަ ބިލުގެ މަޤްޞަދަކީ ހުށަހެޅިގެން ބިލުގެ، ގާނޫނުގެ ތަޢާރަފުކުރާ ގާނޫނީ ޢިބާރާތްތަކުން ހުރިހާ ސަރުކާރުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ އެންމެ ބޮޑު ބޭނުމަކީވެސް، މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތް ވަރުގަދަކުރުން، އެ ސިނާޢަތް ހިމާޔަތްކުރުން. މާނައަކީ ދައުލަތަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުކުރުން، މަސްވެރިންނަށް އެދޭ ބައެއް ޚިދުމަތް، އެކި ހަމައެކަނި ޓޫރިޒަމުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ކުރިއެރުވުން. އާދެ! އެހެންވީމާ މި ފަދަ ބައްޔަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިލާން ފާރުއިން ވަނީ 5 ގޮތަކުން ކުރަމުންދައި، ވަރަށް ފުރަ ދާއިރާއެއްގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް ފާހަގަކުރައްވާފައި ވާ ބަޔަކު ބައި ވަނީ ބަހުސްކުރައްވާފަ. މިހާރު ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރާ މަސް ގޮތުގަނޑަކުން ސަލާމަތް ހަތް ބޮޑު މި ވަނީ އެޖެންސީތަކުން ބޭރުކުރާ ކަމަށް ތަރައްގީކުރެވިފައިވާ ދައުލާ. އަދި އާދައިގޮތުން 70000 ޓަނަށްވުރެ ގިނަ މަސް ބޭރުކުރެވޭ ރާއްޖެގެ ގޮތުގައި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުގެ ހުރަހެއްވަނީ ނުވަތަ އަޅުގަނޑު ކުރީ މަޑުޖެހުމެއް ކުރީއަށް ދުވަސް ބަދަލުވާ ވެސްޓޫރީ، ފަޅުގެ އެޖެންސީން ބޭރުކުރާ މަސްތަކެއް، ހަމަ ހުރިހާ މަސްއެއް ދައުލަތުން އެކަމަށް ބޮޑު އިންވެސްޓްމެންޓް ކުރަމުން ހުރިހާ މަހެއް ހަމަ ވެލާ އެޖެންސީން ބޭރުކުރަން. ދަރުމަވެރި ގޮތުގައި ބޭރުކުރަން. ބަނދަރުތައްގައި ބޭރުކުރަން. އެކަން ނުކުރަނީ އެއްވެސް ސަބަބަކާ ނުލާ. ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ފަޅުގެ

އެމެރިކާގެ ބޮޑުވެރިކަމުން އަދި ވެރިޔާ އެމެރިކާއިން 70000 ބަލި ވެރިޔާ އެމެރިކާއިން ބޮޑުވެރިޔާ ކަމަށް ވާނަމަ، 4 މިލި
ފައިދާ އެބަ ދައުލަތަށް އިޤްތިޞާދީގޮތުން. މާނައަކީ، ދައުލަތުން މިކަމުން ބޮޑުކޮށް މަޤްބޫލު ދައުލަތަށް ހާސިލުކުރެވޭނެ.
ތާއީދުގެ ސަރުކާރުތަކުގެ ނިސްބަތުން ހަމަ އެއްޗެއްޗެއް ކަނޑާ. ތާއީދުގެ އެންމެ ފަސޭހަ ވަސީލަ ހަމަނުވާ ހިތާފަސް
ސަރުކާރުތަކުގެ ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، މުޅި ތާއީދު މި އަމިއް ކަނޑައެ ސަރުކާރުތަކުގެ ގޮތުގައި. ތާއީދުއަށް ލިބެން އޮތް
ވަސީލަތްތަކަށް؛ ތާއީދުއަށް ޕާރުލަމެންޓް މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ސިޔާސީގޮތުގައި ދުނިޔޭގެ މާކުބޭގައި ހަމަ އެއް ނަންބަރުގެ
ގޮތުގައި ނުހިފެހެއްޓޭ؟ އެހެންވީމާ، ދައުލަތުން އެބަޔަކު މިކަމަށް ބޭނުން އިސްތިސްނާއެއް ކުރެވެން މި ސިޔާސަތު
ވަރުގަދަކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ވަރަށް ބޮޑު ހުރަހެއްގެ އާއި، ކޮމީ މަޖުބޫރުގައި މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަރާއި
ދައުލަތުން ބޮޑު ހަރަކާތްތަކާ؛ ދި ރިސޯޓް ހަރާ ވެލިޔާގެ ވާހަކަ މި ދައުލަތް. ގޮތުގައިވެސް 60 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ
ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އެވަރުގެ އަދަދު، ތާއީދުގައި އެބައޮތް މިއުޅުއްވާ ފުލުހުންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް ކެންމަ
ސަރުކާރުތަކަން ވެސް އެ ފުލުހުން ތަނަވަސްކުރުމަށް ކަނޑަނޑަ ކުރިންއުޅޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އެހެންވީމާ، ދައުލަތުން ބޮޑުކުރާ، ރޫޅުމުގެ ގޮތުގައި ބޮޑުކުރާ މަސް، ހަމަ ހުރިހާ މަހެއް ތާއީދުގައި ހަމަ ބަޖެޓަކުގެ
ބޮޑުކުރަން އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ހުރިހާލުގައި. ދެވަނަ ކަމަކީ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފުރަގަސްކަރަން. އަޅުގަނޑު
ޝުކުރިއްޔާ ފ. އަދުލުގައި ހުރިހާ ހަމަ ވަރަށް ގިނަ، ހާރިޖީ ފުލުލުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ފަރާތުން ހަމަ އިއްތި
އަޅުން. ކަން ބޭނުންކުރާ މަސް، މާލިއްޔަ މިއީ ގޮތުގައި ވާހަކަކުރެވޭ 3 ވައްކަލްތައް އާންމުގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ތަނެއް.
މާލީގައި ދިރިއުޅޭ އެންމެން ކަން ބޭނުންކުރާ މަސް ގެނބަ ޖަނަތީ މަސްއޫލިއްޔަތު. މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ބޭނުންކުރާ
މަސައްކަތް، އާންމުގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރިމަތިވާގައި ހުރިހާ އަދި ބަޔަކުރުގައި އެބަހުރި ހަމަ ޤާނޫނުކަރު، ކުރި ޤާނޫނުއް
ބަހައްޓައިގެން އެ ޤާނޫނުކަރުގައި ފުރި ބަހައްޓައިގެން އެހެން މަސްއޫލިއްޔަތު އަތުން މަސްއޫލިއްޔަތުން ފުރުޞަތު މި އަޅާ.
އެޅުމަށްފަހު މި ހަފާ ގޮތަކު، އެއަށް ގެނެސްކުރައި ބަހައްޓައި، ކުރިން ދުވަހު ފަސް މާލިއްޔަތު ނުލިބޭނެ ގެނެ
ފުރުޞަތުން އާންމުން ފުރު ހަމަ. އާންމު މިލާ ހުރިހާ އެކި ގޮތް ތަޢާރުފު އެކި ޢާންމުގެ ގޮތުގައި،
އާންމުގައި ހުރިހާ ސަރުކާރުގެ މިހުން ފާހަގަކުރެވޭ ހަމަހީ ވެސް އާންމުން. އެހެންވީމާ، އާންމުން ނަގާ ފުރުޞަތު މި
މަސައްކަތް ގެނެ ފުރުޞަތުގެން މި ނުލިބޭ މާލިއްޔަތު. އާންމުގައި މިލާކުރެވޭ އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް ގެންދެ
ބައްލަވައިލައްވާ ފުރުޞަތު، ވަރަށް ހަމަ ތާއީދު އާންމުން ޙައްޤު ހަމަ ނަޒާހަތެއް ހައްގެއް މުދިއްޔާގައި.
އާންމުގައި ދައުލަތުގެ ކަންތައްތަށް ޢާމް ވަރަށް ހަމަ ޑޮސޯޓަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެން ހަމަ މިކަން ބާއްވާ
ފަރާތްކުރުމަށްފަހު މި ކަނޑައަޅާ ރިޔާސަތުން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދޭން. ހަމަ ގާތުން، މިނިސްޓަރު އާއި
ހުދާނަޢީ ޕްރެސިޑެންޓް އަދި މިނިސްޓަރ ޕާރލިމެންޓް މިކަންކަން ބޮޑުކަން. އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ،
މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ބަޔާއި ފުރުޞަތުގައިދިނުމަށް ދައުލަތުން އާދަޔާ އިޤްތިޞާދު ގޮތުގެ ހަރަކާތް ސަރުކާރު ފުރަތަމަ
ގޮތުގެ، މިކަން ހުރިހާ މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ބައްލަވާ ކަމަށް އޭރުމަޖިލީހުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު މުޙައްމަދު ޝިފާޒަށް.

އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ބޭނުން ބަލާލީ، ބިލުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބިލާ ގުޅިގެން ރަނގަޅުކޮށްލަންޖެހޭ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ހަމަ ބައެއް ކަންކަން ހުރީމަ އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން، އެކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ކުރުކޮށް އެއްޗެއް ދަންނަވައިލާނަމޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބިލުގެ ވަރަށް ބައިވަރު މާއްދާތަކެއް އެބަހުރި. އާޓިކަލްތަކުގައި ހަމަ ދިވެހި މަސްވެރިކަމުގެ ދިވެހިންނަށް މިލްކުކޮށްދިނުމާއި، މިގޮތަށް ގޮސް؛ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން މި ބިލުގެ އެކުލަވައިލުމުގައި، ރާވައި ހިންގުމުގެ މަޤްބޫލުކަމުގެ ގޮތްތަކުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ އެންމެހައި ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކުގެ ފައިދާ ދިވެހިންނަށް ލިބޭނޭގޮތަށް ޔަޤީންކޮށްދިނުން އެއީ ކާމިޔާބުކުރުން އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނަންޖެހޭ މަޤްބޫލުކަމުގެ ގޮތުގައި. އެއީ ދިވެހި މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫނު އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ލިބެންޖެހޭ ދިވެހިންނަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލުގެ 10 ވަނަ މާއްދާ؛ އެއީ މިނިސްޓަރުގެ ބާރުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި އެހެން ފަރާތްތަކާ ހަވާލުކުރާ ކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކަންތައްތަކެއްވެސް ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ އެއް ކަމެއް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅުކުރަން އެބަޖެހޭ، ދިވެހިން މަސްވެރިކަމުގެ މާލީ ވާދަވެރިކަން ގެއްލިގެންނުދާނެ ފަދަ ގޮތަކަށް ކަންތައްތަކުން އެހެން ފަރާތްތަކާ ހަވާލުކުރުމުގެ ރަނގަޅުކުރުން. އެއީ އެއްބަސްވުމާއި، އެގްރިމެންޓްތަކުގެ ދަށުން ކަމުގައި ވިޔަސްވެސް. އެއީ ދިވެހިން މަސްވެރިކަމުގެ މާލީ، ބަޔަކު ވާދަވެރިވެގެން ނުވި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ހަމައަށް ދިވެހި މަސްވެރިންނަކީ ހަރުދަނާކޮށް އެހެން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑު ކަން ނުވެސް. ހަމައެއާއެކު މި ބިލުގެ 3 ވަނަ ބާބުގެ 11 ވަނަ މާއްދާ އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ، މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ލައިސަންސް ދޫކުރުމާއި އެކުލަވައިލުމުގައި، މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ މި ތަފާތު ބާވަތްތަކާއި ކަނޑައެޅުމަށް އެއްވެސް މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅާފައެއް ނެތް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކޮންމެވެސް މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅަން ވެސް ކަނޑައަޅަން އެބަޖެހޭ. ދެން ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މި ބާބުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި މި ދެންނެވި މުއްދަތު ދޫކުރުމާއި އެކުލަވައިލުމުގެ ހުއްދަ 5 އަހަރުގެ މުއްދަތަކަށް އެބައޮތް ބަލަންޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެންދާ ހަމަޖެހިލުން، މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާ މިޔަ ފެށު 5 އަހަރުގެ ދުއްވަމުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެދުނު ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މަސްވެރިންނަށް ވީ ފައިދާގައި

އަޅުގަނޑުމެން ފުރުދުން. އެހެންވީމާ، 5 އަހަރުދުވަސް އެއީ ވަރަށް ދިގު މުއްދަތެއް، މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ މެނޭޖްމަންޓް ޕްލޭން އެކުލަވާލުމަށް. އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި 6 މަސް ނުވަތަ 9 މަސް އެންމެ ދިގު މުއްދަތަކަށް. އަދި އެއަށްވުރެ ވެސް އަވަހަށް އެކަން ވާނެ ކަމަށް ވަންޏާ، އެކުލަވައިލުމަކީ އެއީ މުހިންމު ކަމެއް. މި ބިލުގައި އެކަން އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެގޮތުން މި ބިލުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 6، ނަންބަރު 6 އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މި އެދޭ އެޖެންޑާ 19 ގައި އޮތް ބޯޓުގެ ޕޮޒިޝަނު މަސްކަނޑުތަކަށް މަސްވެރިކަންކުރުން ހުއްޓުވުން. އެއީ ޓޫރިޒަމަށް ޓޫރިސްޓުން މިހާރުވެސް އެންމެ ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެން ބާރުއަޅާ އެއް ކަންތައް. އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް މިގާނޫނުން އެކަން ކުރަން މަގުފަހިކުރެވިދާނެ ތަން ފެނިގެން އެބަދޭ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އަނެއް ޕޮއިންޓަކީ، މި ބިލުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުގައި އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގައި މަސްވެރިކަންކުރުން މަނާކުރާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިންމު އެއް ޕޮއިންޓް އެބައޮތް. ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ފަތުރުވެރިކަމަށް ވަރަށް ނުހަނު ބޮޑަށް ބަރޯސާވެފައި އޮތް ޤައުމަކަށް ވިހިނދު، ފަތުރުވެރިކަމާއި ގުޅިގެންހުރި މަސްވެރިކަމާއި، ސްކޫބާ ޑައިވިންގއަށް ހުރަސްއެޅޭ ގޮތަށް މި ބިލުގެ އެއްވެސް މާއްދާއެއް އޮވެގެންވާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ޒަމާނުއްސުރެ އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑުއޮޅި ކަޅުއް ދަގަނޑު ޖަހައިގެން މަސްހިފުމަކީ. ހަމައެކަނި ދިރޭ މަހެއް ނޫން. ބޮޑަ ނުވެއްޖާއި، ދިރި ނުވެއްޖާއި، މިފަދަ ބައިވަރު. ސިފާ ދަގަނޑު ޖަހައިގެން މަސްހިފުން އެއީ އަޅުގަނޑަށް މިހާތަނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރުވި މަސްވެރިކަމަށް ބަލާއިރުގައި ބޭނުމީ ސަރުކާރުތަކުން ތިމާވެށީގެ ގޮތުން ބަލާއިރު ހާލު ވެސް ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. އެހެންކަމުން، ސްކޫބާ ޑައިވިންގއަށް ހުރަސްއެޅޭ ގޮތަށް މިފަދަ ކަންތައްތައް މި ބިލުގައި ހުރުން އަޅުގަނޑަކަށް އެހާ ބަރަކަތެއް ނުވާނެ ކަމެއް ނުވޭ. ދެން ހަމައެއާއެކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލުގައި އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ، އަދިއްލަ ބޭނުމަކީ ދޭހިދާން ކަމަށް. ހަމައެކަނި އަދިއްލަ ބޭނުމަކީ ދާއިރާތަށް މަސްހިފުން. އެހާ ސިފްފަޔަރގެ މި ބިލުގައި ޚާއްޞަ އަޅުގަނޑަށް ހިތަށް އަރާ ފައިދާ އެހެން ފަރާތަކަށް ނުދާނެ ހިނގައިދާނެކަމާ ގޮތު އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭނެ. ދެން މި ބިލުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައި ޚާއްޞަ ބާރުގެ ބްރޯޑްކާސްޓް އަޅުގަނޑުމެން މަސްވެރިޔާ ވާހަކަ. ބިލުގައި ސްޕެސިފިކް ބަޔާންކުރެވިފައެއް ނެތް މިފަދަ ބްރޯޑްކާސްޓް ހާއްބަ ހުއްދަތައް، ލައިސަންސްއް ނަގަންޖެހޭނެ ކަމެއް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން މުހިންމު ކަމެއް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަވާ. ދެން މިގޮތަށް ބާރުގެ ބްރޯޑްކާސްޓް ގަނޑު މަސް ރާއްޖޭން ބޭރުކުރާއިރުގައި، ބޭރުކުރުވާނެ އަދަދަކާއި އުސޫލެއް މި ބިލުގައި ކަނޑައަޅައިފައިވާ އަންނަނިވިކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން ހަމައެއާއެކުގައި މި ބިލުގެ 23 ވަނަ މާއްދާ؛ އަޅުގަނޑުމެން އެޖެންޑާ 19ގެ އެންމެ މުހިންމު އެއްބައި ކަމުގައިވާ، ގޮދަން މަސްފޯކާބިލް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މާއްދާ އެއްކޮން އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެކޭ، މި މާއްދާގެ ގޮތުގައި އަނަރ ގަވާއިދުތަކުގައި ވެސް ބަލައިލަންޖެހޭނެ އެންމެ މުހިންމު ކަމެކޭ ލައިސަންސް ދޫކުރުން އައިސްބޮކްސް ބޯޓުތައް މަސްފޯކާބިލިޓީއާ ހިސާބަށް، މިގޮތުން ރަނގަޅުގައި

ދަމަހިރިން ކަމަށް މަސައްކަތްކުރަމުން ވާނީ ހުރިހާލަތެއް؟ އެ ބަދަލުތަކަށް ވެސް ތައްޔާރުވެސް ނަގަންޖެހޭނެތޯ؟ ބަދަލުތައް ވެސް އިތުރަށް އިންތިޚާބުކުރުމުގެ އަސްލާ އިޖުރާ ސިޔާސަތުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނެތޯ؟ އެ މަސައްކަތް ހުއްޓުމެއްނެތި މިހާރު ދަމަހިރިން ކަމަށް، ކުރަމުންގެންދާ މަސައްކަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތްތެރިކަން ހުއްޓުމެއް ނެތި ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނު ބައްޓަންކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދިވެސް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން އެބަހުރި. ދެވަނަ ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބިލުގައި އަދިވެސް ވާހަކަދައްކާފައިވާ ބައްލަވާލައްވާ ވާހަކަ ދެއްކެވި. ހަމައެއާއެކު މި ބިލުގެ 24 ވަނަ މާއްދާއާ އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތް އޮފީސް ޚިދުމަތްތަކުގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުން ކުރަން ކުރިމަތީގެ އިޖްތިމާއީ މި ބިލުގެ ދެކުނުގެ ފީހެންދާކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އެގޮތުން 25 ވަނަ މާއްދާ؛ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ މާލީޚިދުމަތް މަސައްކަތްތެރިން ދާއިރާގައި ކަސްޓަމަރސްގެ އަޅުގަނޑަށް ކުޑައިރުގެ ސްޓާފުން މިފަދަ ކަންތައްތަކަށް ހަމަޖެހިގެންދާނެ އުސޫލެއް ތަންފީޒުކުރަން ހަރުދަނާ ގޮތުގައި މި ބިލުގައި ޑޭޓާރޫލްތަކުގައި އޮންނަންޖެހޭނެކަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިޖްރާއާތުތަކުގައި އެކަން ފުރިހަމަކުރުމަށް އަދިވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް ކަމަށް ދެކެން އަދި ވާހަކަ ދަނީ ތަންތަނުގައި ދެން ފުރިހަމަކުރަން އެދެން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ޢަބްދުލްޖަބާރަށް.

<u>ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ޢަބްދުލްޖަބާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މި ބިލުން އަޅުގަނޑު ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ މުހިއްމު ވަރަށް ބޮޑު ބާރުތަކެއް މިނިސްޓްރީއަށް ދީފައިވާ ތަން އަޅުގަނޑަށް މި ފެނިގެން އިނގޭތޯ. ކޯޓުގެ ކަމަކަށް ވެސް ގަވާއިދު، އުސޫލު ހަދަން މި އޮންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ފާހަގަކޮށްލަނީ، ގަވާއިދުތަކާ، އުސޫލުތަކަށް ނުލާއިގެން މި އޮތީ އިނގޭތޯ. ގަވާއިދުތަކަށް، އުސޫލުތަކަށް ނުލައިގެން މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތައް އެބަލުއިގެންނަން ނުލިބިގެން މި އުޅޭ. އަޅުގަނޑުމެން ތަންކޮޅެއް ހަރުދަނާ ގޮތަކަށް މިކަން ކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މަސައްކަތްތެރިންގެ ބިލުގެ ހިމަނައިގެންވާ، އެ ބިލުން ބަޔަސްކުރެވި، އަދި އެ ބިލު މަޖިލީހުން ފާސްވެގެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަސްދީގުކުރާ ގާނޫނަކަށް ބަދަލުވެގެންދާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިއަދު މަސައްކަތުގެ މިތިބަ ހާލަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަމަލުކުރަން އެބަ ޖެހިދާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ

ތައްޔާރުކުރުމުން، އެ ބޭނުންވާ ކުޅަ މަސައްކަތުގެ ހައްދު މިންވަރު އެ ބޭނުންކުރެވޭ ލިބޭނެ އަދި ގޮތްތަކަށް އަކުރުތަކުން

އެބަ ލިބެންޖެހޭ. އަކުރުތަކުން ގަބޫލުކުރަނީ މިހިސާބުއަށް މިފަދަގޮތް ބަދަލުކޮށް ނެތިގޮސް ނޫން، އިއްޔެއްވެސް

ހުރެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ހަނގަމާގެ އޮތަށް ނުބައިވާއެޅިގެންދިޔުމުން އެއީ އަކުރުތަކުން ހިތާމަކުރާ ކަމެކެވެ.

މިއަދު ފަރި ބައިކު ކުރިއެރުވުމަށް މި ދަނީ މުޅި އިނގިރޭސިބަހަށް. އިއްޔެއްވެސް ހުރެއެވެ. އެއީ އަކުރުތަކުން

ހިތާމަކުރާ ކަމެކެވެ. އެހެންވީމާ، އަކުރުތަކުންނަށް މިއަދު ވެސް އަންނަ ބަދަލުތައް މިހިސާބުއަށް ދާނެން

އަކުރުތަކުން ސާފު އިބާރާތެއް މި ބަހުގައި އަކުރުތަކުން ނުވިތާ ކަމަށް ވާނަމަ، އަކުރުތަކެއް؛ މިއީ އަކުރުތަކުގެ

އަމިއްލަ ފިކުރުގައި ބާރު އެއްކޮށް. އަކުރުތަކެއް ގަބޫލުކުރާ ނުކުތާ އަރިވެސް މިކަން ހަނގަމާވެގެންދާނެ ކަމެކެވެ.

އަކުރުތަކުން މި އުޅުނީ މިކަން ހަނގަމާކުރަންވާނެ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ، އަކުރުތަކުން އަކުރުން އަކުރަށް ލިބިގެން

ވެސް މިފަދައިން އަކުރުތަކުން އެބަ އަޅައިގަނެވެނެވޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންނަށް، އެ ބޭނުންވާ ކުޅަ

މަސައްކަތް އެއީ މި ރާއްޖޭގައި އެއީ ބަދަލުގެނައި އެއްކަމަކާ އަކުރުތަކުން އެބަ ހުރެނޭ. އިއްޔެއްވެސް ހުރެއެވެ.

އަކުރު ގޮތުގައި ގޮވާގައި ހަދާފައި ވެސް ފެންސަރަކު ސަލާމަތް އެތެރެ އެއީ ހަމަ ހަނގަމާ ކަމެއް. މި ބައިގައި

ހަމަ އެކުލަވައިލާ ފަރާތް ހަނގަމާ. އިރުން އިނގިރޭސިބަހާ ތަރުޖަމާ އެކަންކަން ކުރިއަށްދިޔުން. ބަޔާނާ،

އަކުރު ގަބޫލުކުރި ގަޔާ އެމެރިކާ، އެނާ ހަމަ ދިރާސާކަމެއް ހަމަ އުސްތާދު، އެކަމުގައި އެދުނު ހަމަ އުސްތާދު،

އެމެރިކާ މިހާރު ވެސް އެދުނު ހަމައި، އެ އެދުނު މުޅިފިކުރު މިއަދު ސަލާމަތުގައި އެމެރިކާ ހައި، ފަރާތް، އަދި

އެބޭނުންވާ ބަހުރުވައެއް ހަދައިދީ، އަދި އެމެރިކާ ކުރިއަރައިގެންދިޔަ ކަމަށް ވާނަމަ، އެކަ އަމިއްލައަށް މަސް ބާރު

ވެސް ކުރަން އިއްޔެއްވެސް ހުރެއެވެ. އެފަދަ އަކުރުތަކުން މިއަދު ކުރިއެއް ކަމަށް ވާނަމަ އަކުރުތަކުންނަށް

އަކުރު ގަބޫލުކުރަނީ އަކުރުތަކުގެ މަސްވެރިންނަށް ފުރުސަތު ލިބިގެންދާނެ. މި ކަންކަން އަކުރުތަކުންނަށް

ކަންތައްތަކުގެ ފަރަ މި ބައިގައި ލިބޭ އެބަޖެހޭ. އިއްޔެއްވެސް ހުރެއެވެ. އަކުރު ގަބޫލުކުރި ކަމުގެ މި ބައި

އަދި އެކަން ފުރިހަމަކަމުގެ ކަމެއް. މިގޮތުން އަކުރުތަކުން ބަޔާނަކަށް ވެސް ކަމަށް ކުރަނީ އެގޮތަށް ނަމޫނާ

ނުކުތާ ގޮތަކީ. އެހެންވީމާ، އަކުރުތަކުން އުސޫލުތަކުގެ ދަށުން މިކަން މި ކުރަނީ. ބައި މަޤާމަކީ ހުރިހާ ކަމެއް

ބައިވެރިން، އަކުރުތަކުން ގަބޫލު މަދުކަމާ ނުލާ، މި ސަލާމަތް ދެނަގައި އަކުރު ގަބޫލުކުރި، ބައިކަން

ފެށިގެންދިޔައީ ހަމަޖެހުމެވެސް 19 ވަނަ ޤަރުނުގެ، މި ޤަރުނުން އަކުރުތަކުން ގަބޫލުކުރާ ހަމަ މި ޤަރުނުން

ފަށައިގެންދިޔައީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތައްޔާރުކުރުމުން، މަސްވެރިންނަށް، އެ ބޭނުންވާ ހައްދުކަމުގެ ކަމަކަށް ގޮތަށް މި ބައި

ހުންނަނީ ކަމަށް އަކުރު ގަބޫލުކުރި. އިއްޔެއްވެސް ހުރެއެވެ. އިސްލާމްދީނާއި އަކުރުތަކުން އަރަބިވެސް މި

އެދުނު މި ރާއްޖޭގެ ތައްޔާރުކުރުމުން މިއަދުވެސް މާ ދުވަހު ދިރާސާކަމެއް ލިބުން. އިސްލާމްދީނާއި އަކުރު މިކަ

މަސައްކަތުގައި ވެސް ބައިކަމެއް ވެއްޖެ އަކުރުތަކުން ދިރާސާކުރުން އެ މަސައްކަތުގައި އަކުރުތަކުން މި ރޭ.

އިޤްތިޞާދުކުރެއްވިއްޔާ، މިއަށްވުރެ މާ އުފާވެރި ދުވަސްތަކެއް ދިވެހި މަސްވެރިންނަށާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ޢަލީފުޅަށް.

ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން މުޙައްމަދު ޢަލީފުޅު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެބަޖެޓަށް ގެންނަވައި ހުށަހެޅި، މަސްވެރިންގެ ބައެއްބައި ހިމެނޭގޮތުގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކިތަންމެހައި ވަރަށް ވެސް ކުރެވިދާނެހެނެއްނުން. އެހެންނަމަވެސް، ފެންނަމުންދާ މަންޒަރަކީ، ތަންކޮޅެއް މަޑުޖެހިފައިވާކަން އެކަންކަމަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތުން ގެވެއްދުމަކާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަމުންދާ ތަން. މަސްވެރިންގެ ބައެއްބައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިވެހިންގެ ލާރިތަ ބޮޑު މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާވެސް ތަކުރާރުކުރަން ހިސާބަށް ކަންކަން ދިއުމަކީ އެއީ މިއަދު ދެރަވާންޖެހޭ ކަމެއް. އެހެން ދަންނަވާންޖެހޭ، ވާޅުވިދާ ތަންގައި ސަރުކާރުތަކުން؛ އެހެން ސަރުކާރުތަކަކީ ވެސް ދަންނަވަން މި ޖެހެނީ އެ ސަރުކާރުތަކުން މި ކަންކަން ހިމާޔަތްނުދީ، ބޮޑެތިބެޑުގެ ޖެންޑާ އެދުވަންޖެހިފައި އޮޅި ފުރާޅުތަކަށް ވެފައި އޮވޭ، އިހުމާލުވެފައިވާގޮތް ސަރަޙައްދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު މި މަޖިލިހުން އެކަކުގެންނާއި މަސައްކަތްތަކެއް ގެނެވިދާނެ ކުރެވިދާނެތަކާއި އުފާކުރުވާލަން ހަމަޖެހިލާއި. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ މި ކަންކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ކިޔާވާލާ އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާ ޖެހެން ހާމަކުރުމަށް ޤާނޫނެއްގެ ބޭނުންވާނެ. އަޅުގަނޑުމެން ދެން ކުރަންވީ ކަމަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދެންނެވި ޖެހިފާ އަދާކުރަން ތިޔައްބަޔާ ފުރާޅުތަކުގެ މި މަޖިލީހަށް ގެނެސް، އެ

ބޭފުޅުން ޖެހިގެން ހަމަޖެހިދަނޑިވަރުތަކުގެ މަސައްކަތާ އިމްތިޔާޒުތަކާ، ފުރާޅުތަކެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަމަކީ، މިއަދު މަސްވެރިންގެ ހާލަތު ބަލައިލުމުން ބޭނުންކުރާވާ ދަޅު، އެ ފުރާޅުތަކުން ކުރުމުން މަސައްކަތާ ހަމަޔަށް ނުލިބިދާނެދާކަށް؛ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިން ރާއްޖޭގެ ތެރޭގައި ކުރުމުން މަސްވެރިކަމަށް ލިބޭ ފައިސާއިން ހުރިހާއަށް ފުރާޅުތަކަށް ބޯދޯނި ދައުލަތުގެބަޖެޓަށް ދަރިންގެ އިންޖީނުތަކުގެ ތަޢުލީމުގެ ކަންތައްތަކާއި ބައި އެހެނިހެން ކަންކަމުގައި. އެގޮތަށް ދަރުން އަހަރު މިއަދު މަހުން، ދެ މަހުން، 3 މަހަށް ބަދަލުވެ، އެ ފައިސާދެއްކުމަށް ބަލާގެ ފިހާރަތަކާއި އަދި އެހެނިހެން ކަންކަމަށް ހުރަސްތަކެއް އެދުވެން މި ދަނީ. މިދިޔަ ދުވަހު، މަސްވެރި އާއިލާތަކަށް ހުރި ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކުގެ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިގޮ ސަބަބުން ސަރުކާރުތަކަށް ވެސް ބޮޑެތި އަސަރުތައް ކުރުމުން އެބަ. ސިޔާސީ ގޮތުން ވެސް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް، މިދިޔަ ސިޔާސީ ބޯހަލަބޮލި ވާހަކަދެއްކި ފުރާޅުތަކަށް ވެސް ވަރުން އެބަ. މިއީ

ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. ސިޔާސީ ވާހަކަ އަޑުއަހަންޖެހުން ދެއްކުމުގެ ބަދަލުގައި ބަޔާނީ ވާހަކަ ދައްކައި، އޭގެ ބަދަލު އެ

ފަރާތްތަކަށް ހުރިހާ ދާއިރާތަކުގެ މަސައްކަތް ވެސް މިއަދު ކުރަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަޖިލީހުން

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުން އިސްތިއުފާދެއްވި ރިޔާސަތުން ފުރިގެން މަސްވެރިން ގޮތްތަކާ ގަޑިއެއްގައި ހަމައެކަނި ނުލިބި ދާ

ކޮންމެ ދުވަހަކު އޮތީ އެފަރާތްތަކުގެ ބައެއްތަކަށް ގެއްލިގެންދާ ދުވަސްތަކުގެ ގަޑިގައި ފާހަގަވެގެން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި

ރައީސް. މި ކަންބޮޑުވުންތައް ހުރި އެގަޑިގައި ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ. އަދުގަނޑުގެ ވާހަކައިގައި އަދުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން

ބޭނުން، ދިވެހިންގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު އަނގަ ކޮންމެ ބަދަލުއް ވެސް މި ރާއްޖެއަށް ވެސް އާދޭ އަސަރުތައް

ކުރާނެކަން އެއީ އަދުގަނޑު ގެބޫލުކުރާ ބަޔަކު ގެއްލޭ. އެނގޭނަމަވެސް، ދިން މަސް، ހަ މަސް، ހަތް މަސް ވެ،

ސަރުކާރުން ކޮންމެ ފަހަރަކު މިދިޔަ ހުޅުމާލެ ފާހަގަކުރެވޭ މިއުޅޭ ނުވަތަ ކަމެއްނުވާނެ ސަރުކާރު މިއިއްޔަތު ނުވަތަ ފަސްދުވަސް

މިއިއްޔަތު ފައިސާ ދިނުމަށް މިކަން ކުރަންވާއިރު ނަމަ، މިދިޔަ ރަނގަޅު މަސްވެރިކަމުގެ ނުން. ވަރަށް ކަންބޮޑުވާނެ ކަމެއް

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހި މަސްވެރިންގެ ހާލަތު ފާއިދާއަށް މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ވާހަކައަށް ހަމަ ތިރާވަލާތަކުން މި

ތަނުގައި ދައްކަން އެބަޖެހޭ. މަސްވެރިންގެ މަހަށް ހަމައެކު ނުލިބޭ ވާހަކައާ، ފަހަރު ނުލިބޭ ވާހަކައަށް ތިމާއެބަދަލު

ދައްކާ ވާހަކައެއް. ހަމަ އެގޮތުން ފާހަގަކޮށްލަން އެބަޖެހޭ، ރައީސް މަޖިލީހުގެ ވެރިކަން ނިމުމަށްފަހުގައި މިދިޔަ

މަސްފެނުން ހަމަޖެހިފައި ހުރި ބޭނުމެއް މަރާމާތުކުރަން، ފާހަގަ އެގޮތް ކަންތައްތަކެއް ހިނގައި، މަސްފެނުން

ދެކުނެއް އެކި ދިމަދިމާލުން އެގޮތް ގައިދިއަ ފަންދުން ދައްކާލައި އެކި ދިމަދިމާއަށް ދާއިރު އެތަންގައި ކޮންނުނަށް

މަސްފިއަ ބޮޑުއް ނޫޅެ. ގެރިއެއްލުން މި ބުނީ، އިންޓީރ ހުއްޓިލާ، މިވެނި ކަމެއް ވެފާ. މި ހާލަތު

އަދުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިންގެ ކަންކަން ގޮސްފައި މި ވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން، އަދުގަނޑު

ގެބޫލުކުރަނީ، އަދުގަނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުން ކިޔަނުގެ ބޮޑު މަސައްކަތެއްކަމެއް މަސްވެރިންގެ ބައްޓަނުގަ ކުރި

ނަމަވެސް، ޔަންޑުރު މަދުރަސާތަކުން އެކަށީގެންވާ ގޮޅުން އެކަށީގެންވާ ޖިންސާ އެކަށީގެންވާ ގޮއްސަނު އަމާންކުރުވާ

ކަމަށް ވާނަމަ، ބައްޓަކަށް ނާންނާނެ. އެބޮޑުވުންގެ ހިމާޔަތް އޮތް ތަނެއް ކަމުގައި މި ތަން ފުއްދާ ކަމަށް ވާނަމަ،

ހަމަ ކުރިން ދިޔަ ގޮތް އަދުގަނޑުމެންގެ ހަމަ އެއްގޮތަކަށް އެ ވައްޓަފާދެކަން އަދުގަނޑުމެންގެ ކަންކަން

ބިނާވެގެންދާނީ. ދައުލަ ފުރުސަތުތަކަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަދުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި

މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް.

<u>މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބިލެއް. އަދި މި ހުށަހަޅާފައިވާ ޕްރޮޓޮކޯލަކީ މުސްތަޤްބަލުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ ބިލެއް. ދުނިޔޭގެ ތަރައްޤީވެފައިވާ ޤައުމުތަކުގައި މަސްވެރިކަންކުރާ އުސޫލުތަކުން މަސްވެރިކަން ކުރުވިގެންދާނެ ފުރުޞަތުތައް ފަހިވެގެންދާނެ ބިލެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވެގެން މި އުޅޭ މައްސަލައަކީ، 2008 ވަނަ އަހަރު އޮކްޓޫބަރުގައި ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބުނު ފުރުޞަތުން ޢާއްމު ފަރާތްތަކުން އިންތިޚާބުކުރާ ގެނައި ބަދަލުގެ ސަބަބުން ތަނަވަސްވެ ފުޅާވެގެންދިޔައީ. ނަމަވެސް ސިޔާސީ ތަރައްޤީއެއް ނުވި. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު މައްސަލައަކީ ދިމާވެފައި މި ވަނީ، ސަރުކާރުން އެކުލަވައި ދަރާޖެހުމުގެ ހުރި ޖަޒީރާތަކަށް ނައްޓާއިނޫޅުވި ހުރިކަން. ގާނޫނުގައި އޮތީ ގިނަ ދަރަޖަތަކެއް ހުރިކަން. އެހެންވީމާ ސަރުކާރުން މަސްވެރިކަމަށް އެއްވެސް ސަޕޯޓުކަމެއް ދިނުންވާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެކަމުގެ ސަބަބުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ޤައުމީ އަހުރެން 2008 ވަނަ އަހަރު ހަދަންޖެހޭ، އިންތިޚާބީ މަޖިލީހުގައި ހަދަންޖެހޭ ގާނޫނުތައް ހަދައި މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު ބޭނުމީ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް. މި ބިލު ފުރިހަމަކުރަން ގެނެވުނު ފަސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރާ ދަރާޖައި ހުރި ކަށް ބޮޑު ބޮޑުތަކެއް ދެއްތެވެނިކަން ސާހިބާ ގެ ދެރަކަށް ހުރި ތަންތަނުގައި. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ޗާޓަރ މަސްވެރިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް ގެނައުން. އަދިވެސް އިސްލާހުގެނައުން. އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން މި ޤާނޫނު ދިނުމުގެ ތަރުތީބު ފަރުވާތައް ކުރެވޭނެ ތަރައްޤީވާނެ ގޮތް ކަންކަން އެކި ޤައުމުތަކުގައި. މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު ދެކޭ ދުނިޔޭގެ ނިޒާމަށް ފެތޭ ގޮތަށް، ދަރާޖައި ހުރި ކަށް ބޮޑު ދޫކޮށް ނެގުން. މިއަދުގެ ދުނިޔޭގެ މާރުކޭޓު ހުރިހާ ކަމެއްގައި، ތަރައްޤީވެފައިވާ ޤައުމުތަކުގައި ވާނީ ހެދިފައި. އެހެންނަމަވެސް ފެންނަ ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސްވެރިން އެބަ ހުރި. މި ގާނޫނު ޗާޓަރ މަސްވެރިކަމުގައި ނިމިގެން އެންމެ އަޅުގަނޑު ދަރާޖެހޭގައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވި. މިއީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް މި ވަގުތު އެންމެ މުހިންމު އެއް ގާނޫނު. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފަށް.

ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި މަސްވެރިކަމުގެ ބިލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. ބޮޑަށް މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަންޖެހޭ ސަބަބަކީ، އަޅުގަނޑުމެން މި

މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރި ފަސް ގަވާއިދުގައިވާ ހުރިހާ ކަމެއްގެން މި ބިލުގައި ފުރިހަމަކަން ހިމެނިފައިވާތީ. އަދި އެއަށްވުރެ ވެސް އިތުރު ފުރިހަމަކަން މިއަދު ގެނެސްދީފައި މި ވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަމުން ގެންދިޔަ މަސްވެރިންނަށް ލިބޭ ޕެންޝަންގެ ވާހަކަ. އެމްޕްލޯޔަރާ 7%، މަސްވެރިޔާ 7% ވާ އިންޝުއަރަންސް ސްކީމެއްގެ ދަށުން މަސްވެރިންނަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ލިބޭ ގޮތަށް އަސްނަގައުމުން އެއީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. ހަމައެހެންމެ، މަސްވެރިންގެ ޕިނާވަރިކަން ހަމަޖެއްސުމަށްޓަކައި ޕިނާވަރިކަމުގެ ކާނޫނު ސްކީމްތަކަށް ދީ، ޕިނާވަރިކަމުގެ ސްކީމުތަކުގައި ބައިވެރިވެ، ޕިނާވަރިކަމުގެ ކަރަފަރުވެރިންނާ ގޮތުން މަސްވެރިންނަށް މިކަން، މި އިނާޔަތް ލިބިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު އުފާކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުރު ވާހަކަދައްކާ ތޮއްޓަކައި ބޭނުން ޖަހައިގެން މަސްބާނާން މި ބިލުގައި މަނާ. އަޅުގަނޑުމެން މި ތަނުގައި ބޮޑުގޮތެއް ބޮޑު ފަހަރުން ބަލައިގެން މަސްވެރިކަން ކުރާ މަނާކުރާ ވާހަކަ ދެއްކީ، ގަދަޖެހުމައި. މި ބިލުގައި އެކަން މަނާ. އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކީ، ކަރަންޓަށްޖަހާ، އޮޓު ފުޅިޖެހުމާ ބެހޭގޮތުން ވާހަކަ. ހުންނަންޖެހޭ ކަމަށް، ބޯޓުގެ ސަލާމަތީ އާލާތްތައް ހުންނަންޖެހޭ ކަމަށް. ނުވަތަ ބޯޓުގެ މަސްވެރިންނަށް. އެކަމުގެ ބޭނުން ހިފާ ގޮތަކަށް ކަނޑުގައި ހަމަލާދެއްވުމުގައި ހުންނަންޖެހޭ ކަމަށް. އެކަން ވެސް މިގައި އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުމެން ދައުރު ހުރިހާ ފާހަގަކުރައްވައިދިން އެބައިން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުފާވެރި ކަމަކަށް މިގައި މި އޮތީ، ޖާގަދުން މަސްވެރިކަމަށް އަދި ފަތުރުވެރިކަމުގައި، ޖާގަދުން ވަކި އުދު ފުރަތަމަކަން ދަށުގެ ޖާގަދުން ހުންނަން ސަލާމަތީ ޕާސްޕޯޓް ދައްކާ ގޮތުގައި ކުރު ވާހަކަ. އަދިބަޔަށް ދައްކާ ކުރު ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ފާހަގަކޮށްލަން މި ފަހުގެ ތޯއްޗެއް ވާ ކުޅޭ. އަޅުގަނޑުމެން ބިލުތަކެއް، ގަވާއިދުގައި ދެން ދައުރު އަހަރު ވާހަކައަކީ، ކޮންމެ މަސްފުކާޅިބަރި އަޔާ ވާހަކަ. މިގައި އެ ވާހަކަ އެބައޮތް. މަސްވެރިކަން ހިމާޔަތްކުރުމަށް، މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫން ނަންބަރު 5/87 މިއަދު ބަދަލު އައިސް، މި ޖަމާޢަތަށް ފުރިހަމަ ގޮތަށް، މި ޖަމާޢަތުގެ މަސްވެރިންނަށް ބޭނުންވާ ގޮތަށް މިކަން ނިމިގެންދާނީ އަޅުގަނޑު މިކަމާ އުފާކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިން ވެސް މިފަދަ ދަނޑުވެރިކަމުގައި ކޮށްޕޮޅު، ސަރުކާރުން މި އިޤްތިޞާދީ ބިނާ ވެރިކަމަށް ސާފު އަދަދު ދެވިގެން މަސްވެރިން ވެސް މި ކަމަށް އެއްބަސްވެގެން ސަރުކާރަށް ދެންނެވިން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. މިގައި އަޅުގަނޑުމެން އިންޝުއަރަންސް ސްކީމްގައި މަސްވެރިން ބައިވެރިވެ، އެމްޕްލޮޔަރާ އެއްވެ 7%، މަސްވެރިޔާ 7% ދައުލަތުގައި އެކި ދަފަރު އެކި އެކުގައި މަސްވެރިކަންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑު ރަނގަޅު ސިފައެއްގައި މަސްވެރިކަންކުރާ ގޮތުގައިވެސް ކޮންމެވެސް ފައިދާ ދޫކުރުމަކީ ލިބިފައިވާން. އެމްޕްލޮޔަރާއި މަސްވެރިޔާ ދެމެދުގައި އަދުލު އެއްބަސްވުމެއް ހިންގުމުގައި ފުރިހަމަ. އެއްގޮތަށް މަސްވެރިޔާއަށް ވެސް، އެމްޕްލޮޔަރާއަށް ވެސް މިގެ އެއްވެ ފުރިހަމަ ފައިދާ ލިބިގެން ކޮންސޮލިޑޭޓް ވެދާނެ. އަޅުގަނޑު ހެޔޮކަމަށް ކަންބޮޑުވާ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވެސް ކަށިކަމުގެ ދަރިކޮޅުގެ ހިލޭ ގެނެސްދޭ ބަދަލަކަށް ވާނީ އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވެސް އެބަ އިނދޭ، ހަމަ އެކަތިން ފުންމައިގާމުގައި އަތްކަށްޓަކަން އެތުރުގެ ފުރުޞަތު ދާއިރާގައި އަދި މިފަދަ އެހީތެރިކަން. އެހެންނަމަވެސް، ވަޒީފާ ފަހަރަކަން ވެސް އިސްތިޢުފާދެމުން، ވަޒީ ލިބިގެން ފަހަރަކަން ވެސް

އިޙްތިރާމްކަން ދީ ފަރުމާކޮށްދޭ ޚިދުމަތް ބަލައިގަތުމުގެ ގޮތަށް މިކަން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ވީއެވެ.
އެއްގޮތަކަށްވެސް ބޭނުން ސިޔާސީ ގޮތަކަށް ކަންކަން އޮޅުވާލައި ކުރެވޭނެ އުސޫލު ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު އުސޫލުއް ޤާނޫނީ ތަރުތީބު ނަމަ، މުޅި ކަން މަސްވެރިކަމުގެ ހިސާބުތަކުން ކަމަކަށް ދީލި، އެކަން ނުކުރުމަކީ އެއީ އެއްގޮތަކަށްވެސް ކަން ކުރަނީ ގޮތެއް ނޫން. މި ބާވަތުގެ ތަޢުލީމު ގޮތަށް މަސައްކަތްތައް، މަސްވެރިންނަކީ ބަލައިގަނެވޭ މަސްވެރިން އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް މިހާރު ވާހަކަ، ސިޔާސީތަކުގެ ބައިވެރިވުމެއް، ސަރުކާރުވެރިކަމާއި ފަރުދުވެރިކަމާ އެކުގައި މަސްވެރިކަމުގެ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ވެއްދިފައިނުވާ ދައުލަތަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދައުރާ ވާހަކަ ރައްޔިތުން ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންވާ ސިޔާސަތުގައި މާނަކުރެވިފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާފައި އެކަން ދެކޭ އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދެއްކި ފުރުޞަތު ޝުކުރިއްޔާ. ވަރަށް ސަމާލުކަން އަދި ޝުކުރު.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މާފަނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދަށް.

މާފަނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ހިނގާ އެންމެ ބޮޑު މަސައްކަތަކީ މަސްވެރިކަމުގެ މި ބިލު ފާސްކުރުން ކަމުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވިދާޅުވީމަ އަޅުގަނޑަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ހިތްފުޅުގައި ހަމަ މަސްވެރިކަން ކުރިއެރުވުމަށް އޮތް ލޯބި އެބަފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ދައުރާވާ އެއްވެސް ވާހަކައެއް ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަ ހަޤީޤަތުގައި ވެސް މި ބިލަކު ނެތް. އަޅުގަނޑު މިހެން ދެންނެވީ ދީ ބޮޑުވެސް އަދި އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށްލީމާ، ސަރުކާރުން މި ބިލު ހުށަހެޅުމަށްހުރި މަޖިލީހުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިވާ ހިންގަވައިގެން މަޖިލީހުގައި 5 ގަރާރަކަށް ބަހުސްކުރުވިގެން ހިނގައްޖެ. އެ 5 ގަރާރުގައި ދައުލަތުގައި ހުރި ވާހަކަތަކެއް ނެތް މި ބިލުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރީގައި އިލާ ވާހަކަތައް އެބައޮތް ފުދިވަރުގައި ހުރި ބޮޑު ބަޔާ މިހާރު ކަންތައްތަކެއް މަސްވެރިޔާ ދިއުމުގެ ސިޓީއެއްގެ ވާހަކަ. އެ ސިޓީ ވަރަށް އިބްރާހީމް ގޮތަކަށް ފަށާފައި ނިންމާފައި އޮންނަނީ ހަމަ ވަރަށް ގުޅުން ހުރި ކަމަކަށް އެއީ. އެއާއިއެކު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު މި ބިލުން ބަލާ ފެނިގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުން، 70 ވަރަކަށް ސަރުކާރުގެ ބޮޑު މަސްހުރި އަތޮޅުތަކުގައި ދިރުމުގެ ވެރިކަމުގެ ވަރަށް ޤާނޫނީ މަސްދޮނިތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައީ. އެހެންނަމަވެސް، ފަހުކަލަން ސަރުކާރު ވަރަށް ބޮޑު ބައެއްގެ ގޮތުން، މަސްވެރިކަމުގައި؛ މިސާލަކަށް ދުނިޔޭގެ 71 ވަނަ މާއްދާގެ 3 ގައި، މަސްވެރިން ބޭނުންކުރާ ބަނދަރު، އިއްޒަތްތެރި

ރައީސަށް އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންނެވީ، މަސްވެރިންނަށް ވަރަށް ހޫނުގައި މަސައްކަތްކޮށްދޭ ބައެއް. ދެން ތަރައްޤީ އިދާރާއަކުން ވާ ބޭފުޅެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ގޮތަކަށް ބަޔަކުވެސް ބޭނުންކުރި ހަމަސޮރުދަނޑުގެ ފުރުޞަތު އެބައޮތް މި ބިރުގައި އިންޓަރވިއު. އަންހެނުންނާއި ތަރައްޤީ އިދާރާއަކަށް ފުރުޞަތުގެ ކަންތަށް ވަކިން ތަރަހަކަށް އެބަވޭ. އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ ކަންތަށް ބޭފުޅަކު އެބަވޭ. އަދިގަންނެ ހަމަ ތާއީދު، އެމް.އެން.ޑީ.އެފް ތަރައްޤީ އިދާރާއަކަށް ހަރަކާތްތެރިވެފައި. އެހެންނަމަވެސް، ޕްލެޓްފޯމް މިނިސްޓްރީގެ ކަންތަށް މުވައްޒަފުކާއި، އަދި މިނިސްޓަރު ކަނޑައަޅާ ކަންތަށް މިހާރުއި، އާގޮތުގައި ރާއްޖެއިން ބޭރު ފާހަގަކޮށް ވެސް ހިޔާލު ގޮތަށް އަދި ފުރުޞަތުގެ ކަންތަށް އޮފީސަރަކު ތަރައްޤީ އިދާރާގެ ބޭފުޅުން ކަމަށް މި ބިރުގައި ބޭނުން ކަމަށް ވަކިން އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ކުރިން އުފެއްދި މިކަން ވިޔަފާރި ކުރަނީ؟ ނުކުތާތަކާ ކަންތައްތައް 70 ސަތޭކަގެ ގެނބިއްޖެއި ތިލަފުށި ފެށިގެން އެއީ ދެރަވެރި އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ސަރުކާރުން ކަމެއް ކުރީ ކަމަށް ވަކިން ކުރަންތި ރައީސުލް. މިސާލަކަށް އިޤްތިޞާދީ ފަންނުވެރިންގެ އިންތިޚާބުވެވަޑައިގެންނެވީ، 1974 ވަނަ އަހަރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ސިޔާސަތު ބަދަލުކުރެވި އިޤްތިޞާދު ނަގާފަ. އިންޑިޔާ އަދި ހިސާބުން ދެކިގެން. އޭރުގައި މަސްތައްތަށް ފިޔާތަ ވާހަކަ ވެސް ދައްކަ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބަދަލު އައީ ބޭނުމާއިން ބާޒާ ބަދަލެވޭ. ދެން ރައީސް މައުމޫނު ސަރުކާރުގައި ދުވަހުގެ މަސްވެރިކަމަށް ހަރުގެންނަތަ؛ އެމް.ޑީ.އޭ.ޑީ. މިހާރު އަދިގަންނެ ފުރުޞަތުން އެމް.ޑީ.އޭ.ޑީ. މިހާރު ގޮތް ބޭނުފުޅުހާ މިހާރު ސަރުކާރުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ބޭނުން، އެމް.ޑީ.އޭ.ޑީގައި ނަތީ އެއްވެސް ކަރަދާސަނެއް ވެސް. ހަމަ ރަނގަޅަށް އޮތީ. އެއީ ބަދަލެއް އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، އެމް.ޑީ.އޭ.ޑީ.އޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ގެނބިއްޖެ ދެކެނަ ކަމަށް ވަކިން މިއަހަރު، 2019 ވަނަ އަހަރު ދެކެނަ ގެނބިއްޖެ މި ޖަލްސާއަށް ފޮނުވި ގެނބިކަމަށް ވާނުގެ ކަރުދާސް. ޕްރެޒިޑެންޓްގެ ވާހަކަ އެބައޮތް މިގައި. އެހެންނަމަވެސް، ޕްރެޒިޑެންޓް ބިރުސީނުކަން، ބޭރުގެ، ފްރީދަމް ބޭފުޅުންނަކަށް، މި ބިލު ކިޔައިދިނަ ބޭނުން ތަފާސްކުރާ ބޭފުޅުންގެ ހިތްފިލުވައި އެރިންނާ 19ގެ ވިސްނުމަކީ ބޭނުން ފްރީދަމް އިންފޮސްޓްރަކްޗަރ އެ ޕްރެޒިޑެންޓްގެ ހުއްޓުވައިލުމާ. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. މަޖިލީހުގެ ވިސްނުމާ އެއްވަރަށް ސަރުކާރުގެ ވިސްނުން، ސިޔާސީ ނަޒަރިއްޔާތަކުން ނޫން އަދިގަންނެ މިދަންނަވަނީ. މި ބިލު ގެރާފީޖުތަރުގުގައި ގެނައި ނަމަ، މި ބިލު މިއީ ރަނގަޅު ބިލެއްގެ ގޮތުގައި އަދިގަންނެތަކުން ބަހުސްކުރަމުގެ. އެހެންނަމަވެސް، އަދިގަންނެ ކަންބޮޑުވަނީ މި ބިލު ނިންމަން ހިއްޖަވާފައި ހި ހުށަހަޅާ ބާރުވިންމުގައި ނިންމަވާ ކަމަށް ވަނީ އަޚްލާޤީ ގޮތުން 1980ގެ ގެނބުން ނިންމުމުގެ ބިރު އެބައޮތް. އެގޮތުގައި ކޮމިޓީ މިބިލު ދިރާސާ ކޮމިޓީގައި ދިރާސާކުރު ދައުލަތުގެ ތިރީގައި މަސްއޫލު ނިންމުމާ ކަމަކަށް އަދިގަންނެތަކަށް ހަމަ ނުވެސް. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލު ނިންމާ ކަމަށް ވަކިން އަދިގަންނެތަކުން ހުރިހާ ޕާޓީތަކުގެ ތިރީގައި މި ވާހަކަ ދައުލަތުގެ ތަސްދީޤު ކޮށްލަން ރައްޔިތުން މިކަން ކުރަމުންދާ. މި ބިލުތަކަށް ވަރަ މަސްވެރިކަމަށް އަންނަނީ ހަރުއަޅުވާން ނުކުތް އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެގެން މި އުޅޭ ގޮތަށް، ހުރި ވަސީލަތްތައް ވާ ބޭނުން މަސްހުނިވި. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން ހުރަސްނާ އަންނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި؛

އަޅުގަނޑެކަން ދި ވާހަކަ ނުދެއްކޭނެ މިހާރު. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ދޫނު މިހިރީ 100 މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ބަޖެޓެއް ޖަހާފައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސަތު ބަދަލުގެނައުމާ ކަމަށް ވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދި އެންމެ ބޮޑު އެކްސްޕޯޓުކުރާ ހޮޓަލަކަ ގާސް ބޯން ވަރަށް އަދި އެއްކަލަކުވެސް ސަލާމަތް ކުރުމަކީ ތިން މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ އާމްދަނީއެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އިތުރުވެގެން މި ދަނީ. ހަމަތުރުވެސް ދިވެހި ދައުލަތުން އިތުރުވެގެންދަނީ. ދިވެހި ޖުވާނުންނަށް ވަޒީފާ ލިބޭނީ. އަހަރަކަށް ބާވީސްހާސް ފިރިހެން ބޮޑުވެރިންނާއި، ދިވެހި ޢާއިލާތަކަށް، ޒުވާނުން ދިވެހި ޢާއިލާތަކަށް މުއައްސަސާތަކަށް ލިބިގެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ކަމުގެ ކުރިއަށް މިހާރު ރަނގަޅުވާނެ މި ވާހަކަ ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުގެ ބޭނުންހިފީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ވެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޝާހިދަށް.

ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ ގާނޫނަކީ އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުމަކުން، އެ ގާނޫނުގެ ގޮތުގައި ފާސްކުރުމަށް މަސްވެރިކަމާ ގުޅޭ ގާނޫނު ހުށަހެޅުއްވިކަމަށްޓަކައި އިދާރާގެ ދާއިރާގެ މެންބަރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ސަރުކާރުން މިފަދަ ބިލެއް ހުށަހެޅުއްވި ކަމަށްޓަކައި ސަރުކާރަށް ހިންގުމުގައި އިސްކަން ދެއްވި ފަރާތްތަކަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މިފަދަ ޤާނޫނުގައި މަސައްކަތްކުރައްވަމުން އަންނަ ކަމަށްބަލައި، ދިވެހި މަސްވެރިންގެ ހައްޤުގައި މަސައްކަތްކުރައްވަމުން އަންނަ ކަމަށްބަލައި މި މަޖިލީހުގެ އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް، ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އެކުގައި އެންމެ އިސްކަން ހުންނެވި މަޖިލީހުގެ ރައީސަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އާދެ، މި ބިލުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އަލިއަޅުވާލައިފައި އެބަހުރި. ވަރަށް ގިނަ ބަދަލުތަކެއް މި ބިލުގެ ސަބަބުން މަސްވެރިކަމުގެ ނިޒާމަށް، އަދި މަސްވެރިން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތަށް އަންނާނެކަން ފެނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިގޮތައި ފާހަގަކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. ބައެއް މެންބަރުންގެ ވާހަކަފުޅުތަކުން ފާހަގަވެގެން ހިނގައްޖެ، މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ފާއިތުވި ދައުރުގައި ވާހަކަދެއްކެވި، ބަލައިލެއްވި ގާނޫނުތަކުގެ ވަކިވަކި މާއްދާތަކުގެ ވާހަކަ. އެ ގާނޫނުތަކާ ބައެއް ކަންކަން، އެ ގާނޫނުތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ބައެއް މެންބަރުން ފާހަގަކުރައްވާފައި ބައެއް ޙާލަތްތަކެއް މި ބިލުގައި ހިމެނިފައިނުވާކަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، އެއީ ޕޮލިސީ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މި ބިލުގައި ކަންބޮޑުވާ ބައެއް ކަންކަން ވެސް އޮވޭ. އެކަންކަން ފުރިހަމަކުރުމުގެ މަސައްކަތަކީ ޕޮލިސީ މަޖިލީހުގައި އެބަޖެހޭ ކުރަން. މިސާލެއްގެ ގޮތުން ދަންނަވާ ނަމަ، 51 ވަނަ މާއްދާގައި، 51 ވަނަ މާއްދާގައި ހަވާލާދީ ބަޔާން ތަސްދީޤުކުރުމާއި،

ހިފެހެއްޓުން ފަދަ ކަންކަން. އެކަންކަމަށް ވެސް އެބަޖެހޭ ކޮމިޓީ މަޝްވަރާގައި ބަދަލުތަކެއް އަންނަން. 52 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި އޮންނަ، ބަދަލައި ފާސްކުރުމާ ގުޅޭ ކަންކަން ވެސް އެބަޖެހޭ، އެހެނިހެން ވެސް ތަންތަން ބަދަލައި ފާސްކުރާ އުސޫލުން ބަލާ ފާސްކުރެވޭން ގޮތެއް. އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުއް ހަދާއިރު އޭގެތެރެއިން ނާޖާއިޒު ފައިދާއެއް ނެގުމުގެ ފުރުޞަތު ހަނިކުރަން އެބަޖެހޭ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާން، މަސްވެރިންނަށް ވެސް ރާއްޖޭގެ ގާނޫނުތަކުން ހުށަހަ ގޮތުން އާދޭ ބޭނުން އެބަކުރޭ އަބަދުވެސް ވެރިކަމުގައި އޮންނަ ފަރާތުން ސިޔާސީ ފައިދާއެއް ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި. އާއްމު ގޮތެއްގައި ކަންކުރެވުމުގެ އުސޫލު. މި ދުވަސްވަރަކީ ސިޔާސީ ގޮތުން އެހާ ހަރަކާތްތެރި ދުވަސްވަރަކަށް ނުފެނެން. އެހެންނަމަވެސް، މުސްތަޤްބަލުގައި މިފަދަ ގާނޫނުތަކަށް އަމަލުކުރުވުން ފުރުޞަތުން ސިޔާސީ ބޭނުމަކަށްޓަކައި، އިދިކޮޅަށް ތާއީދުކުރާ ފަރާތްތަކަށް ޖެއްސުންކުރުމުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުން ނިސްބަތްވާ ބާރުތަކުން ނުވަތަ އަމިއްލަ ރިޝްވަތު ދީގެން ވެސް އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެފަދަ ކަންކަމަށް ތަޢާރުފްވާން އެބަޖެހޭ. ގާނޫނުތަކުން އެފަދަ ފުރުޞަތުތަކާއި ހިނގުކަން އެބަޖެހޭ. މިގޮތުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލަށް ގެންނަންޖެހޭ އިތުރު އިޞްލާޙުތަކާއި މަޝްވަރާތަކުގައި ކޮމިޓީ މަޝްވަރާގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. ފާއިތުވެދިޔަ އިދާރީ ޓާރމްގައި އަޅުގަނޑަށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ބައެއް މަސްވެރިންނާ ބައްދަލުކޮށް، ވާހަކަދެއްކިން. މިފަދަ ބިލެއް އަންނާނީ މި ބިލުގައި ހުރި ކަންކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް ފާހަގަކުރެވުނު. ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކު ބޭރަށް ކަންކަން ހިންގަމުންދާކަން. އެހެންނަމަވެސް، މަސްވެރިން މިއަދު ވެސް ކަންބޮޑުވާ ކަމަކީ، މާލޭގެ އަދި ދަތުރުވުން. ތަންކޮޅެއް ކުރީގައި މިދުވަސްވަރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިވުނު މާލޭގެ އަދި ރަށްތަކުގެ ވާހަކަ ކަމަށް. ބޮޑު ބޭރުފަރާތްތަކުން މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް ޓަކައި ހުއްދަ ދޫކުރެވޭ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މަސްވެރިން މިއަދު ވެސް ކަންބޮޑުވާ ކަމަކީ، ބިޑް ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތް. އަނެއްކާ ވެސް ބަރަބަރު ... ސަރުކާރުގައި 2009، 2010 ގެ ދުވަސްވަރު މާލޭގެ އަދި ހުރިހާ ރަށްރަށު ފަސް ބަނދަރުތަކުން ހިދުމަތް. ކަންކަމާ މަސްވެރިކަން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިއަދު އަންނަކާވެސް މަސްވެރިން އެދި އާރސްކުރުމުގެ ގ ބޮޑަށް މަސްވެރިން ގެނެސްދިނުމަށް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މިފަދަ ބިލެއް ގާނޫނަކަށް ވެގެން އަދި މި ބިލުގައި ބޭނުން އެބައޮތް ގާއިދުތަކާއި މިނިސްޓްރީން ހަދަން، އެކަމަށް ނަގާ މުއްދަތުގެ ކުރިން އެބަޖެހޭ މަސްވެރިން އަޑު ދީލަން މަސްވެރިން ބޭނުން މަސްތު ހަމަހަމަ ބިޑްތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިއެއް ބަލާނެ ގޮތް ދެނެގަތުމަށް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ފަރާތް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިބްރާހީމް ރަޝީދު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިބްރާހީމް ރަޝީދު އިލާ ރަޝީދުއްلّه.

ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލާ އަބްދުﷲ ވާހަކަދައްކަވަމުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަސްވެރިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިންގެ ޒަމާނީ ކަސްބު ހުރި. ކޮންމެ ދިވެއްސަކަށް ވާރުތަވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތް. ޒުވާނުންނަށް ދިވެހި އާއިލާތަކަށް ތިޔާރުކަން ގެންނެވި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާމްދަނީ ހިފަހައްޓައިދިނީ މަސްވެރިކަމުން. އަދި އެކަމަށް ބަދަލުތައްގެނައީ، އެކަމަށް ދަތިތައްގައި ވެސް ދިވެހި އާއިލާތައް ކާބޯއުޅެނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިކަން ކުރިއަރާފައިވާ މިންވަރުން، މަސްވެރިކަން ކުރިއަށްދާނީވެ. މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫނަކީ 1987ގައި އެކުލަވައިލާފައިވާ ގާނޫނެއް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ މައިގަނޑު މަޤްޞަދަކަށް ވީ، އަދި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ރިޔާސީ ވަޢުދަކަށް ވީ ވެސް، އަދި އެޖެންޑާ 19ގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވަޢުދުވީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަން ޖަމާލު ކޮންޓްރޯލްކުރަން. މަސްވެރިކަމަށް އައިސްކުރިމާ ތަރައްޤީކުރުމާ އަދި މަސްވެރިކަމަށް ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަތަކަށް ހައްލުތަކެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދައިދޭން މަސައްކަތްކުރާނަން ކަމަށް އެޖެންޑާ 19 އިންނާއި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިޢުލާނުކުރައްވާ ފުރަތަމަ ބޭނުމުގައި އެމް.ޑީ.ޕީން އަޅުގަނޑުމެން ވަޢުދުވީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރީ މިސާލެއް ދަންނަވައިލާނަން. ކުރީގެ ގާނޫނު އެކުލަވައިލާފައިވާ ބާރު އުސޫލުތަކަށް ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް އަދިވެސް މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫނެއް ގޮތަށް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންނަ ބަދަލަކީ މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ނަމަ، ރާއްޖޭގެ ކަނޑުގެ ސަރަހައްދުން ބޭރުގެ މަސްބޭނުމަށް ވަޑާ މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް ހުއްދަދިނުން ހުއްޓާލުން. ދެވަނަ މިސާލަކަށް ރާއްޖޭގެ މަސްކަނޑުތަކުގައި މަސްވެރިކަން ކުރުމުގެ ހުއްދަދޫކުރުމަށް ހަމައެކަނި ދިވެހި ފަޅުވެރިންނާއި މަސްވެރިކަން ކުރާ ދިވެހި ބޯޓުފަހަރަކަށް ކަމަށް. އަދި އެ ބޯޓުފަހަރަށް، މަސްވެރިކަމުގެ ހުއްދަދޫކުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޭނުން ހުއްދަދޫކުރާ ކަނޑުތަކަށް ހަމަޔަށް ވެސް ބަދަލުގެނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ބިލުގެ އެކިއެކި މާއްދާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިކުރި އިސްލާހު އެބަ ގެންނަންޖެހޭ. މިސާލަކަށް 2 ވަނަ މާއްދާގައި، މަސްވެރިކަމުގައި މި ބިލުގެ މަޤްޞަދަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި، އަޅުގަނޑުމެން ހިމަނަން އެބަޖެހޭ، މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް ރަނގަޅު އާމްދަނީއާއި ނަފާ ހޯދައިދިނުން އެއީ މި ބިލުގެ މަޤްޞަދުގައި އެބަ ބަޔާންކުރަންޖެހޭ. މި ބިލުގެ، މި ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރުމުގެ މުޅި މަޤްޞަދަކީ ވެސް އެއީ. މުޅި ދިވެހިންގައި މަސްވެރިން، މަހަށް ދިޔަ ބޮޑު އަގު ދިވެހި މަސްވެރިޔާ ހަމައެކަނި ވެސް އަދުން. އަދި މަސްވެރިން، އޮޑިވެރިން އާއި ކުޑަ މަސައްކަތްތެރިންގެ ފުރިހަމަ ނަފާ ތާއަބަދަށް ލިބިދޭން ގޮތް ވެސް ވުން. އެއީ މުޅި ބިލުގެ ވެސް މަޤްޞަދަކީ. އަޅުގަނޑުމެން މިކުރާ މަސައްކަތުގެ މުޅި މަޤްޞަދަކީ ވެސް. އެހެންވީމާ، ބިލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ތަފްސީލުކޮށް އެވާހަކަ އޮންނަން ޖެހޭ. މަސްވެރިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އޮންނަން ޖެހޭ. އަދި މަސްވެރިންގެ ޙުރުމަތާއި ޝަރަފު، ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތަކާއި، އެ ޙައްޤުތަކުން ޙައްޤުތައް ކަށަވަރުކޮށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބިލުގައި ފުރިހަމަކޮށް ތަފްސީލުކޮށްފައި ބޭނުން އޮންނަން. މިސާލަކަށް

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މަސްވެރިން ސަޕޯޓް، ފަންސާސް ހަރަދު މަސްވެރިކަންކުރުމުގެ ދޫން ރިޢާޔަތްކުރެވުނީ އޭގެ ނަފާ ވެސް، އޭގެ މަންޒަރު ވެސް ރިޢާޔަތްމަންޒަރު ސަޕްލައިގެ ދަށުން ވެސް ހަމަ ލިބެންޖެހޭކަން އެންމެންނަށެވެ. ހަމައެއާއެކު ޖަވާބު މަސްވެރިން މަސްވެރިކަމަށް ނިކުންނަނީ ގޮތަކަށް ބަދަލުވާން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމަކީ ތަފާސްހިސާބު އެބަ ލިޔެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ހާއްސަ ހުރަސްތަކާއި ލިބިފައިވާ މި އިޤްތިޞާދީ ސިޔާސަތު އަޅުގަނޑުމެން އަމިއްލަ ބޭފުޅުންގެ ސަބަބުން، ޖުމްލަ މަސްވެރިން އަޅުގަނޑުމެން މިކަމުން ނުކުތުން އިތުރު ހާއްސަ މަސައްކަތްތަކާއި ނުކުރެއްވި. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން ބާރުން. މި ބޭނުމަކީ ވެސް އަދި އެމް.ޑީ.ޕީން ކުރި ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ތަކެތިދިނުމާ އަޅުގަނޑުމެން މިދަންނަވަނީ އަދި އެޅުނީ 19ގެ މުޅިފަސްގަނޑުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ތަފާސްހިސާބު ލިބިފައިވާތީ، އަންހެނުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތުގެ ފުރިހަމަކުރުން، ތަރުޖަމާ ގޮތުން ވެސް އަދި މިއަދު ހަމައެކު ވެސް ކުރިއަށްގެންދާ ބޮޑު މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ރަށްތަކުގައިވާ ގޮތަށްވާ ތަފާސްހިސާބު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ގެންނަންޖެހެ. އަންހެނުންނަށް މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތުގެ ހުރިހާ ދާއިރާތަކުގައި ވެސް ހުރިހާ ދިރުމުގެ ވެސް މަސައްކަތްކުރުމަށް ފެންނަނީ. އަދި އަންހެނުން މަސްވެރިކަމަށް ނުކުމަށް ހޯދާފައިވާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުމަކީ ބަޔާންކުރަންޖެހޭތީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ގިނަ މެންބަރުން ވާހަކަދެއްކުމުގައި އޭގެ ދަށުގައި މަސްވެރިޔާއާ އެކަށޭ އަންހެނުންނާ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ކޮށްނުން ނިޔާކަތް ނުވޭ. އަންހެނުން މިހާރު ވެސް ހަމަ މަސްވެރިޔާއަކީ ވާނެ. އެހެންމީހާ، ބައެއް ފަހުގައި މަސްވެރިޔާއާއި އެކަށޭ އަންހެނުންނާއި، ބައެއް ފަހުގައި މަސްވެރިޔާއާއި އެކަށޭ ފަރުމާކުރާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަހިކަމުން ވެސް ހާއްސަކޮށް މި ބޭނުމަށް ދެނެހޮވިފައިވާ ކޮށްދެއްވި މަސައްކަތަށް ބޭކާރު ވަރަށް ބޮޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ބޭނުމަށް ހުރަހެއްވެއްޖެއްގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ވެސް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ސަރުކާރުން މިހާ އަދަދަށް އެޅުނީ 19ގެ މި ފަސްކުރު މަސްދުވާ ހަމައެކު ކުރެއްވުނުފައިވެވި ސަރުކާރަށް ވަރަށް ބޮޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މެޖޯރިޓީ ލީޑަރުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފަށް.

މެޖޯރިޓީ ލީޑަރުގެ މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހިތާމަ ތަންކޮޅެއް ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑަށް ލިބުނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ބިލެއް ހުށަހެޅުއްވި އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް އުފާކުރާ ކަމެއް. ރައްޔިތުންގެ

މަސްލަހަތުގެ ދަރަޖާގައި ކުރާ ހުރިހާ މަސައްކަތެއްގައި ޢަމަލީ ގޮތުން ބައިވެރިވެ ތަރުބިއްޔަތުކުރުވުމަށް ހުރި މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މި ކުރާ މަސައްކަތަކީ އަޅުގަނޑު ދުނިޔޭގައި މަސްލަހަތަށް އިތުރު ކުރިއެރުންތަކެއް ލިބިގެންދާނެ މަސައްކަތެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް އިސްލާމީ ރައީސް، މި ބިނާ ފުރުޞަތުދީފައި އޮތް ގޮތަށް ބަލާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ފަރާތަކަށް އެއް ކަމަށް، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްލިމުންގެ ހާލަތު އޮތް ގޮތާއި، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްތަކުގައި މުސްތަޤްބަލު ގަސްތުކުރާ މުސްތަޤްބަލްގައި ހުސްކޮށް އޮތް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިސްލާމީ ރައީސް. މިއަދު ފަސް މުސްލިމުންނަށް ދިމާވެފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު އެއް މައްސަލައަކީ، ބައިބަލް މުސް ބަޔާންކުރި ފިކުރު ފިކުރު އެއަން ބާރުނާވާ ހެއްސޭ ޒިޔާރަތް ދަށުފޮނުވުމެވެ. މިކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަދޭ ކަންތައްތަކާ ގުޅޭން ޚާއްޞަކުރެވޭ ބޮޑު ހިސާބަކަށް ފޯރާނެ ގޮތަކަށް. ހަމަ އެހެންމެ ދަރިންގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްލިމުންގެ ފަރާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަރުބިއްޔަތު ކުރެވޭނެ ގޮތް ... ދިރިއުޅުމުގެ މުޖުތަމަޢު ... ދިމާވާ ޙާލަތު. ރަސޫލާ ކުރެއްވި ... އަޅުގަނޑުމެން ... ކަމެއް ... ފަރުވާތެރިވާންޖެހޭ. އިސްލާމީ ރައީސް ... އަޅުގަނޑުމެން ދުނިޔޭގައި އެކަން ... އެއްބަސްވެވޭ ... މުސްލިމުންގެ ... ދުނިޔޭގައި ... ދުނިޔޭގައި ... ދުނިޔޭގައި ...

އިސްލާމީ ރައީސް ... ކުރާ ... މަސައްކަތެއް ... ދުނިޔޭގައި ... އަޅުގަނޑުމެން ... އަޅުގަނޑުމެންގެ ... މުސްލިމުންގެ ... ވެސް މީރު ... 28 ވަނަ އާޔަތުގައި މި ... ލިޔެފައި ... ދުނިޔޭގައި ... އަޅުގަނޑުމެން ... ދުނިޔޭގައި ... ދުނިޔޭގައި މި ... އަޅުގަނޑުމެން ... އަޅުގަނޑުމެން ... 71 ވަނަ އާޔަތުގައި އެބަޔާނުކުރައްވާ ... ދުނިޔޭގައި ... އަޅުގަނޑުމެން ... އަޅުގަނޑުމެންގެ ... އަޅުގަނޑުމެން ... އިސްލާމީ ރައީސް ... އަޅުގަނޑުމެން ...

[illegible] މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސްއާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ބާރުތަކާއި އިޚްތިޔާރުތަކެއް ދީފި. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސާއި އެމް.އެން.ޑީ.އެފަކީ އަބަދުވެސް ވަރަށް [illegible] އެހީގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ވަރަށް ވަރުގަދަ ދެ މުއައްސަސާ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޖުރިބާއިން ފާހަގަކުރެވިފައި [illegible]، މި ދެ މުއައްސަސާގެ މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ، ވިސްނަންޖެހޭނެ މި ދެތަނުން [illegible] މައްސަލަތައް. [illegible] ހަމައެކަނި އެސް.އޯ.ޕީއަކުން މަސައްކަތް [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭނެ. އަދި މިއީ މުޅިން ތަފާތު [illegible] މިނިސްޓްރީއެއްގެ [illegible] ދަށުގައި އޮންނަ [illegible]، ހަމައެކަނި ޑިފެންސް މިނިސްޓްރީގެ؛ [illegible]! [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]

[illegible]

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި މެދުކަނޑާލާނީ އިސްތިރާހަތު ވަގުތުކޮޅަކަށް. އާދެ، ކުރިމަގައި ދަންނަވާލަން އަޅުގަނޑު ބޭނުން، 11 ޖަހާއިރު ފެށޭ އަނބުރާ އިޖުތިމާޢުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފަށާނީ މަސްވެރިކަމުގެ ބިލުގެ ބަހުސްގައި. އެއަށްފަހު 11:30ގައި އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރަނީ ކާރިދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޖާބިރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 142 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރު؛ އެ ގަރާރުގެ ބަހުސް ވަގުތު ގެންދިއުން. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރަނީ މި އޮތީ މެންދުރު އަހަރެން 12 ޖަހަންދެން. 12:00 އިން 12:30 އަށް އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރަނީ މަނަދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަހްމަދު ނާޒިމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، އިޤްތިޞާދީ ބިލާއި އިންޝުއަރެންސްގެ ގާނޫނު ނިޒާމުގެ ގާނޫނު، އާދެ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވަގުތު މިހާރު ވަނީ ނިމިފަ. އެހެންވީމާ، އެ ބިލުގެ ބަހުސް ގެންގޮސް ނިންމުން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި 12:30 އަށް އެ ބިލުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނިންމޭނެ. އެހެންވީމާ، 12:30 ގައި އަޅުގަނޑުމެން މެންދުރަށް ހުއްޓައިލުމުގައި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންނަން ކަމަށް އަޅުގަނޑު އެދެން. އަޅުގަނޑުމެން ޖަލްސާ މެދުކަނޑާލައިފިން.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:33 އިން 11:03 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ އަބްދުﷲ)

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

بسم الله الرحمن الرحيم. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންފަޅީގައި ކުރިއަށްގެންދަނީ މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްލާހުގެ ބަހުސް. ބިލުގެ ބަހުސް. މިހާރު 11:30 ގައި އަޅުގަނޑުމެން ފަށާނަން އެހެން އެޖެންޑާ އައިޓަމެއް. މިހާރު ބިލަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާނީ މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރާޝީ.

<u>މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރާޝީ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި މި ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ އެންމެ ބޮޑު ވައުދަކީ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެސް އެންމެ ބޮޑު ވައުދަކީ މަސްވެރިންނަށް ހަމައެކަނި ރަނގަޅު ހޯދައިދިނުން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިހާރު ހުށަހަޅާފައިވާ ބިލުން އެ ބޭފުޅުންގެ، މަސްވެރިންގެ ހައްސާސް ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު މަތިވެގެންދާނެ. މަސްވެރިންނަށް ރަނގަޅު މާޙައުލެއް ވެސް މަސްވެރިކަން ކުރުމަށް ލިބިގެންދާނެ. ދެން އަޅުގަނޑު އަދި އިތުރުކޮށްލަން، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މަސްވެރިކަމުގެ

ބިލުގައި އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ، މީގައި އެބައޮތް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އާއްމުކޮށް މި ފެނޭ ގާނޫނުތަކަށް ތަސްދީޤުކުރުމުންދާއިރު މި ވާ ގޮތަކީ، ހަމައެކަނި ތަސްދީޤުކުރެއްވުމުން ގެޒެޓްކުރެވޭ. އޭގެ ބަދަލުގައި މި ގާނޫނު ނިމުނުހާއިރު އެބައާދޭ އާއްމުކޮށް ތަސްދީޤުކުރާ ގާނޫނުތަކާ ޚިލާފަށް މި ބިލުގައި ހުރި ވެރިކަމުގެ އުސޫލު ނުވަތަ ގޮތް ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ވެރިކަން ހިންގާކަން، ދުވަހު ފެންނަ ގޮތަކަށް މި އުސޫލުތަކާ، މަސްވެރިކަން ހިނގާ ގޮތުގައި ބަދަލުގެނެސް މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޮޑުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑަށް ވަރަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަމެއް. ދެން ރަނގަޅު ވާހަކައެއް. މި ބިލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރި 5 ގަރާރުގައި ހިމެނޭ 80 މާއްދާ އެބަހުރޭ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ، މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި 5 ގަރާރުގައި ހިމެނޭ ހުށަހެޅުން ޖުމުލަކޮށް މި ބިލުގައި ހިމެނިފައި އެބަހުރި. އޭގެއިތުރުން ވެސް ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި. ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކުރަން، މީގައި އެބަހުރި ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އިސްލާޙު ގެނެސްފައިވާ ކަންތައްތައް. އޭގެތެރެއިން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން 42 ވަނަ މާއްދާގައި މި އޮންނަ، މިނިސްޓްރީން ފަރު އަދި ފަޅު ފަދަ ތަންތަން ދޫކުރުމާ ބެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި ވާހަކަދައްކާ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ފަރުމާކުރާ ކުރި ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ފަރުމާކުރާނީ އުސޫލު ކަށަވަރުކޮށްދޭނެ ނުވަތަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ނޫނެއް ހިންގެން. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ އިސްލާޙުތަކަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ސަޕޯޓް ފިޝަރީޒް، ދަގަނޑު ޖެހުން. މިކަހަލަ ބައިވެރި ކަންތައްތަކާއި އިސްލާޙުކުރަން. ޖުމުލަކޮށް މި ބިލުގައި ހުރި ކަންތައްތަކީ ރަނގަޅު ކަންތައްތައް. ދެން މިދެންނެވިން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ދިނުމުގައި އަޅުގަނޑުވެސް ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތައް ލިބިދިނުން، އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ފަރަގު ނައްތާލުން. މި ކަންތައްތައް އެބަ ހުރި ފާހަގަކުރައްވާފަ. މީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅެއް މިއީ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ ހަމަހަމަކުރުމުގެ ދިއުން. އެއްވެސް ވަރަކަށް މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ނޫން، މަސްދޫނިފަރާތްގައި ހަމަ އަންހެނުން މިއަދު ޖެހިލި ވެސް ކުރޭ. ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް އެ ކަނބޮޑުވުން ކުރޭ. އެހެންވީމާ، އެ ކަނބޮޑުވުން ވެސް ހަމަ މަސްވެރިކަމުން ވެސް ނިކުންނަންނީ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ސޯޝަލް މީޑިއާ އެއްކޮށް ބަލައިލާއިރު ބޮޑިބަރުބަޔަކުން ވެސް އެބަފެނޭ ޖޯޝުން ވެސް މިކަމުގައި އަދުލުވެރިވެގެންސް ބަހައްޓާ. މިހާރު އެއީ ހަމަ ރަނގަޅު ކަމެއް، ހަމަ ކުރަން ބޭނުންވެގެން ކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. ގޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ދިރިއުޅުން ވެސް ނުދޭ. އުޅޭ މަސްވެރިއަކާ ތިމަންނަގެ ބައިވެރިވުން ބަލާ. ހަމަ ރަނގަޅު ޖަވާބު ވެސް އެބަ ފެނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވާ އަނެއް ކަމަކީ، މިދުވަސްވަރު ހުރި ކަށަވަރުކުރުމުގެ ހުރަސް އެބަދޭ. މަސްވެރިކަން ހަމަ ގޮތުގައި ކުރުމުގައި ނަހަމަ ގޮތުގައި ކުރުމަކީ ކޮބައިކަން ވެސް މި ބިލުން ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށް އެބަ ބުނޭ. ހަމަ އެގޮތަށް މިކަމުގައި އެބަހުރި އަދި ކަނޑައެޅިފައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރެއްވިހެން؛ މާފުކުރައްވާތި! އަޅުގަނޑު އަދި ދެވަނަ ފުރުޞަތެއް އެދިލާފައި އެ ކަންބޮޑުވުމެއް ފާހަގަކޮށްލަން. އޭގެއިތުރުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލާ މަސްވެރިންނަށް

ހަމައަގު ހޯދައިދިނުމާއި، މަސްވެރިންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު މަތިކުރުމާއި، މިކަހަލަ ހަމަ ހުރިހާ ކަމަކަށް އަލިއަޅުވައިލާފައި. ރަނގަޅު، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބިލަށް އިސްލާހުތަކެއް ހުށަހެޅުން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރާ ގޮތުގައި ގަވާއިދުތަކުގައި ހުރި ބައެއް ކަންތައްތައް ބިލުގައި ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރިޔަށް މަޝްވަރާގައި ފާހަގަކޮށްދެވިގެން އެ އިސްލާހުތަކާ އެއްކޮށް ރަނގަޅު ގޮތެއްގައި ހުށަހެޅި، ގާތްގަނޑަކަށް 32 އަހަރުވީފައި އޮތް ގާނޫނަކަށް ރަނގަޅު ބަދަލުތަކެއް ގެނެވި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން އަދި ފުރިހަމަ ބޭނުން، މަސްވެރިންނަށް އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ފުރިހަމަކަން މި ބިލުން އަދިވެސް، އެ ބޭފުޅުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައްތައް މައްޗަށް ޖެހިގެންދާނެ ބިލެއް. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުން މި އައީ މަސްވެރިންގެ؛ އެޖެންޑާ 19 ތެރޭގައި ވެސް ހިމެނޭ މަސްވެރިންނަށް ހަމައަގުތައް ހޯދައިދީ، އެ ބޭފުޅުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފެންވަރު މައްޗަށް ޖެއްސުމަށްޓަކައިވެސް. އޭގެއިތުރުން އަޅުގަނޑު މިއަދު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް މިތަނުގައި ފާހަގަކޮށްލަނީ. ކޮންމެ ބިލެއް ވެސް ތަޅުމަށް އަންނަނީ. ތަޅުމަށް އައިސްގެން ތަޅުމުގައި ފާހަގަކޮށްލަނީ. އޭގެ ބަދަލުގައި މިއަދުން ފެށިގެން އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސްކުރަން ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް، މިގޮތުން އެއްވެސް ބިލެއް؛ މިއަދަކީ ވަރަށް ރަނގަޅު ބިލެއް ހުށަހެޅުނު ދުވަހެއް. އަދި އެންމެ މުހިއްމު ދުވަހެއް އެ ވާހަކަ ހިމަނާގެން ވެސް. ވާހަކަދައްކަމުން ވެސް މިއަދު. ސަބަބަކީ މިދެ ފޮނުން އެއްވެސް ބިލެއް ތަޅުމަށް ހުށަހެޅުމުން. ތަޅުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މި ވާ ގޮތަކީ އެ އެއްޗަކަށް ފައިން...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ކާފު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.

ކާފު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަސްވެރިކަމުގެ މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި އިހަވަންދޫގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ބިލަކީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ މަސްވެރިކަމަށް އަދި ހަމަ އިންޤިލާބީ ބިލެއް. އަޅުގަނޑުމެން ވޭތުވެދިޔަ މާޒީގައި އިބްރާހީމް ނާސިރުގެ ވެރިކަމުގައި ރާއްޖޭގެ ދޯނިފަހަރުގައި އިންޖީނު އަޅައިގެން މަސްވެރިކަން ފެށީ. ހަމައެއާއެކު އެ ދުވަސްވަރު މަސް ގަންނަން ތަންތަނާއި އަދި މަސް ޕްރޮސެސްކުރާނެ ތަންތަން ރާއްޖޭގެ އެކި ސަރަހައްދުގައި ހެދިގެންދިޔަ. ހަމައެއާއެކު އިންޖީނު މަރާމާތުކުރާނެ ސަރަހައްދުތަކާއި، ތަންތަން ވެސް ރާއްޖޭގެ އެކި ސަރަހައްދުތަކުގައި އުފެދިގެންދިޔަ ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތުތަކުގެ ނަތީޖާއަކަށް. ހަމަ އެގޮތުން އެދުވަސްވަރު ގެނައި އިންޖީނުބޯޓު މާ ފުރިހަމަ އިންޖީނުބޯޓާއި އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލުގެ ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމަށް އަންނާނެ. މި ބޮޑު އިންޖީނުބޯޓާ ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަން ޖަހާފައިވާ ކުރުކޮށް އަދި ގޮތް

ބަދަލުވެ، ސިނާއަތަކަށް މަސްވެރިކަން ބަދަލުވުން ނުވަތަ ކުދި ކުންފުނިތަކަކަށް މަސްވެރިކަންކުރާ ގްރޫޕެއް ނުވަތަ މަސްދޯނިތައް، މަސްއޮޑިތައް ބަދަލުވެގެންދިއުން. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަށްކަނީ، މަސްވެރިކަން ކުރީގައި މި ކުރަނީ ދޫކޮށް މަސައްކަތްތަކުގެ ގެއްލިއްޖެ. އަދި އެއްވެސް ކަހަލަ އަޅުވެރިކަމެއް ދުވަސްތަކުގައި ނެތި ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ފުރުސަތުތަކެއްގައި ނެތް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. ނަމަވެސް މިކަމުގެ ސަބަބުން ވަޒީފާއަކަށް ވެގެންދާން މަސްވެރިކަން މި ބިލުގެ ސަބަބުން. މި މީހުންނަކީ، މަސްވެރިންނަކީ ފުރުސަތުން ލިބި، އަދި މިގެ ސަބަބުން މީހުންނަކީ ގޮތުގެވޭ، އެހެންވެސް މިނިސްޓްރީގެ ނުވަތަ ކުންފުނިތަކުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ މުވައްޒަފުންގެ ގޮތުގައި ވާން. މަސްވެރިކަން ބަނދަރުތަކެއް، މަހާރާ މީހުން އިތުރުވެ، އާ މަސްވެރިން އުފެދިގެންދާނެ. ޖެހޭން މަސްވެރިން މިކަމުގެ ސަބަބުން އުފެދިގެންދާނެ. ކަމަށްކަނި މަސްވެރި ދޯނި ފަހަރުގައި ނުވަތަ ކުންފުނިތަކުގައި ކަމަށްކަނި މަސްވެރިންނަށް ނޫން. އެކަށީގެންވާ، އެޖިނިއަރިންގ ފަރާ ވެސް މި ބިލުގެ ދަށުން އުފެދިގެންދާނެ. ކަމެއްގައި ތަފާތު މަސްވެރިކަން ކުރުމުގެ ފުރުސަތުތައް ވެސް މި ބިލުގެ ދަށުން އުފެދިގެންދާނެ. މިގޮތުގައި އަދި ގިނަ ފާރަކަތްތައް، އެކުއަކަލްޗަރގެ ތެރެއިން ފަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި ކުރާގޮތުގައި މިކަމާ ވަރަށް ނާޒުކު މަސްވެރިކަމުގެ ޢަމަލުތައް ފެނިއްޖެ. ފަރުމަކަށް އަދި ސަރަހައްދުތަކުގައި އެއް ގޮތަށް. އަދި ވަސީލަތުގެ އެއްވެސް އަދި ސަރަހައްދުތަކުގައި. މި ސަރަހައްދުތަކުގައި ގޮސް ތަރައްޤީކުރުމަށް ދިރާސާކުރެވިދާނެ ކަމަށް އަދިކަމުގެ އެއްމިތުރުކުރެން. އަދި އެއް ސަރަހައްދުން ދިރާސާކުރެވޭތޯ މަސްވެރިކަންކުރުމަށް އާ ސަރަހައްދުގެ މަސްވެރިކަމަށް ގެއްލުންވާން ކަމެއް. އެއީ ވިޔާ ސަރަހައްދުގެ މަސް ގިނައިން ބޭނުންކުރާތީވެ. އެހެންވީމާ ސަރަހައްދު މި ވައްތަރުގެ މަސްތައް މުސްތަޤުބަލުގައި މި ކަންތައް ބަލަހައްޓާނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރަން. ހަމަ އެހާއެކަނި ވައްތަރުގެ ދިރުމަކަށް ވައްތަރުވެއް ވަޒީފާ އެކުއަކަލްޗަރ ހިމެނޭ ފަރުގެ އޮފީހަކަށް، ބޮލުރެކުން، ޓުއަރިޒަމްއާއި މަސްވެރިކަން ކުރުމުގެ ފުރުސަތު އިތުރުވެގެންދާނެ މި ބިލުގެ ސަބަބުން. މިސާލަކަށް ފަރުގެ މަސްވެރިކަމަށް މިޔަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ދިރުމަކުން ވިޔަފާރި މަސްވެރިކަމަށް. އަދި ބާވަތްތަކުގެ އެއް ސަރަހައްދުތަކުގައި ވަރަށް ބަހުގެ ފަރުގައި މަސްވެރިކަން ކުރި ސަރަހައްދުތަކުގައި މިހާރު ވަރަށް ރަނގަ ފަރަށް ވަރަށް މަދުން ނޫން ނުހިމާ ސަރަހައްދުތަކަށް ވެސް. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް މަސްވެރިކަންކުރާ ނަމަ، މަސްވެރިކަން، ފަރު ބާވަތްތައް ހުސްވުމުގެ ނުވަތަ ވަރަށް މަދުވުމުގެ ބިރު އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، ފަރުގެ މަސްވެރިކަން، ރަނގަޅުގެ މަސްވެރިކަން ކަހަލަ މަސްވެރިކަމާ އަޅުގަނޑުމެން މުސްތަޤުބަލުގެ މަސްވެރިކަން. އެހެންވީމާ، މި މުސްތަޤުބަލުގެ ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ ޕްރޮޓެކްޓެޑް ގޮތުގައި މަސް ކޮލެކްޓްކުރުމަށް، ދިރުމަށް، އާމްދަނީ، ބޮޑުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ލިބި މި ބިލުގެ ސަބަބުން ދިރިއުޅެންޖެހޭކަން ދަނީ. ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި މިސާލު މި މަސްވެރިކަން ކުރުމުގެ މުސްތަޤުބަލަށް ގޮތަށް ޓޫރިޒަމްގެ އަދި ޕްރޮޓެކްޓެޑްގައި ވިއްސަކަށްގެ ކުރި މަސް އުފައްދާމަސްފަރު، މަސް ޓޫރިޒަމްގެ ދުނިޔޭގެ، ކާރދިޔާގެ ބޮޑުކުރުމުގެ އަޅުގަނޑުގެ ފަރުގެ މަސްވެރިކަމާއި، ރަނގަޅުގެ މަސްވެރިކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިސާލު މި ވަނީ މިފަދަ

ނިޒާމަކަށް ބަދަލުކުރަންޖެހިފަ. ހަމަހަމަކަމާއި ޢަދުލު މި ބިމުގެ ސަރަޙައްދަށް އަދުގެސަރުކާރުން މަސް ޕްރޮސެސްކުރުވި، ބޭރުގެ ސްޓޭންޖެހިތަކަށް ރާއްޖޭގައި ބަނދަރުކުރުވި، ބޭރަށް އެކްސްޕޯޓް ކުރެވިގެންދިޔައީ އަދުގެސަރުކާރުން މި ބިމުން ކުރުވާން ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަދުގެސަރުކާރުން ފަރުމަސް ވެސް ހަމަ އެގޮތަށް ސްޓޭންޖެހެއްކުރުވި، ގަރާރުކުރުވި، ބޭރަށް ފުރުސަތުދިނުމާއެކު ޝަރުޢީކަން ހުރި ކަމެއް ނޫން. ހަމަ ޤާނޫނީގޮތުން އިންސާނިއްޔަތުން ވެސް، ޤައުމުގެ އިންސާނިއްޔަތަށް މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގެ އެއްބައި. ގިނަ މަސައްކަތްތެރިން ވޯޓުވެރިންނަ ތަނުގައި ވެސް މަސްވެރިކަމުގައި ކުރަމުން އައި އިންސާނިއްޔަތު. އެހެންވީމާ، މަސް ޕްރޮސެސްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ނުވަތަ މަސް ބޭރުކުރާ ކުރަންޖެހޭ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަމުންދިޔައީ އިންސާނިއްޔަތު. އެހެންވީމާ، މި ބާނާމަސް ވެސް އެ ބާޒާރުތަކަށް ތިބިގެން އަދުގެސަރުކާރުން ބަދަލުކޮށްފައިވާ ގަވާއިދުތަކާއި މަސްވެރިކަމާ ގުޅިގެން ހިނގަމުންދާ ކަންތައްތަކުން، އެ ބާނާބޮޑުމަސް ވެސް ބަނދަރުގައި އޮތީ ހުސްކަމުން ގާތްކުރާ ސިނާޢަތުގެ ބައެއް ހުރި، އެ ބާނާބޮޑުމަސް ދަނީ ވިއްކުމަށް ބާޒާރަށް ގެންދިޔަ، މި ސިޔާސަތުގެ ދަށުން ވިއްކާލާ ވިޔަފާރިކުރާ އަދުގެސަރުކާރުގެ މި ބިމުގެ އެއް މަސައްކަތް. އަދި އަދުގެސަރުކާރުން އޮގަސްޓު 19 ގައި...

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ކުޅުދުއްފުށި ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލް ޝިފާ މުޙައްމަދު.

<u>ކުޅުދުއްފުށި ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލް ޝިފާ މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

بسم الله ألحمد لله. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ފިނިފެންމާ 19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 3 ވަނަ އިންތިޚާބުގެ ދައުރު މަސައްކަތް އަދި އާދައިގެ ކަމެއް ނޫން. މިއީ އަދުގެ ސަރުކާރު، އެމްޑީޕީގެ ސަރުކާރުން، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސާލިހްގެ ސަރުކާރުން ދިޔައީ މަސްވެރި އާއިލާތަކަށް އެއްވަސް ނަންބަރު ދޭކަމުގެ ހުރިހާ. މިއީން ދޭކަން ދިޔައީ މަސްވެރި އާއިލާތައް، ދިޔައީ އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުވުން އަދި ސަރުކާރުން ދެއްވާ އަރާއްޓުވުމަށް. ބަޔަށް ނުވަތަ ކަމެއް އަޅުއްވާ ބަޖެޓުގެ މިންވަރު ގޮވާފައި ކުރުމަށް އެ ބަރަކާތް ދެއްވާ އެއްގޮތް މަސްވެރި ވަޒީފާ. އެހެންކަމުން، މި ވާފަ ދިޔައީ މަސްވެރިންނަށް ލިބިގަތުމަށް ދިޔައީ ބަޖެޓުގެ އެތައް ބޭފުޅުން މަސްވެރިކަމާ ބަރާބަރު ކުރަމުން. ކަން މިހެން ހުރި ހިނދު، އަދުގެސަރުކާރު މި ބިމަށް ފަހަރަކު ދަ ކަމެއް ކުޅަދާނަ ބޭފުޅަކީ. ފުރަތަމަ ކަމެއްގެ ބޮޑުތަކުގައި ބިމަށް ވަރަށް ބޮޑު ބާރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދުގެސަރުކާރުގެ މަސްވެރިކަން ދިޔައީގެ އޮތްގޮތަކީ ކުރިއަރާނެ ކަންތައްތައް. އެހެންވީމަ، ވަރަށް ބޮޑު ދިޔައީ އިޤްތިޞާދުގެ ތަރައްޤީ ބޭނުންތަކާއި ބާރު އެ މިންވަރު އެއްގަލަކަށް މި އެންމެހާ ކަނޑައެޅުމަކީ އަދުގެސަރުކާރުން ކުރަމުން މިނިވަން އިޤްތިޞާދު. އެހެންކަމުން، އަދުގެސަރުކާރުގެ ދިޔައީ

މަސްވެރިންނަށް، ދިވެހި މަސްވެރިކަމުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ދަޅުތަކު އޮންނަންވާނެ މިންވަރު އެނގެންޖެހޭނެ، އޮންނަންޖެހޭނެ. އަދި އަޑުގަނޑުމެދުގެ މި ކަންތައްތައް، އިޤްތިޞާދީ ދިރުވައި އާލާކުރުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް އޮންނަންޖެހޭނެ. ޚާއްޞަކޮށް ސްކޫލް، މަދަރުސާތަކުން ދަރިވަރުންނަށް މިކަމާ ގުޅޭ މައުލޫމާތު ދިނުމަށް ބޭނުން ދެން، އަދި އެ ދަރިވަރުން މިކަމަށް ހިތްވަރުކުރުވުމަށް، އިޤްތިޞާދުގައި ޖާގަން ބައިވެރިކުރުވުމަށް އިތުރު ފުރުޞަތު ހޯދައިދީ، އިތުރު ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދޭންޖެހޭ. 3 ވަނަ ކަމުގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލާނަން. 4 ވަނަ ބާބުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި އެބައި އުޅާ ދަގަނޑު ނުވަތަ ދަގަނޑު ޖަހައިގެން، އެހެން ބޭފުޅުން ވެސް، އިޤްތިޞާދީ މެދުބަޔަށް ވެސް މިކަމާ ވަރަށް ބޮޑަށް ބަރުސާކުރައްވާފައި އޮތް މަޢުލޫމާތު. އެހެންކަމުން އަޑުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ޖާގައެއްސަޅު ދިވެހިންގެ ތަރިކައި ޖަމާޢަތުގެ ތަރިކައި މަޖައްލަން އުޅާ ދަގަނޑު ނުވަތަ ދަގަނޑު ނޫސްދަގަނޑު ނުވަތަ ދަގަނޑު ޖަހައިގެން މަސް ހިފުން އަދި. އަޑުގަނޑުމެދުގެ ތަރިކައި އެބަހުރި ދަގަނޑު ޖަހައިގެން ހިފާ ކަހަލަ މަސް ނުވަތަ އެ ވައްތަރުގެ ދުއްދަގައި އޮޅާ އެއްކޮށި. ޚާއްޞަކޮށް ބޮވާ. ބޮވައްޔާ ދުރޭގައި ނުވަތަ ނަރުގައި ބޯނާ އެއްކެޔޮ ނޫން. އެކަމަކު ގާނޫނީ ގޮތުން ބޮވައްޔާ ބޯނާއިގެން ޖަވާނަކަށް ކުޑަވާ ކުދިކަނި ފިނި އެއީ އޮނަށައިން ނޫނިވާ ކަމަށް ވަނީ، ގާނޫނުން އެނގެން އެންމެންނަށްޖެހޭ ބޮވައްޔާ ނުވަތަ ކަލަންޗީ ބޯނާ އެއްކެކުން ނުވާނެ ދަގަނޑު ޖަހައިގެން ހިފުމުގައި ވެސް މައްސަރުފައި ނޫނޭ. މިގޮތަށް މިކަން ނޫނީ ކަމަށް ވަނީ، އަޑުގަނޑުމެދުގެ މިހަމަވާހަލަ ކަންތައްތައް މިހެން ފުށުއަރާގައި ވަރަށް އަވަހަށް ކުރާގެ ވަރުބަޔަށް ޖޯޝަން ދިރުމުގެ ފުރުސަތު ބޭނުވޭ. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނު ނިމިގެން ޢަމަލުކުރަން ފުށުއަރާގައި ނުވަތަ ފުށުއަރާގައި މިހިރަ ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ހުންނަންޖެހޭނެ ވަރަށް ބޮޑަށް އަޑުގަނޑުމެދުގެ އެނދި ހާމަވާ. އުމުރުދުލުކުރަން، ކުޑުދުއްފުރިގެ މަސްވެރިންނަށް ޖަމާޢަތުން ޚާއްޞަ މަސްވެރިކަން ކުރުމުން އަދި ބައެއް. ރަށަށް ރަނގަޅު އިޤްތިޞާދީ ހޯދައިދިން. ރަށް ކުރިއެރުވުމުގައި އެބައިމީހުންގެ ދައުރު ވަރަށް ބޮޑު. އެކަމަކު މިއަދު އެކަން ނުކުމުން ތިބޭ ގެއްލުން ވަރަށް ބޮޑު. އެހެންކަމުން، މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފުރުޞަތު، އަޑުގަނޑުމެދުގެ މަސްވެރިންނަށް، ޚާއްޞަކޮށް ޚާއްޞަ މަސްވެރިންނަށް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް އެބައިމީހުންގެ މަސައްކަތަށް ދެވޭނެ ކަމުގެ އުމީދު އޮތްކަމުގައި ދަންނަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޝިޔާން.

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޝިޔާން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މަސްވެރިކަމުގެ ބިލު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިދެއްވި ކަމަށްޓަކައި އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤަރަޢަށްލާރިބަށް ބޭނުންވަނީ، މި ބިލުގައި އެބަހުރި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން. ހުށަހެޅި ގޮތުގައި މި
ބިލުގައި އެބަހުރި މިސާލު ގޮތުންނާކަން ފެށިން އަންނައުރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ ޤާނޫނުގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް
މަސްވެރިކަމުގެ ބައިތަކެއް އަންނަނިވި ކަންކަން އަސާސީ. އިޖުރާތު ތަފްސީލުކޮށްދޭން ކަންކަން އަސާސީ. ވަރަށް
ބޮޑު ބަޔެއް، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤަރަޢަށްލާރިބަށް ބޭނުންވަނީ، މިއީ 12 މާއްދާއެއް މައްސަލަ އެކުލެވިގެންވާ ވަރަށް
ބޮޑު، ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނޭ؛ އަދި ހަމަ އެހެންމެ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެޖެންޑާ 19 ގައި ޤާނޫނަކީ މި
މަޖިލީހުގެ ތަޢާރަފު އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި 5 ގަވާއިދު އެކަމަށް، އާދެ ތަފްސީލުކޮށް އެކަމަށް ފުރުޞަތު،
ފޮނުވާލެވުނުއިރު ބިލެއް ވާދަ މި ބިލު ގާނޫނަކަށް ހެދިމަހިމަށް ހުށަހަޅާ ވަރަށް ބޮޑު ކޮމިޓީގެ ޚާއްޞަ ޝަރުޠުތައް ވަރަށް
ގިނަ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ހުށަހަޅާ. އަޅުގަނޑު ބަލާފައިވަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑު ޤަރަޢަށްލާރިބަށް ބޭނުންވޭ،
ވަރަށް ގިނަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް އެ ޤަރާރަށް ފުރުޞަތު، މިހެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަރަށް ފުދޭ ދިރިއުޅުއްވާ
ފުރުޞަތު ބައިވެރިވާ މިއަދުގައި ފުރުޞަތުދޭނެ. އަދި ހަމައެހެންމެ، ވަރަށް ބޮޑު އެކަމާދ، ތަފްސީލުކޮށް
ގާނޫނީގޮތުން ސަރުކާރުގެ އެކަމާދ، ސަރުކާރު ހުރިހާ ތަފްސީލުކޮށް ބައެއް ކަމަށް ތަފްސީލުކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
މަސް ދެމެހެއްޓުން ސަބަބުގެ ފުރުޞަތު ބޭނުންކުރުމަށް، އެކަމަށް މި ގައުމުގެ ޚާއްޞަ ދަރަޖައެއް ވަރަށް ބަލައިލީ
އެކަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤަރަޢަށްލާރިބަށް ބޭނުންވޭ މިފަދަ މުހިންމު މައްޗަށް ކަމަށްވާ ޢިލްމީ ބަހުރުވަތައް
ފުރުޞަތުވާ ބޮޑެތި ޙާލަތްތަކުގައި ތަފްސީލް މުހިންމުކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ދިރުމަށް މަސްވެރިކަމަށް ފުރުޞަތު ފުރަތަމަ މަރު، ފުރަތަމަ
މަރުވެ ދަރަޖާ ބަލައިގަނެ ވެސް މަދު އުފެދިފައި މިދޭ ތިމާވެށްޓަށް ރަނގަޅު ރަނގަޅު މައްސަލަ ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތު. އެކަމަށްވުރެ، މިހެން މިދެން ގޮތަށް ބޭނުންވެއެވެ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތުދޭ
21 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނު މަސްވެރިކަމުގެ ސިފަކުރެވޭ އެއްބަސްވުމެއް ގޮތުގައި. ހަމައެހެންމެ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ޤަރަޢަށްލާރިބަށް ބޭނުންވޭ، 23 ވަނަ މާއްދާގައި މި ފުރުޞަތު މަސްދޮނިބެރި؛ މި މަސްވެރިކަމުގެ
ޚާއްޞަކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ކުރިއަށް ގެންދާ ފާހަގަކުރަން ބޭނުން އަދި ބޮޑު ބަދަލު
ހުރިގޮތުން ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއްސިފަކުރެވޭ، ސީދާ ކަމެއްސިފަކުރެވޭ ބާރު ދިރުމެއް ކަމެއްސިފަކުރެވޭ ފުރަތަމަ އިންތިޒާމު
ހުރިގޮތުގައި ވަރަށް ބޮޑު ދަރަޖައިގެ ސަބަބުން ބޮޑު ބަދަލެއް މި ބިލު އެކަށީގެން ފުރުޞަތުދޭން މި ގާނޫނަށް ފުރުޞަތު
ހިމެނުން ދިރުން. ހަމައެހެންމެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ޤަރަޢަށްލާރިބަށް ބޭނުންވޭ، ބިލުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގައި
ކަނޑައަޅާ ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން އެއީ މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ގެނެވޭ ގޮތުގައި ވެސް ފުރަތަމަ ކަންކަން.
އެގޮތުން ތަފްސީލް މި ބިލު ހަމަ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އަސާސީ ހިމެނުން ދިރުން އެކަމަށް އަސާސީ.
ހަމައެހެންމެ ޤަރަޢަށްލާރިބަށް ބޭނުންވޭ، މި ބިލު ބެހޭގޮތުން ވެސް އަސާސީ ހިމެނުން ދިރުން މި ބިލު ގެނައުން
ހަމަޖެހޭ ތަފްސީލުކޮށް ގެއްލުމެއް، މި ކަނޑަލައި މިހާރު މި ކަމަކީ މުހިއްމު ފުރުޞަތު ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލެއް
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤަރަޢަށްލާރިބަށް 5 އަހަރު އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ބަދަލެއް. އެއީ އެ މުހިއްމު އެކަމާ

ބަދަލުވާން. އެ މުއްދަތު ބަދަލުވެ އެއީ ދިނަވެގެން 1 އަހަރުދުވަސް ފުރޭގައި ބަދަލުވުންތަކާއި ބަދަލުކުރުމަށްޓަކައި ގޮތުގައި ހަމަޖެހި، އެކަން ނުކޮށްދީ ނަމަ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން އެކަމާ ގުޅިގެން އިޖުރާ ގަވާއިދުތަކާއި ވިދާޅުވި އަދި އުސޫލުތަކާއި ވެސް ހުރުމުގެ ފުރިހަމަ އިންތިޒާމު މި ބިލުގައި އޮތުމަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ހަމައެއާއެކީގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މި ބިލުގެ ސަބަބުން ހުށަހެޅިގެން މި ރާއްޖޭގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ހިންގާ ގޮތުގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ނިޒާމު، މި ބިލުގެ ސަބަބުން ހާލަތަށް މި ބަދަލުތަކާއި ގުޅިގެން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަވާނެއެވެ. ހާލަތު ގޮތުން މި ބިލުގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ސިސްޓަމް ބާރުވެރިކޮށް ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނާއި ހަމައެއާއެކީގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ މަސައްކަތް ރާއްޖޭގައި ވަކި ސިސްޓަމެއްގެ ދަށުން ވަރަށް ފުރިހަމަ ކޮށް ގެންދެވޭނެ އެބަހުރި. ހަމައެއާއެކު ސިވިލް ސަރވިސް އަދި ޕާމަނަންޓް ސެކްރެޓަރީ އަދި ސެކްރެޓަރީން ވަޒީރުންގެ ދަށުގައި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ސިސްޓަމް، މިކަންކަން ޕޮލިސީ ފޯމިއުލޭޓްކުރަނީ ވަޒީރުން އަދި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން، ސިވިލް ސަރވިސްގެ މަސައްކަތް ކުރަނީ ޕާމަނަންޓް ސެކްރެޓަރީގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ކުރަން ޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ހިންގުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ސިވިލް ސަރވިސަށް އަދި ވަޒީރުންނަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ބާރުތަކާއި ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުގެ ބާރުތައް ވަކިކުރުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް، އަދި ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގޮތުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ މުވައްޒަފުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި ސިޔާސީ ނުފޫޒުން ދުރުގައި މަސައްކަތް ކުރެވުމަކީ އަދި ވަކިން ފާހަގަކުރަން ޖެހޭ ކަމެއް. ސިވިލް ސަރވިސްގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތް ކުރެވޭ މިނިސްޓްރީތަކާއި ސިޔާސީ ވަޒީރުންގެ ގުޅުން ވަރަށް ސާފުކޮށް ކަނޑައެޅުމަށް މި ބިލުގައި ވަނީ ހަމަޖެހިފައި. އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު.

އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޢު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ބިލު ހުށަހެޅުއްވީތީ އެ މަނިކުފާނަށް ސަރުކާރުގެ ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފުރަގަސްކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ މި ބިލަކީ ގާނޫނު ހަދަނީ ކަންކަން ފަރުމާކުރުމުގެ. ކަންކަން ހުއްޖަތްތާކަން، ކަންކަން މަސްލަހަތާކަން، ކަންކަން ދަމަހައްޓާކަން ނޫން. މި ބިލު އަދި ޤާނޫނުތަކުގައި އެކަމު ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ގާއިމުކުރާ ބޭނުމަކީ ރަށް ކުރިއަށް ވެސް އެއްގޮތަށް ކަންކަން ހުއްޖަތްތާކަން، ކަންކަން ބަލަހައްޓާނެ ކަންތައް މި ބިލު ބާއްޖަވެރިވުން އެކަމަ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ އުއްމީދުކުރަނީ ކުރިޔަށް މަސްވެރިޔާއަށް ދާއިރާގައި ހިކަންކަން ޙިމާޔަތް ބޭނުން މަސްވެރިކަމަށް ފައިދާ ގޮތަކަށް މި ބިލު ބައްޓަންވެގެން އަންނާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖެ ބައްޓަންވެފައިވަނީ ދިރުނުގެ މި ދިރުން އުފައްދުމުގެ އުފައްދައިގެން އާމްދަނީ ހޯދުމުގެ ވަސީލަތްތައް ފައިދާކުރާ ދިރިއުޅުމާ ގުޅިގެން ދިރިއުޅުން ބައްޓަންވެފައިވާ ދިރިއުޅުމުގެ މަގުމަތިން ދިރިހުރި ޤައުމެއް މި ދައުރުގައި އެހެން ބޭނުން އެއް އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ އެއް މަސްދަރަކީ މަސްވެރިކަން. މި ސިނާޢަތް ކުރިއެރުން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ނަގައި ކުރާނެ ޢާއްމު ދިރުމަށް ބުރަކަމެއް ކުރިއެރުވުމަށް ކޮށްދިނުން ކުރެވޭނެ ގޮތް. އަޅުގަނޑުމެން ތަޢުލީމީ ފަރުވާ ޙަޔާތުގެ ސިސްޓަމެއް ގެންގުޅުމުގެ ވިސްނުން އަޅުގަނޑުމެން ބަލަހައްޓައިދޭ ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުގެ ބުރަކަމަކީ، ކުރުމެއްގައި ސިޔާސީ ކަމެއް ވަރަށް ބޮޑެތި ސިނާޢީ ވާހަކައެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަން ނޫނީ ކަމަށް ވަރަށް ކުރިއެރުން ވެގެން ހުރި އެއްބަސްވުންތައް އެހެން ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމު ތަރައްޤީ ކުރުން ވަރަށް ބޮޑު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި ރާއްޖެތެރޭގެ ޤާނޫނު ފަރުމާ ކުރަމުން މަސްވެރިކަން އަށް ބޭރު ފަރާތުގެ މިހާރަށް ވިޔަފާރިއާ އެކު ޤާނޫނު އެއްބަސްވުންތަކުގެ ބަޔާންތަކަށް، ޚާއްޞަކޮށް ހިއްސާކުރާ މަސްވެރިކަމުގެ ބައިވެރިވާ އެކު ހޯދުމުގެ ކުރެވޭނެ ކަމަށް އެހެން ތަނަށް މަސައްކަތް، އެކު ބައިނަލްއަޤްވާމީ ދަރުސްތަކުގެ ބަދަލު ބޭނުން، އެކު މަސްވެރިކަމާ ކުރީ ސިފައިގެ ހަރުދަނާ މަސްވެރިންނަށް ލިބޭ ފައިދާ ދިރާސާކުރަން ހާވަނީ، މަސްވެރިޔާއަށް ހާއްސަކޮށް މަސްވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން އެ ނުރައްކާ ކަމާއި ގެއްލުމެއް ނުދީ ހަމަހަމަކަން. ބިލުގައި ހުރި މަސްވެރިކަމުގެ ފައިދާ އިތުރުވެ ދިމާވާ ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތަކެއް މި ބިލު ގައި ނިންމަވާފައި. މަސްވެރިކަމުގެ ބައިވެރިކަން ވަރަށް ގިނަ ޤައުމުތައް ތަބާވާ ހިނގާ ބަހުރުމުގެ ޙައްޤުތަކާއި، ވަރަށް ހާއްސަކޮށް ހަމައެކަނި އާދައިގެ ފާއިތުވީ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން 5 ގޮތަކަށް ހުރިކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އޭގައި ދިމާވާ މިގޮތަށް މަސްވެރިންގެ ހުރި ކަންކަން ބަލައިގަނެ ގާނޫނުގައި މިސާލަކަށް މަސްވެރިންނަށް ފުރުސަތު ވަޒަންވަނީ ހެދުމުން. އަދިއަށް މި ބިލުގައި އެ ވާހަކަ ހިމެނިފައި ނެތް. އެހެންވީމާ، ކޮމިޓީ މަރުހަލާގައި ފުރުސަތު ހިމެނުމަށް، އަދި ހިނގާގޮތް ވެސް މަސްވެރިކަން، އަދި ހުރިހާ ކަމެއް މި ސިނާޢަތް ފުޅާކަމާއި ގުޅުމާ ބެހޭ އާބާދީ މި ސިނާޢީ ހިމާޔަތް ކުރުމުގައި ވެސް

އެބަޖެހޭ މީގެތެރެއިން ރަނގަޅު ފުރުސަތުތަކެއް ހޯދައިދިނުން. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މަސްވެރިކަން މި ކުރަނީ އެންމެ ކުރީ ޒަމާނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކާބަފައިން ކުރި ގޮތަކަށް ނޫން. މިއަދު އެދުވޭ ގޮތުގައި މި މަސައްކަތް ކުރާ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ދުނިޔޭގެ ކުރިއަރާފައިވާ ޓެކްނޮލޮޖީއާއި، ދުނިޔޭގައި މީހުން ކަންކުރާ ގޮތް ވެސް ދަސްކޮށްގެން ރާއްޖޭގައި މި ކުރާ މަސްވެރިކަމަކީ ފަސް ދަނޑުމަތީގެ ކުރާ މަސްވެރިކަމެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފާރާރު މަސްވެރިކަމަކީ. އެހެންނަމަވެސް ހިތާމަޔާ އެކުގައި ފާހަގަކޮށްލަން، ސާނަވީ މަރުޙަލާގައި މާއްދާއެއްގެ ގޮތުގައި ފިޝަރީޒް ސައިންސް ކިޔަވައިދޭ: އެހެންނަމަވެސް، މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ އިލްމު ތަޢުލީމެއް، އިލްމު އެއްވެސް މަދްރަސާއެއް ދިވެހި މަސްވެރިންނަށް، ދިވެހި ކިޔަވައިދޭނެ ދެވިދާން ނެތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ވެސް ބައްޓަންކުރަން މި ސިޔާސަތު ކުރިއަރަން ގޮތަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން މި ބިލުން އަދި ބައެއް ކަންކަން ދަންނަވައިލާނަން. މިސާލަކަށް، އެހެރަކުރުމަކަށް ދަރުވަ ތެރެތެރެން ކަނޑާއަޅާ އަދި ދަރުވަރާން ޚާއްޞަ ތަރައްގީގެ ފުރުޞަތު އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން ސަރުކާރުން ކިޔާދެނީ. އަޅުގަނޑު ގެދޮރުވެރިން ގޮތުގައި މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ ކަމަށް ވީނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން މިދެއްކި މަގު ހާމަކުރަން ނިޔާމާ ހިތާމަވީ. އަޅުގަނޑު ގެދޮރުވެރިން ފެއްދޭ ތަރައްގީގެ ޤާނޫނު އެއްގޮތަށް ކުރެވިފައިވާ މި ބިލު ގެންގުޅުން ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހެދި ވަކިވަކިކުރާ އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުފަތުރާއި ހަމައެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުން. މި ގާނޫނުން އެމެރިކާ މަސްވެރިކަން ފަސް، މަސްވެރިކަމުގެ އުސޫލުފަހަރު ފައިސާއަށް ސަފުހާ އަދި ހިސާބުކިތާބުން ފަހަ ބަދަލުވެފައިވާ އެބަ ހަރަކާ. އަޅުގަނޑު ހަރަކާތް މިފަދަ ބަދަލެއް އަންނައިރުގައި އެ ބަދަލު ފާހަގަކޮށް ދިވެހި މަސްވެރިންނަށް ބަޔާންކޮށް ނުވާނެ ބަދަލުކޮށް. މާލެ އައިސްގެން ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީއަށް ނުވަތަ މާލޭގެ ކަންތައްތަކެއް ޙާޞިލްވާކަމަކަށް ހިނގަންޖެހުމުގެ ބަދަލުގައި ރަށްރަށް ހިސާބުން، ކައުންސިލްތަކާ ހިސާބުން ފެސިލިޓީން މި ފައިސަލާއި ލިބޭނެ ގޮތް ނުވަތަ ރަޖިސްޓްރޭޝަން ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުންދާ ކަރަންޓާއި ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ހަމައެއާއިއެކުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން އަޅުގަނޑުމެން އެމެރިކާ މިހާރު މިހާރުން އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެނގޭ އިތުރު ގަވައިދުތަކެއް ހަދައިގެން މަސްވެރިކަމުގައި، މިސާލަކަށް ބާވަތްތައް ކަނޑައެޅުން. ކަނޑައަޅައި ގެޒެޓުކުރުމުގެ ބާރު އެބައޮތް. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ބޯޓުތަކުގެ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެމެރިކާ މި ބިލުގެ ދަރިވަރުން އަށް ބާވަތްތައް ކަނޑައަޅައިފައި އޮތްނަމަ...

ރިޕޯޓަށް ފާހަގަކޮށްލުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މަޖިލީހުގެ ރައީސް ވިދާޅުވިފަދައިން މި ބިލުގެ މަސައްކަތް ނިމުނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގެ ވެސް ޒަމާނީ ކުރިއަރާފައިވާ ގޮތުގައި ވަރަށް. އެހެންވީމާ ދެފުށް ފުރުޞަތު އެދިވަޑައިގެންފިއްޔާ، ފުރުޞަތު ދީފައިގެންނެވީ. (ވަގުތުހަމަވެގެން)

{6.3}- ހަދުވަސްވެދުން މިހާރު މަސައްކަތްކޮށް މި ފަރާތް ހުޖްނޭ ނަންބަރު 6.3. އެއީ ކުރީ ދާއިރާގެ އިބްރާހީމް
މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝަހީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޝަކުވާއިންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 142 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރު، ގަރާރު ނަންބަރު 10-ޒ/19/2019 މި ގަރާރުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން މަޖިލީހަށް އިއްވާފައިވާ
31 ޖުލައިގައި. މި ގަރާރަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖުމްލަ 4 ގަޑިއިރު. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 2 ގަޑިއިރާއި 4
މިނެޓާއި 29 ސިކުންތު ލިބިފައިގަންނަވާން. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 20 މިނެޓާއި 21 ސިކުންތު ލިބޭނެ. ޕީ.ޕީ.އެމަށް 20
މިނެޓާއި 21 ސިކުންތު، ޕީ.އެން.ސީއަށް 16 މިނެޓާއި 12 ސިކުންތު، އެމް.ޑީ.އޭއަށް 14 މިނެޓާއި 8 ސިކުންތު. ވަކި
ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިނުގަންނަވާ ކުޑަ މެންބަރުންނަށް 30 މިނެޓާއި 30 ސިކުންތު ލިބިފައިގަންނަވާން. މި
ގަރާރު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާފައި ކުރީ ދާއިރާގެ އިބްރާހީމް މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝަހީދު. އިބްރާހީމް މެންބަރު.

<u>ކުރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝަހީދު ވާހަކަދައްކަވައިފި:</u>

بسم الله الرحمن الرحيم. ޢިއްޒަތްތެރި ގަރާރު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކުރީދާއިރާގެ އިބްރާހީމް ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ ރިޔާސަތުން ފުރުޞަތު
ދެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ ކޮންމެ ވެސް ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ދިރިއުޅޭ ޤައުމުގައި ޖުޑީޝަރީއާމެދު ފެންނަ އެ
ކޮންމެ ހިސާބަކުން ސިޔާސީ ހަމަނުޖެހުމާއި ގުޅޭ، އެކަހެރިކަމާ އެއްބަސް ނުވާކަމުން ފާޅުގައި ހަމަނުޖެހުމާއި ދަތިތަކެއް
ގުޅިގެން ޤައުމީ ޢަދުލުއިންޞާފު ގާއިމުކުރުމުގައި މިފަދަ ބަޔަކު ކޮންމެހެން ޖެހޭ ފަދަ ޢަދުލުއިންޞާފު ގާއިމުކުރުމުގައި އެ
ފަރާތްތަކުގެ ޒިންމާތަކުން މިނިސްޓްރީއާއި ޖެހިގެން ދިމާވާ ފަދަ ޢަދާލަތުގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންކަން ދިމާވެފައިވޭ. މިހެން ހުރިހާ
ކަމަކުގެ ނަތީޖާއަކީ ވަގުތީ ހައްލެއް، ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް އެއްބަސް ނުވާ ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ގޮތުން ޒިންމާދާރުވާގޮތް ބޭނުން ގުޅުން
ހަރުދަނާ ކުރުމަށް، އެ ކޮންމެ ފަރާތެއްގެ ދަރަޖައާއި ޝުކުރިއްޔާ ޖަވާބުދާރީވުން. މިހެން ކަމަކީ ރިޔާސަތުން އެކަށީ
ބޭނުމެއް ގުޅުމާއި ޙައްޤު ލިބުން އަދި ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ނިޒާމުގައި މަސްޢޫލިއްޔަތުގެ ސިޔާސީ ކަނޑައެޅުމާއި ހަރަކާތްތެރިވާ، ޕޮލިސީތަކާ
އިންޓަރނޭޝަނަލް ފިނޭންސް ކޮމިޓީ (މިފެޓް) ހިނދުކޮޅެއް މި ސިޔާސީ ހަރަކާތްތެރިވާ ފުރަތަމަފަސް
ޢަދުލުއިންޞާފު ހަރުދަނާ ދަރަޖަ މިފަދައިން ފަހަރުތަކުގައި. އަދި ހަމަ މިފަދައިން ދައުލަތުގެ ޚިދުމަތްތަކުގެ
ސިޔާސީ ދާއިރާ ގިނަ ފަރާތްތަކުން ރިޔާސީ ރައީސް ގޮތުގެ މަޤާމު ޝުކުރިއްޔާ އިދާރީ ޕޮލިސީތަކާ ޖަވާބުދާރީ
ގޮތުން ފަރުދީގޮތުން ކުރިއަށްސާފު (އެމް.ޖޭ.ޕީ)ގެ ވިސްނުން ތަރައްޤީކުރުމަށް ޝުކުރިއްޔާ އެކަމަށް ފުރުސަތުތަކެއް
ހޯދުމަށްތަކުގައިވެސް، އަދި އާއްމުކޮށްގެން ބަލައިގެން ވިސްނުމުގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ހިންގުމުގެ އިރާދަކޮށް، އެ
ކޮންފަރެންސް ވެސް ދަރުމަ ގުޅުމަށް ދިމާ ކޮންފަރެންސްގެ ދާއިރާ އެއްގޮތަށް ސަރަޙައްދު، އެ ކޮންފަރެންސް
ރިޔާސީ ގަޔާވުން ދިނުމަކީ އެކަމަށް ޙައްޤުތަކުގެ އެކަމަށް ގުޅުންތަކަށް އިންޓަރނޭޝަނަލް ފިނޭންސްގައި، ޙަރަކާތްތެރިވުމުގެ
ސިޔާސީ ދާއިރާ ހަރަކާތްތެރިވާ ފުރަތަމަފަސް ކޮންފަރެންސް އަދި ހަމަ އަދި ހަމަ މިފަދައިން ޖަވާބު ޙަރަކާތް
ނަގަމުންނެވެ. ކަން މިހެން އޮތުމުން، ސިޔާސީ ވަކި މަޤާމު ބަދަލުކުރުމަށް ފާސްކުރުމުގެ ޝުކުރިއްޔާ ރިޔާސީ އެއްބަސް

ކޮންފޫޝިޔަސް އުފެއްދެވި، އެ ކޮންފޫޝިޔަސްގެ ތަޢުލީމު ގެއްލުމުގައި ހިންގަމުން އަންނަ ކޮންފޫޝިޔަނިޒަމްގެ އަސަރުން ލިބުމުން އަންނަ ދަރަނިތަކަށް ސަރުކާރުން ޖިންމާވެ، އެ ދަރަނިތަކުން ދެއްކުމަށް ސަރުކާރަށް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެކަމުގެ ގެއްލުން އިންޑިވިޖުއަލް ލިބުމުން އަންނަ ކަމަކަށް ވިޔާނުވާ، ސަރުކާރުގެ ހިއްސާ ބޮޑެތި ހިންގަމުން އަންނަ ކޮންފޫޝިޔަސްގެ ތަޢުލީމު ސަރުކާރުގައި ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލުން ލިބޭ ކޮންފޫޝިޔަނިޒަމް ޓޮބަޑޭ ބަޔަކު، އެ ކޮންފޫޝިޔަނިޒަމް ލިބުމުން އަންނަ ގެއްލުންތަކުން ސަރުކާރުގައި ރައްޔިތުން ސަރުކާރުތަކުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ބައެއް ވިޔަފާރިތައް ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން ކުރުމަށް ރައީސް އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތު ބާޒާރުގެ ކޮމްޕެނީން ވަރުދުގެ ތަޢާރަފުގައި ހިމެނޭ ކުރިއަށް ދެވޭ. ވީމާ، ރައީސް އިޤްތިޞާދީ މުޢާމަލާތު ބާޒާރުގެ ޙައްޤު ކޮމްޕެނީން ވަރުދުތަކުގެ ތަޢާރަފުގައި ހިމެނޭ ކުރިއަށް ދެވޭ ކަމުގައިވާ، ސަރުކާރުން ހިއްސާ ބޮޑެތި ހިނގާ ބައެއް ވިޔަފާރިތައް ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ ވައްދަލު މިނިސްޓަރު މިސާލަކަށް ފުއްދުންތެރިކަމާ ވަޒީފާ ކަމަށް ވާނީ، މިދުނިޔޭގެ ބޮޑު ބައެއް ސަރުކާރު ހިއްސާ ބޮޑެތި ހިންގަމުން އަންނަ ކޮންފޫޝިޔަސްގެ ތަޢުލީމު ގެއްލުމުގައި ހިންގަމުން އަންނަ ކޮންފޫޝިޔަސް ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ ކުރިއަރުވައި ކޮމާޝަލް އެންޓަރޕްރައިޒަސް ކަންކަން މިހާރުން ފެއްޓި، އެ ކޮންފޫޝިޔަސް ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ ދައުލަތުގެ މަސައްކަތް ތަޖުރިބާކުރި ބާރުއެޅުމުގެ ބޮޑުން މި ގޮތަށް؛ އިޖްތިމާޢީ ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ބަލަން އެބަޖެހޭ ކިހިނެއްތޯ ދިރިއުޅޭ އާދަން ވިޔަފާރިކުރާ މުޖުތަމަޢު މި ހުރިހާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އިނގޭ ސަރުކާރުގެ ބައެއް ޕޮލިސީ އަދި ކޮންފޫޝިޔަސްގެ ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ކޮންފިޔުޝަން އެބަވޭ. ސަރުކާރު ދަށުގައި ގައިޑްލައިން ވީކަން. ސަރުކާރު ބޮޑު އަޅުގަނޑު. އެކަމުގެ ޕްރައިވެޓައިޒްވުމުގައި އެ ހުރިހާ؛ މަޝްވަރާ ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް ހަމަ ދުނިޔޭގެ އެހެން ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި އިޤްތިޞާދީ ވިޔަފާރީގެ މުޅި އިޤްތިޞާދު ކުރެވޭ.

ސަރުކާރުގައި ވިޔަފާރި މި ކުރަނީ ބައެއް ޤައުމުތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރާ މުޖުތަމަޢުތަކެވެ. ސަރުކާރު ދަށުގައި ސަރުކާރު ކޮންފޫޝިޔަސް. އެއިރުގައި ހުރިހާ ރައްޔިތުންގެ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި އެ މަނިކުފާނު ދިމާވާ ބައެއް ކޮންފޫޝިޔަސް އުފެއްދެވި. އުފެއްދެވި އަސްލާ އެބަވާ ހަމަ ޤާނޫނު ވަނީ. ދުން އެ ޢިލްމުގެ ކަމެއް ކަންކަން ހިނގުމުން މި އަންނަނީ. ހުރިހާ ކޮންފޫޝިޔަސް ގެއްލުންވުމުން އަންނަނީ. ގެއްލުން ވަނީ ޓެކްނޮލޮޖީ ކޮބައިތޯ؟ ގެއްލުން ކުރަން ޖެހޭނީ ދައުލަތުގެ ބަޔަކު ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ ފައިސާ މި ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނީ. ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑު ކޮންފޫޝިޔަސް ހިންގަންޖެހޭނީ ފައިދާ ބޮޑު ކަމެއް. ފައިދާއާ ކޮންފޫޝިޔަސް ޖެހޭނީ ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން. މާނައަކީ ސަރުކާރުން ހުރިހާ ހިއްސާއެއް ވިކިއައީ ވާހަކައެއް ނޫން. ކިއްވެގެންތޯ އަޅުގަނޑުމެން މިފަދަ މިސާލެއް ބޮޑު ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން ކޮންފޫޝިޔަސް ހުއްޓުވީ؟ ހަމައެއާއެކު، ކޮންޕެނީގައި ޕްރައިވެޓައިޒް ސަރުކާރުގައި ވިޔަފާރިކުރާ ހަމަ ޕްރައިވެޓައިޒް އެ ވިޔަފާރި ކުރާ ފާއިދާތަކުން ހަމަ ދަރަނި ފައިދާ ނަގަމުން. މިފަދަގައި ހުރި އުފައްދާފައިވާ އަދި މިފަދަގައި ހުރި ވަސީލަތްތަކަށް އެ ސަރުކާރުން ހަމަ ދިމާއި ހުރި ވަސީލަތްތައް. އަދި ކުރި ދެކެ މާ ކުޑަ މިފަދައިން ދިމާއި ހުރި ބޮޑުތަކުން ދެކެ ނަގާ. އެއްބަސްވެފައި، ގެއްލުން އެބަވޭ. އެއްބަސްވާ، މިހެން އެބަ ބޮޑުތަކާ ހިންގުމުގެ ނިޒާމުގެ ތަޢުލީމުން ގެއްލުންވެގެން މި

އެއްކޮށް ހުރިހާ ބޮޑުވަރަކާ، ރިސޯސްތަކާއި، ފިނޭންސްތަކާއި، އެހެނިހެން ގުޅުންތަކުގައި އިޖްތިމާޢީ ދަނީ.
ކުންފުނިތައް ބެލެހެއްޓުމަށް ބޯޑު ޕްރައިވެޓް. އެހެންނަމަވެސް، ބިޒްނަސް ކުންފުނިތަކުގެ ބާވަތް މި ދަނީ. ބިޒްނަސް ދެ ބާވަތެއް
ޕްރައިވެޓައިޒް ކުރުމަށް އަދި ސަރުކާރުން. ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ ކުންފުނިތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް ހިދުމަތް، އެބަޖެހޭ ސަރުކާރުން
ކުންފުނިތަކުގެ ބޮޑު ވިޔަފާރި ފަދަ. އިޤްތިޞާދީ ނިޒާމުގައި މި ފެށުން ވިޔަފާރިކުރުމަށް ހިއްސާ ކުރަނީ
ބައިނަލްއަޤްވާމީ، ކުށް ނަފާ ހިއްސާ ތަފާތު ފެށުމުގެ މުއައްސަސާ ކުންފުނި ވިޔަފާރި ފެށުމުގެ ދިވެހި ވިޔަފާރި
ފެށުން ކުންފުނިތަކުން ކުންފުނިތަކުގެ ސަރުކާރުން ބޮޑު ގޮތުން ބޭނުންކުރާ، އެއްޗެހި ދަށް. ރައްޔިތުން
ބަޔަކު ސަރުކާރުގެ ހިއްސާ ތަފާތު ކުންފުނިތަކުގެ މުދަލާއި، ޖަމާޢަތްތަކުގެ ހިންގުމަށް. އެއީ ހިއްސާ ނަފާ ދިވެހިން
ދިވެހިން މުއައްސަސާ ފެށުމުގެ ވިޔަފާރި ފަހުން ކުންފުނީގެ ވިޔަފާރިތައް އެއީ ކުންފުނިތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުން
ކުންފުނިތަކުގެ ހުރިހާ ސަރުކާރުގެ ދަށުން ވިޔަފާރިކުރާ މުއައްސަސާތައް. މިގޮތުން ރައްޔިތުން އިގްތިސާދީ މުއައްސަސާ
ސަރުކާރުގެ މުދަލާ ފެށުމުގެ އިޤްތިޞާދީ މި އެއްގޮތަށް ވެސް. ބަޔަކާ އިންވެސްޓްމަންޓް ބޮޑުވަމުން ބިޔަ ކުންފުނިތައް
ބޮޑެތި ސަރުކާރު ބާވަތްތަކުން ރައްޔިތުން ހުރިހާ. ކުރިއަށް މި ކުންފުނިތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ފެށުން
ފެށުމުގެ ކުންފުނިތަކުން ދެގޮތް ސަރުކާރުގެ ދަށުން ހުރިހާ ވިޔަފާރިތަކުގެ ބޮޑު ކުންފުނިތަކުގެ، ހުރިހާ ކުންފުނިތަކުގެ
ކުންފުނިތައް. އެއީ ސަރުކާރު ގޮތުގައި ބައިނަލްއަގްވާމީ ކުންފުނިތަކުގެ މިއީ ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ހިއްސާ ބޭނުންކުރާ
ކުންފުނި ވިޔަފާރި މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޔަކު ދިރާސާކުރުމަށް ފަހު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑު ވިޔަފާރި މި ދަނީ
އިޤްތިޞާދީ ރައްޔިތުން، ކުރެވިފައި. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިޔަ އެއްކޮށް ކުރެވޭނެ ހުރިހާ ވިޔަފާރިކުރާ އެބަޖެހޭ
ކުންފުނިތަކުގެ. ހުރިހާ ކުންފުނިތަކުގެ ބޮޑު ބަދަލުތަކެއް. މިހާރު މިސާލަކަށް ގޮތުން، ސަރުކާރުން
ގެއްލުމެއް. އެހެންކަމުން ވިޔަފާރިކުރުން އިގްތިސާދީ ހަމަ ކުންފުނިތަކުގެ ކަމަކީ ހުރިހާ ކުރެވޭ ހިއްސާ
އިޖްތިމާޢީ އެބަ ފެށުމުގެ ކުންފުނިތަކުގެ. އެސް.ޓީ.އޯ ފަދަ ކުންފުނިތަކާއި. އެސް.ޓީ.އޯ ގެ ހުރި ސަރުކާރު
ކުންފުނިތަކުން ގެއްލުންވަނީ. ސަރުކާރު ކުންފުނިތަކާ އެއްކޮށް ބޮޑުވެފައި ސަފު އިޖްތިމާޢީ އެބަޖެހޭ. ދިވެހި
ސަރުކާރުގެ އެންމެ ކުންފުނިތައް؛ މިސާލަކަށް ގޮތުން ފަރުމާކުރި ހިންގުމުގެ ފުރުސަތުގައި އިޖްތިމާޢީ ވިޔަފާރި ނަމަ،
އެ އިޖްތިމާޢީ އަސާސީ ރައްޔިތުން. އެންމެ ފުރިހަމަ ގައިޑްލައިނެއް ހުށަހަޅައިދޭނީ. މި ދައުލަތުގެ ބިލިއަން
ޖާގަދޭ ވަރަށް ކުންފުނިތަކުގެ ފަރާތުން ނަފާ. ދުނިޔޭގައި ބޮޑުވެފައި ޖާގަދޭ ކުންފުނިތަކުގެ ވެސް އިޖްތިމާޢީ
އެންމެ ޚާއްޞަކަމާއި އެންމެ މުހިއްމު ގައިޑްލައިނެއް. ދުނިޔޭގެ ޖީޑީޕީގެ ހިއްސާ. އެހެންކަމުން ވިއްސަކަށް
ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފުރުސަތު ވަރަށް ބޮޑު ބަޔަކު ރައްޔިތުންނަށް. މި އިޤްތިޞާދީ މުޖުތަމަޢު
ވިޔަފާރި މި ގައުމު މި ގަވާއިދު، މި އިޤްތިޞާދީ މުޖުތަމަޢުގައި ފުރާ ދައުލަތުގައި މިހާރު ބައިސްކަލް،
ވިޔަފާރިކުރުން ބޮޑުވެފައި ސަރުކާރު ގެއްލުން ވަނީ ހިއްސާކުރީމޯ؟ ކަމަކީ ސަރުކާރު ކުންފުނިތަކުގެ
ގެއްލުމަކީ؟ ޕްރައިވެޓައިޒްކުރީ ކަމަކީ އެއީ އަސާސީ ފައިދާއެއް؟ އެހެންނަމަވެސް ވިޔަފާރި ހިއްސާ ސަރުކާރުގެ

ދިނުމަށް ބޭނުމަށް އަޅުގަނޑު މި ގަބޫލު މި ހުށަހެޅީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުގެ ތެރެއިން ކޮން ކުންފުނިތަކެއްތޯ ތައްޔާރުވަނީ؟ ދިރާގު. ދިރާގުން ތައްޔާރުވޭ. ޔަގީންތޯ ދިރާގުން ތައްޔާރު މި ވަނީ؟ ދިރާގުން ތައްޔާރުވޭ. އެކަމަކު ދިރާގުން ދޭ ހިދުމަތްތަކަށް އާދޭ ތިބި ސްޕީޑް ފެންވަރުގައި ލިބެންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. މިހާރު ތިބި ސްޕީޑް ފެންވަރުގައި ލިބޭނީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ތެރޭގައި ސަރުކާރު ހިއްސާ؛ ގަވަރނަންސް ހަރުދަނާވެގެ ދިރާގުން ތައްޔާރުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ސަރވިސް އާ ރަނގަޅުކަން ނޫން. ސަރވިސްއާ އެއްވަރަށް ތައްޔާރު ވާ ބޭނުމަށް ލިބޭކަން އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދުކުރަން ދިރާގުން. އެހެންނަމަވެސް، ދިރާގުން ދޭ ސަރވިސް އާއި ކޮމްޕެނީތަކުން ނޫން. އެހެންނަމަވެސް ކޮމްޕެނީތައް ނިކުމެ ސަރުކާރުން؛ މިހެން މިކަމުގެ ދަށުން، ރައްޔިތުންނަށް ހިދުމަތް، ރައްޔިތުން ހިމެނޭ ފަދަ ގޮތަކަށް ... ޓެލެކޮމް ސެކްޓަރ ނޫން. މިކަމުގައި ...

މިސާލަކަށް ގޮތުން ... 1.8 މިލިއަން ... ދައްކަންޖެހޭ. ...

އެކަމަ...

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު މި ހުށަހަޅައިލަނީ މި ގަރާރުގެ ބަހުސަށް. ފާހަގަކުރެއްވުމަށްފަހު އެދިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުން އެދިވަޑައިގަންނަވާން އެދެން. މާފަންނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.

މާފަންނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ކާރިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާ ގަރާރަށް އަޅުގަނޑު އެއްބާރު ދޭންނަވައިލާނަން. އާދެ! ދައުލަތުގެ ވިޔަފާރިތައް ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުން އަދި ކޮޕަރޭޓައިޒްކުރުން މި ކަމަށް އެކުލަވައިލާފައިވާ ބޭސިކް އުސޫލް. އެހެންނަމަވެސް، ފަޅުވި ވެރިކަމުގައި ދީ ދައުރު ނިމިދާއިރު ވެސް ރަށުން ނުލިބި އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހަށް ފުރަތަމަ ވަގުތު ކުރިން ފެނި ކަމަކީ، އެ ބޭފުޅު އަޅުން އެކުލަވައިލެވުމަށްބަލާއިރު އަދި އެ ބޭނާ މަޖިލިސްތަކާ، ގާނޫނުތަކުން މަޖިލިސްތަކާ ކޮންކޮން ކޮންޓްރޯލްވާތީ ބެލުމުގެ މަސައްކަތެއް. އެ މަސައްކަތެއް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާލިއިރުގައި އެއް ކަމެއް ވެސް ނެތް ކޮންޓްރޯލް. ހުރިހާ ވެސް ނެތް. ދެން ކުރިއަށްއޮތް އަޅުގަނޑުމެން ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތައް ޕްރައިވެޓައިޒްކުރާނީ؟ ޕްރައިވެޓައިޒްކުރާށޭ ބުނެއް ވެސް ނެތް. އަދި ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތައް ހުރި ވައްކަން ކޮންކޮން ހުރިހާ ދިމާލުކަން ދަރުވައިލާފާ. ކުރީގައި އޮޑިޓް ރިޕޯޓުތަކުގައި އޮތް ކަސްޓަމްސްގެ އައިސްޕްލާންޓްބާވައި ކޯލްޑް ސްޓޯރޭޖްބާވައި، އެ ހުރިހާ އެއްކަމެއް ވި ބަޔާން ވެސް ނުނިކެ. މާލެއަށްގެނައި ކޮންކަ ބައެއް ކަންކޮޅުގައި. ކަންކޮޅުގައި ހުރި ގިނައިން ބޭރުގެ ކަންކޮޅުތަކުގެ ބޮޑު ބަޔަކު ކުރުވޭ. ކުރުވުމަށް ވެސް ނެތް މިހާރު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދުވީ ވެސް ނުވޭ. ކުރުވުމެއް ވެސް ނުވޭ މިހާރަކު. އެކޭ ހުރި ކުރުވުމަކަށް ވިސްނުމެއް ނޫނެވެ. ދެން އޮތީ މިފަދަ. ދަރަވެރިންދަރަވެރިން ގެނެސް، ފިޔަވަޅުގައި ބާރުކުރި ހުރިހާ މަހުގެ ބާރުކުރިއްޔާ ދޫކޮށްލަނީ އަދި ބާރުކޮންތުރައި ސަޕްލައިންބަރަށް އިތުރަށް ބައިވެރިންގެ ގުޅުއިގެން، އެ ގަނޑަށް ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން ފައިސާ އިތުރަށް ނަގަމުންދަނީ، ވައްކަންކުރުމުން ގެނެސް ކޮންމެ ދަރުވަމެއް. ދައުލަތުން، ޕީއެސްއެމް މިނިސްޓަރީން މިހާރުވެސް ގަރާރުކުރުމުން މި ދަނީ ކޮންމެ ކަމަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަ މި ދައްކަނީ. އަދި ގަރާރު ހުށަހެޅި ފަރާތުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާތަކަށް، ކޮން ވިޔަފާރި މުދާތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ގެންގުޅޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ބަހުސްކުރަމުން މަސްވެރިކަމުގެ ބިލުގައި ވެސް އެންމެ ބޮޑު މައްސަލައަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކުރެވުނީ، އިދާރީ މައްސަލަތައް. ދިވެހި ދައުލަތް ޒޯންއެސެޓްސްގައި ބޮޑުނޫން ހިސާބަށްޓަކައި ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން. އަޅުގަނޑުމެން ފަށް ގަރާރަށް ބަހުސްކުރަނީ ނިންމައިލާފައި އާގައި ހުރި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށް ސަރުކާރުން އެކި ފަރާތްތަކާ މަޝްވަރާކުރަން ނިމިގެންދާ ބިލުން ޖެހޭނީ ކޮބާކަމެއް

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނުއިރުގައި މި އޮތީ ފުރަތަމަފަހަރަކަށް ފެނޭ. އާގައި ހުރި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން އެބަހުރި. ވަރަށް ގިނަ ރަނގަޅު ކަންކަން. އެހެންނަމަވެސް، ކުރީގެ ވެރިކަންތަކުގައި ހުރި ސިފަތައް މިގައި އެބަހުރި. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މި ބާރުވެރިކަން ހަވާލުކުރި ފަރާތްތަކުން މިގެ ކޮޅު ފާސްކޮށް އެބައުޅޭ މިގޮތުގައި. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާ ރޫޅު ބާރުވި. އެހެން ހުރި ރޫޅު ބާރުވެފައި ނަގައިބަދަލުވާ ވަރަށް ފުރިހަމަ ބިލުކަށް އެބަވޭ. މި ބިލު؛ މަސްވެރިކަމުގެ ބިލު އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން ބަހުސްކުރި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބިލާއި، މިހާރު ހުށަހެޅިފައި ގެންދާ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ގުޅުން ބާރު އެބައޮތް. މި ގާނޫނުގައި ބާރު އެބަދޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާ ނުވަތަ ވިޔަފާރިއަށް ފުރުޞަތުވެރިކުރާ ފާހަގަ. ކަރަންޓްބޮޑު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިފާވަލާ ކަރަންޓްބޮޑު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުވެރިކަން ކުރާނީ؟ ކަރަންޓްބޮޑު ވިޔަފާރީގެ މަސްއޮތީ؟ ހިންގާފުދު ދާއިރާގެ އިސްޓްރެޓަޖިކް މެނޭޖަރު ވެސް ބޭނި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ އިގްތިސާދީ ފައިސާގެ މެރީގައި، ފައިސާއިން ފައިސާގެ ވިޔަފާރިކުރާއިރު، ރިބާގެ ގޮތުގައި، ދަރަނިއަށް ފައިސާ ނަގައިގެން ރިބާގެ ގޮތުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމަށް، އެ ވަސީލަތްތަކުގައި ހުރި މުއްސަނދިކަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންކުރުމަށް، ބޭރު ފަރާތްތަކުން ދަރަނިއަށް ނަގައިގެން ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭރުން ގައުމުތަކުން ދަރަނިއަށް ނަގައިގެން ދަރަނީގެ ގޮތުގައި، ޙާލީ ނަޖާހުގެ ގޮތުގައި ދަރަނީގެ ވިޔަފާރިއޭ. އެހެންއޮތުން، އަޅުގަނޑުމެން ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތައް އެބައުޅޭ. މަސް އެބައުޅޭ. ރީތިކަން އެބައުޅޭ. ގަނޑުދޮރުތައް އެބައޮތް. މި ވަސީލަތްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބޭނުންކުރުމުގެ ގޮތުގައިނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ރިބާއޮތީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންކުރާނީ؟ ބޭނުންކުރާނީ މި އިސްލާމީ ގޮތުން ތަރައްގީކުރެވޭނެ. މި ގާނޫނުގައި ތަރައްގީކުރެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިނގޭ ރާއްޖޭގެ ފުރުޞަތުތައް ވެގެންދާ ގޮތް. ރާއްޖޭގެ ކަނޑުފަސް މިހާރު އޮތީ ހާލަތު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިނގޭ. ކުރިންގެ މަސައްކަތް ވެސް އެބައުޅޭ. ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު ބޭނުން ބޭރު އަޅުގަނޑުމެން އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ބޭރިޔަށް، ބޭރުއެއް ވެސް ނެތް. ބޭރު ވެސް ނެތް. ރިބާއެއް އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރާނީ؟ އަދި ސަރުކާރުން ދައުލަތުގެ ބޭރުތަކަށް މިހެން ލިބޭ އެއަށް ހުރެން ވެސް ނުވޭ. އެ ދަރަޖައިގައި އޮތީ. އެއީ ކުރީގެ ސަރުކާރުން ކަން ކުރުވައި އޮތް ގޮތުގެ ސަބަބުން. ގާނޫނު ހާލަތު، ގާނޫނު ސާފުކޮށްދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ދެވޭނެ ނެތް. އިސްލާމީ ރޫހު، އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރުވާނެ ވެސް ފުރަތަމަ ބޭނުންކުރަން. އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތާރީޚުގައި މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތް ވެސް ފުރިހަމަ. ދިނުމުގެ ތަރައްގީވެގެންދާ ފައިދާތަކުގައި ކަން ކުރުމުގެ އުސޫލުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަންކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިސްލާމީ ރޫހު ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

މާފަނު ދާއިރާގެ އިންތިޚާބީ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސައީދު.

މާފަންނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވާހަކަފުޅު އަޑުއަހައިލާފައި އަޅުގަނޑު އެއްބަސް ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. އެއީ އެ މަނިކުފާނަކީ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގައި ކޮމިޓީ ޗެއަރގައި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ވާހަކަދައްކަވާ ބޭފުޅަކަށް ވާތީ، މި ދައްކަވާ؛ އެންމެ ފަހުން އެ މިސާލު އެއްޗެއްސާ ދިމާއެއްނުވާ އެ ދެއްކެވި ވާހަކައާ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ހަމަ އަޅުގަނޑު ދެކެން ބަހެއް ބޭނުންނުވޭ. އެއީ ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ ގޮތުގައި ހަމަ މީޓިންގައި ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި ކުރީ ސަރުކާރު ކާތިން ފައްބައިދީ އިނގޭތޯ. ކުރީ ސަރުކާރުތަކުން އަރައިސްގެން މި އުޅެނީ ޕާޓީގެންތޯ؟ މި ސަރުކާރު ރައްޔިތުން ގެނައީ ކުރީ ސަރުކާރު ކުރީ ކޮންމެއްވެސް ރިޕޯޓަރުސްވެލާނީ ކާމިން ނޫނީތޯ މި ބާއްވަން މި ބުނަނީ. އެހެންވީމައްޔާ ދެން މި ސަރުކާރުން އެބަ ޖަހާތޯ ކުރިއަށްދާން ކަންތައްތަކެއްގައި. އަޅުގަނޑު މި ދައްކަން އުޅޭ ވާހަކައަކީ، ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ ދަށުން ޕްރައިވަޓައިޒްކުރުމުގެ ވާހަކައާ ގުޅުން އެބަހުރި.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅި ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރި، ދިވެހިރާއްޖެ ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން ޕްރައިވަޓައިޒްކުރާނީ؟ ބޭނުމަކީ ވެސް ނޫނޭ. ހިއްސާ ވިޔަފާރިތަކުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރުހުން ނުހަދާ އެ ބޭނު ދީ ދައްކަވާގައި ޕްރައިވަޓައިޒްކުރެއްވި އޮތީ. ކުންފުނިތަކުގެ މައްސަލަ ހަދަންޖެހޭ ގޮތް ނުހުރެ، އެކަން ގިނަގުނަ ކުންފުނިތައް ކުރާނީ ކޮމިޓީ އެއީ އުފައްދާފައި އޮތް ބޭއިމް. އަޅުގަނޑުމެން މިދިޔަ ހަފްތާގައި، ދާދިން؛ މީގެ ހަފްތާއެއް ކުރިން އުފައްދައިލީން އެ ބޭފުޅު. އަހަރެން މިހާރު ނަގަންޖެހޭ އެ ބޭފުޅުން. ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކުރާނީ؟ މި ގޮތަށް ހާޒިރުވެގެން، ނޫނިއްޔާ ކުރީގެ ވިޔަފާރިކޮށްގެން ހަމަޖެހޭން މި ޕޮލިސީތަކުން ދިޔައީ. އެއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ. ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނު ކުރިއަށްދާނީ؟ ސަބަބުތަކަކީ ކޮބާ؟ ހަމަ އެބަޖެހޭ! ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ؟ ބޭނުމަކީ ނަފާ ދިނުމެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދެއްކެވި ވާހަކަ ވެސް އަދި ދެންމެ ތިޔަދެއްކެވި ވާހަކަ ވެސް އަޑުއަހައިގެން ވަރަށް ސާފު. އެކަމަކު އޭގައި ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައާ ކޯބައިތޯ ސާފުކޮށްލަދެއްވާފާނަންތޯ؟

(ނިޒާމީ މައްސަލަ ކުރިއަށްގެންދެވުން)

<u>މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައަކީ، މި ރާއްޖޭގައި، އަޑުއަހަން މި ހަވާލާދީނި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައި އެބަބުނޭ ރައްޔިތުންނަށް ކަންކަން ސާފުވާ ގޮތަށް އަޑުއަހައިގެން ވާހަކަދައްކަންޖެހޭނޭ. އޭގެ ގޮތަށް ވާހަކަދައްކައިގެން. އެހެންވީމާ، ގާނޫނުގައި، ވަރަށް ސާފުކޮށް ގަވާއިދުގައި އެބަބުނޭ އަޑުވާލައިގެންނުވާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޑުއަހަން މި ބޭނީ. ކަނޑައެޅިގެން އަޑުވަރިވީ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދައްކަވާ ވާހަކަ ސާފުވެއްޖެ އެ މެންބަރުގެ އަމިއްލަ ވިސްނުމުގައި، އެ މެންބަރަކު ދައްކަވާ ވާހަކަ ސާފުވަމުންދާނީ. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ކަމަކަށް އަޑުއަހައިގެން ބަލައެއް ނުގަންނަވާނެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށްގެންދެވުން އެދެން.

<u>މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސައީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ނޫން ބާބުގައި އެއްޗެހެއް ވެސް ނެތް ވާހަކަފުޅެއް އެ ވިދާޅުވީ. އެއީ އެހެން މިދަންނަވާ ސަބަބަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޑުއަހަން ކުރީ ދުވަހުގައި ދެންނެވިން، ބައިނަލްއަޤުވާމީ މިންގަނޑުތަކުން ބަލާއިރު ދެ ކާޑަށްގޮސްގައި އިންޓަރވިއުގައި ކުރިއަރައިރިއަށް ކަމަށް ވަންޏާ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މިންގަނޑުތަކުގައި ޖީއެފްއަރއެކްސްއާ ރިޕޯޓްސްތަކުގެ ގޮތުގައި އިންޓަރވިއުގެ އިންޑެކްސް ކަމަށް. ބަލާއިރު ޕްރެސްފްރީޑަމް މިހާރުސަބަބަކީ އަދިއިރު ސަރުކާރުން އާންމުކޮށް އިންޓަރނެޓް ބަލާ ބެލެއް ހުރަހެއްޖެހިގެން މި އުޅެނީ؟ މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫނުގެ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޓްރަކްފްރެންޗައިޒްކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ދައްކާއިރުގައި މަޖުބޫރު ފާޅުން ބަހާނު ޓްރަކްފްރެންޗައިޒްކުރުމެއް ބިލުއް ކަމަށް އަޑުއަހަމުން މަޢުލޫމާތު ލިބޭނީ. އޭގައިރެޔަކަށް، ނޫން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، 5 ގަޑިއަށް ވާހަކައެއް ނޫޅޭ. ޓްރަކްފްރެންޗައިޒްކުރުމުގެ ވާހަކަ ކުރިން ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅީމާ މިއަދު އަޑުއަހައިގެން ހަމަ ތަޢާރަފްކޮށް ދަންނަވަން ކުރިއަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރެވޭ ތަޢާރަފްގެ މިއަދަކު ނިމޭއިރު ދަރަނިން ދާނެ. މިކަމަށް ބައްލަވާ ހުރަސް ޕްރެސްފްރީޑަމް ސަރުކާރުން މަސައްކަތް ނުކުރެވޭތޯ؟

ކުރަން އުފެދުނީ. ކޮންސެޕްޓަކަށް އިންޑަސްޓްރީ ދަރަނި ދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި. މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތުގައި
ފެށުން މި އުޅޭ ގޮތަކީ، މަސްވެރިންނަށް ފައިސާ ނުދެވޭ. ކޮންމެހެންނެއް ބޭނުންވަނީ ހަމައަގު ދިނުމަށްބަލައި؟
ހަމައަގު ދޭން އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، މިކަން ކުރަން އުފެދިފައި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ޕްރޮޑިއުސަރުކުރާ ބައި
ގޮތުން އެދިއްޔާތު ވަޒަނުކުރަން ދިމަލު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. ޕްރޮޑަކްޝަނުގެ މިޔާރު މިސާލަކަށް،
މިޔާރު ކަނޑައަޅާ ކޮންޓްރެކްޓް ޕްރޮސެސިންގ ކުރާ ފަރާތުން ސާފުވެއްޖެ ނަމަ، ޕްރޮސެސިންގ ކުރާ މީހާގެ ބޭނުމަށް އެއް
ޖެހިގެން ދަނީ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެއާއެކު އެހެނިހެން ބަޔަކު ކުރާ ބައި މަސް، ދިވެހި ރައްޔިތުން ބޭނުމަކަށް މަސް
ގަންނަން އެނގޭ ކުރެ އަޅައި ކޮބައިކަން. ފުރި މާކެޓަށް ދެވޭނެ ނުކޮށްދެވޭނެ. ދުނިޔޭގެ ސަފަރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކާބޯ
އަޅައި ފެށި ދާނީ އަރައިގެން. މިސާލަކަށް އެއް.ޑީ.އޭގެ ވަރަކަ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރު
ކޮންފިއުޝަން ކާޑު އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަން ހުއްދަދިނުމަށް އެ މީހުން ލަސްވާ އެކަން ކުރެވޭ. މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތުގައި ފެށި
ޓްއެހެން ބާޒާރުގައި ކޮންމެ އަގެއް ހުއްޓަސް، ދިވެހި މަސްވެރިން ބާނާ މަސް ވަކި އަގެއްގައި ގަންނަން މިޔާރަކަށް
މަޤްބޫލުކުރަންޖެހޭ ޚިދުމަތް ދިވެހި ދައުލަތުން. އެހެންވީމާ، މިޔާރަކަށް ގެއްލުންވެގެން ގިނަ ފަރަކަށް ދަރަނި، އެއީ
ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އޮތަސް. އެހެންވީމާ، ޕްރޮސެސިންގ ޕްލާންޓް ކަމަށް ވަންނަ ޕްރޮސެސިންގ ކަމަށް ބާޒާރު މިންގައި
އެހެން ގޮތުންކަން އުޅޭނެ މަސް، ދިވެހި ކަނޑުތަކުން ބާނާ މަހަށް ހަމައަގު ލިބޭނެ އިންތިޒާމުއް ހަމަޖެއްސުން
ގޮތުގައި ގެންނަން. އިސްތިރާތީޖީގައި ޕްރޮސެސިންގ ކުރުމުގެ ސަރަހައްދު އޮތުމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަތަ ލައްކަ
ފާސްކުރެވޭ ހަރުދަނާ ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް އެބަ ހުރި ވިޔަފާރި ސްޕެޝަލައިޒް ނުކުރެވި ގިނަ ކޮންކަމަށް ސަރުކާރުން
ވަސީލަތްތަކެއް. ޢާއިލާ ކުންފުނި ދަރުމަވެރި އިޤްތިޞާދީ ފުރުޞަތު ދެއްކުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.
އެހެންނަމަވެސް، މިއީ ވިސްނާލަން ޖެހިގެން ކޮންމެ ކަމެއް ވާތީ އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުސަތުގައި ބޭނުންކުރީ.
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޕޯޓަރުން ތަފާސީލްކުރުން:

އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާގެ އިޤްތިޞާދީ ފުލުހުން މުޅިމުޅިން ޝަފާއް.

އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާގެ ފުލުހުން މުޅިމުޅިން ޝަފާއް ތަފާސީލްކުރުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. އާދެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ބިލަން ބަދަލުކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި
ދިމާދިމާލުން މިހެންނެއް ކުރިޔަށް ސަރުކާރުތަކުގެ ވަޒީފާ ކުރިއަށް ބޭއްވުނު، އެ ބޭފުޅުންނަށް ނުކުތާ ހުރި ބައެއް
ކަންކަން މިއަދު ސަރުކާރުން ކުރަމުންދާ އެކަން ބަލައިގަންނަން އުނދަގޫވެގެން، ހިތަށް ކިޔަމަންތެރިވެގެން، އެކަމާ
ހިތްޖެހުނު ބައެއް ޖެހިބާރު ބަލައިގެން ބޮޑުކަމާ މަސައްކަތް މި ފެށުނީ.

ރިހާސަލުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް، މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ޝުކުރިއްޔާ. މިހާރު ބަހުސްކުރަމުން މި ދަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި ގަރާރު. އެއީ ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމާ ބެހޭ ގަރާރެއް. އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވިއިރު އެ ވިދާޅުވީ، މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ބިލަކަށް. އަޅުގަނޑު ވާހަކަދެއްކީ މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ބިލަކަށް ނޫން އިނގޭތޯ.

ރިހާސަލުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެވަރު ކަމަކުން މަޖިލީހުގެ ނިޒާމު ގެއްލޭ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ބަލައެއް ނުގަނެވޭ. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ނޫން. ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށްގެންދެވުން އެދެން.

އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިހާބް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސުވާލަކީ ހަމަ ކާށިދޫ އެއްގޮތް ރިޔާސަތަށް ފެށި ވާހަކަދައްކަމުން ބޭނުންވީމަ ދެއްކުން ވާހަކައެއް ފެށުމާއި ދެއްކުން. އަޅުގަނޑަށް ފެނުނީ ހަމަ ކުރީގެ ވަޒީރު މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދެއްކި ތަން. ދެން ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމުން ކުރިމަތިވާ މަސްވެރިކަމުގެ ބިރުގައި އަޅުގަނޑު ވާހަކައާއި، މަސްވެރިކަމުގެ ބިރުން ލިބޭ ފައިދާއެއް ނެތް ވާހަކަ. މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން ފަސް ގަރާރުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކިއިރު، މިބިލުތަކުން އާދަ ކުރި ބޭނުންތަކެއް ބުނީ ފަސް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އެ ފަސް ގަރާރުގައި މި މަޖިލީހުން ކާށިދޫން އެދުން ހުރިހާ ކަމެއް ބަލަން ބެހޭކަން މި ބިލުގައި އެބަހުރި. އަޅުގަނޑަށް ބުނަން ބަލާ ހިނގާ ފުރަ. ހަމަ ދޭން ވިދާޅުވި، އަދި މަސް ގަނޑުތައް އަގުހުރި. އެ ވާހަކަ ބައްސާ ދެން އަޅުގަނޑަށް ހިއްސާކޮށް މި ބިލުގައި މިއޮތް ވަރަށްފުރަ ބޮޑުސިޔާސަތު ގެނައުން އެހެން ގޮތެއް ޑޮލަރެއް. ވަރަށް ބަނދަރު މި ބިލުގައި އޮތީއެ އެ ވާހަކަ ބަސް ގެނެސްދިނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރީގެ ސަރުކާރުން ކުރި ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ނުކުރާނެ މި އުޅެނީ

ވައްކަން. ޝަހުމު ބަނދުކުރުމުގެ ކުރިން. އެކަމަކު ހަމަ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. އިބްރާހީމް ނަސީމް. ހަމަ އެކަމަށްޓަކައި

ސިޔާސީ ސަރުކާރުތަކުގެ ދުވަހު އިންޑިއާގައި އެކުލަވާލެވުނު ގާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން، ކުރީގެ ރައީސުންގެ އެކު

ހުރި ސަރުކާރު މުއައްސަސާތައް މިސާލަކަށް ސިޔާސީ ފެށުން ދިޔަ. އަޅުގަނޑުމެން ކިޔައި، އަޅުގަނޑުމެން

ކުރެއްވުން އެގޮތަށް ހުރިހާ ފަރާތަކުން ރައްޔިތުން ގެނައުމަށް ޢަމަލުކުރުމަށް. އެ ހުށަހެޅުން ޝަރުޠު ދިޔަކަން

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އެކަން އަދި. އިބްރާހީމް ނަސީމް، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ

ތަރުހީބު މި މަޤާމުގައި ވެސް މީހުންގެ ސަރުކާރުން ކުރެވުނު ރައްޔިތުން ކަންތައްތައް ކޮށްދޭން ބޭނުންވާކަން، އޭގެ

އިދާރާތަށް ކަންތައްތައް ގެނެސް ބަދަލު. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ އެއީ ކަންކަމުގެ މި

މަޤާމުގައި މި ކަންކަން އޮންނަނީ ގޮތެއް ވެސް. ޤާނޫނީގޮތުން ސަރުކާރުކުރުން ކުރާ ކަމަކަށް އާދައިގެ ހާލަތު

ހިނދު ކުރުމަށްޓަކައި ބަދަލުތަކާ ތަޢާރަފު ކުރެވުނު ރައްޔިތުން އެކަން ކުރެވޭ. އޭގެ މައްސަލައިގެ ނޫން. އެކަމުގެ

އަސްލު ސަމާސާއެއް، ނަޒަރިއްޔާ ސިޔާސީ ވިސްނުން. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޤާނޫނީ ސިޔާސީ ވިސްނުން މި

މަޤާމުގައި އޮތުން ނޫނީ ޤާނޫނީގޮތުގައި ރައްޔިތުން ބަދަލުވާ ފުރުޞަތުއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ގޮވާލައް

ނުކުރެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ހުރިހާ ކަމެއް މިހެން ހުރިހާ ވެސް ގަބޫލުކުރެއްވުން ޤާނޫނީ އޮންނަނީ ވީނަމަ،

ރައްޔިތުންނަށް ޖަވާބު ބަދަލު ކަމެއް ކުރުވުން ރައްޔިތު ކަމެއް ފެށުނީ ހަމަ ވެސް ރައްޔިތު ކަމަކަށް. ގޮސްކަމެއް

ފެށުނީ އޭރު ގޮސް ކަމަކަށް ވެސް. ރައްޔިތުންނަށް ޤާނޫނީ އެއް ގޮތަށް އެއްވެސް މެންބަރު މި މަޤާމުގައި

ވަކަފާލު ދެއްކެވިއެން ވެސް ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގެތެރެގެ ނުކުރެވޭ. އަދި ކޮންމެ ބަދަލެއްގެ ބޭނުންވާ ފަރާތު،

ކޮންމެ ގެތެރޭގައި ބޭނުންވާ ފަރާތް ޤާނޫނީ ވެސް ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތުދެން. އޭގެ

އަޅުގަނޑުމެން މި މަޤާމުގަ އަހަރު މިވެނި ބޭނުމަކީ ވެސް. ރައްޔިތުންނަށް ޤާނޫނީ ކަންތައްތައް ކުރުވުން،

ކުރުވިއްޖެއް ޤާނޫނީ އެއްގޮތަށް އެކަމަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކުން. އިބްރާހީމް ނަސީމް. އަޅުގަނޑަށް ދެއްމި

ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޭނުން ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ސިޔާސީ ވިސްނުން ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ،

އިދާރީކުރެއްވިއްޔާ މި ސަރުކާރު ވެގެންދާނީ ރައްޔިތުން އުއްމީދު އެއްކޮށް އެ ގޮތަށް ބަދަލުގެ ފުރިހަމަކުރަން އެގޮ އެކަމާ

ފުރިހަމަ ގޮތެއް އެކަމާ ރައްޔިތުންގެ ވެސް ތާރީޚީ އެ ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް ފުރުޞަތުދެން ސަރުކާރަށް. ޝުކުރިއްޔާ

އިބްރާހީމް ނަސީމް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިބްރާހީމް ދެންނެވި. ފުރުޞަތު ދެއްވާގެ އިބްރާހީމް ކުރިޔަށް ދާންދޭ ސިޔާސީ.

<u>ފުރުޞަތު ދެއްވާގެ ކުރިޔަށް ދާންދޭ ސިޔާސީ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ކުޑަ އެއްޗެއް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވެގެން ދެންމެ މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ފާހަގަކުރި ކަންތައްތާ ގުޅިގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުންފުނިތަކުން ފައިދާނުވަނީ ޕްރައިވެޓައިޒްނުކޮށްގެންނެއް ނޫން. ނުވާ ސަބަބަކީ، ދުވާ ބޯޑުތަކުގެ އެކިހަރަކާތް، ޤާނޫނުގައި ތަންކޮޅެއް، ޖަގަހައެއް ހެދިދަސް އަދި ޤާނޫނުގެ ބާއްވަންޖެހޭ ގޮތުން ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުން. ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގައި، މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިނިސްޓަރުކަން ކުރެއްވި ސަރުކާރުގައި ކަންތައް ކުރި އެގޮތަށް. އެހެންވީމާ، ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުން ފައިދާއެއް ނުވާނެ. މުޅި ހުރިހާ ކުންފުނިތަކެއް އޮތީ ބަނގުރޫޓުކޮށްލާފަ. އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރުން އިޞްލާޙުކުރެއްވިއްޔާ ކުންފުނިތައް ހިންގުން ރަނގަޅުކޮށް، ފައިދާވާ ކުންފުނިތަކަށް ހެދޭނެ. ނިމިދިޔަ ދައުލަތްތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ އެސް.ޓީ.އޯއިން ވެސް މިއިން ޚަޒާނާގައި ނުވާ ފައިދާ ވެގެންދިޔަ ގޮތަށް. އެ ހިންގުން ހަމަ ރަނގަޅުކުރިމަ ވާނެ. މާލޭގެ ބަނދަރަށް އަރައި، ދުވާ ބޮޑުކަމެއް އޮތުން ހުއްޓިއްޖާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެކަންކަން ބެލެހެއްޓުމަށް ގެންގޮސް ދެވޭނެ ކުންފުނިތަކުން ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން ފުރުސަތުގެ ބޭނުންހިފީ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު.

<u>ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ވެސް ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި ގޮތުގައި ގަވާއިދުތަކާ އެއް ކަމެއް އެބައޮތް. ސަރުކާރުގައި އެބަހުރި ފައިދާނުވާ ކުންފުނިތަކެއް. ފައިދާނުވާ ކަމަކީ، ނަމޫނާ ނުނުވާވާ ކުންފުނި ކަމަކީ އޮތް ކުރިމަގު، ބައެއްފަހަރު ކުރީ ކަމަކަށް ބައްލަވާ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން ދުވަސް ކަމަކަށް މި އޮތީ، ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ކަމެއް ކުރުން ފާޑުކިޔުން. އެވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، އެ ވާހަކަ ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ މާވަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ދެއްކެވި ވާހަކައަށް ކުޑަކޮށް މިސާލެއް ދައްކާލާނަން އެމްޓީސީސީ ވަރަށް ކިޔާލަފާނެ މަސައްކަތްކުރެވުނު މި ބަލަނީ. ސަރުކާރު ކުންފުނިތަކުން ފައިދާވި ކަމުގައި ވިޔަސް، މިދިޔަ، ފޯރުވިދިޔަ ފަސް އަހަރު ހަމަގައިމުވެސް ސިޔާސަތުތަކެއް ފައިދާކުރަނީ ޕަބްލިކް ފައިދާކުރުމަށް. އެއީ ހަމަ ބަޖެޓުގެ. ސަރުކާރު ކުންފުނިތަކުން ކުރަން މި ޖުމުލަ ކަމަކީ، ފޯރުކުރިއްޔާ ސަރުކާރުގައި ބަޖެޓުގައި ފައިދާކުރަނީ ހިންގުމުގައި، ރާއްޖޭ އިކޮނޮމީ ކުޑަމާ. މިގޮތަށް ސީ.ޓީ.އެސް.އައި.ޓީ.ސީ މި ވަގުތު ޖަހާއަރައި ނުކުމެ. މި މަސްއަލަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ނުކުރެވޭ. ދުވަސްވީ؛ އުޅުނުން ދުވަސްވީ މިހުންނަން ހިނދު ބަޔަކާއި ހުޅުމާލޭ ކުންފުނި މިއާދެވެސް އެބަދުނި. ރަސްމީ ބަޔަކާއި ކުންފުނިތަކުގެ، ހުރިހާއެއް އެއްޗަ ހިންގަނީ. އެތަނަކުން ކޮންމެ ބަޔަކު ސިޔާސީ ވެސް އެބަދުނި

ނަގާފައި އެމް.ޑީ.ޕީން. މިއީ ކަންކަން ގޯސްކޮށް ހުރި މިންވަރަކީ. ކުޑަކުދި ވަރުގެ އަދުގަނޑު މި ކާރިތަކީ. މިސާލަކަށް

އެސް.ޓީ.އޯ. ނަފާއަ މިލިއަން ރުފިޔާ މި އިޤްތިޞާދީ މަޖިލީހުގެ އާދަޔާ ހިލާފު އިޤްތިޞާދީ ފުށުއެރުމެއް ނަފާއަ

މިލިއަން ރުފިޔާއަށް އެސް.ޓީ.އޯއަށް ދައްކަންޖެހިގެން އޭނަ ނުދައްކާ އުޅުނު ކަމަށް ބިނާކުރުމުގެ ގޮތް، އިދާރީކޮށްލުމުގައި

ދިރާސާކުރުމަށް އަންހެނާ ދެ އެއްބަސްވުމެއް ފުރިހަމަ. އެ ނަފާއަ މިލިއަން ރުފިޔާގެ ގެއްލުން އެސް.ޓީ.އޯގައި އަދިވެސް

އެބަހުރޭ. ހަމަ އެ އެސް.ޓީ.އޯއިން ހެ ރުފިޔާ އަނބުރާ ޖާރިއަށް ގެނެސް ބޭރު، އަދާވެސް ރުފިޔާއަށް ރަނގަޅަށް ވިސްނާލިން.

ހަމަ މި މަޖިލީހުގެ އިޤްތިޞާދީ ފުށުބަހާރު އާއްމުކޮށްލުމަށްޓަކައި. މިކަމުގެ ސަބަބުން މި ކޮޅު ފުރަތަ، މިއީ ވެސް ހަމަ

އަދާވެސް ދެއްތޯ ކުންފުނިތަކުގެ. ފުރަތަ މި ކޮޅު ދަރަނި ވިޔަފާރި: ޔައުމިއްޔާ ބަޖެޓްގެ ސަރުކާރުގެ ބާރު އަނބުރާ ރުފިޔާއަށް

ގެނެސްފައި، ފުރަތަ އަދި މި ވިޔަފާރި އަނބުރާ ރުފިޔާއަށް. ހ ރުފިޔާއަށް ގެންނަ ބާރު އެސް.ޓީ.އޯއިން ނަގައިގެން

އަނބުރާ ރުފިޔާއަށް ފުރަތަމައަށް ވިޔަފާރި ދޭން މި ބޫޅުން އެޖެންޑާގައި މި ޔާދޫ އަދިވެސް ރައްޔިތުން ކަރަންޓްގެ

ހާލަތު ރައްޔިތުންނަށް. ޔާދިރުގެ ރައްޔިތުންނަށް އަދާވެސް ދެއްތޯ؟ މިއީ މި ވާ ގޮތެއް. ހުރިހާ އެއްޗެއް މި ޖާގަ؛

އަދާވެސް ފެންވަރު ކުރިއެރުމަށް ބަޔަކު ސަރުކާރުގެ ފައިދާ ނުލިބެނީ ވާހަކަ. އަނބުރާ ޔާދިރުގެ ދެއްކެނީ؟ ފުރަތަ

ރައްޔިތުންނަށް، އަދާވެސްގެ ދައުރުގެ ނުއްތާލިދާނެ ކުރަންޖެހޭ ނޫން. ނޫން މިހާރުވެސް. މި ބަޖެޓް ވެސް އެ

މިންނަން ނުފެންނާނެ ކުރަންޖެ ނުވާނެ. ކުރަންޖެ ނޫނީ ޔާދިރުގެ އަދާވެސް ހަމަ ބޮޑެތި ބާރު، ކުރީގެ

ސަރުކާރުން. ފުރަތަ މި އަތުގެ ދަރަނި ހިސާބުގައި މިހާރު. އާދައި ކުރާށް އެއްވެސް ކަމެއް އަދާވެސްގެ ނޫން.

އެސް.ޓީ.އޯއިން ހ ރުފިޔާ ގަނޑަށް ވީނު، އަނބުރާ ރުފިޔާއަށް ފުރަތަމަ މި ވިޔަފާރި އެސް.ޓީ.އޯއަށް ނޫން.

އަނބުރާ މިއިން ބޫޅުގެ ނޫން އަދިވެސް ބައެއްކަމުގެ ފަރާތް ވިޔަ. ޖާބަން އަބައިގެން ފައިދާގައި ވިޔަ ކަނޑަ

އެއްޗެހީގެ ފަރާތުގެ ނޫން އަދާވެސް މި ދައުލަތުގެ ބޭނުން ޔާދިރު ފަރާތް. އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން މިއީ ހަމަ މިހާރު. އާދޭ އެއް

ކުންފުނި އަދި އެބައްޔޯ. އަދާވެސްގެ ހަނދާންވާ ގޮތްގައި އެމް.ޕީ.އެލް. ހަމަ އިޤްތިޞާދީ ގުޅިގެން ބޭނުން ވިޔާފައި

އެބުރި ދައުލަތަށް ޖީބަކު އެޖީ ޖާބާނަކަށް ހ ސަރުކާރު ޖީބަކު އަޅުގައި އެއްވެރަށް. ޔާދިރުގެ ކަމެއް އެކަން ކުރަނީ

އަދާވެސްކަން ނޫނޭ. އެހެން ފަހުން އެހެ ހުރި އެމް.ޑީ.ޕީ، އެ ސަރުކާރުން ދޭތެރޭ ހުރި އެމް.ޕީ ސިޔާސީންނަށް

ސަރުކާރުންވާރު ވީމަ ބާރު ވިޔަވާނެ. އަދާވެސް ބަންދުގެ ނުވާ އެއްބަސްވުންތަކުގެ އެ ސަރުކާރުގެ ވާހަކަ

ދައުލަތުގެ ހިލޭ. އެކަމަކު ނުދައްކާ ޔާދިރު ކުރީ؟ މިސާލެއް ހުރިއްޖެ، އަދާވެސްގެން ނަގާދަރު އަރާފައި މި

ރިޕޯޓަކީ މިއީ އަދާވެސްގެންގެ ކޮންޓްރޯލް ކުންފުނިތަކުގެ. މިއީ މާލޭފަށް ގޭސްއިން ހަދާފައި ހުރި

މިސާލެއް. މި ހާލަތު އޭރުގައި ކުންފުންޏަށް އޭރު. އަދާވެސްގެ ވަރަށް ގާތް އަހަރު، މާލޭ ދައުލަތުގެ އިޤްތިޞާދީ

ފުންބުރު ވެއްޖެން ނުވެސް ނޫން މިދުވަހު. ޔާދިރުގެ އިންސާފު؟ މިއީ ބަޖެޓްގެ. ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭ ވަރަށް

މިފަދަ ޔާދިރަށްވާ މި އެނގޭ މިހާރު ފެށުން މި އެބޭ ގޮތް. ސަރުކާރު ނިޔަލަށް. ސަރުކާރު ހިނގާފައި އޮތީ

ވޯޓުދިނު ޖަލް އަދާވެސް، ހިމެން އޮތް ޖަލް އަދާވެސް ހިންގާފައި އޮތީ ސަރުކާރު އެއް އަދާވެސް ހިންގާފައި

އޮތީ. ކޮން ޕްރޮޖެކްޓެއްތޯ ނިމުނީ ވޯޓުވެރިޔާ ސަރުކާރުގައި؟ ބުރިޖު އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަންޖެހުނީ. އަދިވެސް ނުނިމޭ. މިހާރުވެސް ދަރަބަރު ކާރުލަކާރުލަ އެ ތިބެނީ. އެހެރީ ހޮސްޕިޓަލް؛ ތިން ފްލޯ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭ. އަދިވެސް އެކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ. ދެން އެހެރީ ކޮމްޕެނި. ދަރަނި އިސްތިހާރަށް ބޮޑު. އެކަމާ އަޅުގަނޑުމެން ހަވާލުވާން މި ޖެހެނީ. އެގާރަ ހާސް ރުފިޔާ ކުލި ދައްކައިގެން ކުރިޔަށް އެ ކޮޓަރިގައި އުޅެނީ؟ ކޮޅަށް މިބައިން ނިކަނީ. އަޅުގަނޑުމެން އުޅުވިދާން ސަރިޔު ކުޑަވީމަ. އެކަމަކު ކިހިނެއްތޯ އެއްޗެއް ބޭންކުން އެތައްހާސްގައި އުޅޭނީ؟ މި ދަރަނި އަޅުގަނޑު ދައްކަންޖެހުނީ. އެޗް.ޑީ.ސީގައި ނޯޓް ބިލުއް. އަޅުގަނޑު ބަނދުން ޢުލޫޖު އަޅަން، ބޮޑު ސަރުކާރު، ރައްޔިތުންނަށް ދުވޮވަރުގެ. ހަނދާނުއޯ އަރަނީ؟ ބިލުއް ނެތް. އޭރުގައި އިސްނާވު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެބަހުރި އަޅުގަނޑުގެ އަށް ސިޔާސީ، ފުރަތަމަ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދި ޖަރާލަ ޖާގަހަރަން ބިން ވިއްކައިލާފައި ބޭރުމީހުންގެ އަތުން ލާރި ނަގާފައި ބިން ދީފަ. އެޗް.ޑީ.ސީއަށް ވަކި އަޅުގަނޑުމެން ބަހައިލީމަ މި އެނގޭނީ ހިސާބު ނެތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުވާކަން. ދުރި ބިން ވިއްކާފައި އޮތީ. އެޗް.ޑީ.ސީ ވެސް، އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީ ވެސް ހަދައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއް ކުންފުނި މިޔާލަ ވެސް އޮތީ ހަމަ އެ ހަވާލުކުރީ. މިއީ ކަންކަން އޮތް ގޮތޭ. މިއީ ވަގުތު ލިބިއްޖެއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ވަރަށް ރީތިކޮށް މި ވާހަކަތައް ކިޔާދޭނަން ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭގޮތަށް. މިހާ ކުޑަކަ ވަގުތުކޮޅެއްގައި މިކަހަލަ ވާހަކަތަކެއް ނުދެއްކެވޭނެ. ހަމަ އެކަނި މި ސަރުކާރުގެ ފަހުނޭސަހުންގެ ވާހަކަ ދައްކާލަން ވެސް ބޭނުންވާނެ ހަމަ ހަމަނުލާފަ. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުސަތަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަލީމް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަލީމް ފާހަގަކޮށްލުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ގަރާރާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ދެ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން އެދެން، މި މަޖިލީހުގެ މުހިންމުކަމުން. ކޮންމެހެން މި ގަރާރަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަނީއެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލިސްއަށް ވިސްނައިދޭނެގައި ދާދަލާ ކަމަކަށް، މި ސަރުކާރު ހަވާލުވި ކުންފުނިތަކާ ވަރަށް ފައިދާކުރާ، ވަރަށް ނަފާ ލިބޭ، ވަރަށް ބަނގަރު ހިނގުމުން އަދި ކުންފުނިތަކުގެ ގޮތުގައި. ހަނދުމަކުރުވަމުން، ސަރުކާރު ބަދަލުވެ ހިސާބުގައި ބާރުސިސްޓަމް ކޮމިޓީއެއް ހަދައިގެން ކުންފުނިތަކުގެ ހާލަތު ވަޒަންކުރުމަށް ބޭރު ޕްރޮޕޯސަލް ޖާރީކޮށްލީ. ބައެއް ކުންކުރުން އެއްބާރުލުންދިން. އަސަރުކޮށް ކުންފުނިތަކުން ނުލިބޭ ޒުލުމް. އަޅުގަނޑުމެން އެ ބިރުޖެހުން ހުށަހަޅާފައިވާ، ދައުލަތުގެ ނަމުގައި ހިންގުމުގެ ކުންފުނިތަކާ އަދި ބާރު ބަންދުކުރަން ޖަދުވަލ

އުސޫލުން ހިނގަމުންދާ ތަންތަނަށް ވުރެ އެކުގައި އެ ތަންތަނާއި ހާލަތު ފެށި. ރިސޯޓް އިންތިޒާމު މުޅިއަކު
ބާރުގެ ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރައްވަމުން އެ ގޮތުގައިވެސް ކުންފުނިތަކުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރައްވައި،
ގެސްޓްހައުސްތަކުގެ ކުންފުނިތަކުން ފައިދާ ލިބޭ ގޮތަށް ކުރައްވަން. އެ މަސައްކަތްގައި އަލަށް ރައްސާއި ރައްސެއް
ދުވަހު މަސައްކަތްކުރަމުންދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދިވެސް ރަނގަޅު ކުރަން ވާނެ، އެމް.ޔޫ.މަނިކު ބޮޑުފަރާތް،
ފަރުކަށް ބޮޑުފަރާތް، އެމް.ޕީ.އަލަދަން ބޮޑުފަރާތް، އެމް.ޖީ.ސީ.ސީ.ސީ ބޮޑުފަރާތް، އާސަންދައަށް
ބޮޑުފަރާތް، އަންސާރީ ބޮޑުފަރާތް، ޕީ.އޭ.އަމްދަން ބޮޑުފަރާތް އެ ކުންފުނިގެ ހަރަކާތް ހުރި ގޮތް މި
ސަރުކާރަށް އަމާނާތް ހަވާލުވެވުނުއިރު. ކުންފުނިތަކުން ބިލިއަން 3.9 ބިލިއަން ޑޮލަރު ހުރި ކަމަށް ހިސާބުތަކުން
ފެނުނު. އެއީ އަދި އެހެނީ އެކަމަކު. 22 ހާސް 212 މިލިއަން ރުފިޔާ ދަރަނި މިހެން. ބައެއް ދިނުމުގެ ފަރާތް
ބަލާނަމަ ނުލިބޭ ނަމަ. ބައެއް ދިނުމަށް އަދި ނުލިބޭ އެއީ. ހަމަ ލިބޭ ނުލާ. މުޅިން ގެނެސް ނުލިބޭ މިހާރަށް
މުސާރަ ދެމުންގެންދަން. މިއީ މިއަދު ހުރި ހާލަތް. ދައުލަތަށް 1.8 ބިލިއަން މި ކުންފުނިތަކުން ދައްކަންޖެހިފައި
ހުރި. ދައުލަތަށް ދޭ އެއްކަލާ ކުންފުނިތަކުން ދައުލަތަށް ބިލް އެއްކަލާ ދިމަލަށްދޭން. މިދަނޑުވަޅު ބަޔަކު ހާލަތު
އިންސާފް. 45% ސަރުކާރުގެ ހިއްސާ އޮތުމުން، 55% އަމިއްލަ މުދަލުގެ ހިއްސާ އޮތުމުން ހިންގުމުގައި
އެމް.ޖީ.ޖީ.ސީ؛ މި ގޮތުގައި ވެސް ފުރަތަމަ އެމް.ޖީ.ޖީ.ސީ ހިންގުމުގައި އެބަ އެފެދި މަޝްވަރާ ކުރަން
ބޮޑުކަން ނުފެން. ބައްލަވާ! އެ ކުންފުނިތަކުން 15 އަހަރު ދުވަސް ކަމަކު މަސައްކަތް ފުރި. 9 އަހަރު ދިޔަ. ދުވަސްތައްވެސް ބޮޑު
7 އަހަރު އަލިގަދައި އެ 7 އަހަރު އެހެން ކުންފުނިތަކުން ބަލަހައްޓަން ދިޔަ. ސަރުކާރު ބަދަލުވެއްޖެ، ކުންފުނީގެ ބޯޑުގެ ދަށުގައި
އޮތީ 2 އަހަރު. ދެން ބައްލަވާ އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ މަޑު ބޯޑަށް ކުއްލިއަކަށް ގެނެވުނު ބަދަލު. އެ ބަދަލާ އެކުގައި ފުރި
މަސް ބައްޖެހުނުގެ ހާލަތު ކަމަށްޓަކައި. އެ ރާއްޖޭގައި އެއްވާ އިޢުލާނުވެފައިވާ އެ ކުންފުނި ފުރިން. ޕީ.އޭ.އަމް؛
140 މިލިއަން ރުފިޔާ އަހަރަށް ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން ކުންފުނިތަކަށް ދެމުންދިޔައީ. ކުންފުނި ހިނގަމުންދިޔައީ ހިސާބުން
ބޮޑުކަން. ފައިސާ ލިބޭނެކަމުގެ އުއްމީދުގައި މަސައްކަތްކޮށް، ބިލުތަކަށް ފައިސާ ނުދައްކާ އޮއްވާ ސަރުކާރު
ނިމިގެންދިޔައީ. 140 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދުކުރި ގޮތް ފެންނާކަށް ނުލިބޭ ނެތް. އެ ކުންފުނީގައި 522 މިލިއަން ރުފިޔާ
ލިބޭ. މިދަންނަވަނީ ބަޖެޓްކާސްތުކާ ކުންފުނިތައްގައި މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭވަރު. 522 މިލިއަން ރުފިޔާ. އާމްދަނީގައި އެބައޮތް
މިލިއަން ރުފިޔާގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއް ނެތް. ކުރިންވީ މަސައްކަތެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި އޮތީ
ފަރާތަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވާހަކަ ކުންފުނިތަކާ ބެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަދު އޮތް
މަސްއޫލިއްޔަތަކީ އެ ކުންފުނިތަކުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުން. އިސްލާހުކުރުވުމާ މި ސަރުކާރުން އެކަން ކުރަން. ހަމަ
ވެސް މައްސަލަތަކީ މިދާނެގައި އެހެން އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތް ވެސް ފުރަތަމަކުރުމުގެ ފުރިހަމަ، ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނާއި
ވެސް ނުލިބޭ. ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ ވެސް ނުލިބޭ. އިޤްތިޞާދީ ކުރުމުވާއެއް އެކަން އަޅުގަނޑުމެން
ގެންނަން. ވަކިކުރެއް މި ސަރުކާރުން ނުކުރާ. މި ކުންފުނިތަކާ ހަމަ ހެދި ރަނގަޅު، ރައްޔިތުންނަށް ނަފާ

ކަމަށް، ކޮންފިއުޝިއަސްގެ ހިނގާ ވެރިންނާ ދޭތެރޭ އުސޫލުތަކާ ދެކޮޅު ގަވާއިދުތަކާ ތަފާތު ހުށަހަޅުއްވާނެ ކަމަށް
ފާހަގަކުރެއްވިއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަތި ކުރިމަތިވެދާނެކަން. އަޅުގަނޑު ހުރަސްތައް މި ގޮތުގައި ބަޔާންކުރަނީ.

(ވިޔަފާރީ ދާއިރާގެ މުއްސަނދި ބަޔަކު ޢިލްމީ ދާއިރާއަށް ހޯދާފައިވާ ކާމިޔާބީއެއް)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރުކަޒީ ދާއިރާގެ އިޖްތިމާޢީ މުއައްސަސާ މުހިއްމު ބަޔާނަށް.

މަރުކަޒީ ދާއިރާގެ މުއައްސަސާ ރަހުމަތު ވާހަކަދެއްކުން:

ސިޔާސީ އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. މިހާރު ކާނޫނީ ދާއިރާގެ އިޖްތިމާޢީ މުއައްސަސާ ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ހުސައިނާއި އެކު
ގަބޫލުގެ ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު އެއްކަލަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް މިއަދުގެ ހުށަހެޅުން
ބަލައިލާއިރު ދުވަހުގެ ނަޒަރުގައި ޖަމާޢަތު މި އޮންނަނީ، ވެރިކަމުގެ ކުރީގެ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މަޤްސަދު ދައުލަތުގެ އެސް.އޯ.އީ
ޕީ.ޖީއަށް ޚާއްޞަކުރި؛ ވައްކަމްގެއްގައި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަނުގެ ވާހަކަ. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ދައްކާ ވާހަކަތަކާ އަސާސީ މިއަދު. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ؛ އެމް.ޖީ.ޕީ.އެސް، މިލްކު،
އެމް.އެމް.ޕީ.އާރް.އެސް އަދި ނުލިބޭކަން ސަރުކާރުގެ ކެޕިޓަލް ފަސް އިސްތިހާރުކުރަނީ ކިހިނެއް. މިއަދު ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު
ހުސައިނާއި ދައްކަވަން ވާހަކަދެއްކެވި ފަސް ނުން. އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ، ނިމިގެން ސަރުކާރުގެ ކަންތައްތައް
ކޮށްފައި ހުރި ގޮތެއް ގެނެސް. ސަރުކާރު މިހިން އެއްފަސް ބަޔަކު، ހުރި އަޅުގަނޑު ފަސް ބުނިން، މިކަމާ ރަނގަޅަށް
ނުނެ ހިނގާފައި ހުރިކަން. އެމް.އެމް.ޕީ.އާރު.ސީގެ ވައްކަންތައްތަކުގައި އަދިފަސް ދަނީ އެ މައްސަލަތައް ކުރިއަށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އިނގޭ މި ބަނޑާ މައްސަލަތައް. އެކަމަކު ކިރިޔާއެއް ވަގުތަށް ވަގުތަށް ކުއްލިއަކަށް
މިކަންތައްތައް ބަލައި ގޮސް ނިންމާނީ؟ މި ބަންދުގައި ސިޔާސީ ކުރައްވަން އިންތިހާ މިނިސްޓަރަކު ފަސް ވިދާޅުވި ވަރަށް
ބޮޑަށް ބަހުން ހާމަކުރި އެކަމާ ހަމައެކީ، ޖަހަކުރި އެކަމާ ދަރިވަރަކާއި ޕްރޮފެސަރުންގެ ނުނުގެ ތިމަންނަމެންނަށް ދޭހަން އާ
ކަމެއް ކޮށްދޭނީ ރައްދުދުމަށް. އެކަމަކަށް ކަމެއް މިއަދު. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބަލަނީ. ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން ބޯޓު
އެކަ ކަމެއް ފަސް ނުނަގާ. އެ މީހުން ވީ ބަންދެއް ފަސް ނުނަގާ. ކޯޕަރޭޝަންތަކަށް ނުގެ ބޯޓުގެ ބަންދަށް ފަސް ވީ ބަންދެއް
ފަސް ނުނަގާ. ހާލަތުގައި ހުރި އެއްޗެއްސާއި ފަސް ނުނަގާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަގުތަށް ކުއްލި
ކަމެއް ނުން. އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހުން 2012 ގައި ސަރުކާރު ބަދަލުކުރިއިރު ކަންތައްތައް ކުރިއަށްދިޔަ ގޮތް. ރައީސް
ނަޝީދު އަޅުއްވާލައި ހުރި މިސްކިތަށް. އެހެންވީމާ، އެ މިސްކިތް ބަލައިލާއިރު ތިމަންނަމެން ޖެހޭނީ އެބަންދުގައި
މިސްކިތައް އަޅަން. މި ދަރަޖައަށް ފަސް އެބަހުރި ރާއްޖޭގެ ބައެއް ބަންދުގައި ކަންތައްތައް ކޮށްފި. އެހެންވީމާ،

އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް ގަބޫލުކުރާ ހަމައަކީ، ކޮންމެ ސަރުކާރެއް ވެސް ނިމުނީމާ ދެން އަންނަ ސަރުކާރަކުން ކުރީގެ ސަރުކާރަށް ނުނިމިފައި ހުރި ކަންތައްތައް ކޮށްދޭންޖެހޭކަމަށެވެ. މިސާލަކަށް އަޅާފައި، އިމާރާތްތައް އަޅާފައި ހުރިމަ އެ ތަނަކަށް އަސްލު ދުވަސް ފަހަރަށް އެތަންތަނުގައި އެ މިސާލަކީ އަޅައި، އިމާރާތް އަޅައި، މި ކަންތައް ކުރުމުގެ ނޫން. ރަނގަޅު. މިފަދަ އިމާރާތްތައް ނިންމާލަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ ބިލުގެ ތަކެތިގައި ވެސް އެބަހުރި ވަކިވަކިން ނަގާ ހަވާލުކޮށްދޭ ވަރަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ބައެއް ކަންކަން ފުރިހަމަ ނުވެ. އެއަށް ނުތި އެއްވެސް ވަރަކަށް މިހާރުގައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ނުބެލުމައި، އެ މިހުންގެ އަޅުގަނޑުމެން އަސްލުކަމަށް ދޫކޮށްލާ ވާހަކައާއި މިކަހަލަ ހުރިހާ އެއްޗެއްސެއް. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބަލާނަން. އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުއްގައި އެކަންތައްތައް ހިނގާ ގޮތް ވެސް ބަލާނަން. އެކަމަކު ވެސް މިވަގުތުން ވަގުތުން ހުރިހާއި، ހަމަ ކުއްލިއަކަށް ބަދަލުކުރަން މަޖިލީހުން ވާ ބާޖެޓް ކަންތައްތަކާއި ޖެހިގެންވެސް ހިންގާފައި ހުރި. ދެންމެއަކު ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވި ގޮތަށް 8.3 ބިލިއަން ދައުލަތަށް ލިބެންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީން އެއްބަސްވެވޭނެ އެބަޔަކީ މި މަޖިލިސް ތެރޭގައި. އެއީ މާލޭގެ ދައުލަތުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އެ ބޭނުމަކީ ރައްކާތެރިކަން އެއްކިބާ ޖެހިފައިވާ މި ކަންތައްތަކުގައި ހުރި ހިނގާވާ ހުރީ. ހަމަ ވަރަކަށް ރައްކާތެރިކަން އިންގޭނެ ބޭނުމް. ހިނގާލީ ފަރުނާކަމޭ، ހިނގާ ޖަލާވައިކަށް ގައިލިޔާފައި ހުރީ. އެއީ ސަޤާފަތް، އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓްރީގެ ގޮތުގައި މިދިޔަ ސަރުކާރުގައި ހުރި ބާރުލެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، އެ ބާރުލާއަށް ހަމަ ރައްކާތެރިކަން ވެސް އިންގިރޭސިވިލާތުގެ މި ކަންތައްތައް ހިނގާއިރު މި ކަންތައްތައް ހިނގަމުންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، ހަމަ އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ސަޕޯޓްކުރަން، ތާއީދުކުރަން ހުށަހެޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަލާމު ވިދާޅުވި ގޮތަށް، މި ގަޑީގައި ވަގުތު ވަގުތަށް މިތަނުން ބައިވެރިވުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުސަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މި ވަގުތު އަޅުގަނޑު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބަށް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ބައެއް ޚިޔާލުތައް ފާޅުކުރަން ބޭނުންވޭ. ދައުލަތުގެ ނޫނީ ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުން ފައިދާނުވާ ސަބަބުތަކެއް އޮތަކީ. އެއީ ސަރުކާރުން ނޫނީ ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތައް ހިނގަމުންދާއިރު ހިންގާ އުސޫލުގެ ގޮތުން ވެސް، ނޫނީ އެތެރޭގެ ބެލުމާއި ހިންގާ ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން ވެސް އެ ކުންފުނިތައް

ގެއްލުންތަކެއް ވޭ. އަދި ބައެއް ކޮންޑޮމިނިއަމްތަކާ ރައްޔިތުންނަށް ހުރިހާ ދިނުމަށް އުފެއްދިފައިވާ ކޮންޑޮމިނިއަމްތަކަށް ވާލީ،
ހުރިހާކަމެއްގެ ގޮތުން ވެސް ބައެއް ފަރާތް އެ ކޮންޑޮމިނިއަމްތަކުގެ ގޮތުންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ކޮންޑޮމިނިއަމްތަކާ ހުރިހާ
މައި؛ ހާއްސަކޮށް މި ގެރެއުގައި ބާރުއަޅާ މިފްލެޓް ހުރިހާ އިމާރާތްތަކުގެ އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމާ ގުޅުވާފާ
ކޮންޑޮމިނިއަމް. އ.ވ.ކ.ޕީގެ ސަރުކާރުގައި، ހައިސް ނަޝަނަލް ސަރުކާރުގައި މިފްލެޓު 3 ބައިކަން ބަރާބަރު،
ކަނޑައެޅިފައިވާ ފުރިހަމަ މިފްލެޓުގެ 3 ކޮންޑޮމިނިއަމްގެ ގޮތުގައި ހިންގަން ފުރި. އެއް އެ ކޮންޑޮމިނިއަމް ހިނގަމުން
އަދިސް، ހިންގަވަން ފައިބަވާފައި ދުވަސްކޮށްދިނުމަށް އެ ކޮންޑޮމިނިއަމް އޮޅުގަނޑުތަކުން ފުރިހަމަކުރުމަށް ފައިދާވަމުން އަދި
ކޮންޑޮމިނިއަމްގެ ގޮތުގައި. އެހެންނަމަވެސް، ހައިސް ހާމަން ވެރިކަމުން ވަރެހިންފައި އަންހެނާވެސް އެ 3 ކޮންޑޮ
އުވައިލާފައި، މިފްލެޓު އެއް ކޮންޑޮމިނިއަމް ހަދާފައި، އާދެވުނުއިރު ހިނގަމުންދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ ސަރަހައްދު މިފްލެޓުގައި
ގެއްލުންތަކެއް، މިފްލެޓުގެ ދަރަނި ބޮޑުވެ، މިފްލެޓުން ކުރާ ވިއްކާލިއްޔާ ގެއްލުމުގައި ކުރާ ވިއްކާލިއްޔެއްގެ ގޮތުގައި ދާ
ތަން ފުރިހަމަކުރެއްވި. ހަމަ އެގޮތަށް ދަރުމަތީގެ އެހެން ކޮންޑޮމިނިއަމް ވެސް ހަމަ މި މުއައްސަސާ ދިރާސާކުރައި އޮތީ.
އަދުގަނޑުގެ ފުރިހަމަ އިސްތިހާރު ފުރިހަމަ އެއްފިޔަވައި އެމް.ޑީ.ޕީ.ގެ އެމް.ޑީ.ޕީ.ގެ ބާރުވެރި މި ތަނަށް ވަޑައިގެން
ވިދާޅުވީ، އެ ކޮންޑޮމިނިއަމް ގެއްލުންވުމުގައި އޮތީ ޚިޔާނާތްތަކެއް. ބޭރު ރާއްޖެއިން ސަބަބުން ފާސްކޮށްގެން މި އެންމެހާ،
ޕީ.ޕީ.އެމް ސިޔާސީ ހަރަކާތް އެތަކުން ފާރަވެރި. ބޭރު ރާއްޖެއިން ސަބަބުން ފާސްކޮށްދީ. އިއްޔެގެ ރައީސް. މިއީ
ކޮންޑޮމިނިއަމް ގެއްލުންވާ ކަމެއް. އާސަންދަ ކޮންޑޮމިނިއަމްގެ ދިރުއި ރައްޔިތުންނަށް، ދިރުއި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އެކަމާ
ގުޅިގެން އެއް ކަނޑައެޅި، ބޭސްފަރުވާ ހަމަވާ ފުރިހަމަ ދިރުމަށް އުފައްދަވާފަރާތާ ކޮންފިޔާ. އެ ކޮންފިއުޝަސް ބޭރުގެ މިތަނަށް
ވަޑައިގެން އަދުގަނޑުގެ ސްޓޮކްހޯލްމް ވިދާޅުވީ، ދެއަހަރު ވަކިވެފައިވާ އަންހެނައިގެން ހަމަޖެހި ގަވާއިދުން ހުރި އަހަރު 1
ގަރުނަ 19 ހާސް ރުފިޔާ އެ ކޮންފިއުޝަސް ހަރަދުކުރާ. ހަމަނުކުރާ އާސަންދައިން ގޮތުގައި ކަމެއް، ދިރުވާ. އެކަމުގެ
އިތުރަށް އެ ގޮތުގެ ބަދުވަތަން 1 ވަރަކަ 19 ހާސް ރުފިޔާ. އަހަރެއް އަހަރު 70 ހާސް ރުފިޔާ. ދެން އަދިސް ބަލިއަރު
ރަށްރަށަށް ބޭނުމުގައި ދުވާ ޖަރާސީމް އަރާފަ. އުޅެނިކޮށް ވަކިން 1 އަހަރު ވަންދެން ކޮންމެ ހަފްތާއަކު ޖަރާސީމް
ނަގާފައި އަރާފައި، ޖަރާސީމް ނަގާފައި އަރާފައި ހަރަކް މިތި ތަން. 9 މިލިއަން ރުފިޔާ
އާސަންދަ ކޮންފިޔާ ހަރަދުކޮށްފައި އޮތީ. އެއީ ވިއްކާލި އުސޫލުން ހިންގާ ކޮންފިއުޝަސް ނަމަ، ގެއްލުމުގެ ނުހަނު ބޮޑު.
މިފްލެޓުގެ ހުރި ކަންތައް އެއްގަމުގައިވެސް މި ދަނީ ބަލަމުން. އަދި ސަރުކާރު ބަލައި ނިކަމެތި ފުރުސަތު އޮންނަ ތަންތަން
ސަރުކާރު ފުރިހަމަކުރާނެ. ހަމަ އެގޮތަށް އެބަހުރި ކޮންޑޮމިނިއަމް އިންޝުއަރެންސްކުރުމުގައި ބޭރުގެ އިންޝުއަރެންސްތައް. އޭގެ
ފިސިކަލްއެއް ނުހަދައި، އޭގެ ބަދަލުގައި ނުލި؛ އާނ! ރައީސް ފައިވުމުގެ ވިއްކާލާ، މިފަދަ ވެރިކަމަށް ވިއްކާލަމަށް،
ވެރިކަމު ފުރަތަމަ ހަމަޖެހިން ބޭރުން ވަކިވަކިން ކޮންމެވެސް ބައްޔާ ބައްދަލުކުރުމުގައި، އަދިއްސަ ވަގުތުން ބޭނުން
އިންޝުއަރެންސްގެ މި ކޮންމެހެން. އެމް.ޑީ.ޕީ.އަށް އެބައޮތް ބޭރުހިޔާލު މަދަނީއްޔާތު ގަނޑު. އެ ހަރަދުކުރަނީ
ކޮންޓްރެކްޓުތަކެއް، އެއަށް ކުރާ ހަރަދުގެ އެއިން ތިން އެއްގަމުގެ ދަރަނިވެރިވީ. ކިބައި ތަންތަން ހިއްސާ އޮތީ. އެ ބަދަލު

ނުތީ. ބޭޒު މާސިންގާ މަގާޖެއްޓުވަރުގައި ފެށުނީމަ ވާޖިބު ބޭނުމަކު ވިދާޅުވީމަ ހަމަ ގޮސް ހުސްވިޔާލުގައި ޗާރިދިފަދައި ގަނީ.

އާދަޔާ ޚިލާފު މަޤާމު މަސްއޫލިއްޔަތު ވިޔަފާރި ދުވަހަށް ގެނައުމަށް ތޯއްދޫގެ ހިސާބު ކަނޑައެޅުނު. އަދި އިތުރު ބޭރަހުން އެޖެންސީތަކުން

އިންތިހާބު، ނުންޑާ. ހިޔާ ދުވަހުގެ ނަގާމު އާދެ ޖަޒީރާތަކާ މެދުގަ. އާދެ ޚިލާފުޖަނަވާރުތަކުގެ ހިސާބުހިމެނޭ. މި

ބަދަލުވެ ނުހެ. ދުވަހު ހިއްސާގެ ހިނދު ތަންތަން ރުހެވިއޭ ދުވަހު އަހަރު ހަދައި ހިރަހާއި ބަދަލުވެ ނުހެ. ހަދައި؛ ހުރި

އިންތިހާބުތަކުން، ތަންތަން ހިއްސާވެގެންދާ އަހަރު އަހަރު ފަރާތުގެ ވަނީ، ގެއްލުންތައް ބަދަލުވެ ނުހެ. އަހަރުތަށް

ވެސް. މިހާރު ކުރުމުގެ ހިސާބުގެ ފިޔަވަ ކުރުމުގެ ޚާއްޞަ ފަރާތުން ނުވާން. ކުރުމުގެ ޚިދުމަތްތަކަށް ސަމާލުކަމެއް

ރަށްރަށުގެ މަޝްވަރާ ގަވާއިދުން ގަޑިއަށް ބަރަބަރު ކުރިން ކަމެއް ނުކުން. ތިން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގެ ތަރައްޤީ،

ސަރުކާރުން ބަދަލަށް ކަނޑައަޅައި ބަޔަކާ ސަރުކާރު، ސަރުކާރުން ހުއްދަ ބޭނުންވާ؛ އިޖުތިމާޢީ ޚިދުމަތް ސަރުކާރުން ހުއްދަ

ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ފުރުޞަތުދެއްވާ ޙިމާޔަތް ހަމައެކަނި. ސަރުކާރުން ހުއްދަ ދެނެގަތުމަށް އެ ސިޔާސީ ޙަޔާތްތެރި

ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު ކަނޑައެޅުމުގެ ވަކި ދައުރު، މި ހުރިހާ ކަންކަމެއް ދިރާސާކުރުމުގެ މަޤްޞަދުން. އަހަރެމެން،

އަޅުގަނޑު ގަވާއިދު ނުކުތާ މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ބަލަހައްޓައި ގައިދުގައި ކުރަން. ދުވަސް

ފުރުސަތަކީ ދިވެހި ބަސް ވަރަށް ބާރަށް ޝުކުރިއްޔާ. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތޯއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާން.

ތޯއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ހުށަހެޅި ގަވާއިދަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ

ވާހަކަ ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާދައި އެބަހުރި ސަރަޙައްދުތަކެއް. ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް، މި

މަޖިލީހުގެ އަސާސީ ޤާނޫނީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އެ މެންބަރަކު ވަރަށް ސާފުކޮށް

އަނިޔާވެރިކަންތަކެއް، އެ ޤާނޫނުގައި މިހާރު މަސައްކަތްކޮށްގެން ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތް. ހުރި ބަޔަކާއި، ވޯޓުދީގެން ސަރުކާރުން

އެއްގައި ކުރިއަށްގެންދާ ބަރުލަމާނީ ނިޒާމުގައި، އެ ކުރިއަށްގެންދާ ކަމަށް މެންބަރުން މި ފަރާތުން ބައެއް އަޅުގަނޑުމެން

މިނިސްޓަރ، އެކަމަކު އިޖުތިމާޢީ މަސައްކަތް މެދުވެރިކޮށް ބައެއް ސަރުކާރުގައި ކުރިން މި ދައުރު ކުރަމުން.

އެހެންވީމާ، މި ކުރިން މި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާއިރުގައި ބަޔަކުގެ ކުރިން ކަމުގެ ފުރުޞަތުގައި ވެސް އެ

އަސްލަށް އެބަޖެހޭ ދޭން. އެ އަސްލަކީ، ވަޒީފާ ސަރުކާރުން ނަގަމުންދާއިރު ކުރިއަށްގެންދާ ބޭނުންކުރުން. ބައެއް

ކުރިއަށްގެންދާ އިބްތިދާ 1200، 1300 މުވައްޒަފުން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަ ކުރީގެ ބޭނުންވޭ، ގިނަ

މުވައްޒަފުންނަކީ އެއްވެސް ކަހަލަ މަސައްކަތެއް، ޖިނާއީ ހަވާލުކުރުން ހަމަ ސަރުކާރުގައި ގޮސް ގެގައި ތިބެންޖެހޭ

ބައިވަރު ވަރަށް ރިބަން ތިރުދިރީގައި މާލޭ. އޮކްޓޯބަރު ފާރަކަވާން އަޅުގަނޑުމެން ޗާއްޖަ. ދުވަސްކުރުން.
އިއްޒަތްތެރި ފެސް ތަޖުރިބާ އަދި.ލޯބި އަޅުގަނޑު ހަމަ. ޝާންޑެލާން މަސައްކަތްކުރުމުގައި ކަނޑައެޅި އަދި ދުވަސްކުރުން.
ޝާންޑާ ވަރަށް ބިލުގެޓްގެ ކުރިއަށްދާ ވަރަށް އިތުރު ވަރަށް ކަނޑައެޅި. ވިސްނުން ވަރަށް ރާއްޖޭގެ ކުދިން ދަރިވަރުންނާ ރައީސް. އެހެންވީމާ،
މިރޮޅި އަދި އިއްޒަތްތެރި ފުރުޞަތު ހަނދާން ވެސް ބޭނުންވާ ގޮތަށް 19 ވަނަ މަޖިލީހުގެ ކުރިން. ދިރުވުމަށް މަސައްކަތް ސަރުކާރުގެ ތަނަވަސް
ވަރަށް ބޮޑު ރައީސް! ސަރުކާރަށް ބޭނުންތައް ކޮމިޓީގެ މުއްދަތު ނަހަމަ ކުޑަކުދިންނަކީ
ވެސް ކުރިއަށްދާ އަދި ތަނުގައި އިންސާފުގެ ބޭނުންތަކަށް އެއް.ބި.ސީ އިދާރާތަކަކީ ރައީސް ސަރުކާރުގެ ކުދިން ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެން
ވިސްނަންޖެހޭ ކަންތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮބާ؟ ވިސްނުމަށް ކޮޅަށް ބޭނުންތަކަށް ރަށްތަކަށް މަސައްކަތް ކުރި
ކުރިއަށް އިދާރާ ކަނޑައެޅި އަޅުގަނޑުމެން ހިމާޔަތް ހޯދަން ވެސް އެކަމަށް ކުދިން. ވިސްނުމަށް ބޭނުންތައް އިސްލާޙުކުރުން ވަރަށް
ވެސް ރައީސް ކުދިން ކަމަށް ބަލަނީ ކުރިއަށް ސަރުކާރުގެ ބޮޑެތި ވަރަށް ބޭނުން ޑިމޮކްރަސީގެ ވިސްނުމަށް ކަމަށް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކުރިއަށްދާއިރު. އެހެންވީމާ، ސަރުކާރުން ދަރިވަރުންނަށް ރަނގަޅު، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން
ސިޔާސީ ސަރުކާރުގެ ބޮޑުބައި، ސަރުކާރުގެ ރާއްޖެ ވިސްނުމަށް އެކަމަށް ކުދިންނަށް ނަގާ ކުރަން ޖަހައި،
ކުދިންނަށް މާލެ ގޮތުން އެއް ފައިދާވާ ކުދިންނަށްކަމެއް ގޮތުގައި ކަންތައްތަކެއް ގެންދާން ވަން. އެކަންކަން
އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ދިރާސާ ކުރުމުގެ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވެސް ގޮތުގައި ގޮތުގައި
ކުރިއަށް އޮތުމުގައި ވަރަށް ބައިވަރު ޖަރީމާތަކެއް ހިނގާފަ. ވަރަށް ބައިވަރު ވަރަށް ކުރިމަތިވާ އޮތުމުގައި ހިނގާފަ. ވަރަށް
ގިނަ ކުދިންނަކީ ފުރިން އެބަހުރި ނަހަމަ ގޮތުގައި މުސްކުޅިވެފައި ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި
ކަންކަމަކީ މި ރަނގަޅަށް ބެލުމަށް، މިދަންނަވާ ގޮތަށް އެއް އެއް ދުވަހުން، ދެ ދުވަހުން އަޅުގަނޑުމެން
މިހާރު ހިނގައި، މިކަންކަން ސަރުކާރު އެނގޭނެ ކަންކަމަށް ވެސް ބަލަން އެއްކޮށް ދާ ބަލަން ފުރިހަމައަށް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ރައީސް މިހާރު އެއްގޮތަކަށް ހުސް ގޮތުގައި ކުދިންނަށް އެހީގައި
މިކަމުގައި ހަމަ ގޮތެއް ބައިވެރިވުމަށް ހުރި މިހާރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި ދައުލަތް ވަރަށް ގިނަ
ފަރާތްތަކުން. ހަމައެއާއެކު ފަރާތްތަކުން ބޭނުންވާ، ރައީސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އެބަހުރި
އާސަންދައާއި އެންސެޓެއިން ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން ވެސް އެބަޔަކުދު ދައުލަތުން ބައެއް ގޮތަކުން ފައިދާ ކުރެވޭ ކަންތައްތަކުން ބޭސްފަރުވާ ކުރަން،
ކާށިދޫއެއް ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން އެދަރި އެންސެޓެއިން އެއްކަން ފައިސާ ހަމަޖެހިގެން ދަރިވަރުން ރައީސް. މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން ހިނގާ ރަގަޅުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، މިހެން ހުރި ކަންކަމުގައި މިދިޔަ ސަރުކާރުން، ހުކުރުވަނަ ރައީސް
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރާއި އެއް، މިވަރުގެ ބޮޑެތި ކަންކަން ހިނގާފައި އެބަހުރި މިގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ
ފާހަގަކޮށްލަން. އެއީ ކޮން ހިސާބަކުން ވީ ކަންކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ރައްޔިތުންނަށް ސަރުކާރުގެ.
އެހެންވީމާ، ކުދިންނަކީ މި ޤައުމުގެ ރައްކާތެރިކަމުގެ ނަން މިގެ ބޭނުމަކީ. މިގައި ބޭނުމަކީ އެ ކުދިންނަށް ރަނގަޅު

ކުންފުނިތައް އެ ގޮތުގައި ކުންފުނިތަކުގެ ފައިދާވާނެ އޭގެން ދަރުމަތަން މުޅި އެއީ ހިންގައި، ގޮތުގައި ހިންގާ ގޮތަށް ފުރިހަމަ ދެފުށް ބަރާބަރަށް ސިޔާސަތުތަކުގެ ގޮތަށް ދަންނަވާ މި ކުންފުނިތަކާ އެ. ބެހެއްޓެވިގެންދިޔައީން. ކުންފުނިތަކުގެ ފައިދާ ދިވެހި ދައުލަތަށް އަދި ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންދެއްން. ރައީސް ގޮތުގައި މި ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކާ ވަރަށް ބޮޑު ވަރަށް ގިނަ އޮޅުމެއްގެ ގޮތަކަށް ކަނޑައެޅިގެންދާން ކުންކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ވެރިވެރިޔާ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވަނީ، އެބަހުރި ނަހަމަ ގޮތުގައި ނަގަންޖެހޭ ބައިވަރު މުވައްޒަފުން ސިޔާސީ ބޭނުންތަކަށް ނަގާފާ. އެއީ އޮތްގޮތުގައި ޕީ.ޕީ.އެމް ވެރިކަމުގެ ދުވަސްވަރުގައި. އޮތްގޮތުގައި އެ ވަޒީފާ ދީފައި ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ޕީ.ޕީ.އެމް ހިންގުމުގެ ގައިސާގެ. އެއީ އޮތްގޮތުގައި ރަޖިސްޓަރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވެސް މި ގަރާރަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އަދި ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް މި ގަރާރު މަޖިލީހުން ބޭރުކުރަން އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ވަރަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ފޯދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިޒާރު.

<u>ފޯދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިޒާރު ފާހަގަކޮށްލުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކެނދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޖާބިރު މި ހުށަހެޅި ގަރާރަށް މިއީ ހަމަ ތާއީދުކުރަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ސަރުކާރުން ހާލަތު ހިންގަމުންދާ ކުންފުނިތަކުން ހުރަސްއެޅުމަކީ ރާއްޖޭގެ ހުރަހެއްގެ ގޮތުގައި ހުރިކަމާއި މި އިޖުރާޢަތު ކުރިއަށް ދަނީ ވަރަށް ރަނގަޅަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ ގޮތުގައި މި ވަޒީފާގެ ހުރަހެއްލަމާ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން މި އޮތީ މަސައްކަތެއް ހުރަސްއެޅުމަށް ކުރާ ކަމެއް. މިކަން އެބަދުނީ ހައްޖުވަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގަވާއިދަށް އިސްތިޢުފާ ދެއްވީމަ ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ވޭނެ އަދި ވަރުގަދަ ފުއްދުމަށް ހުރަސްއެޅުމާއި ދެކޮޅަށް ފާހަގަކުރަން ބޭނުން ފުރުސަތު ދެވެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ މަސައްކަތްކުރައްވަނީ ވަރަށް ބޮޑު ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްކުރުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުރީގެ ސަރުކާރު ނުހިފާ ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރުމަކަށް ނުވޭ. ވަރަށް ބައިވަރު ސަރަޙައްދު އެބަހުރި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަޒީރު އަޅުގަނޑުމެން މިނިސްޓަރުގެ ބާރުތަކާ ދަށުން ހިންގަމުންދާ އިޖުރާޢަތުތަކާ ބެހޭގޮތުން ކަންކަމުގައި މިއަދު މި ބާރުތަކުގެ ފައިދާ ވަރަށް ގިނަ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު މި މިނިސްޓަރުން، މި ވޭތުވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލިއްޔަތު ބޮޑު ވަރަށް ބަޖެޓު ކުރިއަށް

ހުރިކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ ބޭބޭފުޅުން އަމިއްލަ ދުލުން ދެންމެގައި ވެސް އެ އިޢުތިރާފުވި، ތިމަންނާމެންގެ ދައުރުގައި ވެސް މިޤާނޫނުން ފައިދާނުވާކަމުގައި އެނގިފައި އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮބައިތޯ ހުށައެޅި ކަމަކީ؟ ފައިދާނުވާކަން އެނގިހިނދުވެސް، މިޤާނޫނު ގެނދެވިދާކަށް އަދި އެހެނިހެން ހުރިހާ އިނގިރޭސިބަހުން ގެނދެވިދާކަށް، އެސް.ޤ.އިސްމާއިލް ގެނދެވިދާކަށް ހުރައްވުނީހައިނު ވަޑައިގަތީ. މި ވަޑައިގެން ސަލާމަތްވުމެއްގެން މިއަދުގެ މަޖިލީހުން، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ހުރިގެ ސަރުކާރަށް ކުރަންނުޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނެތް. ނުކުތާން އެއްވެސް ސަބަބެއް ވެސް ނެތް. މިވާހަކަތައް ދައްކައިގެން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މި ކަންތައްތަކުން ޖަވާބެއް ހޯދޭނީ ކަމަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ހުރިގެ ސަރުކާރު ދަންނަވަން ބޭނުންވޭ، މި އެސް.ޖ.އިސްމާއިލްގެ ބޮޑުނިވެރި ފަރާތް އެސް.ޤ.އިސްމާއިލް ބަލާހައްބަންދޭގެ ފަރާތް، އެއީ (ޕީ.ސީ.ބީ) ޕްރައިވެޓް ބޯޑިން ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ބެލޭ. އެ ބޭފުޅުން ގާނޫނީ ގޮތުން އެކުލަވައިލެވިފައިވާ ޖަމާޢަތެއް ހުރިގެ ސަރުކާރުން ނަގަންޖެހޭނެ، އަޅުގަނޑުމެން ހުރިގެ ސަރުކާރު ކުރަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިފަދަ ބައިވަރު ކަންތައްތައް ހުރިއިރުގައި 9 މިލިއަނުން، 10 މިލިއަނުން ލާރިދޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވިސްނުމާ ޚިލާފަށް ކުންފުނިތަކުން އިސްތިޢުފާ އެ 9 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބިޑެއް އެދި. އެފަދަ ބޭބޭފުޅުންނަށް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލާ 19ގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ބޭނުންތަކާއި ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަންތައްތަކުގައި ފުރިހަމަ ބެލުމަކާ މަސައްކަތްކުރުމުގައި މި ކަންތައްތައް ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކަށް ސަމާލުކަމެއް ދޭން. ދެން ޝުކުރިއްޔާ، ކުރިން ނުކުރެވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން، ކުރިން ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި ގޮތަކަށް، މިއީ ހަމަ މިވަގުތު ވަކިގޮތެއް ބަދަލުކުރެއްވުމުގެ ގޮތުން ކަމެއްގައި ދަންނަވަން. އަދި މާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ދައުލަތާ ވާހަކައިގެ ސިފަ މި ސަރުކާރަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރަށް، ދިވެހި ރައްޔިތުން ވަގުތުގެ ސަރުކާރުން ނުހަނު ގެއްލުން ސަރުކާރުން ޚިދުމަތްތަކުގެ ދައުލަތުގެ ވާހަކަދެއްކުމުގައި ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ.

މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ސަރުކާރުން ކުންފުނިތަކާއި ހަވާލުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ ބޭނުމުގައި ފާއިތުވިދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި، މާލޭގައި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދަނީ. އަޅުގަނޑަށްވެސް، މިއަދު މިދައްކާ ވާހަކައަކީ، ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމުގެ ބޭނުމުގައި ކުންފުނިތަކަށް ގެއްލުންވާ ވާހަކަ. މާލޭ

ބޭނުން މިދިޔައީން ގެއްލުންވާ ވަރަކަ. އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ، ގެއްލުންވަނީ ކިހިވެގެންތޯއޭ؟ މި ސުވާލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އުޅެނީ. ގެއްލުންވާ ސަބަބު ހޯދަން އުޅެޔޭ. ގެއްލުންވަނީ ކިއްވެކަން ދެނެގަންނަން އުޅެޔޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުއިވުން، ފާއިތުވި 7 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ސަރުކާރުން އުފައްދާފައި ހުރި ކުންފުނިތަކަށް ނަހަމަ ގޮތުގައި، ރައްޔިތާ މިންވަރަށް އެ ކުންފުނިތައް ގެންގޮސްފައި ހުރި ވަރަކަ. އެއްވެސް މާޒީއެއް ގޮނޑުއެއް ނެތި، އެއްވެސް ބެލުމެއް ނެތި، މުސާރަ ދެވޭނެ ގޮތެއް، މުސާރަ ދޭންޖެހުނީ، ފައިސާ ހޯދާނީ ކޮންތާކުން ކަމެއް ނޫނީ އެތައް ބައިވަރު މުވައްޒަފުންތައް ބަލައިގަތުމެއް ނެތި ވަޒީފާގައި ހުރި. ބޯޑުމަލީ، އޭރުގެ ސަރުކާރުތަކުން އިންތިޚާބުތަކުގައި ކެމްޕޭނުތަކުގައި ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ ތާއީދު ހޯދުމުގެ ބޭނުމުގައި ނުވަތަ އެ ޒާތީ ފަރާތްތަކުން ތާއީދު ހޯދުމުގެ ބޭނުމުގައި. ނަމޫނާއަކަށް މި ކުންފުނިތަކުން ބަނގުރޫޓުވެގެންދިޔައިން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު، މިދިޔަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބަށް އެއް މަސްދުވަހަށް ގާތްވެފައި އޮތުމާ އެކު ކުންފުނިތަކަށް 300 އަށްވުރެ ގިނަ މުވައްޒަފުން ވައްދާފައި އޮތް ވަރަކަ. މިއަދު މި ކުރާ މަސައްކަތަކީ، މި މަޖިލީހުގެ އެސް.އޯ.އީ ކޮމިޓީ މެދުވެރިވެ ރާއްޖޭގައި އުފެދިފައި ހުރި ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުގައި ނިޒާމީ ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކުން ކޮމިޓީއަށް ހުރި ޒިންމާ، އެ ކުންފުނިތަކުން ގެއްލުންވާ ސަބަބުތައް ދެނެގަނެ، އެކަންކަން ދިރާސާކޮށް، އެކަންކަން ހައްލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް އަބަދު ކުރެވޭ. ނަމޫނާއަކަށް ވަނީ، ކުރުނު ވަރަކަށް ފަސޭހަނުވާން ބޮޑުވެސް ދުވާލަކު ބޮޑުވެ، ދުވާލަކު ބޮޑުވެ މި ކުންފުނިތަކުގެ ތެރެއިން ހިންގާފައި ހުރި ވައްކަމާއި، ފަސާދައާއި، ޖަރީމާތަކުގެ އަޑުތައް ފުންކޮށް ބަލާ ތިލަވެގެންދިޔައީ. ރައްޔިތުންނަށް އެބައިނގޭ މި ވާ ގޮތް. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން، ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުން ގެއްލުންވާ ކަމަށް ވާނަމަ، އެ ޒިރާއަތްބަހާކުރުމުގެން ވިޔަސް ކިހާ ނުލިބެން އެމާލުވެގެން ކަމަކު ވިޔަސް، ދިވެހި ރައްޔިތުން ދައްކާ ޓެކްސް ފައިސާއެއް ބޭކާރު ގޮތުގައި ނުހޯދޭ ސަރުކާރުން އަމިއްލަކުރަމުންދާ އެއްވެސް ކަމެއް ކަމަކު. އިހުމާލުވެސް، މިދާންނަށް އުސޫލުން ކުރިއަށް ކަމަކަށް ވެފައި ހުރުމުގެ ސަރުކާރިޔާ ކުންފުނިތަކުން ހުރި ބަޔަކު ދުރުކުރުމަށް. މިހިރާގެ ފުރިހަމަކުރުން އުފައްދާ ދަތުރުމަތިން؛ އެ ދަތުރުމަތިންގައި ހިންގާ "ވަންޗަރ ފިޝިންގ" މަރުކަޒުއްގެ ޖަހާފައި ނުވަތަ އެ މަރުކަޒު ޖެހި ހިއްލުމާ ޤާނޫނުގައި ހުރި، ނިމިދިޔަ ސަރުކާރުގެ ކުން މިނިސްޓަރަކާއި އުފުލުން ވީޒާ ޖަހައިދޭގެ ބައި އުޅޭނީ؟ މިހާރު ކުރިއްޔަ ކުންފުނިތަކުން ފާރިގެން މަޖިލީހުގެ ރައްޔިތުން ބޮޑު ކުއްލި ވައްކަން ރިޝްވަތު! އެކުއްޔަކަށް ކުރުމަށް ދަޢުލަތުގެ ދިން 28 މިލިއަން ޖެހި ދުނިޔޭގެ ކޮންމެވެސް ޖަމްޢިއްޔާއަކުން ނުވަތަ ހިޔާ އޭރު ދޭ ފަރާތަކުން ދިން 28 މިލިއަން ޖެހޭނެތޯ ހިސާބުތޯ؟ ކޮންމެ ކަމަކަށްތޯ އެ ފައިސާ ހަރަދުކުރީ؟ ކޮން ބޭފުޅުންނަކަށްތޯ އެ ފައިސާ ވަނީ؟ މިފަދަ ރިޕޯޓުގެ ކަމެއް ކުންފުނިތަކުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމުގެ ކުރަންހުންނަ މަސައްކަތަކީ ބަރަބަށް ކުންފުނިތަކުން ވައްކަންކުރުމުގެ ދިރާސާ މަޢުލޫމާތު މި މަސައްކަތު. މިއަދުގެ ސަރުކާރުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފެންނަނީ ވަރަށް ވިސްނުންތެރިކަމާ އެކުގައި، ވަރަށް ހިތްވަރުތެރިކަމާ އެކުގައި މި ކުންފުނިތަކުގެ ހާލަތު ދެނެގަނެ، އެކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް ކުރަމުންދާ، އެ ކުންފުނިތަކުގެ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް ސަރުކާރުން ފިޔަވަޅުއެޅިގެން އެބަ

ކޯސް ހިދުމަތްތަކާ، ސަރުކާރުން ދެވޭން ގޮތް އޮތް ކޯސް ފަހިސާބުއްތަ، ކޯސްދެވޭން އޮތް ކޯސްކަމުއްކަސް ދެނެގަން، އެތަންތަން ބަރަގުޅުކޯސް އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތު ދިރާސާ ތަޢުލީމީނިޒާމު އެ ކުންފުނިތަކާއި ވެސް ފަހިވާނެ ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުވާ ކުންފުނިތަކަށް ހެދުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްކުރުމާ ތަން. އަދި މި މަޝްވަރާ ކުރާ މަސައްކަތާއި، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން މިކުރާ މަސައްކަތާ އެކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ސަރުކާރުގެ މިސްރާބު އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތު، މިދާންޏާ އަމާޒަށް ދަތުރުކުރުމުން ތަން. އަޅުގަނޑަށް ނަޒަރު އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތު މިދާންޏާ ކުންފުނިތަކުގެ؛ ގެއްލުންވަމުން ކުންފުނިތަކުގެ ހާލަތު ރަނގަޅު އެޖެންޑާ ރާއްޖެއިން ހޯދި އަލަށް ފުރުޞަތުތައް މި ކުންފުނިތަކަށް ފަހިވާ ކުންފުނިތަކަށް ކުރުވުމުގެ ކަމަށް. ގެންބޮރު މާލީ މިދިޔަ އަހަރުގެ ނަތީޖާއަށް ބަލާއިރުގައި ލިބިފައި އޮތް ކާމިޔާބީތަކާ، މިއަހަރުގެ މިހާތަނަށް ފާއިތުވެދިޔަ 6 މަސްދުވަހު؛ އެންމެ ކުންފުނިތަކުގެ ވާހަކަ މިދާންޏާ. ފާއިތުވި ދިޔަ 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެތަނުން ވެފައި އޮތް ކަމާ ފަހިވާއްތަ ބަލައިލިމަ ވެސް، ކުރިކުރި ކަންތައްތަކާ އެކުގައި ހަމައެކަނި ނާޖާއިޒު ގޮތުގައި ކުރަމުންދިޔަ ވައްކަންތައް ހުއްޓައިލިމަ ލިބޭ ފައިދާ އެ ހުރިހާ ފުރުޞަތު. މިއަދު އެ ކުންފުނިތަކަށް ފަހިވާ ކުންފުނިތަށް. މިދިޔަ ފާއިތުވެދިޔަ 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވެސް އޮތް ފައިދާ އެބަފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއަހަރު ނިމޭއިރުގައި ގެންބޮރު މާލީ ފައިދާ ވެސް އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތު ހަމަ ފުރި މިންވަރަކަށް ފެނިގެން. ފުރަޞަތުލަބަރެޝަން މިދަސް އަދި އެހެން ކުންފުނިތައް މިދަސް، މިދާންޏާ ގޮތަށް ކުރަމުންދިޔަ ވަށާފައި، ރޯޔަލްކުރުމާއި، ފެސްޓިވަލާއި ތުރާ މިއްކާމާއި، ނަހަމަ ގޮތުގައި ސްޕޯޓްސް ބޭނުން އަޅުގައި މިއްކާމާ، ނުވަތަ ގަތުމާ، މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ހުއްޓުވައިލުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތު މިދާންޏާ ކުންފުނިތައް ފަހިވާ ކުންފުނިތަކުގެ ގޮތުގައި ބަދަލުވެގެންދާން ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! އަދި އެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެދިވަޑައިގެންފައި އެބައޮތް. މުލަކު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ނަސީރު.

މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ނަސީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ކާނިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރާ ދެކޮޅު ދަނޑުވަޅާ މި ފުރުސަތުގައި ހުށަހަޅުއްވައިދެން ވެސް ހުށަހަޅުއްވި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަހަރުމެން ސަރުކާރު ހުށަހަޅުއްވާ ގޮތަށް މި ގަރާރު ބޭރުކުރެއްވުން ތާއީދުކުރަން. އެހެން ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރު، ފާއިތުވި ސަރުކާރު ބަދަލުވި ސަރުކާރުގައި ކަންކަން ހިނގާފައިހުރީ ގޮތް ބެލުމަށްޓަކައި އެކުލަވައިލެވުނު އޮޑިޓް ރިޕޯޓެއް ވެސް އެބަ މެންބަރުން

އަޅުގަނޑެއީ ވެސް. އިންޓަރނެޓް ރަހިސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންޕިއުޓަރުތަކަށް ގޮސް، އެ ކޮންޕިއުޓަރުތައް ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލައިލާ އެހީތެރިވެދޭ ކޮންޕިއުޓަރުތައް ތަރައްޤީވެފައިވާ މިންވަރު. ކޮންޕިއުޓަރުތަކަށް އެ ބަޔަކަށްގެއި ދިދި ވެރިން ޒިޔާރަތްތެރިވެފައިވާ މިންވަރު. އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މިކަން ބަޔާންކޮށްދޭނީ ކާރިނަކުން ކަމެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ނޫނީ. އެހާ ބޮޑު އަދިދުވަސްކުން ކޮންޕިއުޓަރުތައް ވަނީ ދަރާލާ. ދެން ކުރިއަށް އަޅުގަނޑުމެން މިއުޅުއްވާ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އަތުން މަސައްކަތްތަކެއް އެ ބާރުލުންދީގެން ޖާގަ ފުޅާކުރަނީ ނުރައްކަލަށް ވެސް މި ވަނީ މިކަންކަމާ ހުރި ގޮސް ފަސްލަހަށް. މަސްލަހަތު. އިސްލާމްދީނުގެ އިންޓަރނެޓް ފެންބަރުން ފަރަގަދަކުރެވި ފަދައިން، މި މަޖިލީހުން ސަރުކާރަށް ކިއެއްގެ ބޭނުމެއް ޖެހިލުނީ ޖަލަވާއި ވިލަރެސް، އެކަމުން ކުރާނީ ދަރުދުން ފުރިހަ ގޮތަށް. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެކަން ފަހިވެއްޖެ ކުރާން ބައްދަލު މީހުންގެ ގަވާއިދުތައް އިސްލާހުކުރެވޭ ހުރިގެންނުމެ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރަތަމަ ބޮޑުކަން ބަދަލުވަނީ އިންޓަރނެޓް ބޭނުންކުރުން ފުރަތަމަ ކުރީމާ، މި އެޗް.ޓީ.ޓީ.ޕީގެ ވަރަކަ ވެސް. އިންޓަރނެޓް ރަނގަޅު. މި ޑައުންލޯޑްކުރި ސަރުކާރުން އުފައްދާފައިވާ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދިޔަދަވާރީ އަދި އެހެނިހެން ކަންތައްތައް ކޮށްދީފައިވާ އުފެއްދުންތަކެއް އެއް ކޮންޕިއުޓަރުގެ އެއީ އެޗް.ޓީ.ޓީ.ޕީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސްވެރިން އެންމެ ބޮޑަށް އިތުބާރުކުރާ، އެންމެ ގިނަ އިންޓަނެޓަށް ވިއްކާފައިވާ، ރަނގަ އިންޓަނެޓު އެކޮންޕިއުޓަރ ވިއްކުމުގެ އެވަރު އަރައިތަކާ ފަހު. ދިވެހިންގެ ރަސްމީ ކަނޑައެޅޭ އެ އިންޓަނެޓު ވަނީ ހީވަނީ. ނަމަވެސް އިންޓަރނެޓް ދަތުރުވެސް، އަދިވެސް އެ ކޮންޕިއުޓަރު މި އުޅޭ އެއްޗަކީ ހާލު ދިވެހިން ގެންނަ ރަނގަ ސްޕީޑް ވިސާ އަގަކަށް ބޭނުމެއް ނަގާ ވިސްނުން މިއަށް ކޮންޕިއުޓަރ ޖެހިލާ. ޔާއްލެގެންތޯ؟ ވާހަކަ ގިނަ ސަލާމަތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން އެބަހުރި. ކޮންޕިއުޓަރު ވަނީ ދަރަނި ހިލާ. ކޮންޕިއުޓަރު ތަހުލީލުކުރި ނުކުތް ސަރުކާރުގެ އެޕްލިކޭޝަން ނުލައެވެ. މަޝްވަރާކުރުގެ ފުރަތަ ބައެއް އިންޓަރނެޓް ރަނގަޅު. އިންޓަރނެޓް ބޭނުން ކުރަނިވި ލިޔުން. އަޅުގަނޑު ވެސް އެ ކޮންޕިއުޓަރ މި ދަތުރުކުރާ ބަދަލުވެފައިވާ ޙަޤީޤަތް އަޅުގަނޑުމެން އެ ކޮންޕިއުޓަރުގެ ވެރިންނާ ބައްދަލުކުރިން. މަޝްވަރާކުރަން އިންޓަރނެޓް ރަނގަޅު. މަޝްވަރާތަކެއް ހަރުދަނާ ހިނގުމަށް ބައިވެރިވާ އެ ކޮންޕިއުޓަރު 10 ވަރަކަށް ހުރިގޮތް ހިއްސާކުރެވުނު، ކަނޑައަޅާފައިވާ ޢަދަދަކަށް ހުށަހެޅުން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކޮންޕިއުޓަރގެ މަޝްރޫއުގެ ޖެހިލާބަދަލު ކޮންޕިއުޓަރު ދިރާސާކުރަނީ ގާތްގަނޑަކަށް 7 ހުރިބަދަލު އިތުރުކޮންމެފަހަރަކު، 10 ހުރިބަދަލު އިތުރުކޮންމެފަހަރަކު މިދެވިދާނެ އިތުރު ޚިޔާލުތަކެއް ނުވި، އެ ދަށްދަށް ހިއްސާކުރި ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ކޮންޕިއުޓަރ މިދިޔުމެވެ މަޝްވަރާކުރަން ވެސް މިދަނީ ބޭނުމި އަދިދުން ދަރަނިވެރިވޭ، ކޮންޕިއުޓަރ ހަމަ އިތުރަށް ބަލަދުރުކޮށްގެން. ކޮންޕިއުޓަރުތައް ފުރަތަމަބަދަލުކުރާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އަދި ބޮޑުވެފައި ދެއްކެވީ، މި ކޮންޕިއުޓަރުތައް ވީ ކޮންޕިއުޓަރުތަކުގެ ބަލަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ. އިންޓަރނެޓް ރަނގަޅު. މިއީން ކޮންމެ ކަމަކީ ދައުރުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރިއެރުން އެއްގޮތް ބައިވެރި ޒިންމާތައް ދެކެވުނު. ދައުލަތަކީ ފަހަރު ހާލަތުކުރުން ނޫން ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޒިންމާ ދާންދާ ދައުލަތުގެ ނޫން. އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއިބެހޭ، އަޅުގަނޑުމެން އާބާދީއަށް ކުރާ މިންވަރު

މި ވަނީ އާސަންދައިން ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތަކުގެ މިންވަރު މި ވަނީ އެތައް ގުނައަކަށް އިތުރުކޮށްފައި މިއަދުގެ ސަރުކާރުން. އެކަމަކު ބަޖެޓުގައި އަދުގެ ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފަޚުރުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކުއެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަޖެޓް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮންޓްރެކްޓަރުން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ފިޔަވައި، އެ ކޮންޓްރެކްޓަރުންގެ [illegible] ޕްރޮޖެކްޓުން ކުރަންޖެހޭ [illegible] ކަމަކަށް އެ ކޮންޓްރެކްޓަރުން ޚަރަދުކޮށް، ކޮންޓްރެކްޓަރުން ތިބެންޖެހޭ އާމްދަނީގެ އެތައް ބައިވަރު ފައިސާއެއް އެހެން ގޮތްގޮތަށް ޚަރަދުކޮށްފައިވާ ތަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުގައި އެކަން ކުރަން ރާވަންޖެހޭނެ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ދަންނަވާނީ، [illegible] [illegible]. އެ ކޮންޓްރެކްޓަރުންގެ ފިޔަވަޅުގެ [illegible] ވެއްކަންނުކުރާނޭ ގޮތަށް ޙައްލުތަކެއް ގެނައުމުގައިވެސް ބައިބަޔަކަށް [illegible]، އެ ފިޔަވަޅު އެ [illegible] [illegible] [illegible]. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކާނިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރު؛ ގަރާރު ނަންބަރު 10-ގ/19/2019 މި ގަރާރަށް އިތުރު ބަދަލެއް ވާހަކަދެއްކެވުމުގެ މި ގަރާރުގެ ބަހުސް މި ހިސާބުން މި ނިމުނީ. ދެން ހުސްވަގުތަށްފަހު އެޖެންޑާގެ 7.1، ސަރުކާރުގެ [illegible] ވަނަ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލަށް ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދަން. އާދެ، މި ވަގުތު ހުސްވަގުތަށް ދޫކޮށްލައިފިން.

{ހުސްވަގުތު: 12:34 އިން 13:03 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު)

7. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم އައްސަލާމް ޢަލައިކުމް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މި ފަށަނީ އެޖެންޑާ އައިޓަމް 7.1 އިން. އެއީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މަނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަހުމަދު ހަމީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 15/2011 (އިޖްތިމާޢީ ސިއްޙީ އިންޝުއަރަންސްގެ ޤައުމީ ނިޒާމުގެ ޤާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދަން. އެހެނިހެން ޕާޓީތަކުން، މި ބަހުސްގައި މިހާރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވަގުތު މި ވަނީ ހަމަވެފައި. ބާކީ ހުރި ވަގުތު އޮތީ އެހެން ޕާޓީތަކަށް. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ބަހުސްގެ ވަގުތު މިގޮތަށް މި ވަނީ ހުޅުވާލައިފިން. (ވަގުތު ބެލެހެއްޓުމަށް)

ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑަށް ފެންނަފެނުމުގައި އެހެން ޕާޓީއެއްގެ މެންބަރަކު މިބިލުގެ ބަހުސްގައި އިތުރަށް ދައްކަވާނެ ވާހަކައެއް އޮތް ކަމަށް ނުފެނޭ. އެހެންވީމާ، މި ބިލާ ގުޅޭ ގޮތުން ގޮތެއް ނިންމުން މިއަދުގެ ވޯޓުގެ ގަޑީގައި އޮންނާނެ. މި ބިލުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު ނިމުނީ.

{7.2}- އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 7.2 އަށް. އެއީ ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކުރުމުގައި ކައުންސިލަރުންނާ ގުޅޭ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމުން ގޮތުގެ ބިލް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުން. އެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުއްވުމަށް އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ؛ ގާފުދާއިރާގެ! ރިޕޯޓު މިހާރު ވަނީ ހުށަހަޅައިފަ. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ހުޅުވާލަދީ އެ ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރުމުގެ ވަގުތު. ޖުމުލަ އެއްގަޑިއިރު މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރުން އެބަޖެހޭ. (ވަގުތު ކަނޑައަޅުއްވުން) އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ ޑރ. ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ. މުޙައްމަދު ނިހާދަށް.

<u>ޑރ. ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ކައުންސިލަރުންނާ ގުޅޭ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ސިޔާ އުފެދިފައި އޮތް ޤާނޫނީ ގޮތުގައި ހަޤީޤަތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ރިޕޯޓުން ފާހަގަވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން މަސައްކަތްކުރަނީ އޮތް ގޮތަށް، ކުރީގައި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓްގެ އޮތޯރިޓީގެ ވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި ހުންނެވި ހޯދި މިނިސްޓަރު އަމިއްލައަށް ސާދިރުކުރައްވައިގެން ވެސް ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކުރެވުނު. އެގޮތުން އެތައް ކައުންސިލަރެއް، އެ ކައުންސިލުގެ ޖަވާބުދާރީކަން ބަލައިގަތުން، ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކުރަމުންދިޔަ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ސިޓީ ކައުންސިލަކަށް ބަލައިލާއިރު، އަޅުގަނޑު ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ބޯޑު ކަނޑައެޅިގެންދިޔައީ ތިން ގޮތަކަށް ބަލައިގެން އިސްތިޢުފާދެއްވުމުން ފަހު އެ ކައުންސިލަރުން ކައުންސިލު އިދާރާއިން ބޭރުކޮށް ނިކުމެގެން ހަމަ މިނިސްޓަރުގެ އަމުރަކުން ފެށިގެން ފަނަރަ ދުވަހުން ފުރުޞަތުން ވަށައިލައިފާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކައުންސިލަރުން، ކައުންސިލަރުންގެ ބާރުވެރިކަން ހަމަޖެހުމަކީ ގާނޫނީ ގޮތުން ހިނގަންޖެހޭ އެއްޗެއް ކަމެއް އަދިވެސް ކުރިއަށް ހުރި ނުވޭ. ކައުންސިލަރުންނަށް ހާލަތުކުރާވީ ޖިނާއީކަމެއް ޤާނޫނުގައިވާ ހަމަޖެހުމެއްކަމުގައިވާ ބޭނުންކުރެވޭނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކައުންސިލަރުންގެ ޖިނާ، ގާނޫނީ ޖިނާއީ އަދާލަތުގެ އޮޑި. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ އެ މަސައްކަތަށް ކުރަމުން. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ހިނގަފައި ހުރި ގާނޫނީ ގާނޫނުގެ ބެލުމުން ކައުންސިލަރުންނަށް ބާރުވެރިކަން ދީ، ކައުންސިލަރުންގެ ގާނޫނީ ޖިނާއީ އަދާލަތާއި، ރަނގަޅުކުރުމަށް ތަންތާނގައި ހިމެނޭ ގޮތުން ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ސިޓީ ކައުންސިލް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އަވަހަށް މި ކަމުގައި ގާނޫނުގައި

ކައުންސިލަރުންނަށް ގޮނޑި ޖިންސާ ވަރަށް އަވަހަށް ހަވާލުކުރާނަން. އަޅުގަނޑުމެން އެކިއެކި ކުދިކުދި ކަންތައްތަކުގައި އެއްވެސް ކަހަލަ އުސޫލެއް ނެތި މުޅި ރަށް ކައުންސިލަރުން އެއްފަހަރާ ސަސްޕެންޑުކުރެވިފައި އެބަހުރި. ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދޭން ބަދަލު ނެތް. ރައްޔިތުންނާ ގުޅުން އަޅައިލާނެ ބަދަލު ނެތް. އާދަޔާ ޚިލާފު ކުރަމުންދިޔައީ ގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިލާފު ކަންތައްތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިގޮތަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިލާފަށް ފަރާތްތަކާ ދެކޮޅު ޤާނޫނީ ފިޔަވަޅުއެޅުން އިންސާފުވެރިކަމާއި ހަމަޖެހިގެންދާނެ ކަމަށް. އެގޮތުން މި ކަންތައްތައް ހަމަގައިމު ވެސް ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިލާފުވާ ފިޔަވަޅުއެޅުމުގެ ގޮތުގައި އޮތީ. އަޅުގަނޑު އެދެނީ ބަދަލުކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑުމިންވަރަކަށް ޤާނޫނާ ހިލާފު ފަރާތްތަކުން ދެކޮޅު ޤާނޫނީ ފިޔަވަޅުއެޅުމަށް ކަމާ ބެހޭ މުއައްސަސާތަކުން މަސައްކަތްކުރުމަށް. އެހެންނަމަވެސް މިސްރާބުތަކުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދިމާވާ މިފަދަ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީ ވެސް މި ކަންތައްތަކުން އަދަބުދޭން ނުކުރެވެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގެންނަ ހިސާބު ފަރާތްތަކަށް ގެނެސް ފިޔަވަޅު ނެގި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޤައުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުންވާ ހަރު ވެރިކަމެއް މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤާއިމުވެގެންނުދާނެ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު މި ރިޕޯޓް ފުރިހަމައަށް ތާއިދުކުރަން، އަދި އަޅުގަނޑުމެން މިކަމަށް ސަމާލުކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުންސިލަރުންނަށް ބަރުވެރިކަން ދެއްކުމާ، ވާހަކަދައްކާ ގޮތަށް ވާދޫ ރައްޔިތުންގެ މި ހުރިހާ ގޮތް ފިޔަވަޅު އިންސާފާއި މިފަދަ ކަންތަކަށް ޤާއިމުކުރަމުންދާ ގޮތުގެ ކުރިން ކަމުގައި ފެނިގެން ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދަށް.

ހިތަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެމް.ޑީ.ޕީއިން ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑުކުރުމާއި، މީހުންނާ ދޭތެރޭ ފިޔަވަޅުއެޅުމުގައި ބަލާބަލާކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާއި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ޤަވާއިދުތަކާ ޚިލާފުން އެކަމަށް އުކާލައިދީފައިވާ ހުށަހެޅިގެން ރިޕޯޓަކީ، ކަމެއް ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރުއަޅާ ކަމެއް. ކަމުގެ ތެރޭގައި އެކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން އަނިޔާވެރި ޢަމަލުތަކެއް ހިންގައިފި، އަދި ބަލަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ހުރި، ކުރީގަ ދެންނެވި އިސްލާހުތަކެއް ކުރެވި ވަރަށް ފުރިހަމަ ރިޕޯޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ފުރުޞަތުގައި ތާއިދުކުރަން ކޮމިޓީއަށް ސަޕޯޓު ކުރުމަކީ އަޅުގަނޑު ސާބިތު ދަންނަވަން. މި ރިޕޯޓު ކަނޑައެޅުން ހަމަވަނީ، އެމް.ޑީ.ޕީން މަޖިލިސް ނުކުތު، އެކަން ބަދަލު ވެސް ހުރި ޖަލްސާތަކުގެ ނިޔާމު ހުށަހެޅުމުގެ ސަރުކާރުތަކުން ފުރަތަމަ ގެއް

މިންވަރު. ސަތޭކަ ހަ ފަހަރު މަތިން ކޮންސްޓިޓިއުޝަނު ސަސްޕެންޑްކޮށްފައި އޮބައިތީ. މިއީ ހާމަކުރަނީ ނިޒާމުގެ މަސްއޫލާ ހިފާފައި އިދާރީގެ އޮތް މަރުކަޒުގެ ސަރަޙައްދު ދަށުން އެލް.ޖީ.އޭއިން ހިންގާފައިވާ ޤަވާއިދުތަކެވެ. ސިޔާސީ އުސޫލުން ބަލަނީ ޤާނޫނުގެ ކައުންސިލްތަކާ ގުޅޭ އެލް.ޖީ.އޭއިން ފުރުޞަތުދިނުމަށް ހުރުމަކީ އެ މީހުންގެ އަދިވެސް އިސްލާހުކުރަން ކޮންސްޓިޓިއުޝަން ސަސްޕެންޑްކޮށްލުމަށް. އެ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނަކީ އާއްމު ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ ކޮންސްޓިޓިއުޝަން ނޫން. އެއީ އިދާރާގަން ނިސްބަތްވާ ކޮންސްޓިޓިއުޝަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތަށް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި އެލް.ޖީ.އޭގެ ބާރުތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު ޖުމުލަކޮށްފައިވަނީ އެ ބާރުތަކާ ގުޅިގެން ޚިލާފަށް. އިޖުރާއަތުތަކަށް ފުރިހަމަކުރަން ކައުންސިލްތަކުން ސަސްޕެންޑްކުރުމުގެ ބާރުކަން މި އޮތީ ފެންނަން. ތަހުޤީޤެއް ހިންގާފައެއް ނުވޭ. ޤަވާއިދުތަކާއި ފުރުޞަތެއް ދީފައެއް ނުވޭ. ޝަކުވާ ހުށަހެޅި ފަރާތަށް ދިފާޢުކުރުމުގެ ފުރުޞަތެއް ނުވޭ. ސިޔާސީ ވަޔާ ހަރަކާތްތަކާ ގުޅިގެން ބާރުގެ ބާރުކަން، ވަގުތީގޮތުން އުސޫލުތަކާ ޚާއްޞަކޮށް، ލާމަރުކަޒީކުރުން ގެންނާކަށް ނުވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެލް.ޖީ.އޭއިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގުޅުވާލުމުގައި މި އޮތީ ހުކުމްނާމާގައި އަސާސީގެ ބައެއްގެ ވަކިވަކިކުރުން ޒަރީއާ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްކުރުން. އެހެންކަމުން، އެއީ ބަރާބަރު ހިއްސާ ވެސް ބާރުތައް ލިބިގެން މި ފުދުނު، އަސާސީގެ އެ ސަރަޙައްދު ފުރަތަމަ ތަން. އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ ކޮންޓްރޯލް ބަޔަކު ފިރިހެނުން ދަށުން މި ގޮތުން މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އިޖުރާއަތު ސަރަޙައްދު. ހަމަހަމަކަމާ ބަލައިގެން އިންސާފުވެރިކޮށް ކައުންސިލްތަކަށް ގޮތް ގޮތުން ރަނގަޅު ބަޔަކު ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި އިންސާފުވެރި ސަރަޙައްދު ހިންގައި، އެ ކައުންސިލްތަކަށް، އެ މީހުންނަށް ލިބެން ގޮތުގެ ބަދަލުދިނުމަށް. ޖަހާފައި މިއަދު ނާޒިލްވި ނަމަ މާލިޔާ މިއަދުވެސް މާ އަނިޔާވެރިވެފައި މާ ވަރަށް ބޮޑުކޮށް ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތުއަރުވަން ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން އަލީއަށް.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން އަލީ ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަކޮށް ގޮތުން ހިފާފައި ދިޔަ ކައުންސިލްތަކެއް ސަސްޕެންޑްކުރި ހުރިހާ މިއީ ދެރަކަމެއް، ހިތާމަހުރި ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގެ ބައެއް ކައުންސިލްތައް ސަސްޕެންޑްކޮށްފައި އޮތުމުން، އެ ކައުންސިލުން އިންތިޚާބުވި ބޮޑީގެ އިންތިޚާބުގައި މަސައްކަތްކުރަމުން ވެސް. މި ދަރަޖައަށް އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑާއި ވިލުން ހެދުމަށްފަހު ތަރުތީބުކަމެއް. އެހެން މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރި ފަދައިން، އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ސަރުކާރުން ބޭނުންވަން، އަދި ކަމާ ބެހޭ އެހެން މުއައްސަސާތަކުން ދަންނަވަން. މި

ކައުންސިލަރުންނަށް ދިނުން އަނިޔާ، މި ކައުންސިލަރުންގެ ދިރިއުޅުމަށް މިކަމުގެ ސަބަބުން ކުރި ނޭދެވޭ އަސަރު، މިކަން ކުރި ފަރާތްތަށް ޝަރީޢަތަށް ގެންގޮސްގެން ހުކުމްކުރެވޭގެން ނަމަވެސް، ބަދަލުނަގާފައި ގެއްލުންވި ކައުންސިލަރުންނަށް ހޯދައިދޭން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑްކުރުމުގައި އުސޫލެއް، ލަފާއެއް، ގޮތްތެރިކޮށް ނެތް އިނގޭތޯ. ހަމަހަމަކަމާއެކު ސަރުކާރާ އިދިކޮޅު، އަދި ސަރުކާރާ އިދިކޮޅު ކޮންމެ ކައުންސިލަރަކު ވެސް ހަމަ އިންސާފުގެ ތެރެއިން ވެސް ހިތްހަމަޖެހިގެން ސަސްޕެންޑްކުރުމުގެ ނިޒާމެއް ބޭނުންވޭ. ބޭނުމީ އެއްބަސްވުން، ކޮންމެވެސް ފުރުޞަތުގައިވެސް ސަސްޕެންޑްކުރަން އަންނަނީ. ވޯޓުކުރާ ގަރާރަކުން ވެސް ސަސްޕެންޑްކުރަން އަންނަނީ. ކައުންސިލަރަކު ކޯޓުން އެދިނަސް ހިތްހަމަޖެހިޔައި ސަސްޕެންޑްކުރަނީ. މިހެން ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގައި މި ވަގުތު ވެސް ހުރީ ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހިންގުމަށް މި ބޭފުޅުން. ހަމަ ގޮވާލަން މި މަޖިލީހަށް ވެސް އެ ބޭފުޅުން މިއަދުން ވެސް ވަކިކޮށް، ސަސްޕެންޑްކުރި ކައުންސިލަރުންނަށް ވީ ގެއްލުން މި ބޭފުޅުން ހައްޤުތަކާއެކު ވެސް އެ ބޭފުޅުން އަލުން ބަދަލުނަގައި އެ ކައުންސިލަރުންނަށް ދިނުމަށް. ތަކުރާރުކޮށް މިކަން އައީ ކުރަމުން. ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުން އެކި ފުށްވަރަށް، އެކި މިންވަރަކަށް ކައުންސިލަރުން އައީ ގެއްލުން ދެމުން. އަނިޔާ ދެމުން. ނުވިސާކަން ތިލަކޮށް ކައުންސިލުގެ އިންތިޚާބާ ބޭރު ގެންގުޅުން ހިދުމަތް ކައުންސިލުތަކުގެ ބަދަލު، ކައުންސިލުތަކުގެ އިޤްތިދާރު އަދަބުގަދަށް، އެ ބަދަލުތަކަށް ވެސް އައީ ނަގަމުން. ހަމަ މިނިސްޓަރަކު ހުންނަ ބޭފުޅަކު ފިޔަވަޅުއަޅައިގެން ނަތީޖާ ރައީސް އާއްމުކޮށް ފަރާތްތަކަށް ހުރި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިޔަކަށް ހުރިހާ ބޭފުޅަކަށް ފުރިހަމަ އަދި ގޮތުން ކައުންސިލަރަކަށް ގަތުން. ކައުންސިލަރުންނަށް ދެކުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ އެތައްއެތައް ކަމެއް ކައުންސިލަރުން އައީ ކުރަމުން. ކައުންސިލަރުން ދުރު ފުށްތާކަށް ވަރަކަށް ހަދަމުން އައީ. ދި އަތޮ ބަނދު، ފުރަގަސްކުރަން ގައި ދުރަކަށް ބަނދު، ކަނޑައި ކުރަމުން އައީ. ހިނގުރި ދޭބޭފުޅުން ބޭނުމަކާ ވެސް ކުރުމުން އައީ. ބޭނުމަށް ކައުންސިލު ގޮތުން ހިމާޔަތް، ކައުންސިލަރުން ލިބިގެން ކޮށް ބަދަލުބަލާ ހިމާޔަތް ވެސް ސަރުކާރުން ކައުންސިލުތަކުގެ މައްޗަށް ފިޔަވަޅު، ގެނެވުނު އައީ. ކައުންސިލުތަކަށް ލިބިފައި އޮތް އިޚްތިޔާރުތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ގޮތުގައި އަނބުރައިގެންނަން އައީ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރަށް.

ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޒާރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، ކުރީ ދުވަހު އަޅުގަނޑު މި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުއްވަން ވަރަށް ގިނަ ނުކުތާތައް ފާހަގަކުރިން. އަދި އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އޭގައި ފާހަގަވެފައި ހުރި ނުކުތާތަކަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމަށް ހުރި ބޮޑެތި ހުރަސްތަކެއް. އެހެންވީމާ، މީގައި އެންމެ ބޮޑު ބަދަލަކަށް ވާނީ، ބަޖެޓުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގައި މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ހަމައެކަނި މި އޮތް އިސްލާހަކަށް ވުރެ އިތުރަށް މުޅި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް، މި ގާނޫނުގައި ހުރި ކަންކަން ފުރިހަމަވާ ގޮތަށް އިސްލާހުގެނައުމާއި، މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި އަދާކުރާނެ ގޮތް މި ގާނޫނަށް އިސްލާހުގެނައުން. އެ މަސްއޫލިއްޔަތު އިދާރީ ދާއިރާތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުޑަ ދުވަސްކޮޅުގެ ތެރޭގައި ކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން މި ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ހިނގައިދިޔައިރުގައި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގެ ބޭފުޅުން މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަށް ވަޑައިގެން މަޢުލޫމާތު ދެއްވި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު އެއް ކަމަކީ، އެ ބޭފުޅުން ދެކެވަޑައިގަންނަ ގޮތުގައި މިދިޔަ 3 ދައުރުގައި ވެސް ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ކައުންސިލްތަކުގައި އޮތް ހަމައެކަނި އެހީތެރިކަމަކީ އެކި ސަރުކާރުތަކުން ބޭނުންވާ ގޮތް. މިސާލަކަށް، މިދިޔަ ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން ބޭނުންވީ ކައުންސިލްތައް ދާއިރާތަކާއި ޕްރޮވިންސްތަކަށް ހިންގުމަށް. އެ މިދިޔަ ސަރުކާރުން ދެން ބާތިލްކޮށްލިން. އެހެންވީމާ، އެކަން ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ވަރަށް ފުރިހަމަކަމާ ކޮށްދިން އެއް ކަމަށް އެ ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރި. އެހެންނަމަވެސް، ބަޖެޓުގައި ގާނޫނު، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައި ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީގައި ކަނޑައަޅާފައި ކައުންސިލްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ހުރި އޮތޯރިޓީއެއް ނޫން. ދެން މިސާލަކަށް މިގައި ވިދާޅުވިން، އެ ގާނޫނުގައި ކައުންސިލްތަކުން ޖަވާބުދާރީކުރުން ނުވަތަ ވަކި ގޮތަކަށް ކައުންސިލް ނުކުރިޔާ ދެން ކައުންސިލްތަކުން ދަތިކަމުގައި އެގޮތް ފުރުޞަތު ނެތީމާ ހިމަނާފައި ކައުންސިލް ކޮމިޓީ މިއީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭގޮތުގައި ގާނޫނީ އަސާސީގައި ވެސް، ގާނޫނީގައި ބަލާއިރު ކައުންސިލްތަކުގެ ބާރުތަކާ ދުރުވެ ބަލާލާއިރު ކޮބައިތޯ؟ ދުރުވެ ބަލާލާއިރު ކޮބައިތޯ، ބަލާއިރު ދުރުވާ މިންވަރަކީ ކޮބައިތޯ؟ ސަރަހައްދުތަކުގެ ވާހަކަ މިންވަރަކަށް ދުރައިދިޔަތޯ؟ މުސާރައިން ކުރަނީ ކިހާވަރަކަށް ވިޔަތޯ؟ އަދި ރައްޔިތުން ބަލައިގަން ކައުންސިލް ކުރަނީ ކޮންމެހެން ކޮބައިތޯ؟ މި ކައުންސިލް ލިބިދާނެ ބާރުތަކެއް ގާނޫނުގައި ދީފައިވޭ. ގާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގާނޫނީ ދާއިރާ ރަށުގެ ބަލައިގެން ކައުންސިލްތަކުގެ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ނުކުތާ. މިސާލަކަށް ގާނޫނުގައި އެބައޮތް ކައުންސިލްތަކުގެ ދައުރު ބާރު ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީއަށް ދިނީ. އެހެންނަމަވެސް، ވަކިވަކި ކައުންސިލްތަކުގެ ބާރުތަކުގައި ދަށުވަމުންދާ ކަމުން ގާނޫނުގައި ބަޔާނުގައި އެ އެއީ ސަރުކާރުގެ ބަދަލު ކަމުން އަޅުގަނޑު ކަނޑައަޅުއްވާލުން. އެހެންވީމާ، އެ ސަރުކާރު އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅަން. އަޅުގަނޑުމެން ކައުންސިލްތަކުން ޖަވާބުދާރީކުރުން، ކައުންސިލްތަކުން އެބަހުރި ގޮސް މަސައްކަތްތަކުގެ ދެން ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ބަލައިގަންނާނެ ހުށަހަޅަން. އެއީ ވެސް ބޭނުންތެރިކަން. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ވެސް ބޭނުންތެރިކަން ގާނޫނީ އިދާރީ ދަށްކަމެއް. އެ ބައި ވެސް ބޭނުންތެރިކަން ޖަމާޢަތްތަކުގެ އުސޫލުތަކުގެ ދަށުން ބޭނުންކުރަން ދެން ސިޔާސީ ކައުންސިލް ކުރުމަށް،

ޕްލެޓްފޯމްތަކުން އެހެން ގޮތަކަށް ގާނޫނުތައް ބަދަލުކުރެވޭނެ ނުވަތަ ގަވާއިދުތައް ބަދަލުކުރުން ކަންކުރާނޭ ބޭނުމާ ސަރުކާރުން ކޮންޓުރ ފުލްރައިޓްގެ ގޮތުގައި ކޮންޓުރ ގޮތަކަށް އެކަން އޮފީޝަލްކޮށްލެވޭނެ. އެއީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ނުން. އެހެންވީމާ، ކައުންސިލަރުންނާ ދޭތެރޭގައި ޖަސްޓިފައިކުރުމަށްޓަކައި ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅޭނެ ގޮތް މި ގެންނަމުންދާ ބަޔާން އެބަޖެހޭ. އެއީ 62 ވަނަ މާއްދާގައި، މިސާލު އޮތް ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައި އެލް.ޖީ.އޭއަށް ލިބިފައި އޮތް ބާރެއް ނުން އެއީ. އެހެންވީމާ، އެކަމަކު ގާނޫނީ ލަފާ ހޯއްދަވައިގެން އޭރުގައި މިޒި ބަންޑާރަ ނައިބާ އަދި އޭރުގައި އެ ބާރުދޭން ވިދާޅުވެފައި އެބައޮތް މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން ފާސްވެ އެ ބާރުދިނުން އެގޮތަށް އިދާރާކުރުމާއި ދެއްކި ކަމަށް. އެހެންކަމަކުންނާވަނަމަ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ބަލަންޖެހޭނެ. އެގޮތަށް ގެންދަނީގައި ނުކުމެ ކަމެއް ކުރުމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވެސް، އެހެން ތަނަކުން ވެސް ބޭނުންވާނީ ގެންދަނީ އެބައި އިތުރުކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، ގެންދަނީގައި ނުކުމެ ކަމެއް ކުރުމުގައި އޮވޭ. ގެންދަނީގައި ނުކުމެ ކަމެއް ކުރި ބަޔަކާ ދޭތެރޭގައި ހައްލު އަދަބު ލިބެންޖެހޭނެ. އެހެން ކުރި ބައެއް ކުރި ޕާޓީގެ ސިޔާސީ އަޅުގަނޑު ބަލައި މި ކަންކަން ކުރަންޖެހޭނެ، އަޅުގަނޑުމެން މި ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި އޮތް ގޮތް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުސަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާމްއަށް.

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މާފުކުރައްވާތި! މަޖިލީހުގެ ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީން މި ތައްޔާރުކޮށް ފޮނުއްވި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. ރަށްފުށުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ ވިދާޅުވާ އަނިޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް ތަޢައްމަލުވެފައި، އެއީ ތަޖުރިބާ އެއީ ހިތި، އެ ހުރިހާ ކަމެއްގެ އެ ތަޖުރިބާ އެބަގައި މި މަޖިލީހަށް އައިސް ހުރި މިހާރު އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމް ބޭނުންވަނީ، ވޯޓުލިބި ސަރުކާރުން ހެއްބަކާނ ރައީސް ސާބިތުވުމުގެ ސަރުކާރު ފެނުން ހިސާބުން ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ސިފަކޮށް ގޮތުން ފުރިހަމަކުރެވޭނެކަމަށް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރި. އެކަމަ އެއް ހުރި އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑުމެން ނުރުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުންސިލުން ނުރުން ގަވާއިދާ ދެލިގެން މުޅި ކައުންސިލުގެ 2 މެންބަރުން ފިޔަވައި ހުރިހާ މެންބަރުން އެއްކޮށް ސަސްޕެންޑުކޮށްލި. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. ސަރަޙައްދުގެ ގޮތުގައި ވިދާޅުވަނީ، އޭރުގައި ވަޒީރު؛ އޭރުގެ އެލް.ޖީ.އޭގެ ރައީސް އުމަރު ނަސީރުގެ ހުއްޓަ އިސްތިއުފާދިނުމާއެކު ފެނިގެން، އުމަރު ނަސީރުގެ ސިޔާ ދެމޭރަކަން އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނާ ދެކޮޅަށް އެޅުއްވި ފިޔަވަޅެއް ކަމަށް. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. ފުރަގަސްކޮށްލުން ބޭނުންވީ މި

ހާލަތަށް އަރުވަނީ މުޅި ކައުންސިލް، މމ. އަތޮޅު ކައުންސިލް އަދި ރިސޯޓުން ފެނިގެން އެއް މަސްދުވަހަށް މުޅި ކައުންސިލުގެ މަސައްކަތް ހުއްޓުނީ. ރައްޔިތުންނަށް ދެމުންގެންދިޔަ ހިދުމަތް ހުއްޓިގެންދިޔައީ. އިދާރީ ގޮތުން ކައުންސިލުން ކުރަންޖެހޭ އެންމެހައި މަސައްކަތްތައް ހުއްޓިގެންދިޔައީ. ދުވަހުން ދުވަހަށް އެ ކައުންސިލުން ފައިސާ ނަގައި، އެ ފައިސާ ހަރަދުކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ހުއްޓިގެންދިޔައީ. އިއްޔަތުބާރު ގެއްލެ. ފުރަގަސްކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މި ހާލަތަށް ދިޔަ ރިސޯޓުން ފެނިގެން މިދެންނެވި ގޮތަށް އަރުވަނީ ކައުންސިލުތަކުގެ ރޫޅުކުރުން ވެސް ހަމަ އެއްކަލަ ހުއްޓިގެންދިޔައީ. މުސާރަ ދޫކުން ހާލަތަކަށް ނުގެނެސް، ހަމަ މުޅި އެކިއެކިކަމަށް މުޅި އަތޮޅު އެއްކަލަ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅު. އިއްޔަތުބާރު ގެއްލެ. މިޔެ އެންމެ މުޅިން އެންމެ ނުރައްކާ ތަންކޮޅަކީ، މިދުވަސްވަރު ގޮތަށް އޮތުމަކީ ފީ.އެމްގެ ފުލު މެޖިރިޓީއާ އެކިޔަކީ ވާރުތަކާއި ގާނޫނަކީ ގެނައި ކެރުވޭ އިބްތިދާޔާއެވެ. އެ އިބްތިދާޔާ އެކިޔަކީ މުޅި ކަންތިރިތާ، މިދުވަސްވަރު ގޮތަށް ޤާނޫނާ ގަވާއިދުން ބާރުއަޅަމުން އަތޮޅުގެ ބޭނުން މުޅި ބޭލަކީ ސިޔާސީ ބޭނުކަން ބަނދުވުންކަމީ. މި ހާލަތު ފެށިފައި އެއް ރިސޯޓުން އިއްޔަތުބާރު ގެއްލެ، އަދި ކައުންސިލް ސިޔާސީ ކައުންސިލްތަކަށް އަދި އަތޮޅު ކައުންސިލްތަކުން އެލް.ޖީ.އޭގެ ބާރުން ބޭނުން. ހައްލު ބޭނުމުގެ އެއް ހައްލު ބާރުވެރިކަމާ، ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ ބޭފުޅުން ބޭނުން ގަބޫލު ބެލުމުގެ ބާރު އިންތިޚާބުކުރާ ބާރުން. އެހެންނަމަވެސް، ސިޔާސީ ބާރުމަރުކަޒީކުރި މިދުވަސްވަރު ގޮތަށް އެއްވަރު ސަރުކާރު ރަށްވެހިކަމަށް، ގޮތުގެ ބާރު ސަރުކާރު ރަށްވެހިކަމަށް ބާރުލި ކައުންސިލްތަކުގެ އަތްބަހަށް ކައުންސިލްތަކުގެ އަނގަތަށް ބަންދުކުރުމަށްވުރެ ބާރުކަމުގެ. އަދި މިދުވަސްވަރު ގޮތަށް، އާލާތަކުގެ ގޮތުން ކައުންސިލްތަކުން ދިޔަގޮތް އަދި އާލާތަކަށް ވެސް ހުއްޓުމަށްވުރެ އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން ސިފާ ގޮތުން އެލް.ޖީ.އޭގެ ބާރުތަކަށް ދިޔައީ މަސައްކަތްކުރުން. އިއްޔަތުބާރު ގެއްލެ. ބާރުތަކަށް މިދުވަސްވަރު ގޮތަށް އަރުވަނީ ސަސްޕެންޑުކުރި ރިސޯޓުން ފެނިގެން ވެސް ރަށްތަކުގެ ސޮފްޓް، ސޮފްޓްވެއަރ ޕީސީ ރަށްތަކުގެ ކައުންސިލްތަކަށް، އެ ދުވަސްވަރުގެ؛ މިދުވަސްވަރު މިނިވަން ފަންސޯރަގެ ދުވަސްވަރުގެ ވަނީ ސަސްޕެންޑުކުރުމަށް. އެއީ އެއްވެސް ހަމައެއް އުސޫލެއް ނެތި، ހަމައެކަނި ބާރުގައި ސިޔާސީ އެލް.ޖީ.ޕީގެ ރައީސް ހައްޔަރުކުރި، އަދި އެހެންވެސް ސިޔާސީ ފަރާތްތައް ހައްޔަރުކުރުމަށްވުރެ އެކަމުގެ ނުރައްކާތެރި ބާރުގައި ކައުންސިލްތަކުން ބާރުގައި ސިޔާސީ ދޮރުވެރި އެކަން ކުރެވިދާނެ ނުރައްކާ ގަނޑުވަރު ގެވެސް އިއްޔަތުބާރު ގެއްލެ، މިކަންކަން މިގޮތަށް ވެގެންދިޔައީ. އެއީ ބަޔަކު ގޮތުގައި ބާރުގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ނުރައްކާ މިނިވަން ދުވަސް ފުރަގަހަށް ކަނޑަ މާރާމާރީ. އެއީ ވަރަށް ބޮޑު މުޅި ރާއްޖޭގައި ރައްޔިތުންނަށް އެކަން ސަރުވެރި އެއް ކަމެއް. އެރު ރާއްޖޭގެ ބޮޑު އާބާދީއަށް ނުރައްކާ ދެއްކި ކައުންސިލް ދެކޮޅަށް އިއްޔަތުބާރު ގެއްލެ. މި ހާލަތުގައި އެއްޗެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިނިވަން ފަންސޯރަ ފުރަގަސްކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ އަނގަމުން ގޮތުގައި، އަދި ހައްސަކޮށް ގުރޫޕްތަކުގެ ގޮތުގައި އަދި ހައްލު ކުރުމުގެ ރައްޔިތުން އަތޮޅުގެ ދަރިވަރުން ގޮތުގައި އެއީ އެންމެ އެކަކުގެ ކަމެއް ނޫން، އިއްޔަތުބާރު ގެއްލެ. އެހެންވީމާ، މިހެން ހުރި ކަންކަން ބަލައިލުމުން މިދުވަސްވަރު އަރުވަނީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ފަރާތްތަކުގެ މިހިރީ ކަންކަން ބަލައިލުމުގައި އެލް.ޖީ.އޭގެ ބާރު، އެލް.ޖީ.އޭގެ

ބޭނުމަކީ ސިޔާސީ ގޮތުން އެ ކައުންސިލުތަކަށް ޒިންމާދާރުވުމަށް ބާރާއި އެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ބާރުތަކުން ދާއިރާ އެބަ ތަރައްޤީ

ހިންގަންޖެހޭ. އަދި އެއީ ޒިންމާދާރުވާންޖެހޭ ބާރުތަކެއް ވަންޏާ އެ ބާރާ ދާއިރާތަކުގައި ޒިންމާދާރުވާންޖެހޭ. އަދި މިދަންނަވާ

ގޮތަށް އާދަޔާ ސަސްޕެންޑުކުރި ކައުންސިލުތަކެއް އެބަހުރި އަދިވެސް އެ ބާރުތަކުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލު، ހިފެހެއްޓުމާ

މުސާރަ އަދިވެސް ނުލިބޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އެއީ ވެސް އަޅުން އަސްލުގާ އެ ކައުންސިލުތަކަށް

ލިބެންޖެހޭ ފައިސާއެއްގެ ގޮތުގައި ވަޒީފާދޭން ގޮތް އެއީ އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ބޭނުން އެއީ ކަމެއް. އަދި

ހަމައެއާއިލާ ޕްރޮގްރާމް ގަވަރނަރެއް މި އަންނަ ބަޖެޓް އެއާއިއާ ގޮތުގައި ވެސް އާދޭ ގޮތަށް ޕްރޮގްރާމް ގަވަރނަރ

އަންނަ ބަޖެޓް އެއާއިއާ ކައުންސިލުތަކުން ރަށްރަށުގެ ބަޖެޓް އެމް.ޑީ.ޕީއާއި ބޭނުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް

ކަމުގައި ދެކެން. އެއީ އަންނަ ސިޔާސީ ފަރުމާކޮށް އެކިއެކި ކައުންސިލުތަކުން ލާމަރުކަޒީ ގޮތަކަށް، އަދި ކައުންސިލުތަކުން

ލިބިގެންވާ ބާރުތަކާއި އިދާރީ ބާރުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ސިޔާސަތު އެބަޖެހޭ އެއްކޮށް ނިމިގެންދާން. އެހެންވީމާ،

އަޅުގަނޑު ފެނޭ މި ގޮތަށް ކުރިއަށް ފުރިހަމަކޮށް ތާއީދުކުރާ ވަރަށް ދަންނަވާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު

ޢަބްދުﷲ ވަޙީދަށް. އެއަށްފަހު ފުރުޞަތުދެވޭނީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުބާރަކު މުދާމީއަށް. މި ދެ ބާރުތުން

ވާހަކަދެއްކުމަށް މި ޖަހަނީ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ލިބިފައިވާ ވަގުތު ހަމަވޭ. ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީ ބަލާއިރު، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޤާނޫނުއަސާސީގެ މުޤައްދިމާ

ހިސާބުކުރުމުގައި ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ހިތްހަމަޖެހުން، މުޤައްދިމާކުރާތީގައި މި ހިތްހަމަޖެހުން ދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ގާތްގޮތެއްގައި

ގޮތުގައި ވަރަށް ފުރިހަމަ ދިނުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ޤާނޫނުއަސާސީ އުސޫލުން

ހިންގުމުގެ ގާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނޭ އެމް.ޑީ.ޕީއިން ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ނިންމާފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ބާރުތަކުން ލިބިފައިވާ ބާރު ވަކި މަރުކަޒުތަކުގައި ސިޔާސީ ވިސްނުމުގައި ސަރުކާރުގެ ހައްޤު

ކަންކަން ނަގަން ހިންގާފައި ހުރީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނުގައި ގިނަ ކައުންސިލުތަކުން ލާމަރުކަޒީކޮށްފައިވާތީވެ.

ދިއްދޫ ކައުންސިލު އެބަހުރި ފަހަރުގެ ލާމަރުކަޒީކޮށްފައިވާތީވެ. ފަހަރެއް ކައުންސިލު ލާމަރުކަޒީކޮށްފައިވާތީ

ބިރުވެރިކަމުގެ ކަންކަން ގާނޫނުގައި އެ ބާރުތަކުން ނަގާނެ ލިސްޓު؛ އެ ލިސްޓުން ޖެހޭ. މުއައްސަސާ ފަހަރަކުގެންދިޔައީ

އެހެން ލިސްޓެއް، މިނިސްޓްރީން ނަގާ ލިސްޓުތަކުގެ އިތުރުން އެހެން ލިސްޓެއް ނަގާ ކަމަށް، ކައުންސިލުން

މަސްއޫލިއްޔަތު ކަމަށް ފަހަރަކަށްވީގެން އެ ބާރުތަކުން އެ ދުވަހު ލާމަރުކަޒީކޮށްފައިވާތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

އަޅުގަނޑު ހިތަށް އަރަނީ ކިހިނެއްތޯ ކައުންސިލުތަކުގެ ވިސްނުން އެ ބަދަލުވާނީ އެހާ ކަސްޓަމައިން ސާފުވޭ؟ ދެވަނަ ފަހަރަށް ކައުންސިލު ސަރަޙައްދުތަކަށް ބަހާލެވިފައިވާ ޖަދުވަލު 1 ގައި ހިމެނޭ ރަށްރަށް އަދި ރަށްރަށް އެ ދުވަހު ރަށްރަށް ބަހާލަން ރަށްރަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ބަހާލަން ރަށްރަށް ކައުންސިލު ސަރަޙައްދުތަކަށް ބަހާލައިގެން ކައުންސިލުގެ މައްސަލަ ބަލާފައި ހިނގައި، ކުރަންޖެހޭ އަދި މިހާރުވެސް އެ މައްސަލަ ކޮށްދެވޭނެ އެއްބަސް ފާސްކުރެވިފައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލަތަކާ ދެކޮޅަށް ދެކޮޅު ހަދާފައި މިހިރީ އެ ބޭފުޅުން ކަމުގެ ދުވަސް ބޭފުޅުން ތި އަހަރުދުވަސް މި ... އަޅުގަނޑުމެން ދެނެގަނެވޭ ... ދެކެވޭ ... ދެކެވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން ... މި ...

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ޢަމަލުކުރަމުންދިޔައީ ކައުންސިލްތަކުން ބިޒުނަސްކައި، އަދަބުދީ، އަދި ކައުންސިލްތަކުންނަށް އެލް.ޖީ.އޭއިން އަންގާ ގޮތަށް އަމަލުކުރަން ތިބި ބައެއްގެ ގޮތުގައި ނިޔާމު ބަޖެޓްޖެހުންކުރަމުން. އިއްޔެގެދުވަހު ރައީސް. އެލް.ޖީ.އޭއިން އަމަލުކޮށްފައިވާ ކަނޑައެޅިގެން ގޮތުގާ ހިސާބަކަށް. މިކަމުގެ ޒިންމާ އެލް.ޖީ.އޭ ބޭނުން ނަގަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދޭކަށް. މިކަމުގެ ޒިންމާ ފުރިހަމައަށް އެލް.ޖީ.އޭ ބޭނުން ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި މިހާރު އޮތް އެލް.ޖީ.އޭ ބޭނު އުސޫލުތަކާ، އަދި ބޭނުން އޭނާގެވަރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު އިތުރުމާސްކުރަން. އިއްޔެގެދުވަހު ރައީސް. ގެނދުން ޒިންމާ މަޝްވަރާކުރައްވާ މުއައްސަސާއެއް، މުއައްސަސާތަކުގެ ފުރިން ޒިންމާ ނަގަންޖެހޭ. އަދި ޒިންމާ އަދާކުރަން ފެށޭ ނެތް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ، ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. މެންބަރުން ވަޑައިގަތުން އެދެން.

9. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑުމެން ގެނައިރު މި ވަނީ 3 ވޯޓެއް ނެގުމަށް. ފުރަތަމަ ވޯޓަކީ ވާ ވޯޓަކީ، ކާނިތު ދާއިރާގެ އިއްޔެގެދުވަހު މެންބަރު އަބްދުﷲ ޒާހިރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 142 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ގަރާރު މަޖިލީހަށް ބަލައިގަތުމަށް ވޯޓަށް އެހުން. ދެވަނަ ވޯޓަކީ، އެ ގަރާރު ނަންބަރު 7.1ގެ ދަށުން ނަގާ ވޯޓު. އެއީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މަސްދަރު ދާއިރާގެ އިއްޔެގެދުވަހު މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލުގެ އިންޝުއަރަންސް ގެ ބިލަށް ގެނެވޭ ވޯޓު. 3 ވަނަ ވޯޓަކީ، އެ ގަރާރު 7.2 އެއީ ދަށުން ބަދަލު ނިޒާމު ރޭވުމަށް ގެނެވޭ އިސްލާހަށް ގޮސް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގޮތަށް ގޮސް ނަގާ ވޯޓު. ބައިތަކަށް ވޯޓަށް އެހުމަށް އެދެން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ފުރަތަމަ ވޯޓު؛ ކާނިތު ދާއިރާގެ އިއްޔެގެދުވަހު މެންބަރު އަބްދުﷲ ޒާހިރު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 142ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ގަރާރު؛ އެއީ، ގަރާރު ނަންބަރު 10-ގ/19/2019 މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ މެދު އިއްޔެގެދުވަހު މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދެއްވުމަށް ގޮވާލަން ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޖާބިރު

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	64
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	61
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	01
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	61
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	30
ޖުމްލަ:	61
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސްނުވޭ

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ އަދަދު؛ 87. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 64. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ނުފެންނަ ކަމަށް 61 މެންބަރުން ވޯޓުދެއްވި. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ 1 މެންބަރަކު. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވީ؛ 61. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ؛ 31. ޖުމްލަ؛ 61. މި ގަރާރު ފާސްނުވި.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެވަނަ ވޯޓު. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ހަމްދޫން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 15/2011 (އިޖުތިމާޢީ ސިއްޙީ އިންޝުއަރަންސްގެ ގައުމީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނު) އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލު މަޖިލީހަށް ބަލައިގަތުމާ ގުޅޭ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫން

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	66
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	65
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދޭން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	65
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	33
ޖުމްލަ:	65
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ އަދަދު؛ 87. ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 66. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 65. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ މެންބަރަކު ވެސް ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 65. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ؛ 33 ވޯޓު. ޖުމްލަ؛ 65. ވީމާ، މި ބިލު ބަލައިގަތުމަށް ފާސްވެއްޖެ. ތިންވަނަ ވޯޓު. އެ ބިލު ވެސް ފޮނުވުމަށް މި ނިންމެވީ، ދިރާސާކުރުމަށް ފޮނުވީ، އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުމަށް ނިންމީއެވެ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ތިންވަނަ ވޯޓު. ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީން ކައުންސިލަރުން ސަސްޕެންޑުކުރުމުގައި، ކައުންސިލަރުންނާ މެދު ފިޔަވަޅުއެޅުމުގައި އަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑު ކަނޑައަޅާ ގަވާއިދު ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު މަޖިލީހުން ފާސްކުރުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު:

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	66
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	65
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	65
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	33
ޖުމްލަ:	65
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ އަދަދަކީ؛ 87. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދަކީ؛ 66. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވާފައިވަނީ 65 މެންބަރުން. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ ވެސް މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވީ 65 މެންބަރުން. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވަނީ؛ 33 ވޯޓު. ވީމާ، ޖުމްލަ 65. ވެ، މި ވޯޓު ފާސްވެއްޖެ. މި ރިޕޯޓު ބަލައިގަތުމަށް ފާސްވެއްޖެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއަދަށް ހުރި ވޯޓުގެ މަސައްކަތް ނިމުނީ.

8. ޓޫރިޒަމް ހުށަހަޅާ ކަންކަން

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި އެނބުރިލީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 8.1 އަށް. އެއީ ކުޑަކުދިންގެ ހައްޤާއިބެހޭ ޤާނޫނާ ނުދެން ނުވަތަ ކުޑަކުދިން އުކުޅުމުގެ ޚިޔާރުތަކުން ކަނޑައެޅުމާބެހޭ މިންވަރަކާ އިޖުތިމާޢީ ވެރިކަމާ، މިކަމަށް ހަމަޖެހި ކުރުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާ ގުޅޭ މައްސަލަ ބަޔާނުކުރުމަށް މަޖިލީހުގެ ހިއްސާކުރަން ހުށަހެޅުއްވި އެންމެ ޖަވާބަށް ޓޫރިޒަމް

ދިރާސާކޮށް، ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު، ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު. ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު.

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުޑަކުދިންގެ ނާޖާއިޒު މަންފާ ނެގުން ނުވަތަ ކުޑަކުދިން އެކްސްޕްލޮއިޓްކުރުން [illegible] މިންވަރަކަށް އިތުރުވެފައިވާތީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅިގެންދިޔައީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޖުލައި މަހު ކުޑަކުދިންގެ ހިޔާގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރި ކުއްޖަކު އެ ހިޔާއިން ގެއްލުމާ ގުޅިގެން. މި ކޮމިޓީގެ އިސްނެގުމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން [illegible] މަސައްކަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރި ވަރަށް މުހިންމު، ވަރަށް މަސައްކަތްތަކެއްގެ ތެރެއިން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޗައިލްޑް ޕްރޮޓެކްޝަން ޤާނޫނު ސަރުކާރުގެ؛ މިނިސްޓްރީ [illegible] [illegible] [illegible] ޖަސްޓިސް [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތުގައި ކުޑަކުދިން އާއްމުކޮށް ބައިވެރިވާ ކޯޓުތަކުގެ ތެރޭގައި އެންމެ ގިނައީ މާރާމާރީއާއި، ވަގަށްނެގުމާއި، އަދި މަސްތުވާތަކެތީގެ ވިޔަފާރިކުރުމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] މިއިން ކޮންމެ ބާވަތެއްގެ މަސައްކަތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ކޮންމެ ކަމެއް ގުޅިފައި މި ވަނީ [illegible] ނުވަތަ [illegible] ކުރައިމްތަކުގައި އިންވޮލްވްވެގެން މިފަދަ [illegible] [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. [illegible] [illegible] މިއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދޭހަވާ އެއްޗަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުޑަކުދިން، މުޖުތަމަޢުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ ނަންތައް އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު، މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ، މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު، ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢިލްޔާސް ލަބީބު، ދަނގެތީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒް، [illegible] ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު [illegible] ހަސަން، ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަރީފު، ފުވައްމުލަކު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒު، [illegible] [illegible] ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު [illegible] [illegible]. އަދި ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ނާޖާއިޒު މަސްލަހަތު ހޯދުން ނުވަތަ އެކްސްޕްލޮއިޓްކުރުން ކަމަށް ބެލެވިދާނެ ޢަމަލުތަކެއް، ކުށެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާ
މާއްދާތަކާއި ބަހާއި ގާނޫނުތަކުގައި ހިމެނިފައިވާ ނަމަވެސް، ކުރެވުމުގެ ފުރުސަތު ނާޖާއިޒު މަސްލަހަތު ހޯދުމަކީ ވަކި ކުށެއް
ކަމަށް އެއްވެސް ޤާނޫނެއްގައި ކަނޑައަޅާފައެއް ނުވޭ. އަދި މިހެންވުމުގެ ސަބަބުން، މިކަމާމެދު ވަކި އުޞޫލުތަކެއް
ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަކަށްވެސް ނުވޭ، އިޖްތިމާޢީ ވަސީލަތް ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރުސަތު ނާޖާއިޒު މަސްލަހަތު ހޯދާ ފަރާތްތަކަށް
އެއްވެސް އަދަބެއް މިހާތަނަށް އަދިވެސް، ނާޖާއިޒު ކަމަށް އެ ކުދިންގެ ހުރުން ނަގައިގެން، އެ ކުދިން
އެކްސްޕްލޮއިޓްކުރެވޭން އެތެރެގެ މަޖީން ތަރުތީބުކުރެވިފައިވާ، ތަޖުރިބާކުރާ އާއްމުކޮށް މިހާރު
ޖިންސީގޮތުން ކުރިމަތިވެދާނެ. އަދި އާއްމުކޮށް މިހެނެއް އިރުތިބާ ވެސް ތެރޭގައި ވެސް ނުވޭ. މިގޮތަށް ސަބަބުން ދިނުމަށް ދެވޭ
ނަމޫނާއަށް އިޖްތިމާޢީ ވަސީލަތް، އަދި ގޮތުން ބޭނުންކުރާ ކުދިންނަށް ތަޙައްމުލު ވެސް ތަފާސްހިސާބު ދެއްކޭ ގޮތުން
ތިން ސަބަބަކާ ގުޅޭ ކަމުދާގޮތް އެދިގެންވާ ކުދިން ކުދިން ފެނިގަތް، ކުރީގެ މާލޭގެ އަށާރަވަނަ ތަރަކާތުގެ ބާރުން
ގޮތުގައި މުއައްސަސާތަކަށް ކުރިމަތިލާން ދިމާވާ މުޢާމަލާތު ކުރިމަތިލާން ބޭނުންނުވާ. ސަމާލުކަމާއި،
މިގޮތަށް ޖިންސީ ކުރިމަތިލާ ޢަދަދު ތަފާސްހިސާބުތަކުން މުޢާމަލާތްކުރާ ދެ ދުވަސް ބައްޓަންކުރާތީ ސާބިތުކޮށް ހަރަކާތް
މުއައްސަސާއެއް ގޮތުގައި 24 ޖުލައި 2019 ވަނަ ދުވަހު ތޯކާ ކޮމްޕެނީގެ ސަރަޙައްދާއި ބައެއްދުވަސްގައި ހުރަހެއްދުން މި
މުއައްސަސާ ދެއް ކޮމްޕެނީ ޖަލްސާ ޢަމަލުކުރާ ކުދިން. މިކޮމްޕެނީ، މި މުއައްސަސާއަކީ ކަންތައްތައް ފާހަގަ
މިންވަރަށް ހިތްޕުން، އަރުވާ ބައްޓަން ހުރިހާ ބާރުވެރި ސަރުކާރު ބައެއް ހުރިހާ ތަނުގައި ދަނޑުވެރިކަން ހުރި މުއައްސަސާއާއި
ކަމާ، ސަރުކާރުގެ ޖިންސީ އަމިއްލަ އެޖެންސީގައި ހިމެނޭ ކުށްކުރާފަރާތް ކުދިންނާއި ބައްދަލުކުރާ ކުރިމަތިލާ ބަލާ،
ކުދިންނާއި ބަލާގޮތުގެ ބަލައި، އަދި ކުދިންނާއި ދެކޭ ވަގުތު ކަށަވަރު، އެކަމާ ދެކޭ ވަގުތު ކަށަވަރު އެހީތެރިކަމާ
މަރުޙަލާ ކަމަށް ފަރިތަ، މަރުޙަލާގެ ޖިންސީ ޝަރީޢަތް ކުރިމަތިލާ ބަލައި، ކަނޑައަޅާ ފަރާތްތަކާއި ބައްދަލުކުރާ
ކަނޑައަޅާފައިވާ ތަރުތީބު ކަށަވަރު ނިކަމެތި ބަލައި ދެކޭ އިސްކަންދިނުމުގެ ކަނޑައަޅާ ބަލައިފައި، އެ ބަލައިގަތް
ހުރަހެއްނެތް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގެ ޖިންސީ ޖިންސީގޮތުން ކުރިމަތިލާ ސިޔާސަތު ޤާނޫނީ ދިމާ މަދުގޮތް ގޮތް
ކުދިންނަށް ހާއްސަ ގޮތުގެ ދެމެހެއްޓުމަށް. އަދި މިގޮތަށް ފާހަގަކުރާ މި މުއައްސަސާ އެހީތެރިކަމަށް ދެއްކި މުއައްސަސާތަކަށް ވެސް،
ސަރުކާރުގެ ސަލާމަތީ މިކަން ޖެހިވަޑައިގެންވާ މަސްއޫލިއްޔަތު މި ކޯޓުގެ ވަޒީފާ މި ތަރައްޤީ ބައިގައި މަޖިލީހުން
ގަބޫލު ހުރަހެއްވާ، އަދި މިގޮތް ކުރިމަތިލާގޮތުގެ ސާބިތު އަމިއްލަ ހުރަހެއްވާ، މާލޭގެ ކުދިން ކުރިމަތިލާ
އިޖްތިމާޢީ ވަސީލަތް އިޖްތިމާޢީ ވަޒީފާ ތަޖުރިބާކުރާ. ކުރިމަތިލާ ކުދިން ދޭން. މި މުއައްސަސާ ދެކޭން ކުރިމަތިލާ
ކުރިމަތިލާ މަސްއޫލިއްޔަތު ރައްކާތެރިކޮށް، މިކަން ސަރުކާރުގެ ސަލާމަތީ ދެމެހެއްޓުމަކީ ދެކޭ ކުރިމަތިލާ މި
ކުރިމަތިން، އަމިއްލަ އިސްލާމީ ޝަރުޢީ ކުދިންނާއި، ކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ނިކަމެތި ބަލައި، ކުދިންގެ ބައްދަލުކުރާ
ހިމާޔަތްކުރާ ބަލައި، އަދި ކުރިމަތިލާ ނިކަމެތި ބަލާ ވެސް އެކަމާ އަމިއްލަ ކަނޑައަޅާ ތަރުތީބު ކުރިމަތިލާ ސަލާމަތީ
ތަރުތީބު. އަމިއްލަ މިއަދު މި ސަރުކާރު ކުދިންގެ ޙައްޤުތައް އަމިއްލަ ގާނޫނީގޮތުން ދެމެހެއްޓުމަކީ އިޖްތިމާޢީ ވަސީލަތް، އިއްޒަތްތެރި

ވަގުތެއްގައި މި މަޖިލީހަށް ސަރުކާރުން ވަނީ ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުގެ ބިލާއި، އަދި ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ބިލު ފޮނުވާފަ. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ހާއްސަ ގޮތެއްގައި، މި ކޮމިޓީން ސަރުކާރުން މި އަރުވައިދެއްވި އަވަސް ޚިޔާލު ނުހަނު އުފާލާއެކު ބަލައިގަންނަން. އަދި މިދެއިރުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން މި މަސައްކަތް އަވަސްކުރުމަށްޓަކައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ގާނޫނުގެ ދަރިވަރުން ކަނަވަރުކޮށްދޭންޖެހޭ ކަންކަން ކަނަވަރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ގޮތްތައް ހުރަހެއްގައި ނިންމިނިންމުން މި ވަގުތު އަޅުގަނޑު ހިތުން އެ ބިލުތަކަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވާތީވެ، މި ރިޕޯޓް ހުށަހަޅާއިރު އަޅުގަނޑު އިސްލާހުތަކާއެކު ހުރަހަގާތަން. މި ރިޕޯޓާއެކު އެޖެންޑާކުރެވިފައިވާ ގަރާރު މި ވަގުތަށް އުނިކުރުމަށް. އެހެނީ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ބިލުތައް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުން ބިލުގެ ތަފްސީލުތަކަށް ދެ ބިލު މި ވަގުތު ފަހިކޮށްދޭ. މި ހުރިހާކަމަކުން އިޖުތިމާޢީ ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން މަސައްކަތްކޮށް ކުރަމުންގެންދިޔައިރު ހޯދިޔާއި އަދި ދިރާސާކުރިއިރު ބޮޑު ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ މަޢުލޫމާތު އިންސާނިއްޔަތުގެ ރޫޙާއި ގާނޫނީ ދާއިރާތަކުން ވެސް، ޢިލްމީ ފުރުސަތު ސަމާލުކަން ދިނުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޕޯޓުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ހުށަހަޅުއްވި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު. (މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ ޢަބްދުﷲ ރިޔާސަތަށް ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން) ފޫދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު.

ފޫދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނިހާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން މި ހުށަހަޅައިފި ރިޕޯޓް އިސްލާހާ އެކީގައި ބަލައިގަތުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ރިޕޯޓުން ފާހަގަކޮށްލެވިފައި ހުރި ކަންތައްތަކަކީ ވަރަށް ކަންބޮޑުވުން ހުރި ކަންތައްތަކެއް. މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިނގާ ގޮތުގެ ނުވަތަ ކަންމަތީ ގޮތުގެ؛ މިއީ ރަސްމީ ހައިސިއްޔަތަކުން ނޫނީ ގޮތުން ބާރުވެރިކަން ޖަބުރުން ހިނގާ ގުނާހުތަކާއި އަޅުގަނޑުމެން ސަމާލު އުފައްދަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ރިޕޯޓު އަންނަނިވިގައި މި ކޮންނަސީ، މި ރިޕޯޓުގައި ވެސް ގެންގުޅެމުންދާ ކުޑަކުދިން ގެނެސް ދޭ ފަރާތަކީ އެއީ ކޮންބައެއް ކަމެއް؟ ނޫން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްވެސް ގޮތަކުން ހުއްދަ ނޫން ކަމެއް ނޫން ގޮތްގައި އަނިޔާކުރުމަށް. އެހެންކަމުން، މިގޮތަށް ކުދިން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ގަރަދު މިގޮތުގައި ބޭނުންކޮށް، މާރާމާރީ ހިންގުމުގެ ޖެހުމުގެ ފިޔަވައި ނެރެން އެ ކުދިން ބޭނުންކުރާ މި ހިނގާ ކަންތައްތައް ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި އެކު

ފުރަތަމަ ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ ގެންގުޅޭ ހުއްޓުވުން. ގޮތުގެ ކިޔާ އެއްޗަކީ އެއީ ކޮއްކޮއެއްގެ ބަލައި، އެކަން

ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި އަނިޔާތަކާ ގާނޫނީ ފިޔަވަޅު އެޅުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ

ހުރިހާ ދިވެހިންގެ އެ މަސްޖިދު ފެނޭ. އަހަރެ ސިޔާސަތު ބެލެހެއްޓުމުގެ، ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާއަށް ބެލެހެއްޓުމު

ފެށި މިފަދަ ބޮޑެތި މަސްއޫލިއްޔަތު ބޭނުމެއް ކުރިއަރުވައިގެން ބޮޑުވެރިންގެ ތަރައްޤީކުރުން ގެނައުން. އެއީ ހިތްވަރުދެވުން؟ ވަރަށް

ފަސޭހައިން ސަލާމަތްވެވޭ. އެ ކުއްޖާއަށް 18 އަހަރު ނުވަނީސް ޒުވާނާ ހަމައަހަރަށް ނުވެއްޖެ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ

ގާނޫނުތަކުގެ މި ފަދަ ހާލު ގޮތުން. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކުދިން ހައްދަވަން ގެންގުޅޭ ދުވަސްވަރުގައި، އަނެއްކާވެސް އެ

ކުދިން ނަގާއިރު ބަލަހައްޓާކަށް ބަލަހައްޓަންޖެހޭ ހައި މިދާނޭތަނު ފަދަ ގޮތަކީ ޖެހިފައެވެ. އަދި އެ ތަރުބިއްޔަތު

ނުދީ މާތާހިކާއި ގެއްލިގެން އަދާ ބޮޑުވޭ. މާތާހިކަށް ވަސް ތަރުބިއްޔަތު ކަންކަމުގައި ހިނގާ ގެއްލުން

ތަރުބިއްޔަތު ބަލަހައްޓަން ބަލަހައްޓާ ކުރެވޭ ބެލެހެއްޓުމުގެ ތަރުތީބު ހިނގާ ގޮތުގެ މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބުން.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަދި މިހާރު ދިވެހި ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމައަށް

ފޯރުކުރާނެ ދުވަސް، ދު ބިލު މި އެކުލެވޭ އަމަލުތައް ގަވާއިދުގެ ގޮތުގައި ފާސްކުރި، ފުރުޞަތު ގެނެސް،

އަޅުގަނޑުމެންގެ ގެންދަނީ، މި ގަވާއިދު ފުރުސަތުދޭ ހިތާމަތަކާއި، އެ ކުދިންނަށް ފުރުޞަތުއަރާ ބޭނުންކުރި ތަރިކާ

ކުރި ބައެއްގެ ގޮތުގައި ހުރިހާ އެއީ މިއަދު މި މަޖިލީހުން އަދި އަދުލު ސަރުކާރުން ނަގާނޭ ޖެހިލާއެއް ކުރުމުގައި

ދަކަން. އެހެންކަމުން، މި ގާނޫނުތައް ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް ފާސްކުރުން، މި ބިލުގައި ގާނޫނަކަށް ހަދައި، ފުރުޞަތުކަން

މިކަން ކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމައަށް ގެނެސްދިން މި ބިލުގައި މަޖިލީހާ ހަމައަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް

އެދެން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޢަލީ.

ހުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޢަލީ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 20 އޮގަސްޓު 1990 ގައި ދިވެހި ސަރުކާރުން ވަނީ ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާ

ބެހޭ މުޢާހަދާގައި ސޮއިކޮށްފަ. އަދި 11 ފެބްރުއަރީ 1991 ގައި މި މުޢާހަދާ ތަސްދީޤުކުރަން ވަނީ ފާސްވެފަ. އިއްޒަތްތެރި

ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔާއި މިއަދު ވެސް ގިނަ ކުޑަކުދިންތަކަކަށް ކުރެވޭ ވިހަގައި ތަދު، ކުޑަކުދިންގެ

ޙައްޤުތައް ގެއްލެމުންދާކަން. އަޅުގަނޑު ފެނޭ މިއަދު ވަރަށް އުއްމީދުކުރަނީ، ދިވެހި ސަރުކާރުން ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް

ރައްކާތެރިކުރުމަށް ބޭނުމާ 2 ގަނޑުބައި މި މަޖިލީހަށް މިއަދު ފާސްވާނެއެވެ. އަޅުގަނޑު އެދެން މި ބިލުގައި މިހާރު

ކުރެވިފައިވާ ތަރައްޤީތަކުން، އަދި މި ދު ގާނޫނު އަމަލު ފާސްވެގެންދިޔުން. މި ބިލުގެ އަޅުގަނޑު ވަރަށް

ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. ކުޑަކުދިންގެ ބައްޓަން ގެއްލިގެންދިޔުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުމީ މީހުންގެ ވަރަށް ބައިވަރު އިރުޝާދުތައް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބައިވަރު އިންވެސްޓްމަންޓްތަކެއް މިކަމުގައި އެބަހުރި. ކުޑަކުދިންގެ ބައްޓަން ރައްކާތެރިކުރުމަށް ސަރުކާރުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގައި ސަރުކާރަށް ވެސް ވަރަށް ބައިވަރު ގޮންޖެހުންތައް އުޅެނީ. ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުންތައް އުޅެނީ. ކުޑަކުދިންގެ ހިމާޔަތް، ކުޑަކުދިން ބައިތިއްބާ މިފަދަ ތަންތަންގައި ވެސް އެކުލެވިފައިވާ އެކުވެރިކަމާ، އެންމެ ހާލަތުގައި ކަންކުރާ ގޮތް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ މަސައްކަތްކުރަމުންދޭ އެ ކުދިންނަށް ހާލަތުގައި މަދުކުރެވޭނެ ގޮތްތައް، ކުޑަކުދިން ކުރާ ކާންދިނުން ދަރިވަރުން، ކުޑަކުދިންނަށް ހާލަތުގައިވާ އެހީތެރިކަމާ އެކުގައި ބެލެހެއްޓުން ރަނގަޅު، އެ ކުދިން ބޭނުން ވެސް އެނގިދާނެ، ބޭނުމީ މީހުންނަށް ވާގޮތްޖެހުމުގެ ފުރިހަމަކަން ހަމަޖެހިގެން ތަޢުލީމު ބަދަލުކުރާން. އަދިވެސް އެއްފަހަރު މި ރަނގަޅު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަމުން، ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިސާޗުން ފާހަގަކުރެވުނު:

ޝުކުރިއްޔާ އިޖްތިމާޢީ މެންބަރު ވައިކަރު ދާއިރާގެ އިޖްތިމާޢީ މެންބަރު ހުސައިން ޝިހާބު.

ވައިކަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޝިހާބު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މި ގާނޫނުގެ، ހިމާޔަތް ރައީސް ކޮމިޓީ އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުމަކީ ވެސް އެ ކޮމިޓީގައި ހިމެނޭ، ވަރަށް ދިގުކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ދުވަހު މިކަމާ މަސައްކަތްކުރުމުގެ ތެރޭގައި އަދި ކުޑަކުދިންނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދިޔަ ހަފުތާ ދުވަހު، އަޅުގަނޑުމެން މިގޮތަށް ބެލުމުގައި ހިތްވަރުދީ. ކުޑަކުދިންނަށް ބަލާއިރު ކުދިންގެ ހައްގުތަކަށް ދޭ ޖާގަ ބައިވެރިވާ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ބޭނުން، ކުޑަކުދިން އަމިއްލަ ސިޔާސަތުގެ ސަބަބުން ގޮތުގައި ކުޑަކުދިންގެ ހިމާޔަތް ކަމަކަށް ވެފައި ހުރެ، މަސައްކަތް ކުރާ ވާހަކަތަކަކީ ބޭނުމިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނާ މެދު ވެސް ދައްކާލަން. އެކަމަކު ކުޑަކުދިންގެ ބައްޓަނާ ބެހޭ ވާހަކަތަކަށް ވެސް މިއަދު ބޭނުމީ، ކުޑަކުދިން އަމިއްލަ ތަނުން އެ ކުދިންނާ ދިމާވާ ރަނގަޅު ގޮތް، ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ ކަމެއް ޝަރުޢީ ތަރުތީބުތަކުގެ ނުހަނު ބޮޑު ދަތިކަމަކީ، އެއީ ކުޑަކުދިންނަށް ވެސް ގަވާއިދާ ގުޅޭ އެމީހުންގެ ހިމާޔަތުގެ މުޅި ގަވާއިދު ހަމަޖެހިގެން. ކުޑަކުދިން ސްކޫލްތަކުގައި ރަނގަޅު ބެލުމެއް، އެހެން ނަމަވެސް ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ކުޑަކުދިންގެ ފަރާތުން ޝަރުޢީ ގޮތެއްގައި ދީފައިވާ ކަމަށް. ވާހަކަ ދައްކާ ކުދިން، ސްކޫލް މިކަން، ކުޑަކުދިންގެ ހިމާޔަތް ތަރުތީބުތަކުގެ ނުހަނު ބޮޑު ހަމައެކަނި ދަތި ކުރިމަތިވާ ދުވަސް. މިއަދު ކުދިންގެ ވެސް މި ވަގުތު ކުޑަކުދިންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ފުރިހަމަކަން، ބޭނުން ކުރާ ބެލެނިވެރިން ވަރަށް ރަނގަޅު އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން، ކިޔަވައިދޭ ކުދިން ގޮތްގޮތުން ބޭނުން ކުރާނެ ތަނެއް ނެތި ކަމަށް ވާ

ބޮޑު ވިޔަފާރިއަކަށް ވެފަ. މިކަން ހުއްޓުވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން ހަމައެކަނި އަދަބެއް ކަނޑައަޅައިގެން މިކަން ހައްލެއް ނުވާނެ ކަމަށް. އަދަބު ކަނޑައަޅާ ޤާނޫނާ ވެސް ބައެއްގެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ނުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ، ރާއްޖޭގެ ސުލޫކުތައް ނިސްބަތުގައި ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް ހުރުން ހުރުން ކުދިން ނުކުންނަނީ. ކުރާނެ އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް. މަދު ކުއްޖަކަށް ކަމީ ތައުލީމުގެ ފުރުސަތު އޮތީ. ނެތް ކުދިން؛ އަޅުގަނޑުމެން ދަރިވަރުން ހިނގާ 3 ގަޑިން ސްކޫލު ނިންމާ ހުރިހާ ކުދިން މިއަދު ދަނޑިވަޅުގައި މި ދިމާވަނީ މަދުވަމުން. އިލްމު ޖާހިލް ނޫން. ވަޒީފާގެ ފުރުސަތުތައް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން ތާއީދާއި ނަސޭހަތް ދެރަކަމުން ރިސޯޓެއް ވެސް އަދިވެސް އޮތް ތަނަށް ނޫން. ވަރަށް ދަށުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ. މިހުރިހާ ކަމެއް؛ ޖުމްލަކޮށް އައިސްގެން ނުރައްކާ އަޅުގަނޑު ބަދަލުގެން ނުކުރަން ކުޑަކުދިންނަށް ރަނގަޅު މާޙައުލެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤާއިމުކުރެވިދާނެ ކަމަކަށް. އަޅުގަނޑު މިދައްކަނީ ކުޑަކުދިންގެ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، މި ކުދިން ބޮޑުވެ، ސްކޫލު ނިންމާފައި ދެން ނިކުމެ މި ކުދިންނަށް ދޭން އޮތީ، މިހާރު ވަޒީފާއެއް ނޫން. އަދި މިހުންނަނީ ވިސްނުމެއް ނުވާ ގޮތުން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މިއަދަށްވުރެ މާ ދުރާލައި މިކަމާ ވިސްނަން. ސްކޫލު ނިންމާ ކުދިންނަށް މި ދޫން ފުރުސަތު ތަޢުލީމީ ގޮތުން ނަގައިގެން ވިޔަފާރިއެއްގެ ގޮތުގައި މިގޮތަށް ކުރިއަށްގެންދަނީ. މިކަން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި ހަރުކަށި ގާނޫނުތަކުގެ އިތުރުން، އަދި އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ހަމައެކަނި އެކަން ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑަށް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ފުރުޞަތުގައި ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެންނާ ގުޅިގެން އިމާރާތްތެރިން ސްކޫލުގެ ދަރިވަރުންނާއި އަދި މުދައްރިސުންނަށް އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. ދެން ވާހަކަފުޅު ދައްކަވާނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޙްމޫދު.

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ މަޙްމޫދު ފާހަގަކޮށްލެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއްވެސް ޒަމާނުން ކުދިކުދިންނާ ދުރު ތަފާތުކުރު، އުނގެނުމާ އިޖްތިމާޢީ ކަންތައްތަކުގައި ބައިވެރިވުން، އެކުދިންގެ ފިކުރު ނަގާއިރު މަސްލަހަތު ހާސިލުކުރުމަށް ހަމަ އެކަކު ވެސް މަސައްކަތްކޮށްގެންނެވިން ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ

35ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވަރަށް ސަރީހަ އިބާރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެން
ކުޑަކުދިންގެ ހިމާއިން ކުއްޖަކު ގެއްލުން މައްސަލަ ކޯޓުން ދިރާސާކުރުމުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި އެކިއެކި ގޮތްގޮތުން،
އެކިއެކި ފަރަދު މަތީން ދައުލަތުގެ އެކިއެކި ވުޒާރާތަކާއި، އެކިއެކި ޖަމްޢިއްޔާތައް އުފައްދަވަމުންގެންދާ ފަރާތްތަކުގެ ދުރުން
އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހަމު، ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ވާހަކައެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޤާނޫނީ ދައުރަ ތާނގައި ދަރުވަރު ވުރު،
ދައުލަތަށް ވެސް، މާލީ ގޮތުންނާއި އަދި އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ކުދިންނަށް ހިމާޔަތްދީ، އެ ކުދިން ރައްކާތެރިކޮށް،
އެކުދިންނަށް ކާބޯތަކެތި ދިރުއްކާއިން، ޙާދިސާތަކުގައި އަޅުއްވައިގެން ކުދިންނަށް ކުރިމަތިވާ ގޮތުން، އެ ކުދިން
ބެލެހެއްޓުމުގެ ބާރުވެރިކަން މާ ބޮޑު ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޖުނަބީ ކުރުވާ ފަރާތްތަކާ ކުރުވުމުގެ ބެލެހެއްޓުމުގެ ބާރު މާ
ބޮޑު ދައުލަތްތަކުން ރައްޔިތުންނަށް ވިދާޅުވެ، މި ކަމަށް ގެންދަވާ ބެހޭ ގޮތުން ކުދިން ބެލެހެއްޓުމުގެ ފަރާތްތަކަށް
ވިސްނުން ސަލާމަތްކުރުމަށްޓަކައި ކުރިޔަށް ގެންދާ ތަންތަން މަސައްކަތްތަކަށް ކުރިމަތިލުމަށްޓަކައި ދަށުން އަޅުގަނޑުމެންނަކީ
ބެލެހެއްޓުމުގެ ނުރަ. މިކަމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ވުޒާރާތައް އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ބެލެހެއްޓުމުގެ ފަރާތެއް
ނުރަ. އެ ފަރާތުގެ އަޅުގަނޑުމެން ރަށްތަކުގެ މަޖިލީހަކަށް ވުޒާ ބަދަލުކުރުމުގެ ފަރާތެއް، ފަރާތް ކަނޑައެޅިފައިވާ،
އަދި މި ވަރުގަދަ މަސައްކަތްތަކާއި ފުރިހަމަކުރުމުގެ ބާރުބޮޑު؛ ކުދިންނަށް ނުދާއިރު މަސްލަހަތު ކަމުގެ ވިސްނުމަށް
ނުދެން ހައްޤުތަކުގެ ބާރުބޮޑު ގާނޫނީ އޮފީހަށް ފުރިހަމަކުރުވުމުގެ ނުވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ދިފާއީހާރުކަން، އަދި އެން ކަނޑައެޅުއްވާފައިވާ ހިސާބު ގައިޑްލައިންސް؛ އެއީ ކުދިންނަށް ކުރެވޭ ވިސްނުން
ދުރުކުރުމުގެ ރަށްތަކުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގައިޑްލައިންސް އަމަލުކުރަން ފެށީ 14 ޖެނުއަރީ 1990 ވަނަ އަހަރު އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މިއީ 2019 ވަނަ އަހަރު. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާނޫނުތަކުގައި ކުދިންނަށް ނުރާއިޖު މަސްލަ ހައްޤުން،
އެކޮށްފައިވާ ބޭނުން އެއީ ވަކި ކުދިއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅިގެން އުފެދޭ ތަފާތު ކަނޑައެޅި، އާއި ދަރިން
ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގެ ހާލަތްތަކާއި، ކުރުވިޔަފާރިއަށް ހާލަތްތަކެއް، ބަނދު އަދި ފިޔަވަޅު ހާލަތްތަކެއް އަދި
މިހާރަށް މި ދައުރުގައި އަދަބުދިނުމުގެ ނުވާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ކަނޑައެޅުމުގެ ނަތީ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް
ތާއީދުކުރަން، ވައިކަރުދާސް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަދި އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ނަމުގައި މުގުއްދިރު ހަރަދުކުރުމުގެ
ނުކުތާއަކަށް. ހަމައެކަނި ގާނޫނު ހެދުމަކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުރޭ، ކުދިންނަށް
އެކަސްޓްރީމިސްޓުން ނުވަތަ ކުދިންނަށް ނުރާއިޖު މަސްލަ ކުދިންގެ ފުރިހަމަ ނުދެވޭ ކުރަން ސަލާމަތްކުރެވޭނެ.
މިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިއްމު އެއް ކަމެއް އެބައޮތް. މި މަޖިލީހުން ސަރުކާރަށް ބަޖެޓު
އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ހަރަކާތްތެރިވަމުންދާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ޖިންސާއެއް
ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން، މި ދާއިރާއަކީ، ކުދިންގެ ރައްކާތެރިކަމުގެ، ކުދިންގެ ވިސްނުން ސަލާމަތްކުރުމަށް، އާއްމު
އިޖްތިމާއީ ޚިދުމަތްތަކަށް ދަށް ޚަރަދުކުރެވޭ ގޮތަށް ބަޖެޓު ކުރުވުމަށް ކުދިންނަކީ ރައްކާތެރިވާ ހިތާމަވާ
ފުރުޞަތުތަކުގައި މި މަޖިލީހުން ބަޖެޓުކުރުމަށް ކަނޑައެޅި ބަޖެޓުކުރުން. ބަޖެޓު ފުރުޞަތުތައް، ކަނަވަރުކުރުން.

އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިއްޔެ ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ އާ ގާނޫނާއި، އަދި ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ބިލު؛ ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ގާނޫނާއި ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ބިލު، މި ދެ ބިލު ވީހާވެސް ފުރިހަމައަކަށް ހުރިހާ އެންމެންގެ ބައިވެރިވުން، ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ކުޑަކުދިންގެ ބައިވެރިވުން ހިމެނޭ ގޮތަށް އެ ކުދިންގެ އަޑުއަހާ އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކޮށް، ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް ފާސްކުރުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް.

<u>މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުޑަކުދިންގެ ނާބާލިޣު ވަންޏާ ދެމަފިރިންގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިއަދު ރާއްޖޭގައި އޮތް ވަރަށް ބޮޑު އިޖުތިމާޢީ މަސްއޫލިއްޔަތެއް. މި މަސްއޫލިއްޔަތު ބެހިގެން ހުރީ ދައުލަތުގެ ތަފާތު މުއައްސަސާތަކާއި ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ކުރައްވާފައިވާ މަސައްކަތްތަކެވެ. ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅު އަދި ވަރަށް ޒިންމާދާރު މަސައްކަތްތަކެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ އިޖުތިމާޢީ މަސައްކަތްތަކާއި މިކަން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ގެރިޔާހިދަ. ޝަރީޢާ ބައްޕަ ދަރިފުޅު ގޮވައިގެން ބައްޕަފާގައި މާލޭ އައިސް، މާލޭގެ ގެއެއްގައި ދަރިފުޅު ކިޔަވަން ބަހައްޓަނީ ވަރަށް ކޮއްޓެއްގައި އަދި ވަރަށް ގިނަ ފަރާތް އެއްކޮށް ދިރިއުޅޭ ތަނެއްގައި، އެ ދަރިފުޅަށް ހުރިހާ ގޮތަކުން ގޯނާކުރެވޭ ތަނެއްގައި ކަމަށް ވެދާނެ. އެ ދަރިފުޅުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި ތަޢުލީމާއި ސިއްޙަތަށް ވިސްނާލުމުގެ ފުރުޞަތު ދީފައި ނުވާ ހާލަތްތަކެއް އެބަހުރި. އެ ކުއްޖާ ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކުގެ ހައްޤުތަކާއި ކުރިމަތިލާ މައްސަލަތަކަށް ވިސްނަން ޖެހޭ. އަދި ކުދިންގެ ތަފާތު ބައިތަކުގައި ގޯނާކުރުމުގެ ހާދިސާތައް ދިމާވާ ގޮތްތައް ބަލަން އެބަޖެހޭ. ކުދިން ބެލެހެއްޓުމާއި ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ނިޒާމު ކުރިއަރުވަން ޖެހޭ. އެ ގޮތުން ރައްޔިތުންނާއި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތައް ބައިވެރިވެގެން ޒިންމާ އުފުލަން ޖެހޭ. ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ގާނޫނަކީ ވަރަށް މުހިންމު ގާނޫނެއް. އަދި ކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ބިލު މި ދެ ގާނޫނު ފާސްކުރުމުން ކުދިންގެ ހިމާޔަތް ކުރިއަރާނެ. އެ ކުދިންގެ ތަޢުލީމާއި ސިއްޙަތާއި ރައްކާތެރިކަން ޤާއިމުކުރުމަށް ދައުލަތުން ވަރަށް ބޮޑު ދައުރެއް އަދާކުރަން ޖެހޭ. އެ ކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމަކީ ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތުގެ މުހިންމު ބައެއް ކަމަށް ވާތީ، އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނުތައް ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް ފާސްކުރަން ޖެހޭ.

އޮތް ސަބަބު ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަމުވޭ. އިގްޒެކެޓިވް ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުޅި ޤައުމުގައި އޮތް

ވަރަށް ގިނަ އިޚްތިޔާރު މައްސަލަތަކާ ދެވިފައި އޮތް ވަރަށް ސީރިއަސް މައްސަލައެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ

ދުސްތޫރީ ބެލުމުގައި ޗެކްސް އެންޑް ބެލެންސް ނެތް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ރައީސަށް ވަރަށް ބާރުތަކެއް

ދޭފަދަ ގޮތަށް ދުސްތޫރު ހަދާފައި ވާތީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބާރުތައް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި، ގޮތްތަކެއް ހޯދަން

ކުރަން ޖެހޭ ބައިވަރު ކަންކަން އެބައޮތް. ވަރަށް ބޮޑު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ހުރި އެންމެ ބޮޑު

އިޚްތިޔާރު މަޖިލިސްއަށް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ހުރި އެންމެ ބޮޑު ކުރިމަގަށް ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ކުރެވިދާން

ހަދައިދެންވީސް ޕާލިމެންޓަރީ މަޖިލިހެއް ހިންގުމުގެ ތެރޭގައި މި ކަންތައްތައް ވަރަށް ބޮޑަށް ފެނިގެން. މިއީ ސިޔާސީ

މަޖިލީހުގެ ބޭފުޅުން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ފާހަގަކުރަން. އެހެންނަމަވެސް އިޚްތިޔާރު ދައުލަތް، އަޅުގަނޑުމެންގެ

ޤައުމުގެ ހާލަތު މިހާރު މި އެންމެ ބޮޑު ބޭނުން، އަޅުގަނޑުމެން އިޚްތިޔާރު މަޖިލީހަށް ހުރި ބޮޑު ބާރުއަރު މި

މަޖިލީހަކީ ބައެއް ހިތްހަމަޖެހުމެއް އަޅުގަނޑުމެން ވަކި މަސައްކަތް އެބަ ކުރަންޖެހޭ. ވަރަށް ގިނަ

ސިޔާސީވެރިޔާ އެބަ ބަދަލުކުރަންޖެހޭ. މިހާރު ރާއްޖޭގައި، ހާއްސަކޮށް ޕާޓީގައި ދިރިއުޅުއްވުންތެރިޔާ ގޮތުގެދަރު

މަޖިލީހާއި އިންތިޚާބު ބޮޑު މަޖިލީހަށް. އަދި އެ މަޖިލީހަ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުރު އެއްބޮޑުކަންތައް

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ނުކުރެވުނު އަދިވެސް މައްސަލަ ބޮޑެތި. ގޮތުގެދަރު ކުރީގެ އަދި އިންތިޚާބު ބޮޑު.

އިންތިޚާބު ބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން މިހުންނަން ދިމާވާ މަޖިލީހަކުން މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުންނަކަމަކު ބޮޑު

މަޖިލީހުގެ ކުރިމަތިލެވުނު ކަމެއް. ދެމެދުރަކުން ދިރިއުޅުން ހުސްވެ ނުވެ ގޮތުގައި ދިރިއުޅުންގެ ރައްކާތެރިކަން، އަދި

އެބައޮތް ކަމަކަށް ދިމާވެފަ ފަހުގެ ދުވަސް ދިމާވާ އިޖުތިމާއީ މަޖިލީހާއި، އެ ކަންތައްތަކުގެ ބައިވަރު ނިކަމެތި ހުރި

މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބު ބޮޑު އިޖުތިމާއީ ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި މަޖިލީހުގެ ވާހަކަ ދައްކާށެވެ

އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ކުރިއަށް ގެންދަން ގޮތް ބަލާއިރު މި ކަންތައްތަކުގައި ވާހަކަތަކެއް ބަހުސްކުރަން. އަދި މި ކަންތައްތަ

ހަމައެކަނި ދިރިއުޅުން ދިމާވާ މަޖިލީހުގެ އިސްލާހު، އިޖުތިމާއީ މަޖިލީހުގެ ދާއިރާތަކުގެ ގޮތް ފާހަގަކުރެވޭ އެންމެ ކަމަކަށް

ފެނޭ، އެ ކަންތައްތަކުން، އަޅުގަނޑުމެން އެ މަޖިލީހުގެ ހަމަހަމަކަން ބޮޑުކަމާއި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ވިސްނަން

ފެށުމަށް ޖެހޭ. އެ ތަނުން ބޮޑުކަމާ މަސައްކަތުގެ ކަންތައްތަކެއް ހަމައެކަނި ސިޔާސަތުތަކުން މިކަން ނިންމާލުމުގެ ގޮތް

އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑުކަމުގެ ނުކުރެވޭ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާނީ ރައްކާތެރި ނިޒާމެއް ނުކުރެވޭ ކަމަކަށް. ހަމައެކަނިވެސް،

އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އެބަ ބޮޑުކަމުގެ ނުކުރެވޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ މައިންބަފައިން ޖެހޭނެ، ދެން މުޅިޤައުމުގެ ދެކެވުނު

މިހެން ވިސްނާލެވޭނެ ކުރިއަށް ބޭއްވުނު ދިރިއުޅުން ބޮޑެތި އަޅުގަނޑުމެން އަދިކުރަންޖެހޭ ވަކި ބޮޑުކަމާ އަޅުގަނޑުމެން

އެބަ ކަންބޮޑުވޭ. އެހެންވީމާ 7 އަހަރު ފެށިގެންދިޔަ، ހާއްސަ ބޮޑު ކަމެއްގައި ގޮތަށް 7، 8 އާ ހަމައަށް ދާއިރު

މައިންބަފައިން އެ ނުދެން ބަހަގަތް ކުރީގެ ހުކުމްތަކުގެ، އެ ނުދެންނަށް ބޮޑުކަމާ ފޮނުވިޔާ، ހަމައެކަނިވެސް އެ

ނުދެންނާ އެކުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ބޮޑު ފެނޭ، މި ހާލަތު ކުރިއަށް ދިއުން އެ ނުދެންނަށް ބަހަގަތް ފިޔަވަޅު

ފަހިކޮށްދިނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ހަމައެކަނި ކޮންމެ ކަމެއް ކުރަންޖެހުނީމާ އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ބަޔަކަށް އެ މައްސަލައިގެ ބޮޑުކަމެއް ދޫކޮށްލުމަކީ ބޭނުން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހުނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒަމާނުގައި ހުރި މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ދެނެގަނެ އެ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލު ހޯދުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވަނީ ކޮންކޮންގޮތަކަށްތޯ ބަލައި، އެ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން އެ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލު ހޯދުން މަސައްކަތްކުރުން. އަޅުގަނޑަކަށް ގަބޫލުކުރާ ނުކުތާ ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން އޮފީސްތަކުގައި ވިޔަސް ވެސް، މިދެންނެވި މައްސަލަތަކުގެ މައްޗަށް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން މަސައްކަތްތަކުގައި ކޮށްގެން ނަތީޖާއެއް ނެރެވެން ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އަމަލުކޮށްގެން ނޫނީ ވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަހެރިކޮށް ނަތީޖާއެއް ނުލިބޭނެ ކަމަކަށް. މައިންބަފައިންގެ ތަރުބިއްޔަތު، މައިންބަފައިންގެ އަޚްލާޤާއި، މައިންބަފައިންގެ ވަގުތުން ދަރިންނަށް ލިބެންޖެހޭ ހަރުދަނާކުރުމަށް ޢިނާޔަތްދޭން ފިޔަވަޅު އެޅީ ކުދިންނަށް ކޮންމެހެން ބޭނުންވާ ކަމެއް. އެކަން ކޮށްދިނުމުގައި މައިންބަފައިންނަށް ހުރި ގޮންޖެހުންތައް އެބަހުރި. މައިންބަފައިންގެ ގިނަ ވަގުތުތައް ދަރިންނާ ދުރުގައި އުޅެންޖެހުމަކީ ބޮޑު މައްސަލައެއް. އަދި ހަމައެއާއެކުގައި އެ ކުދިން އެހެން ބައެއްގެ އަމިއްލަކަމަށް ދޫކޮށްލައި ވެސް ދަރިންނަށް ވަރަށް ނުރައްކާތެރި އަސަރުތައް ކުރާ ކަމެއް. މިދެންނެވި ގޮތުގެ މައިން އެ ކުދިންނަށް ގެންނަން އަދި ކުދިކުދި، މި ހިސާބުން ކަމެއް ގެއްލިގެން ދިޔައިމާ ކުއްޖާ ކަންކަމަށް ނިކަމެތިވެ. އާހިރުސަބަބުން ފިރިގެން ގެންދިޔަ ގުޅިގެން މި ދުނިޔެ. ގޮންޖެހުމަކީ އެ ކުދިންގެ ނަފްސާނީ ފައިދާ އިސްލާމީ ކުރުމުން އޮޅުން. ކުރުމުންގެ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ އަސާސް ބަޔާންކުރި، ގޮތުގައި ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށް ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަރުބިއްޔަތުގައި މިމި ސިޔާސަތު މިހެންނަމަ. މި ގޮންޖެހުމުގެ ބޭނުން ސިޔާސަތު ފަރާތުން ކުރިއަރުވަން ވެސް މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިހާރު މައްސަލަތަކާ ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން އިޖުތިމާޢީފަރާތުން އަދި މަސައްކަތްތަކުގައި އެބަ ކުރަންޖެހޭ. އެ ކުރުމަށް މަސައްކަތްތަކުގެ ނަތީޖާއެއްގެ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ޝެއިޚް. އުސްތާޛާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި ޝެއިޚް މުޙައްމަދު ވަޙީދު.

އުސްތާޛާ ދާއިރާގެ ޝެއިޚް މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ކުރެވިންގެ ނަޞީޙަތް މަންފާ ނޭނގެން އަދި ކުރެވޭނެ އެކިއެކި ...

ވާހަކަތަކެއް ދައްކާކަށް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ބަޔަކު، އަހަރެން މިހިރީ. އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގައި ބަދަލުކުރަމުންދާ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދިވެހިން ފަސޭހަކަން މާއްދާގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަޔާނެ، ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން، ރާއްޖޭގެ
ފަރާތްތަކުން، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަ އެހީތެރިކަމާއި ހުށަހަ ކުއްލިއްޔާތުން ލިބިދޭ ކުޑަކުދިންނާއި ގުޅޭ
ކުދިންނަށް ލިބިދޭންވާ ޙައްޤުތައް. އަޅުގަނޑުމެން ކުޑަކުދިންގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ، އަޅުގަނޑުމެން މާދަމާ މި ޒަމާނު
އަންނާނެ ގޮތް ބައްޓަންކުރަން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވަނީ މިއަދު ކުޑަކުދިންނާ ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުކުރި
ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މާދަމާ ބައްޓަންވެގެންދާނީ. މިއަދު ކުރިމަތީގައި މިހިރަ މައްސަލަތަކުގެ ބަޔަކީ މައްސަލަތައް
މީގެ ވިއްސަކަށް، ތިރީހަކަށް އަހަރު ކުރީގައި މި ކަންކަމަށް އަޅައިނުލެވި، އަޅުގަނޑުމެން ކުޑަކުދިން ކުރިއަށް
ދިޔުމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާ ނަތީޖާ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަގޮތް ކަންކަން އެއްވެސް
ވަރަކަށް ވިސްނައިގެންނުވެއްޖެ ކުޑަކުދިން، އެހާ އަހަރުގެ ކުދިން ދަރިބިއްލުން މަރުވެގެން އެބަހުރި ރާއްޖޭގައި.
ކުޑަކުދިން، ކުދިން ވިހާކަށް އެބަހުރި ގަވާއިދެއް ސީދާ އެއްރެއަ އެކި ކުދިން. މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލައިގެ
ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކަމަށްބޭނުންވާ މިންވަރަކުން ކުޑަކުދިން ބައިވެރިވާ ކަމަކީ ބަރޯސާވާކަމެއް. ގަނޑު ކުރުމާ
ކުރުމާއި، މީހުން ގަތުލު ވަލިޖަހާ، މާރާމާރީ ފަދަ ބޮޑެތި ކުށްތަކުގެ ތެރޭގައި ކުޑަކުދިން ހިމެނޭކަމީ އަޅުގަނޑުމެން
ފަރުވާތެރިވާން ޖެހޭ ބޭނުމެއް ކަމަށް ބަރޯސާވަން. މި ކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް ގާނޫނުހަދަންފަރާތުގައި ކުރަހަނުމާއި ފަރުދުން؛
އަޅުގަނޑަކީ ވެސް އިންސާފު ސިޔާސަތުތަކުން އެހެނިހެން ސިޔާސަތުތަކުގެ ތެރެއިން ހޯދިގެން ކުރެވޭ ކަންތައް ބައްޓަން
ބައްޓަންކުރަން ޖެހޭ ކުޑަހުރިހާ ބައިވަރު ބިރުވެރިކަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުށަހަޅަން މި ގާނޫނުގެ ދިރާސާ އެއްގަނޑެއް އަ
ކަންކަން އަވަސްކޮށް، އާދައިގެ މީހުން ބައްލަވާ ގޮތަށް ހަދަނީ. ހަމަހަމަކަން ބޭނުންވަނީ ހިސާބުގައި ބަހުސް އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަން، ދައުލަތުގެ ޖިނާއީ ހުކުމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭން، ގާނޫނުން ކުޑަކުދިން ކަނޑައެޅި ހުކުމް މި ކަނޑައަޅަނީ
18 އަހަރު ވީމަ. މިހާރުވެސް ހުކުމް މި ކަނޑައަޅަނީ 18 އަހަރު ވީމަ. ގާނޫނުގައި ޖިނާއީ އެ ބުނެފައި މި ހަދަނީ
އުމުރުން ސަތާރަ އަހަރުގައި. ގާނޫނުގައި މިހާރުވެސް އިޖުތިމާޢީ ހަމަ ކުދިންގެ ހިސާބުން ކުޑަ އިންސާފުގެ އުސޫލުތައް
ހިމާޔަތް ދީނީ. އަހަރު އަހަރުވެމަ ދަރިވަރުގައި މި އިޖުތިމާޢީ ހަމަހައި އުސޫލުތަކަށް ނުވާ ކުދިން ދެން ކުރާނީ ކީއްތޯ؟
އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ގަބޫލުކުރަނީ، އަޅުގަނޑުމެން އެ އުމުރުގައި ޖެހިން، ގާނޫނުން ސިޔާސީ ބޭނުމެއް ދީ
އަހަރު ދުވަހުގައި ދައުލަތުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ދުވަހުގައި ކުއްޖާ ހަމަތަ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ތަރުބިއްޔަތު ނިޒާމުގެ
ދުވަހުގައި ކަމަށް. އާދައިގެ ސިޔާސަތުތަކުން މި ދާ ދީ އަހަރެއް އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރާ ބޮޑުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް
މަޖިލީހުގެ އުމުރުގެ، އެއީ ކުއްޖާ ރަނގަޅު ނޫން ބޮޑުބޮޑު ދަރުމަން. މި މަސްރަހުގެ ދުވަހުގައި ނިޒާމު ފެށިނާ
ކުދިންގެ ފަހުމުން ހަމަ ފާހަގަކުރަން އެ ކުދިންގެ ބޭނުން ބޭނުންކުރަމުން މަޖިލީހަށް ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ސިޔާސަތުކަމަށް
ބޮޑެތި، ސިޔާސަތުގެ ފުރިހަމަކޮށް އެއްބަސް އަނބިމީހުން ކޮޅުން ކުއްޖާ ވެސް، މި ގާނޫނުގައި އުމުރާ ކޮޅުން
ކުއްޖާ ވެސް ބޮޑުވާ ތިމާވެށިމަތީ، 18 އަހަރު ވަންދެން ދައުލަތުގެ ބެލެހެއްޓުމުގެ ދުވަހުގައި، ތަރުބިއްޔާ

ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި، އަދި ޕޮލިހާ ހިސާބަށް ނުކުތުމަށްފަހުގައި ވާނަމަ، ކޯސްތަކާއި ހުނަރާއި އުނގަންނައިދިނުމުގެ ތެރެއިން ވެސް ތަޢުލީމީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ގެންގުޅޭ ކުއްޖަކަށް ހުރުން އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް 16 އަހަރުން ސްކޫލް ނިންމާލައި 18 އަހަރު ވަންދެން ކޮލެޖުގެ ދިރާސާކުރާއިރު، ދުވާލު އެއްކަލަ ނިކުމާ، ދިރާސާ ކުރަން ނުކުމެ ހިންގާ އަދަދުތަކާއި ގުޅޭ ސިޔާސަތު ނުހުރުން، 18 އަހަރު ފުރެން ވަގުތު ނަގައިގެން ތަޢުލީމީ ނިޒާމު ތެރޭގައި ހިފެހެއްޓުމަށް ރާވާފައި ހުރި ކަމެއް ނެތް. އަދި މިހާރު ވެސް ކުރަމުން އަންނަ ގޮތުގެ ތަޢުލީމީ މަގުތަކުގެ ތެރެއިން ފެންނަ ރަނގަޅު ތަފާސްހިސާބު ފެނިފައި ނުވޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް ބައްލަވައި ދިރާސާކޮށް ސަރުކާރުގެ ފިޔަވަޅު އަޅުއްވައިދެއްވުން ހިތުން ރަނގަޅު. ތެރެއިން ގަތުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތެއް ކަމުގައި، މި ރަނގަޅު ގޮތުގައި ހިމެނޭ ދުވަސްވަރު ވެސް އެބަދުވަސްވާނީ. އަދި ނިޒާމު ހުރެގޮތުން ޖަވާބުދާރީ ކުރާ ޒިންމާ އެބަހުރި. ދެން ސަރުކާރުގެ ފުރުޞަތު ހަމަވާތީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މާރިޔާ އަހުމަދު ދީދީ.

<u>ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މާރިޔާ އަހުމަދު ދީދީ ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވި ކަމަނާއަށް ހިޔާލުތަކަށް ތަރުހީބު އެރުވުމާއެކު ޖެހިލުން ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ބަޔާނެއްގެ ތެރޭގައި ދިރިއުޅުމުގެ ސަލާމަތާއި ހަމަހަމަކަން ފަހިކުރުމަށް ކަންކަން ކުރިއަށް ގެންދާއިރު އަދި ރަހުމް ކުރެއްވުމުގެ ޖެހުމެއް ވާތީ އެބަޖެހޭ ކުޑަކުދިން ތަމްރީނުކުރުމާއި ފިޔަވަޅު ކުޑަކުދިން އިސްލާޙުކުރުމުގެ ނިޒާމު އެ މިނިސްޓްރީއާއި ބެހޭގޮތުން ކަނޑައެޅުމަށް ގެންގުޅެނީ ޤާނޫނީ އެއްޗެއް ކަމުގައި ކުރިން މީގެ ކުރިން ބަލާ ކުރީގެ ސަރުކާރު ބަލާއިރު ވެސް ގެންގުޅެމުން ގެނެސްދެއްވުމަށް މި ސަރުކާރާ ކުޑަކުދިން ދޫކުރުމުގެ މައްސަލަ ކިޔާނަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، ކުޑަކުދިންގެ އިސްލާޙީ ރަހުމްދިނުމުގެ ޤާނޫނު ދޫކުރުމަށް ބޭނުންތަކުގައި އެކު ޖަވާބުދާރީ ވެސް، އެމީހުން އަހަރެން ކުރިއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިގަން އެބަޖެހޭ. މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅޭ އިޖުތިމާޢީ ދިރާސާ ސަރަޙައްދު ޤާނޫނީ ކުރެވިފައި، ކުރިން ގެނެވުނު ބެލެވޭ ބިލުތަކުގެ ކުޑަކުދިންގެ ޤަވާޢިދު. ކުރިން ގެނެވުނު ބިލުތަކާއި ހަމައެކަނި ކުޑަކުދިން އިސްލާޙީ ރަހުމްދިނުމުގެ ބޭނުމަށް ފުރިހަމަ ގެ ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ބާރު ބަހައްޓާނީ ހަމައެކަނި ބޯޑަށް، އަދި މިނިވަން އިސްލާޙީ ދެބަސް، ޤާނޫނީ ދާއިރާގެ

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް ދެންމެ ފާހަގަކުރައްވައިފި. އަދި އެ މަނިކުފާނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ސަރުކާރު
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ، އެ މަނިކުފާނަށްވުރެ ވަކިން މިކަން ސަރުކާރު އެންގިލާއްވާން ބާރުގެ ނުހުންނަވާނެހެން.
ގާނޫނުގައި އެކުލަވާލުމުގައި ސިޔާސީ މިންގަނޑު ދައުރު އަސާސީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި. ނޫސްވެރިން ސިޔާސީ ޕާޓީ
ކަންކަން ޖެހޭނެ މިނިސްޓްރީން ދިރާސާކުރައްވަމުންގެންދަވައިދޭ ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ މަނިކުފާނަށް ވެސް
މިކަހަލަ މައްޗާމުލަކައް ޖިބުވަޅެއްގެން ހުންނެވިމަހެން އެ ކަންކަން އެ ސަރުކާރުއްވި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިހާރަށް އައިއްސަ ވެސް ދިރާސާކުރައްވާނެކަމަ އެކަމަކު ސްޓޭޓް ޖަމުއިއްޔާތަކުގެ ނަމުގައި، އެކަމަކު އެން.ޖީ.އޯތަކުގެ
ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީކުރެވިގެން ހިނގަމުންދާ ހަރަކާތްތަކާ ހަމަ ސިޔާ ގޮތުގެ ހަރަކާތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން
އެންމެންނަށް ވެސް ވަރަށް ސާފު. އެއްނަގަމަލެވޭ، އެ ކަންކަމަށް ޚިޔާލުތަކަށް ތިއްބެވި މިނިސްޓަރު، އެ ކަންކަމުގައި
އެންމެ ރިސޯސް އުޅުއްވާ ޚަރަދުތަކާއި ސިޔާސީ މިނިސްޓަރު އެހެނަކީ ގުޅާ ހުރި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަބަދުވެސް މި
ވަރަކާއި ދިރާސާކުރައްވައި ނުކުތާގެން ވެފައި އެހެން ބޮޑު ވަރަކާއި ގޮތަކަށް އެހެނީ ވެސް. އެބަހަރަކުވެސް،
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ކުޅަދުނީ އެކަސްޓަރޑިނަރީކުރުމުގެ ވަރަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކެވިގުގައި މި ކަމަށް އަދިއަޅުވައިނުވާ
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މި ކަމުގެ ދުވަހަކު ވެސް ބައްލަވާ ނުކުރެވޭނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެވެނަލް ޖަސްޓިސް
ދިނުމުގެ ތަޢުލީމީސާބަތަކުން ސަރުކާރު ގޮތުގައި، އެންމެ 11 އަހަރުގައި 12 އަހަރު ދުވުދުގެ އުމުރުފުރާގެ ކުޑަކުދިން
ކުރިތަކުގައި ބައިވެރިކޮށްފައިވާ އަދަދު، ގެނައި އަދަދުކުރަން ނޫނޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެހާވެސް ގިނަ. އަދި
ހާލަތު ގޮތްއެގައި ތިބުން ހަމަތާރ ގޮތް ކުރިމަތިކުރަން އަރައިގަތުނަހެރު އެ ކުދިން އެކްސްޕްލޮއިޓްކުރާ ގިނަވަރާއި، އެ
ކުދިން ގެނެގުގެ ގިނަވަރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ހިތަން ވެސް ނޫރާރާ އެ ކަރުތައް ބޭރުވެފައިކަން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަޢުލީމީސާބަތުން އެބަ ސާފުވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން، ގެންގުޅެ؛ އޭގެތެރެއިން ޖެ
ކުރައިމްތަކުގައި ގެންގުޅުމަކުން ކުޑަކުދިން އެކްސްޕްލޮއިޓްކުރާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން ދަރުކާއިރު، ފުރަތަމަވައިނުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރަންޖެހިފައިވާ ކަމަކީ، މި ގެންގުޅޭ އޮފީސަރުންނާ ހަމައަށް ގެންގުޅެ އެބަޖަހާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ސަރުކާރު އެކަ އިނގޭ ކޮންކޮން ބައެއް، ކޮންކޮން ރިސޯސްތަކެއްގައި، ކޮންކޮން
ސަރަހައްދުތަކެއްގައި ހިންގާ ހަރަކާތްތަކެއްކަން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، މިހާތަނަށް އައިއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މި ކަންކަމަށް ބައިވެރިވެ ނުހުންނަކަމާ، މި ކަންކަމުގެ ވާހަކަ މިހާ ފުދޭކަން ބޭނުމެއްކަމުގައި ދެއްކިއައިސްވާކަށް އަޅުގަނޑުމެން
އެންމެންގެ މައްޗަށް، އަޅުގަނޑުމެން ކުރެވިދާނެ ފަދަ އަޅުގަނޑުމެން ފުޅައިވާ އިރުމާލުއް ކަމަށް، އަދި ދައްކަވަމުގެ
ފަރާތުން ވެސް ފުޅައިވާ އިރުމާލުއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އަދި ކުރިއަށް އޮތް ހަނދުގައި ކުރެވިދާނެ ރަނގަޅުކުރެވޭ
ގޮތް ގާނޫނުހަމައިން އެ ކުދިންގެ ޖެވެނަލް ޖަސްޓިސް ގާނޫނު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެން، ބަލަހައްޓަވަމުން، އަދި އެއަށް
އިސްލާހުތައް ހުށަހެޅިގެންދާއިރު މި ކަންކަމަށް؛ ރަނގަޅު ކަންތައްތަކެއް ހަމަޖެހޭ އަށްނާރާ ގޮތަށް އިސްލާހުތައް ގެނުވާ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ސަރުކާރުކަށް ބޭނުން. މި ކަންކަމަށް ހަމަޖެ

ގެނައުމަށްޓަކައި ސްކޫލް ކަރިކިއުލަމް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ. ސިވިލް އެޑިއުކޭޝަނަކީ ކޮމްޕަލްސަރީ އެއްޗެއްގެ ގޮތަށް އަދި އުފެއްދުންތެރި ޕްރޮޕޯޒަލްތަކުގައި އެ ކަންކަމާ ގުޅުންހުރި މާއްދާތަކެއް އެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސްކޫލް ކަރިކިއުލަމްތަކުގައި ކޮމްޕަލްސަރީ އެއްޗެއް ގޮތަށް ހިމަނައިގެން ދުނިޔެއާ އެ ކުރިން މުޖުތަމަޢަށް ހިދުމަތްތެރިކަމުގެ، ނޫނިއްޔާ ކުރިންވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ފާހަގަކުރެއްވިހެން އެ ކުދިންގެ އެއްވެސް ސަރވިސް ކުރުމުގައި އެ ކުދިން އަޅާލައިގެން ސޯޝަލް ސަރވިސް [illegible] ގެ [illegible] [illegible] އެ ކުދިންނަށް [illegible] އުމުރުފުރައަށް އެ ކުދިން [illegible] ގޮތް ދޭ ވާހަކަ. [illegible] ޑިޕާޓްމަންޓްތައް ކަމުގައިވާ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ އެންޑް ފެމިލީ ފަދަ ތަންތަން. މި ތަންތަނަށް [illegible] [illegible] ބަޖެޓް ދެމުން އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ކަމަށް. އެ ކުދިން [illegible] ވަރަށް ބޮޑަށް [illegible] ކުރެވޭ. އަދި [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ކަނޑައެޅުމަށް [illegible] ސިޔާސަތު. [illegible] [illegible] ހަމަ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ކުދިންނަށް ހުރި އަޅުގަނޑުމެންގެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުތަކާއި ބެހޭ [illegible] ބަދަލުކުރުމަށް [illegible] ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. [illegible] އަޅުގަނޑު ދެކެން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަރީފް އަބްދުލްޖަލީލް.

ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަރީފް އަބްދުލްޖަލީލް ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުޑަކުދިންގެ ނާޖާއިޒު ފައިދާ ނުވާނެ ބޭރު ގޮތެއް ހިމެނޭ [illegible] އެއްޗެ ޖެހޭތީ ކޮމިޓީން މި ހުށަހަޅާފައިވާ ރިޕޯޓު އަޅުގަނޑު ހަމަ ބަލައިލުމުން ފާހަގަ ކުރެވުނު. އަދި އެ ކޮމިޓީގެ އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް ފަރާތުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދަނޑިވަޅު ކުޑަކުދިން ގޯނާކުރާ ދޭ ވާހަކަ. ކުޑަކުދިން ގޯސްކޮށްގެން، އަނިޔާވެރި މިންގަނޑު ދެރަވެގެން އުޅޭ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަންވީ ޕޮއިންޓެއް އެ ރިސޯސް ދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] ގޮތުގައި [illegible]، ބައި [illegible] އެ ރިސޯސް މި ދަނޑި ކުރިން. އަޅުގަނޑުމެން މިހާ [illegible] ސިޔާސަތު ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ފުންކޮށް އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންގެ މުސްތަޤުބަލު އަޅުގަނޑުމެން ބިނާކުރާ ވަރަށް ދެއްކެވިއިރުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ވަރަށްގެންނާ މާބޮޑުވާ އަޅުވައި، ސޭތިރީ، ފުރުސަތުތަ މާބޮޑުވާކަން އެބަ ވާންޖެހޭ. ބަޖެޓުގާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދިމާވެގެންދާ މައްސަލައާ މިއީ ސިޔާސީ މައްސަލައެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެހެއް ހަމަ ފުނާވެ ނިމުނުކޮށް ކުރިއަށް މައްސަލައެއް ނަހަމަ ބަޖެޓަށް ވެސް މިއަދު ފެނިގެން މި ދަނޑި. ސިޔާސީ ބޭނުމަކަށްޓަކައި

ވެރިކަން ބަޔަކު ހިފަހައްޓަންވެގެން މިދިޔަ، އަދި މި ރާއްޖޭގެ އިސްލާމީ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކެވެ. ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި އެ މުޅިންގެ

އަޅުން ކޮންމެ ފަދަ އަހަރެއްގެ ...، އެ ބޭފުޅުން ހަމަ ބަޔަކާއި، އަޅުގަނޑު ...

...

މީހާއަށް އޮންނަހަށް އެކަނިވެރި މައިންގެ ލާރި ނުލިބޭ. ނުލިބުނީ ކީއްވެގެންތޯ؟ ވަކި ފާއްދާގައި އުޅޭނީ. ކޮންމެވެސް ކަމެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އެބަ ކުރަންޖެހޭ ކަން. އެކަމަކު ވަކި ފާހަގައި އުޅުމަކީ އޭގެ ކަންނެތް އެ ފާހަގަކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަންކަން. މިފަދަ ކަންކަން
އަޅުގަނޑުމެން ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެން އެ ބައްޕާ؛ އެކަނިވެރި މައިންގެ ބައްޕައިމީހާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ކަށަވަރުކުރަން އެބަޖެހޭ. ބައިވެރިވާތީ ވެސް މި ޒަމާނުގައި އުފާވެރިކަމާއި ހިތްހަމަޖެހުމާ އެކުގައި އަދި ތަރުބިއްޔަތުކުރުމާ
އުފާވެރި މާޙައުލެއް އަޅުގަނޑުމެން ޤާއިމުކުރަންޖެހޭ. އިސްލާމްދީނާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީނާއި، އަޅުގަނޑުމެން
އުނދޯލި ފަސް މި މައްސަލަތައް ބަލާލުމުގައި، އިސްލާމްދީނާ އިޚްލާޞްތެރި ވާލިދައިން ވަކިވެދާ، އެ އިޚްލާޞްތެރި ދީން އަންނަ
ޖީލުތަކަކީ އިސްލާމްދީނާ މި ވަކިވެފައި ހުރި ބަލިކަށި ދަރިން ވެސް ބައްޓަންވެގެން، އިސްލާމްދީނާ ވަކިވެދާ
ހެދުމަކީ ކުރިން ތަރުބިއްޔަތު ދިނުމުގެ ދެމެހެއްޓެނިވި. ދަރިވަރުން ފަހިކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް؛ އެއީ ކުޑަކުދިންގެ ނަފަޤާއިގެ މަސްލަ ނަގައިގެން ކުޑަކުދިން
އެކްސްޕީރިއެންސްކުރުން ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށް ދިނުމަށް އެޑްމިނިސްޓްރޭޓިވް، މި ކަމަށް ބައްޓަން ކުރުމުގައި ހުރި ދަތިތަކާ ގުޅޭ
މަސައްކަތް ކުރެއްވުމުގެ ވާހަކަ ބާރުލުމަށް ދަރިވަރުން އެކުގައި ގެނެސްދީ ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ހުށަހެޅި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު
ބަހުސްކުރުން މި ނިމުނީ.

{8.2}- މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 8.2، ވޯޓަށް ކޮންސަރވޭޝަން އެންޑް ކޮމިޓީ ރިޕޯ
ޓުގެ ރިޕޯޓު ފުރަތަމަ ކިޔުމުގެ 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނު ރިޕޯޓު، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ދިރާސާކޮށް ހުށަހެޅި ރިޕޯޓު.
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު ނަންބަރު M19/ML/2019/9 މި ރިޕޯޓު ދިރާސާކުރުމުގެ މަޤްޞަދަކީ ފުރަތަމަ ކިޔުމުގެ ކުރިން
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު، ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިދު.

<u>ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިދު ވާހަކަދެއްކުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ރިޕޯޓު؛ ވޯޓުދެއްވުމަށް ކޮންސަރވޭޝަން އެންޑް ކޮމިޓީ
ރިޕޯ ޓުގެ ރިޕޯޓުކުރުމުގެ 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނު ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓުގައި ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ
ކަންކަމީ؛ 1- ފަންޑު ޤާނޫނުގެ މެނޭޖްމަންޓް ދައުލަތުގެ ފަހުން ހަރުދަނާ ބަޖެޓްރިޕޯޓާ ގުޅޭ މަސައްކަތް ހިންގުމާ ގުޅިގެން
އަހަރަކު ދެ ފަހަރު ފޮނުވަން ހަރުދަނާކުރުމުގެ ބަޖެޓްރިޕޯޓު ސަޕްލިމެންޓަރީކުރެވިފައިވާކަން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށް އޮތް
ނަމަވެސް، އެގޮތަށް އެކަން ކޮށްފައިނުވުން. އެގޮތުން، 21294 ޖުމްލަގެ ހަރުދަނާ ބަޖެޓްރިޕޯޓުގައި ދެކޭ ރިޕޯޓުފައިނުވާ
ކަމާއި އަދި އެ ބަޖެޓްރިޕޯޓުގައި ތަފްސީލު ނަންބަރާ ހަރުދަނާ ހުރި ޢަދަދަށް ހިމެނިފައިނުވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވޭ.

2- އޮޑިޓް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ފަދައިން، ހަރުމުދަލުގެ ރަޖިސްޓަރީ އަޕްޑޭޓުކޮށްފައިވީ ހަމައެކަނި 2014ވަނަ އަހަރުގެ ކުރީކޮޅުގައި އެކަނި ކަމަށާއި، އޭގެފަހުން ގަތް އެއްވެސް މުދަލެއްގެ ހަރުމުދާ ރަޖިސްޓަރީ އަޕްޑޭޓުކޮށްފައެއް ނުވޭ. ދެން ކޮމިޓީއަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ އަސްލެއް ކަމަކީ، މި ރަޖިސްޓަރީ އާދެ ފުރަގެ ވަގުތެއްގައި، އެއީ 2016 ވަނަ އަހަރު؛ 7 އޭޕްރީލު 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުލައިގައި އަޕްޑޭޓުކޮށްފައިވާކަން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކޮމިޓީއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައިވޭ. އެހެންކަމުން، 2014 ވަނަ އަހަރުގެ އޮޑިޓް ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން ކޮމިޓީން ނިންމިނިންމުމަކީ؛ 1- ފޮޓޯން ކޮންޓްރޭޝަން އެންޑް ކޯޓް ހީލް މޮނިޓަރިންގ ޕްރޮޖެކްޓުގެ 2014 ވަނަ އަހަރުގެ އޮޑިޓް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ މައްސަލަތައް ކުރިމަގުގައި ވަކާލާތުވާ ގޮތް އެކަން އިޞްލާޙުކުރައްވަން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ހަރުމުދާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު އެ އިޞްލާޙުކުރެއްވުމަށް މިނިސްޓްރީއިން އަންގަވުމާއި، 2- ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ މައި ބަޖެޓު ހަމަޖެހުމާ ގުޅޭ ޕްރޮޖެކްޓުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ކަމަށްވާ ސިޔާސަތުތަކާއި، ޕްރޮޖެކްޓްގެ ކަންކަމާއި ގުޅޭ ބަޖެޓުގެ ތަފާސްހިސާބު ހަމަޖައްސަވާފައިވާ މުއައްސަސާ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ކަންކަން ނިންމަން ތަފާސްހިސާބުތަކާއި، އަދި މުއްސަދިބެލުމުގައި މިފަދަ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ކުރިއަށްގެންދާއިރު އެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތައް ތަކުރާރުނުވާނެ ގޮތަށް އެ މިނިސްޓްރީއަށް އަންގަވާށެވެ، 3- އޭޝިއަ ޑިވެލޮޕް އެމްބޮރު

އޭޝިޔާ ގާރޑަނިންގ ސްޓޭޖިންގ ޚައްޔާރުކުރަނިވި އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕްލޭނީލް ސުކޫޓަރު އެކައުންޓިންގ ސްޓޭޖް ގާރޑަނިންގ ރިޕޯޓިންގ އަރަށް ދަ ކޮށް ބޭސް އޮފް އެކައުންޓިންގއަން ވަފައި އޮތް ކަމުގައި ވިޔަސް، ހަރުމުދާ ހިފަހައްޓަން ފިޔަވަޅުއެޅުމަށްފަހު، އަދި ކުރިއަން އޮތް ތަނަކީ އޭޝިއަކުރައްވާއިރު ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ގެންނަ މުދާ ހިފަހައްޓަން ކަނޑައަޅާފައި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގާނޫނުއަސާސީ ކޮމިޓީއަން އެންގުމަށް އޭޝިއަ ޑިވެލޮޕް އޮޕަރޭޝަން ދަރަނިވެރިކަމުގެ މިފަދަ ދަރަނިތަކަށް ދަރުވުމަށް ގާނޫނުއަސާސީ ރައްޔިތުންގެ މުދަލާއި ފައިސާ ބެލެހެއްޓުމުގައި ޚިޔާނާތްތެރިވާ ފަރާތްތަކާއި އިހުމާލުވާ ފަރާތްތަކަށް އަދަބު ދޭންޖެހޭ. އަދިވެސް ޕާޓީގެ ނަމުގައި ގާނޫނު ކޮމިޓީއަށް އެކަން ހަމައެކަނި ނޫނީ އެ މަސްއޫލިއްޔަތު ބޭރުކޮށްލެވޭނެ. އެހެންކަމުން، އަދި ގާނޫނަށް އިއްތިފާޤުން ރައީސަށް ދަންނަވަން އަރުވަން ބޭނުން، އަދި ގާނޫނުގެ ކޮމިޓީން އިރުއަދަބުފުދުމާ ނުނިމި ހުރި ހުރިހާ އޭޝިއަ ރިޕޯޓު މި އެންމެ އަދަބުތަކަށް ބަލައި ނިންމާނެކަމުގެ ދަރަނިތަކަށް އަދަބު ބޭނުން. އަދި އެ ހުރިހާ ރިޕޯޓު ބަލައި، އެކަމުގައި އިހުމާލުވާ ފަރާތްތަކާއި ވަނަ، އެ ފަރާތްތަކަށް ގުޅުމުގެ އެކަމަށްބަދަލުކުރެވޭނެ ފަދަ ވެސް އިއްތިފާޤުން ރައީސަށް ދަންނަވަން. ވީމާ، އިއްތިފާޤުން މަސްއޫލިއްޔަތު ގެންގުޅުނު ގޮތާއި ދަރަނިތަކާއި ތަފާސްހިސާބު މި ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ނިންމަވައިދިނުމަށް ބަލައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 98 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން މި ރިޕޯޓު އިއްތިފާޤުން މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިސާޗުން ފާހަގަކުރެވުނު:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރަން އެދިވަޑައިގަންނާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަދުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. މި ދަންފަޅީގައި ދެން ބާކީ އޮތީ އެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުން ވަރަށް ވަގުތު އޮތީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ރޭ އަށްޑާބާ 9 ޖަހާއިރު އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް ކުރިއަށްގެންދާނަން 1 ގަޑިއިރު ވަންދެން. މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރެއްވުމަށް މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.

މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ 9 ވަނަ ރިޕޯޓު؛ އާދެ، މިއީ ކޮންސޮލިޑޭޓެޑް އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގައި އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފިނޭންޝަލް ކޮންސޮލިޑޭޝަން އެނގޭ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ޕްރޮޖެކްޓްގެ ޕްރޮޖެކްޓް 2014، ރާއްޖޭގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ، ޚަރަދުތަކާއި ފުރުޞަތުތަކާއި، މި ހުރިހާ ކަންކަމާ ގެނެވިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރުމަ؛ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ޕްރޮޖެކްޓްތަކުން ވެއްޖެ ބޮޑު 3.5 ބިލިއަން ޑޮ.އުސް ޚަރަދު ވަނީ ހަރަދުކޮށްފަ. ދިވެހި ދައުލަތް މި ފައިސާ ހޯދުމުގެ. އެހެންނަމަވެސް، ރިޕޯޓު ހުށަހަޅައިދެން އެ މިދަލާއި، މި ޕްރޮޖެކްޓު ހިނގައި ނިމުނުއިރުގައި އެކި އެކި މަޝްރޫޢުތަކުގެ ވަކި ވަކި ކަންކަން ވަނީ. ވަކިން ބަޔާންކޮށް ނުދޭ ވާހަކަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްކޮށް ދުވަހު ދުނިޔޭގައި ހުރިހާ ރަށްރަށުން، އަދި ރާއްޖޭގައި ވެސް އެކި ކަންކަމާއި ގުޅޭ ދުވަސްވަރުގައި އަދި މިސާލަކަށް ޚަރަދުތައް ހިމެނިގެންދޭ. ބަޖެޓުން ހިމެނިގެންދޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ތިލަފުށީ އެ ދަށުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދުވަހު ހިސާބުތަކާއި، ރިޕޯޓުތަކާއި، ފައިސާގެ ހިސާބުތަކާއި، އެކި ކަންކަމުގައި ހިނގާފައިވާ ފިނޭންޝަލް ސްޓޭޓްމަންޓުތަކާއި، އަދި އެއާ ދިވެހިރާއްޖޭ ހުރިހާ ދުވަހު ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ ކަންކަން ދަންނަވާލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިރުން. އަންނަން އޮތް ޖީލުގެ މުސްތަޤްބަލު. ދިވެހިރާއްޖެ؛ އަޅުގަނޑުމެން ޖަމާކޮށް ރާއްޖޭއެއްގެ ސިޔާސީގައި ރާއްޖޭގެ މުސްތަޤްބަލުގައި ދަރިންނާ ހަވާލުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ޤާނޫނީ ވެރިކަމުގައި އެކަން ބަލައިގެން ދިރުމެއް ވަނީ ނަތީޖާއަކަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން. ރާއްޖޭގެ ފަރުވާތަކާއި، ރާއްޖޭގެ ހިސާބުތަކާއި، ރާއްޖޭގެ ކާބޯތަކެތި ވަނީ ހިތާމައަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަޤާމު ބަލައިގަތުން ނުކުރޭ. ދަރިން ހުރި ބަލައިގަތް ކަމެއް ނޫން؛ ދަރިން ހުރި ބަލަންވީގައި އެއްގޮތަށް ކަމެއް ދެމެހެއްޓޭ. އަޅުގަނޑުމެން މި ރިޕޯޓުގައި ދިވެހިރާއްޖެ، ދިވެހި ޤައުމީ ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައިވަރު 3.5 ބިލިއަން ޑޮ.އުސް ޚަރަދު ވަނީ ދުވަހުގެ ނިޔަލަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެ ޕްރޮޖެކްޓް ހިނގައިދިޔަ ނިޒާމާއި ހަވާލުވެގެން ކަންކަން ފެންނަން ހިސާބުތަކާއި، ހިސާބު، ދުވަހު ދިރުން، ދުވަހު ނަތީޖާ ވަނީ ބަލައިގަތުމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދުވަހު ދުނިޔެ؛ އަޅުގަނޑު އެއީ މުސްތަޤްބަލުގެ ޤައުމީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ނުކުތާ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ބަލައިގަނެ ހުށަހެޅި އަދި ހިސާބު ބައެއް ކަންކަން ވަނީ ހިމެނިގެން. ސިޔާސީ

ދުނިޔޭގެ އެކި ޤައުމިއްޔާތަކުން، މި އަހަރު ވެސް ބަޔަޤުކުރެވިފައި އެބަހުރި. އަޅުގަނޑު ތަފާތުކަން މިއަންނަ އަހަރަށް ވެސް ދުއިސައްތަ މިލިއަނަށްވުރެ ގިނަ ދޯދިއެސް ޖެހިދާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ވަޤުތާއްގެ، މިއާ ގުޅޭ ދިރުންތަކާއި؛ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ކުރިއަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަހައްޓަނީ؟ ރާއްޖޭގައި ނުވާ މިހާރު ދަށްވެފައި ފުރުޞަތުތައް ހިއްސާ ވެސް ނުވޭ. ފުރުޞަތުގައި ދިރި ދުނިޔަށް ވެސް ހިޖުރަތުން ކުރީ. މާލޭ އަޅުގަނޑުގައި ނުވޭ. ހިޖުރަތުން ދުރަށް ގޮސް. މި ކުރެވޭގައި ދިރިއުޅޭ ދުނި ސަރުކާރުތަކުގެ ރާއްޖެއަށް ވަކި މުސްތަޤްބަލުގައި ހިޖުރަތަކީ ދުނި. އެ އެއްގޮތެއް ނުޖެހޭ. ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިންނާ ގުޅިގައި ހުނަނަ ކުރި ނިޔާމުގައި ހިޖުރަ ދުނިޔަށް ނުވިގޮތް މަސައްކަތް ކުރަނީ. މަސައްކަތް ކުރަނީ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. މި ޓެކްނޮލޮޖީ މީހުން ފައިސާ މަސައްކަތް ދިރާސާ ކުރާ ދަރަޖަ ނުވެއެއް. ޓެކްނޮލޮޖީގެ ވެރިކަމަށް ވިސްނުމަށް ނަޒަރު އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ކުރެވޭ. މާލޭ މި ޒަމާނުގެ ހާލަތު. ޒުވާނުން ވަރަށް ގިނަ ހިޔާލުތަކުގައި ވަކި އިންސާފުވެފަ. އަންނަނި އަދި ޖީލުތަކުގައި ރާއްޖޭގެ މުސްތަޤްބަލުގައި ވަކި ސަރުކާރުތަކަށް. ދުނިޔެ އަދި ކުރިއަރާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭނީ މިހަރަކަށް ސަރުކާރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރިއެރުމުގައި ޒުވާނުންގެ ކުރިއެރުމުގައި އަދި ދުނި ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ ހިދުމަތް ސަރުކާރުތަކާއި ދިރުންތަކާއި ސަރުކާރުތަކުން. އަދި ހަމައެއްގޮތަކަށް މިއާ ގުޅިގައިވާ ކާނގެ ރައްކާތެރިކަން؛ ފޯނު ސަޚާވަތްތެރި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޤައުމުގެ ދެމެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ނިޒާމުކުރާ އަ ކަންތައްތަކުގެ ތަރައްޤީގެ މަޖިލީހުން ވިސްނައި ކަނޑައަޅަން، އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ދުއްވި ފުރުސަތަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން.

ނިންމުން

<u>ރިޕޯޓްތަކުން ލިޔެކިޔުންތައް:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިޤްތިޞާދީ މުނބަރު. ދުން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ އެއް އޮންނާނީ މި ރޭ، 19 އޮގަސްޓު 2019 ވާ ހޯމަ ދުވަހުގެ ރޭ 9 ޖަހާއިރު.

والحمد لله ربّ العالمين. *މަޖިލިސް ނިމުނީ.*